

Lib. sci. galli.

Homo lib. in diligencia q̄tū dū. et vix inuentū / refumice p̄t p̄c̄.
Genet. i. nōre dñj.

STIFTSBIBLIOTHEK

56

ST. GALLEN

B

C

Tatiani vel Ammonii Consonantia IV Evangeliorum
interprete Victore Episcopo Capuano.
Sive, ut in tergo inscribitur, " Plenarius, id est Collectio.
Vel ut in Catalogo Bibliothae anni 1461 nominatur, " Plenarium
de quatuor unum, et teutonicum, " Effscriptum exeunte saeculo IX.

Exstat quoad textum latinum in Tomo II Bibliothecae Patrum, ac
alibi, et quoad textum Teutonicum in Collectione Schilteriana 1. 2
edita. At cum a nullo Editore consultus fuerit iste Codex omnium
antiquissimus, edita in multis differunt ab isto. Absimiles
nempe huic sunt textus teutonicus, qui in Schiltero saepissime
ab hoc genuino Declinat, 2 Divisio Capitulorum, quorum hic 181,
in Schiltero 244 reperiuntur, 3 Index Capitulum pag. 19, a quo non-
nunquam editi multum abluunt, 4 Numeri decem Canonum p. 3.
5 Citationes Evangelistarum in margine adscriptae, quae in editis de-
siderantur; 6. integra fragmenta Evangelii Textus, quae in Schil-
tero omissa, praerique in hoc codice invenies. Haec fragmenta vide
typis edita in Johann Jakob Grynß Bibliothek der fl. Gynßischen.
2. Laud. Zürich. ubi et alia, quae praefato Hess doctissimus noster
Bibliothecarius Joan. Nepomucenus Haentinger communicavit, lege
Notamina. Ante annos duodecim integer codex Descriptus est
sumptibus et in usum viri Docti Zahn, pastoris in Delitz prope Weissenfels.
excepta ultima Praefationis parte, quae cum pagina, cui inscripta erat,
perit. Praeter alia signa, quibus aetas textus teutonicus compro-
batur, et illa sunt, quod nonnunquam latinizet, v.g. Simblum sem-
per. scrutat scrutamini. increbo increpa. satames saturemus. Gro-
tella grotta. habemes habemus, et quod uno tantum accentu utatur,
et quidem circumflexo ad commonendum, vocalem signatam sono
puro et longo esse efferendam. Cuius imago sit effigies pag.
25 effigies stylo delineata incertum. Medio saeculo 13
deperditus fuerat hic codex, diu et cum diligentia conquisitus
vix inventus est, ut notatur in pergamento operculo hic adglutinato,
et Decano Monasterii restitutus, qui tum et adhuc anno 1271 erat
is ipse hic dictus sanctus pater Ernest.

Nullibi textus iste teutonicus Evangeliorum exstat nisi in hoc codi-
ce, et in altero, qui exfuit in Anglia habetur. Schilterus eum non ex
nostro, sed ex Oxfurtensi edidit valde mutilum, et nostro vix non dimidia
parte tenuiorem. Copia a D. Zahn obtenta Göttingensibus obtigit, a qui-
bus pro Königsbergensibus altera copia transumpta fuit, tertiam D.
Schmeller membrum academiae Bavariae 1824 hic descripsit, et anno 1827
Mattheum Monachi edidit. (1841 tot. text. teuton.)

P. A. Bibliothecarius.

D

In tergo inscriptio Plenarius legitur, hoc est collectio 14 Evange-
liorum.

**IN NOMINE PATRIS ET FILII ET SPIRITUS SANCTI
INCIPIT PREFATIO VICTORIS EPISCOPI CAPUAE.**

D. n. 56.

56.

Cum fortuito in manus meas incidere & unum ex quattuor euange-
lium compositum. & absente titulo non inuenirem nomen aucto-
ris. diligenter inquirere quis gesta uel dicta dñi & saluatoris nostri
euangelica lectione discreta in ordinem quo se consequi uidebantur
non minimo studio labore redegerit. repperi ammonium quem dñm
alexandrinum. qui canonum quoque euangelii fertur inuentor. mat-
thaei euangelio reliquorum trium excerpta iunxisse. ac sic in unum
seriem euangelium iunxisse. sicut eusebius episcopus carpiano cui dam
scribens in praefatione editionis suae quia canones memorati euangelii
edidit supradictum inuitatus studium refert. In hunc modum amoni-
us quidam alexandrinus multam ut arbitror laboris & studii impen-
dem. unum ex quattuor nobis ab reliquit euangelium. ex historia
quoque eius conperi. quod tatianus uir eruditissimus & orator illius
temporis clarus. unum ex quattuor compaginauerit euangelium.
cui titulum diapente composuit. hic beata iustini philosophi & mar-
tyris dum adiuuer & discipulus fuit. qui migrante ad dñm cum palma
martyrii. Magister sanctam deferens disciplinam. & doctrine super-
cilio elatus in lapsum enervatarum heresim. marcionis potius amplexus
errorem. quam iustini xpi philosophi ueritatem. sua euitque pernicio-
sus excoluit. asserens inter alia nuptias & stupra pari crimini subia-
cere. sed & dictis apostolicis. manus pro fang emendationis. uelut dica-
uerit. corruptionis dicitur intulisse. sed quia & hominum perfidorum
xpi dñi operante potentia confessione uel opere saepe triumphat
gloria ueritatis. nam & demones xpi facebantur. & filii sceuae in
actibus apostolorum. in nomine ihu quem praedicar & paulus daemo-
nia fugabant. tatianus quoque licet & profanis implicatus erroribus.
non inutile tamen exhibens studiosis exemplum. hoc euangelium
ut mihi uidetur sollerti compaginatione disposuit. & forsitan adhuc

anfang

beati iustini adhaerens lateri. illius eruditionis merito hoc opus expli-
cuit. arbitror enim propter ea non ammonii sed huius esse editionem me-
morati uoluminis. quod ammonius mathei fertur relationi euange-
listarum reliquorum relatione discretos adnexuisse sermones. hic uero
scilicet luciae principia sunt adscripta. licet & ex maxima parte euangelio
scilicet mathei reliquorum trium dicta coniunxerit. ut uere ambigi possit.
ammonii auctoritatem. Inuentio eiusdem operis debeat estimari. uerum
tamen uel si iam haeresi arches huius editionis auctor extiterit tatiianus.
uerba domini mei cognoscens libenter amplector. Interpretationem
si fuisse & eius propria procul abicerem. nam & contragentes magni-
ficos libros edidisse narratur. hoc igitur euangelium cum absque nu-
meris repperissem quos ammonius mirabili studio repperit. eusebius
uero caesareae episcopus palestinae ab eo accipiens exemplum. diligen-
ter excoluit. quibus communiter ab euangelistis dicta uel propria sunt
notulis declarata. domino uiuante studium laboris impendi. ut memoratos
numeros. per loca congrua diligenter adfigerem. quod si dubitatio
alicuius uerbi fortasse prouenerit. ex appositis numeris ad plenariam
recurrens quilibet euangelii lectionem. an & ibidem ita se sermo habeat.
de quo ambiguitas prouenerat. incunctanter inueniat. & absque ser-
pulo studiosi mens securus hoc possit uti uolumine. quod & si composita
huius auctore uoluminis cum numeris editum fuit. sed trans scribentium
desidia omitti putantur. nos tamen in eo sumus labore uersati. quo opera
solae nouella praesumi. sciendum sane quod hic numerus canonicus
usque ad denarium perueniat quantitatem. neque scribentis uoluntate
horum numerorum summa defixa est. sed ratione & regula naturali. ab
ammonio est inuenta sagaciter. Neque enim aut infra denarium aut
ultra poterit ullomodo alius numerus repperiri. qui quattuor euange-
listarum dicta communia aut propria ualeat explicare. quod praesenti
I facile potest exemplo probari. nam aut omnes quattuor sibi concordare
necesse est. **II** Aut matheus. marcus. lucasque sibi conueniunt.
III Aut matheus iohanni consentit. **IIII** Aut matheus luciae concordat.

CANON. I. IN QVO IIII

MATHEUS

MARCUS

LUCAS

IOHANNES

capi

vii

xi

viii

xi

capi

xiii

xiii

capi

clxvi

capi

xxiii

capi

xi

capi

xxiii

capi

xcviii

capi

lxx

capi

xcviii

capi

cxxxiii

capi

cxli

cxlii

capi

cxlvii

capi

lxxxiii

ccxcv

cxli

cccx

clxvi

capi

lxx

xcviii

capi

clxvi

tu

ii

iiii

ii

iiii

tu

v

v

tu

lxxxii

tu

xxvii

tu

iiii

tu

xxvii

tu

xcvi

tu

xx

tu

xcvi

tu

xxxvii

tu

l

li

tu

lxiii

tu

clxv

clxxxvi

l

cxci

lxxxii

tu

xx

xcvi

tu

lxxii

lo

vi

xvi

vii

x

lo

xiii

xiii

lo

xciii

lo

xvii

lo

x

lo

xlvi

lo

cxvii

lo

xxxviii

lo

cxvii

lo

lxxviii

lo

xviii

xxi

lo

xciii

lo

celxvi

celxxxii

xviii

ccxcvii

xciii

lo

xxxvii

cxvii

lo

ciii

xiii

x

xii

x

xii

xiii

xv

xv

xvi

xvii

xlvi

xxi

xxviii

xxiii

xlvi

xlvi

cxx

lv

xxxviii

lxviii

cxx

lxxxv

cviii

lxxxviii

lviii

xxxv

lxxxvi

xlvi

lxxxiii

lxvii

lviii

lxxxviii

xxxviii

xl

xcv

lxxxiii

CANON · 1 · IN QUO · IIII
MATHEUS · MARCUS · LUCAS IOHANNES

capit
ccxx
capit
cc lxxiii
capit
cxi
capit
ccxx
capit
ccxx
ccc
capit
cc lxxiii
capit
cc lxxiii
cc lxxvi
capit
cc lxxvi
capit
xcviii
capit
ccxl iii
capit
cc lxxviii
capit
xcviii
capit
cc lxxx
cc lxxx
capit
cc lxxxiii
cc lxxxviii
cc lxxxviii
capit
xcviii
xcviii

tu
cxxxviii
tu
clvi
tu
cxi
tu
cxxxviii
tu
cxxxii
clxxxii
tu
clvi
tu
clvi
clviii
clviii
tu
clviii
tu
xcvi
tu
cxxxviii
tu
clvi
tu
xcvi
tu
clxi
clxi
tu
clxv
clxx
clxx
tu
xcvi
xcvi

lo
cc lx
lo
cc lx
lo
cc xxxviii
lo
cc xlii
lo
cc xxxviii
cc lxxxv
lo
cc lx
lo
cc lx
lxxiii
lxxiii
lo
lxxiii
lo
cxvi
lo
cc l
lo
cc lx
lo
cxvi
lo
cc lxxviii
cc lxxviii
lo
cc lxxvi
cc lxxv
cc lxxv
lo
cxvi
cxvi

cv
lxxviii
cxii
xx
cxxxiii
xxi
cxxxviii
lxxxviii
cxxx
lxxxv
lxxviii
cxxxvi
xcv
cxxxviii
xc
xcviii
xcviii
xcviii
cxxxviii
xcviii
cxliiii
cxli
cxli vi
cxli vi
cliii
xx
clv
cxxx
clvi
cxxxii
cxxxii
clvii
lxxvii
cxxxvi
cxxxvi
clviii
cxxxviii
cxxxvi

CANON. 1. INQ40 III)
MATHEUS. MARCUS LUCAS IOH

capitulum
cc xlvi
cc xlii
cc xlii
capitulum
cc xci
cc xciv
capitulum
ccc
ccc ii
cc xliii
ccc liii
ccc vi
capitulum
ccc xliii
ccc xliii
capitulum
ccc liii
ccc xliii
ccc vi
ccc xv
capitulum
ccc x
ccc xliii
capitulum
ccc xlviii
capitulum
ccc xx
ccc xxv
ccc xxv
capitulum
ccc xxvi
capitulum
ccc xlviii
ccc xxxi
capitulum
ccc xxxvi
ccc xxxii
ccc xxxiiii
ccc xxxv
ccc xxxv
capitulum
ccc xliii
ccc xliii
capitulum
ccc liii
ccc liii
explic

TU
 cxxxviii
 xc ii
 cxxxii
TU
 clxxii
 clxxvi
TU
 clxxx
 clxxxiii
 clxxv
 clxxxiiii
 clxxxii
TU
 cxcv
 cxcv
TU
 clxxxiiii
 cxcvii
 clxxxvi
 cxcvi
TU
 cxci
 cxiiii
TU
 cxcviii
TU
 cc
 cciiii
 ccv
TU
 ccv
TU
 ccvi
 ccviii
TU
 ccxv
 ccx
 ccxii
 ccxiiii
 ccxv
TU
 ccxxvii
 ccxxviii
TU
 ccxxxi
 ccxxxii
 Canon . i .

Lo
 cel
 c xvi
 cel
 - Lo
 ce lxxxiii
 ce lxxxij
 - Lo
 ce lxxx
 ce lxxxvi
 ce lxxx
 ce lxxxi
 ce xc
 Lo
 co xei
 ce xei
 Lo
 e lxxxviii
 ce xciii
 ce xei
 ce xxi
 Lo
 co xvi
 ce xiiii
 Lo
 ccc
 Lo
 cccii
 cccx
 cccxiii
 Lo
 ce xc
 Lo
 cccxiii
 cccxv
 Lo
 cccxvii
 cccxiiii
 cccxxi
 cccxxiii
 cccxxv
 cccxxvii
 cccxxviii
 Lo
 cccxxxii
 cccxxxiiii
 Lo
 cccxxxv
 cccxxx

c lx
 cxi
 cxliiii
 cxlvi
clxi
 clvi
 xlii
clxii
 clviii
 clx
 clxi
 clxx
 clxii
clxiii
 clxvi
 clxviii
clxiiii
 clxx
 clxxii
 clxxiii
 clxxv
clxxvi
 lxviii
 clxxii
clxxvii
 clxxv
clxxviii
 clxxviii
 clxxxiii
 cxiii
clxxxiiii
 clxxxviii
clxx
 cxvi
 cxvii
clxxi
 cxviii
 cxvii
 cci
 cxviii
 cxviii
clxxii
 cci
 cxviii
clxxxiii
 cxviii
 cxi

INCIPIT

CANON II

INQVO III

CAN. II.

MATHEUS

MARCUS

LUCAS

capi
lxii
capi
xv
xxi
xxi
capi
lxxi
capi
lxxviii
lxxviii
lxxx
capi
xxxii
capi
xxxii
capi
cxciii
capi
l
capi
lxii
lxxviii
capi
lxxxii
lxxxiii
lxxxv
lxxxviii
xcii
xciii
capi
lxiii
capi
lxviii
capi
viii
lxx
capi
lxxii
lxxiii
lxxiii
lxxiii
capi
cxxx
capi
lxxiii

tulo
xiii
tulo
vi
x
x
tulo
xxi
tulo
xxviii
xxviii
xxviii
xxx
tulo
cii
tulo
xxviii
tulo
cviii
tulo
xli
tulo
xiii
xxxviii
tulo
liii
liii
lv
cxii
xl
lxxx
tulo
xviii
tulo
xlvii
tulo
xlvii
xx
tulo
xxii
xxii
xxiii
xxiii
tulo
xxxv
tulo
xlviii

xii
iii
xv
xv
xxii
xxii
xx
xxxviii
xxxiii
lxxxvi
lxxxvi
xliii
xxv
cxxxv
xxvi
cxxxiii
xxvi
cli
xl
lvi
xliiii
iii
lxxxvi
xlv
lxxxvii
lxxxvii
cxiii
cxlviii
lxxx
lxxvii
xlvii
xxxiii
liii
lxxxiii
lxxxiii
xxxiii
lvii
cxxxvi
cxxxvi
xl
xl
xl
lx
lxxxii
lxi
lxxv

can ii in quon
MATHEUS MNRĒ Lūc

capi
cxi
cxi
capi
ciii
capi
cxiii
cxvi
capi
cxvi
capi
cxxx
capi
cxxxvii
capi
cxxxv
capi
cxliiii
cxliiii
capi
cliii
clxiii
capi
clxviii
clxx
capi
clxxii
clxxiii
capi
clxxiii
capi
clxxvi
capi
clxxviii
clxxviii
capi
cx
capi
cxii
capi
cxvii
cxv
cxviii
capi
cc

tulo
xxxii
xxxiii
tulo
i
tulo
xxiii
xxv
tulo
xxv
tulo
xxxvi
tulo
xliiii
tulo
xxxviii
tulo
lvii
lviii
tulo
lxviii
lxviii
tulo
lxxxiii
lxxxv
tulo
lxxxviii
xi
tulo
xi
tulo
xiii
tulo
xv
xviii
tulo
cx
tulo
cvi
tulo
cxiii
cxviii
cx
tulo
cxii

lxiii
cxxxviii
cxxxviii
lxv
lxx
lxviii
xli
xlii
lxx
xlii
lxxii
lxxvi
lxxiii
clxxvii
lxxvi
lxxviii
lxxx
xc
xii
lxxxiii
xxxvi
cxliiii
xi
xcv
xcvi
xcii
xcviii
xcviii
xciii
xcviii
xciii
ci
xcv
cii
cxvii
ci
cxv
cii
ccxvi
cxvii
ccxviii
ccxx
ccxxi
cx
ccxxii

CANON II INQUO III
MATHEUS MARCUS LUCAS

 cap ce iii excviii cap ce v cap ce vi ce vii ce viii ce viii cap ce xviii cap ce xxiii cap ce xxiii cap ce xxv ce xxvi cap ce xcviii cap ce xxviii ce xxv ce xxviii cap ce xlii cap exliii lxxxviii ce xlviii ce li el viii eel iii eel viii eel viii eel viii cap ce lviii cap ce xlviii ce lxviii ce lxviii ce lxviii cap ce lxviii ce xlviii cap ce lxviii ce lxviii ce lxviii	 tulo exiii exi tulo exvi tulo exvii exviii exviii ce xviii tulo exviii tulo exx tulo exx tulo exxiii exxiii tulo exxiii tulo exxv exxviii exxv tulo exxviii tulo exxviii exli exliii exliii exlii el exlviii el eli eli tulo eli tulo exlii elvi elvi elvi tulo eliii xlii tulo eliii xlii	 exiii ce lxxx ce lxxxiii exvi ce xxiii exvii ce xxxii ce xxxiii ce xxxiii ce xxxiii exxv ce xli exxviii ce xliii exxviii ce xliii exxxi ce xlv ce xliii exl ce iii exlii ce xlii ce xlv ce xlv ce xxxvii exlvi ce xlviii exlvi ce xlviii ce li ce viii ce liii ce lv ce lvii ce viii ce lvii ce lviii ce lviii exlviii ce lviii exlviii ce viii ce xxxviii elvi elvi el ce lii ce xxx eli ce xxxviii ce xxx	
---	---	--	---

CAN. 11. INQ. 111
MATHEUS MARCUS LUCAS

capi
cc lxiii
cc lxxxv
cc lxxxii
capi
cc lxxxv
capi
cc xcvi
cc xcvi
capi
ccc i
ccc i
capi
ccc xvi
capi
ccc xvii
ccc viii
capi
ccc xii
capi
ccc viii
ccc xxii
ccc xxvii
ccc xxxii
capi
ccc xxv
capi
cc xxxvii
ccc xxxviii
ccc xl
ccc xlii
ccc xliii
ccc xlv
capi
ccc liii
ccc liiii
capi
ccc liiii

EXPLI

tulo
clx
clxvi
clxiii
tulo
clxvi
tulo
clxxxii
clxxxvii
tulo
clxxxii
clxxxii
tulo
cxcvii
tulo
cxcvii
clxxxvii
tulo
cxcvii
tulo
clxxxviii
cc ii
cc ii
cc ii
tulo
cc iii
tulo
cc xviii
cc xviii
cc xx
cc xxii
cc xliii
cc xxv
tulo
cc xxxii
cc xxxvi
tulo
cc xxxvi

CIT CAN

clvi
cc lxiii
cc lxv
cc lxviii
clvii
cc lxv
clxi
cc lxxx
cc lxxxiii
clxii
cc lxxxvi
cc lxxxvi
clxiii
cc xcvi
clxv
cc xcvi
ccc v
clxvi
cc xcvi
clxvii
ccc v
ccc viii
ccc viii
ccc viii
clxviii
ccc x
clxxi
cc xxii
cc xxvii
ccc xxvii
ccc xxvii
ccc xxviii
ccc xxx
clxxxiii
cc xxxvi
cc xxxvii
clxxxvi
ccc xxxvi

11.

IN CIPI

Canon. iiii. in quo iij

Canon. iiii

MATHEUS MARCUS IOHAN

capit

xviii

capit

xviii

capit

e l

capit

e lxi

ee xe vii

ee lxxviii

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

capit

ee lxi

EXPLICIT

tulo

viii

tulo

xii

tulo

lxvii

tulo

lxvii

ee lxxii

ee lxi

tulo

ee lxi

tulo

lxvii

tulo

ee lxxvii

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

tulo

ee lxxvii

CANON

xxi

xxvi

xxii

xxvi

lxxxii

li

lxxxiii

liii

lxx

lxxxii

exiii

xei

exviii

xxiii

exxiii

el

exxxv

xeiii

exxxvi

xev

exxxviii

xeviii

elvi

exxi

exxi

elvii

eli

elviii

exxviii

elx

exxxiii

exxxv

exxxvii

el

elxi

evii

lxx

ee lxxxiii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

ee lxxvii

iiij

INCIPIT

can. v. in quo
MATHE. LUC.

can. v. in quo
MATHE. LUCAS

canon. v.

III
capitulo
X
XII
capitulo
XV
capit
XXV
XXV
XXVI
XXVII
XXX
capit
XXXIII
capitulo
XXXVI
capit
XXXVIII
XXXVIII
LIII
capit
XL
XL
capit
XLIII
capit
XLVI
capit
XLVI
capit
XLVII
capit
XLVIII
capit
XLVIII
capit
LI
capit
LIII
LIII
LV
capit
LVII
LVII
LXV
LVII
capit
LX
capit
LXI

III
XIII
VII
XI
XV
XII
XXIII
XLVI
XLVI
XLVI
XLVIII
XLVIII
XXVI
exenij
XXVIII
olxii
XXXV
LIII
LIII
LIII
XXXIII
LII
LV
XXXV
exenij
XXXI
elxij
XXXVII
elxij
exenij
XXXVIII
exci
XXXVIII
el
XL
LVII
XLI
exci
LIII
elxx
XLI
LXI
LXI
LXI
XLIII
elxxi
XLIII
LXIII

capitulo
LXXXIII
LXXXVI
XCI
XCV
XCI
LXV
LXVI
capit
LXVIII
capit
exxvii
exxvii
capitulo
exxv
capit
en
enij
ev
exvii
capit
exvii
capit
LX
XCVI
XVI
capit
exxi
capit
exxvii
exxvii
capit
exxvi
exxvi
capitulo
elvi
capit
elxv
capit
elxxxii
elxxxii
capitulo
elxxxvi
elxxxvi
capitulo
exvi
capit
exvi
capit
xev

XLV
exi
exvii
exlv
elx
elxxxii
elxxxii
elxvi
LII
ev
LVIII
exxvii
exxx
LXIII
LXII
LXV
LXVIII
LXXI
LXXIII
LXXVI
exii
LXVIII
exvii
elxxxii
elxxxiii
LXXI
XLIII
LXXV
elxvii
exx
LXXXIII
exxv
LXXXV
LXXXV
LVII
LXXXVI
exxvi
XCI
ex
XCVII
elxxxvii
elxxxviii
XCVIII
exxvii
exviii
CVII
elxv
CVII
elxxxii
CVIII
elx

CAN. VI. INQ. II.
MATH MARCUS

cap
viii
cap
xxii
cap
xx
xxii
cap
xl
cap
lxxvii
lxxxvi
c
cap
cxxxviii
cap
cxl
cap
cxlvi
cap
clii
cap
clvii
clvii
cap
clvii
clviii
cap
clv
cap
clxi
clxiii
clxv
cap
clxviii
cap
clxxclxxii
cap
clxxx
cap
clxxxviii
cap
ccii
cap
ccxiii
clx
cap
ccxiii
ccxv

xliij
 vi
 xv
 vii
 xviiiij
 viii
 xi
 xxv
 xxvi
 xl v
 lxiii
 cxxxviiiij
 xc vii
 lxxv
 xlv
 lxxx
 lx
 lxxx i
 lxv
 lxxxij
 lxviij
 lxxxv
 lxx i
 lxx ii
 lxxvi
 lxx ii
 lxx iii
 lxxxvii
 lxx vi
 xc
 lxx vi
 lxx viii
 lxxx
 xc i
 lxxxiii
 xc ii
 lxxxvi
 xc vi
 c
 ci
 c iii
 xliij
 cxiiij
 cxviiiij
 cxx
 lxxvi
 cxxij
 cxx
 cxxiiiij

canon. v.

explic can. 4.

capitulo

xxviii
xxx
cap
ce lxi
cap
ce lxxiii
cap
ce vii
ce vii
ce iii
ce viii
cap
ce xli
ce xli
ce xli
cap
ce xli
cap
xx viii
ce xli
xxx
ce xli
ce xli
cap
ce lxx vii
ce lxx iii
ce lxx iii

EXPLICIT

xviii

ce xviii
ce xxii
elvi
ce xxiii
elvii
ce xxviii
elxviii
elxxx ii
elxxx ii
elxxx vi
elx
elxxxviii
ce xxi
ce xii
ce xxi
elxxxviii
ce xvii
elxxx
ce xxviii
ce xxi
ce xxi
ce xxiii
ce xxv
elxxxii
ce xxvii
ce xxviii
ce xxx i

CANON VIII

cap v

ii
iii
cap viii
iii
ii
cap viii
vi
cap x
vi
cap xi
vi
cap xiii
xii
xii
cap xxi
xxiii
xxvii
xxviii
cap xxi
xxx ii
xxxv
cap xxvii
xxxv
cap xxvii
xxxv
cap xxviii
xxxvi
cap xxx
xxxvii
cap xxxi
xxxvii
cap xxxii
xxxvi
xxxviii
cap xxxiii
xlii
cap xxxv
xlii
cap xxxvi
xlii
cap xxxvi
xlii
cap xlii
lvi
cap xlii
lxxx i

lxxxviii

xe i
xe viii
ei
cap li
lx viii
cap liii
lx vii
lx viii
cap lxi
lxxv
ce xx
cap lxxiii
ce xxiii
cap lxxv
ce vi
cap lxxvi
ce viii
cap lxxviii
ce xii
cap lxxviii
ce xv
cap lxx
ce xvii
cap lxxiii
ce xxxvi
cap lxxvii
ce xxxvi
cap lxxviii
ce xl
cap lxxvii
ce xl
cap lxxxii
eli
cap lxxxiii
eli
cap lxxxv
eli
cap xci
elxvii
ce lxxi
cap xciii
elxvi
cap xcvi
elxxxviii
cap xcvi
elxxx i

can x in quo		can x in quo		can x in quo		can x in quo	
MATHEUS PROPRIA		MARCUS PROPRIA		LUCAS PROPRIA		LUCAS PRO PRIA	
cap xcviii e lxxxiiii e lxxxv lxxxvii cap e e lxxxvii cap ei exci cap cvii exci cap ex ec cap cvii ce x ce xii cap exxiiii ce xviii cap exxv ce xxii cap cxlii ce xxxvi ce xxx ce xxxiii ce xxxv ce xxxviii cap cxlvi ce xlv cap cxlviii ce lxviii cap cliii ce lxxiii cap cliii ce lxxiii ce lxxiii cap elxii ccc iii cap elxvi ccc xviii cap elxviii ccc xxiiii cccxxvii cap elxxi ccc xlv cap elxxii ccc li cap elxxv ccc lv cap elxxxii ccc lv ccc lv		cap xlvi xviii cap Liii xlvi cap Liiii xlvi cap Lvii lxii cap Lxxvi xlvi cap Lxxxv lxx cap Lxxxvii lxxiiii cap xciiii xciiii cap xcvi ei cap cvii ex cap exxii exxiii cap exxviii exxii cap elxiii elxxxvi cap elxxxii cccxxx cap elxxvi cccxxxvii cap elxxxii cccxxxiiii cccxxxiiii cccxxxiiii		cap i i cap ii i ii cap ii ii cap iii ii cap v ii cap vi ii cap vii ii cap xii ii vi cap xiii viii cap xviii xviii cap xviii xxxii cap xxiiii l cap xxxvi cliii cap xli exxiii cap xlv exii exii cap l lxvi cap li ev cap lii evi cap liii lxxxiii cap lvii xxxviii cap lviii exxii		cap lviii exxi cap lxiiii exxi cap lxv lxxxii cap lxviii cvii exiii cap exev cvii cap lxviii elxxxiiii cap Lxxxviii xxii cap xciii elxxiii cap xevii elxxxviii cap xeviii ex cap cxi elxiii elxiii cap ciii elxvi cap v exlviii cap cxi exlviii cap cvii exv cap cviii exvi cap cviii ex exxviii cap cxi elxvi elxxxviii cap cxii cci cap cxvii cccxxvi	
		explicit marci pro pria					

CANON X IN QUO

CANONX IN QUO

LU CAS

cap xxviii
ccxiii
cap cxxiii
ccxiii
cap cxxviii
cxxi
cap cxxxi
cciii
cap cxxxviii
lxxiii
cap cxi
celviii
cap cxli
celvi
celvi
cap cxvii
celviii
cap cxlviii
ce viii
cx
cap cli
celiii
cap clvi
celxiii
cap clvii
celxxiii
cap clviii
celxxvi
celxxviii
cap clxi
celxxxiii
cap clxii
celxxxvii
cap clxvi
celxcvi
cap clxvii
ccciii
cccv
cccvi
cap clxx
cccxi
cap clxxi
cccxxx
cccxxxvi
cccxxxi

PROPRIA

cap c lxxxii
ccc xxxiiii
cap c lxxxv
ccc xxxviii
cap c lxxxvi
ccc xxxviii
cap c lxxxvii
ccc xlii
cap c lxxxii
ccc xlii

explicit lucas

10 HAN

cap 1
iii
cap xiiij
iiii
viii
viiiij
xi
xi
xiii
cap xvi
xvi
cap xvii
xviii
cap xviii
xviii
cap xxi
xxiii
xxvii
xxx
cap xlvi
xviii
cap lvi
xxxvi
cap lxxxiii
li
liii
lvi
lviii
lx
lxi
lxiii
lxvi
lxviii
lxx
lxxiii
cap lxxxvii
xxiii
cap lxxxviii
xxxviii
xli
xliii
xlv
cap cli
lxxv
cap cv
lxxv
lxxviii
cap cxvii
xxii
cap cxx
xxiii
lxxxvi

PROPRIA

cap cxxi
xxxvi
cap cxxx
lxxviii
lxxx
lxxx i
lxxxiiii
lxxxvi
cap cxxxii
lxxxvi
lxxxviii
lxxxviii
cap cxxxiii
lxxxviii
cap cxxxiiii
lxxxviii
xcii
cap cxxxv
xcii
xciii
cap cxxxv
xciii
cap cxxxviii
cii
xcviii
cap cxl
cii
ciii
cviii
cap cxliiii
cx
cxii
cviii
cx
cap cxlv
cxii
cxv
cxvii
cxviii
cap cxlvi
cxxxiii
cxxxv
cxxxv
cap cxlvii
cxxxv
cap cxlviii
cxxxviii
cxxx
cxxxii

IOHANNES PROPRIA

cap e Lxviii
 cxxxii
 cap e Lx
 cxxxii
 cxxxiii
 cxxxvi
 cxiij
 cxliij
 cxlv
 cxlvij
 cxlviii
 cli
 cap e Lxi
 clvij
 cap e Lxii
 clviii
 cap e Lxiii
 clxv
 clxvij
 clxviii
 cap e Lxiiii
 clxxi
 clxxiii
 cap e Lxvi
 clxxvi
 cap e Lxvii
 clxxvii
 clxxxi
 clxxxviii
 cxc
 cxcv
 cap e Lxxi
 cc
 ccii
 ccv
 cap e Lxxiii
 ccx
 ccxii
 cap e Lxxvii
 ccxiii

cap e Lxxvii
 ccxvi
 ccxviii
 cap e Lxxx
 ccxx
 ccxxiii
 ccxxvi
 cap e Lxxxvi
 ccxxvi
 ccxxviii
 ccxxx
 ccxxxii

EXPLICIT CANON
 X IOHANNIS

I **IN PRINCIPIO uerbu mōs**
apud dñi per que on facta
sunt omnia.

xxii

II Desacerdotio zacchariae

III Ubi angelus gabriel ad mariā
loquitur.

III Natuitatem iohannis baptiste.

V De gen^{ne}atione uel natuitate xpi **xxiii**

VI Ubi angelus apparuit pastoribus. **xxiiii**

VII Ubi ihs ductus ē a parentibus ut
circum cideretur. **xxv**

VIII De magis qui uenerunt a oriente. **xxvi**

VIII Ubi fugatus ihs & parentes

xxvii

eius in aegyptū transierunt

xxviii

X Ubi herodes interfecit pueros

xxviii

XI Ubi ihs reuocatur ab aegypto

xxx

XII Ubi ihs remansit in templo

xxxi

herosolimis.

xxxi

XIII Ubi iohannes baptista apparuit **xxxiii**

in israhel.

xxxiii

XIII Ubi ihs baptizatur ab iohanne.

xxxv

XV Ubi ihs ductus ē ab spū in desertū

xxxvi

XVI Ubi duo discipuli iohannis se

xxxvii

cuti sunt ihm.

XVII De philippo & nathanahel

xxxviii

XVIII Ubi ihs in synagoga legit librum

xxxviii

esaię.

XVIII Ubi ihs uocauit petrum & an

xl

drae am iacobū & iohannem.

XX Ubi ihs uocauit matheum pub

xl

licanum.

XXI Ubi ihs audiens quod iohannes

xli

traditus esset & secessit in fines

zabulon & nephtalim.

Ubi ihs circum ibat omnes regi

ones & sedens in monte elegit xii

discipulos & docuit eos de beati

tudine regni celorum & que

secuntur.

In crepatio diuturni.

Ubi dicit uos estis sal terrae.

Ubi ^{ut uos} estis lux huius mundi & iterū

comparationes de preceptis legis.

Ira cuncti ae

De relinquendo munus ante altare.

De adulterio concupiscentiae.

De repudio

De iuramento

De oculum pro oculo.

De diligendo proximum.

De occulta elemosyna.

De secreta oratione.

De occulto ieiunio.

De non thesaurizando sup terrā.

Quia nemo potest duobus dominis

seruire.

Non debere sollicitū esse de es

ca uel de indumento.

Non debere quemquam iudi

care uel con demnare.

parabola de amico uel de tribus

pambus petendum querendum

pulsandum.

De cauendo a falsis prophētis

- XLII** Non hi mirabuntur in regno caelorum
qui tantum dicunt dñe dñe.
- XLIII** Comparatio in his omnibus de sapi-
ente & insipiente aedificatoribus.
- XLIII** Ubi ih̄s mittit .xii. discipulos suos
docere & curare omnes infirmitates.
- XLV** Ubi ih̄s in chana galileae. ^{dea} qua-
tum fecit.
- XLVI** Ubi ih̄s mundat leprosum.
- XLVII** Ubi ih̄s puerum centurionis
paralyticum curauit. / ih̄s.
- XLVIII** Ubi socrum p̄tri a febris sanauit.
- XLVIII** Ubi ih̄s in ciuitatem naaim mortu-
um resuscitauit.
- L** Ubi omnes infirmitates curat. ut
adimplerentur scripturae p̄ph̄ & an̄i.
- LI** Ubi uolens eum sequi dixit uulpes
foueras habent.
- LII** Ubi nauigans increpauit tempe-
stati & cessauit.
- LIII** Ubi curauit transfretum demo-
nium quod in monumentis mane-
bat.
- LIII** Ubi curauit paralyticum quem
deposuerunt per tectum.
- LV** Ubi filium sub regulo absentē curauit.
- LVI** Ubi leui publicanus conuiuium ei
fecit & dixerunt scrib̄ & pharisei
discipulis. quare cum publicanis
& peccatoribus manducat ma-
gister uester; / & is multa dicit.
- LVII** Ubi scribae signum petunt ab eo
- LVIII** Ubi quaedam mulier de turba clamauit
ad ih̄m beatus uenter qui te portauit.
- LVIII** Ubi nuntiatur ih̄u quia mater tua
& fratres tui uolunt te uidere.
- LX** Ubi ih̄s mulierem que fluxū sangui-
nis patiebatur curauit & filiam la-
hari principis synagogae mortuam
suscitauit.
- LXI** Ubi duos caecos curauit & demoni-
um surdum & mutum eiecit.
- LXII** Ubi pharisei dicunt de ih̄u in behelzebub
hic eiecit daemonia.
- LXIII** Ubi martha suscepit ih̄u in domo sua.
- LXIII** Ubi iohannes de carcere misit ad
ih̄m interrogare eum.
- LXV** Ubi exprobrat ciuitatibus in quibus
facti sunt plurimae uirtutes.
- LXVI** Ubi apostoli reuertuntur ad ih̄m
de praedicatione.
- LXVII** Ubi ih̄s elegit alios. lxxii. discipulos & ad-
iungens parabolā turrem aedificantis
& regis ad praelium parantis.
- LXVII** Ubi accusabant discipulos eius.
- LXVII** Ubi die sabbato in synagoga curauit
manum aridam.
- LXX** Ubi ih̄s in monte orat & iuxta mare
turbis & discipulis suis plurimam
parabolis locutus est.
- LXXI** Ecce exiit qui seminat seminare.
- LXXII** De eo qui seminauit bonum semen
in agro suo & de tixama.
- LXXIII** De grano sinapis.

Lxxiii De fermento quo clabscondit mulier & alia multa discipulis.
Lxxv Ubi discipulis disseret parabolam seminantis.
Lxxvi Qui seminat semen & uadit dormit uel surgit & discipulis parabolam ararum agri disseret.
Lxxvii De thesauro abscondito in agro & negotiatione margaritarum sagenam in mare & de patre familias qui profert de thesauro suo noua & uetera sapientia **xc**
Lxxviii Ubi contra ihm ciues eius indignati sunt dicentes unde haec tanta
Lxxviii Ubi de herodis conuiuio & de iohannis interfectione exponit **xc**
Lxxx Ubi ihm in deserto de quinque panibus v. milia hominum saturauit.
Lxxxi Ubi ihm supramare pedibus ambulauit & petrum mergentem liberauit
Lxxxii Ubi trans fretantes uenerunt in terram gennesar & turbes secute sunt trans mare de manna in deserto. De murmuratione iudeorum. eo quod dicit ihm ego sum panis uiuus **xciii**
Lxxxiii Ubi quidam phariseus rogauit ihm ad prandium & cogitabat quare non fuerit baptizatus.
Lxxxiiii De apostolis quare non lotis manibus manducarent.
Lxxxv De muliere syro phonissa quae pro filia sua petebat. **xcvi**

Lxxvi Ubi ihm surdum & mutum sanat.
Lxxvii Ubi ihm sup puteum iacob mulieris samaritane locutus est.
Lxxviii Ubi hiero solymis infirmum curauit qui xxxviii annis iacebat in infirmitate & multa cum iudeis eius occasione disputa uit.
Lxxviii Ubi ihm de vii panibus & paucis piscibus iiii hominum saturauit. & praecepit apostolis cauere a fermento phariseorum.
 Ubi ihm interrogat apostolos. quem me dicunt homines esse & quae secuntur & dicit p & ro scandalum mihi es.
 Ubi ihm dicit equidam adstantibus non gustare mortem & in monte transfiguratur.
 Ubi pharisei dicunt ad ihm discede hinc quia herodes uult occidere & curauit lunaticum.
 Ubi ihm de passione sua discipulis pate fecit. & capharnaum profecto & petro didrachma exactoribus reddit.
 Ubi ihm interrogatus a discipulis suis quis maior erit in regno celorum instruit eos his exemplis ut humilient se sicut paruulus.
 Non debere prohibere eos qui faciunt signa in nomine ihu.
 Non debere contemnere unum de pusillis adiungens similitudinem.

22.
 dinem deoue perdita & de gratia.
xcvii De filio qui substantia am patris deuorauit.
xcviii De remittendo fratribus ex corde.
xcviii Similitudo de rege qui posuit rationem cum seruissuis.
c Ubi ihs interrogatur a pharisaeis si liceat uxore dimittere quae cumque ex causa.
ci Ubi ihs imposuit manum infantibus & pharisaei murmurant de ihu quod sic recipit peccatores.
cii Ubi ihs instruit eos qui annuntiauerunt ei de galileis quos inter fecit pilatus adiungens similitudinem arboris ficus in uinea.
ciii Ubi ihs sanat in sinagogam mulierem aridam & curuatam.
ciii Ubi ihs ascendit hierosolimam in die festo sceno peregiae.
civ De diuitie cuius uberes fructus ager attulit.
cvi De eo qui multas possessiones habens tristicus abiit audiens uerbum uade uende omnia quae habes.
cvii De diuitie & lazaro.
cviii De uilico infidele.
cxviii De patre familias qui exiit primo mane conducere mercenarios in uineam suam.
cx Ubi in domo pharisaei sanat ihs hydropicum & instruit eos qui pri-
 qui primos accubitos in conuiuio seligebant.
cx Ubi ihs leprosum mundauit.
cxii Ubi ihs de passione sua discipulis suis iterum indicauit & mater filiorum zebedaei rogat pro filiis suis.
cxiii Ubi ihs responsum dat dicentis sibi dñe pauci sunt qui salui fiunt.
cxiiii De zaccheo publicano.
cxv Ubi ihs iterum duos caecos curauit.
cxvi Ubi ihs asinum sedens hierosolimam ingreditur.
cxvii Ubi ihs eicit de templo euentes & uenientes & dat responsum pharisaeis.
cxviii Ubi ihs perituit ceteris uiduam propter duo aeram minuta adiungens parabolam de phariseo & publicano contra eos qui se extollunt.
cxviii De nicodemo qui uenit ad ihs in nocte.
cxix De muliere adultera in adulterio dephensa.
cxxi Ubi ihs in eledixit ficum in eam & aruit.
cxxi Ubi ihs dicit parabolam ad discipulos propter orandi instantiam de iudice duro & uidua.
cxxi Ubi ihs interrogatur a principibus sacerdotum. In qua potestate haec facis. adiungens parabolam de duobus filiis in uineam missis.
cxxi Parabolam de patre familias qui uineam suam locauit agricolis.
cxxi Simile est regnum caelorum homini regi qui fecit nuptias filio suo.
cxxi Ubi pharisaei mittunt ad ihs in dolo

- interrogantes. filii & tributum. **xxxviii** Ubi hierosolymis greci uidere
reddere caesari.
- xxxvii** De sadduceis qui dicunt non esse **cxl** Ubi pharisei interrogant ihm
resurrectionem & interrogant
de vii. fratribus qui unam uxo **cxli** Ubi ihm loquitur ad turbas & dis
rem habuerunt.
- xxxviii** Ubi scriba interrogat ihm quod **cxlii** Ubi ihm lamentat sup hierusalē.
mandatum maximū: In lege. **cxliiii** Ubi multi ex principibus credi
xxxviii Ubi docente ihu in templo mise
runt pharisei eum comprehendere.
- xxxix** Ubi ihm interrogat phariseos **cxliiii** Ubi ostendunt discipuli ihu
cuius filius: xps.
structuram templi.
- xxxix** Ubi ihm docet ego sum lux mundi **cxliii** Ubi sedente ihu in monte oliueti inter
xxxix Ubi ihm faciens lutum de spato po
rogant eū discipuli qd signū erit
nens sup oculos ex cinata curauit eū.
aduentus tui uel eorum que dixis
xxxix Ubi ihm agnitus: eidem caeco &
ti. & praedicat eis de euersione
contendit multa cum iudeis.
hierusalem & signis & prodigiis.
- xxxix** Ubi interrogatur ihm iudeis si **cxlii** De parabola ficulneae.
tues xps dic nobis manifeste.
- xxxix** Ubi ihm resuscitat lazarus a mor
cxlii Ubi ihm diem iudicii aduersus te
tuis & principes consilium
porano e & loth ad similitudinem & de
faciunt ut interficerent ihm **cxliiii** De decem uirginibus.
fidele & prudenter dispensatore.
- xxxvi** Ubi non receptus in ciuitate samaria **cxliiii** De eo qui peregre proficiscens ta
ritana iohannes & iacob; dicunt
lenta seruissius distribuit.
ad ihm suus dicimus ut ignis dis
ut lumbis semper praecincti sint
cendat de caelo. **cxli** & lucernae ardentes.
- xxxvii** Ubi ihm uenit in bethaniam &
cxli De eo qui peregre accipere sibi
multi iudeorum euntes propter
regnum proficiscens. x. m. m. m.
lazarum crediderunt in eum.
seruissius dedit.
- xxxviii** Ubi maria fudit alabastrum un
cxlii Cum uenerit filius hominis
genti in capite ihu. & increpat
in sede maiestatis suae.
- phariseos. **cxliii** Ubi iterum consilium factum est.

24.
 principes & uadit iudas ad eos.
clm Ubi ihs lauit pedes discipulorum
clu Ubi ihs mittit discipulos praepa-
 rare sibi pascha & dicit eis quod
 unus ex uobis tradit me.
clvi Ubi ihs tradit de sacramento
 corporis & sanguinis sui. &
 Ubi ihs dicit ad petrum expe-
 ctat satanas ut tuos uentis & om-
 nes hodie hinc scandalizati mi.
clvii Ubi ihs hortatur discipulos suos
 suos ut non panes fiat cor uestru.
clviii Ubi ihs dicit discipulis suis qui
 quod habet & baui &.
clviii Ubi ihs dicit ego sum uita & uos
 palmite.
clx Ubi ihs uenit in gesamam & orat
 ut trans ferat calicem istum.
clxi Ubi iudas uenit cum turbis con-
 prae hendere ihm.
clxii Ubi adulescens quidam indu-
 tus in done sequebatur ihm.
clxiii Ubi interrogat princeps sacer-
 dotum ihm de discipulis & de
 doctrina eius.
clxiiii Ubi falsi testes aduersus ihm
 querebantur.
clxv Ubi princeps sacerdotum ad-
 iurat ihm si tu es xps dic nobis.
clxvi Ubi traditur pilato ihs & peni-
 tetur iudas.
clxvii Ubi pilatus audit inter iudaeos.

& dnm & mittit eum ad herodem.
clxviii Ubi uxor pilati misit ad eum dicens
 nihil tibi sit & iusto illi.
clxviii Ubi pilatus dimisit barabbam & tra-
 didit xpm ad crucifigendum.
clxx Ubi duolatriones cum xpo crucifigi
 ducuntur & ubi ihs de cruce de ma-
 tri sua dixit ad discipulum quem
 diligebat ecce mater tua.
clxxi Ubi ioseph petit corpus ihu apila-
 to & sepeliunt una cum nicodemus.
clxxii Ubi iudei signant monumentum.
clxxiii Ubi prima die sabbati suscitatur
 ihs a mortuis.
clxxiiii Ubi custodes monumenti annun-
 tiauerunt sacerdotibus
 de resurrectione xpi.
clxxv Ubi ihs apparuit mulieribus
 post resurrectionem.
clxxvi Ubi ihs duobus euntibus in castel-
 lum apparuit.
clxxvii Ubi ihs apparuit discipulis suis.
clxxviii Ubi ihs iterum apparuit thome.
clxxviii Ubi iterum apparuit ihs
 discipulis super mare tiberiadis.
clxxx Ubi ihs iterum dicit petro diligisme.
clxxx Ubi discipuli euntes in galile-
 am uiderunt & adorauerunt
 dnm & adsumptus est in caelis
 coram eis.

Quoniam quidem multi
conata sunt ordinare
narrationem quae in nobis
complexae sunt rerum
sicut tradiderunt nobis
qui ab initio
ipsi uiderunt & ministri
fuerunt sermonis,
uisum est & mihi affectu
a principio omnibus diligenter
& ordine tibi scribere
optime theophile
ut cognoscas eorum
uerborum de quibus
eruditur et ueritatem,

In principio erat uerbum
& uerbum erat apud dñm
& dñs erat uerbum,
hoc erat in principio
apud dñm, Omnia per ipsum
facta sunt. & sine ipso
factum est nihil;
quod factum est.
In ipso uita erat;
& uita erat lux hominum.
& lux in tenebris
lucet. & tenebrae
eum non comprehenderunt.

Fuit in diebus herodis regis
iudee quidam sacerdos
nomine zacharias
de uice abia.

Le bi thi uuantu manage
zilotun ordinon
sagu thio in unſ
gifulu sint rabbono
ſo unſ ſectun
thie thar fon anaginne
ſelbon giſchun lnti ambachtu
uuarun uuortet,
uuar mir giſchun giſolgenamo
fon anaginne allem gern libho
after antretu thir ſcriben
thū bezzisto theophile
thaz thū for ſtarctet thero
uuorto fon them
thū gilett biſt uuār,
lo In anaginne uuar uuort
lnta thaz uuort uuar mit gotē
lnta got ſelbo uuar thaz uuort,
thaz uuar in anaginne
mit gotē, alliu thuruh thaz
uūrdun gitān. lnta uūzan ſin
ni uuar uuiht gitāner,
thaz thar gitān uuar
thaz uuar in imo lib;
lnta thaz lib uuar liht manno.
lnta thaz liht in finſtarnessin
lihta. lnta finſtarnessi
thaz nibi griffun,
Le uuar lntagun heroder ther cuninger
ludeno ſumer biſcof
namen zacharias
fon themo uuehrde abiarer

27
Uxor illi defiliabatur aaron
& nomen eius elisabeth,
erant autem iusti ambo antedem
incedentes in omnibus mandatis
& iustificationibus domini sine querela
& non erat illis filius. eo quod
esset elisabeth sterilis.
& ambo processissent in diebus suis.
factum est autem cum
sacerdotio fungeretur
in ordine uicarius antedem
secundum consuetudinem sacerdotum
forte exiret ut incensum poneret.
Ingressus in templum domini
& omnis multitudo erat populi
orans foris hora incensi.
Apparuit autem illi
Angelus domini stans ad dexteram
altaris incensi.
Zacharias turbatus est
uidens. & timor intravit super eum.
At autem ad illum Angelus.
Noli timeas zacharia
quo exaudita est deprecatio tua
& uxor tua elisabeth
pariet tibi filium.
& uocabis nomen eius iohannem
& erit tibi gaudium & exultatio.
& multi in natiuitate eius gaudebunt.
Erit enim magnus coram domino.
& uinum & ficeram non bibit. & spiritu sancto
replebitur & adhuc

1
Ina quena lmo fon aaroner tohterun
Ina lranamo uuar elisabeth,
sua uuarun rehtu beidu foragote
gangenta in allen bibotun
Ina in goter reht festin uzzan lastar,
Ina niuuard in sun. bi thiu uuanta
elisabeth uuar unberenta.
Ina beidu fram gigen gun in ho tagun.
uuard tho mit thiu her
In biscof herte gi ordinot uuar
In ant retu siner uuehmalen fora goten
after gi uuonu ther biscof hertes
In lozze fram gieng thaz her uuibrouh brang.
In gangenta in goter tempal
Ina al thiu menigi uuar ther folker
uzze bekoma in thero ziti ther rouhenner
ar augta sih lmo
goter engil stantenta in zero
ther altarer thero uuibrouh brunsta,
thanan tho zacharias uuard gi truobit
thaz sehera. Ina forhta ana fiel ubar Inan,
quad tho zi lmo ther engil,
ni forhta thu thir zacharias
uuanta gi horit ist thin gibet
Ina thin quena elisabeth
gibit thir sun.
Ina nemnis thu sinan namon iohanne.
Ina her ist thir gifeho Ina blidida
Ina manage in sinero gibura mendene,
her ist uuarlidho mihhil fora truhene.
Ina uuim nob lid ni trinkit. Ina helage gaster
uuirdit gifullit fon hinan

Exutero matris suae
& multos filiorum israel
conuertat addnm dñm ipsorum
& ipse praecedat ante illum
in spū & uirtute heliae.
ut conuertat corda patrū in filios
& incredibiles ad prudentiā iustorū
pararet dño plebem perfectam.
& dixit zacharias ad angelum.
unde hoc sciam.

Ego enim sum senex & uxor mea
processit in diebus suis.

Lc 11 **E**t respondens angelus dixit ei. **Lc**
Ego sum gabriel qui adsto
ante dñm. & missus sum ad te
haec tibi euangelizare.

Lc **E**t ecce eris tacens & non poteris
loqui usque in diem quo
haec fiant. pro eo quod
non credidisti uerbis meis
quae implebuntur in tempore suo.
& erant plebs expectans zachariam
& mirabantur quod tardaret ipse in templo.
egressus autē nō poterat loqui ad illos
& cognouerunt quod uisione uidisset in templo.
& ipse erat inuens illis & permansit mutus
& factū est ut impleti sunt dies officii eius
abiit in domū suam. post hos autē dies
concepit elisabeth uxor eius
& occultabat se mensib; v dicens
quia sic mihi fecit dñs in diebus
quibus respexit

fon reue sinero muoter
Ina manage israheler barno
gi uuerbit zi truhane gotē lro
Ina her fertt fora Inan
Ingeiste Ina In megine heliafer.
thaz her giuente her zun fatero In kind
Ina ungiloub folle zi uuir tuome rehtaro
garuuen truhane thuruh thigan sole.
Ina quad zacharias zithemo engile.
uuanan uueiz ih thaz.
ih bim alt Ina mīn quena
fram ist gigangan Ina tagun.
tho ant lingona thie engil quad lmo.
ih bin gabriel thie az stanai
fora gotē. Ina bin gisente zithir.
thiru thir sagen.
Ina nu uurdise thū suigeta Ina nimah
sprehhan unzan then tag In themo
thiru uuerdent. bithu uuanan
thū ni giloubtar minen uuortan
thiu thar gi futu uuerdent In lro ziti.
Ina uuar thaz sole betona zacharia
Ina uuñtorotun thaz her lazza & In templo
her uz gangetti nimoheta sprehhan zi In
lira forstuentun thaz her gisib gisah In templo
her thaz bouhnera In thuruh uuon & seum
Ina gifulte uurdun tho taga sines ambaher
giong In sin bus. after then tagon
In fieng elisabeth sin quena
Ina tougulta sih finf manoda quetlenti
uuanan susteta mir trohtan In tagon
In then her gisco uuorta

28.
auferre obprobrium meum
inter homines,

III
Leu
X
In mense autē sexto missus est
angelus gabriel ad dō in ciuitatem
galilee cui nomen nazareth
ad uirginem dispositam uiro
cui nomen erat ioseph de domo
dauid. & nomen uirginis maria
& ingressus angelus ad eam dixit.
haue gratia plena. dñs tecum.
benedicta tū in mulieribus.
quæcum uidisset turbata est
in sermone eius. & cogitabat
qualis esset ista saluatio.
& ait angelus ei. nō timeas maria
inuenisti enim gratiā apud dñm
ecce concipies in utero & paries filiū.
& uocabis nomen eius ihm.
hic erit magnus. & filius altissimi
uocabitur. & dabit illi dñs
sedem dauid patris eius. & regnabit
in domo iacob in æternum. &
regni eius non erit finis.
Dixit autem maria ad angelum.
quomodo fiet istud quō uirum
non cognosco. & respondens angelus
dixit ei. sp̄s r̄s super ueniet in te
& uirtus altissimi obumbrabit tibi.
ideoque & quod nascetur sem̄
uocabitur filius dī.
& ecce elisabeth cognata tua
& ip̄a concepit filiū in senectute sua.

ar firran minan la uui z
untar mannon.
Inthemo sehsten manade giserat uuard
engil gabriel fon gotte Inthie burg
galilee thero namo ist nazareth
zi thionnun gimahattero gommanne
themo namo uuar ioseph fon huse
dauides. Ina namo thero thionnun maria
Ina ingangera therengil zi lru quad.
heil uuis thu gebono folu. truhin mēthir.
giserenot sir thu in uūiban.
tho siu thiū gisah uuar gtruobit
Insinemo uuor te. Ina thahra
uuelih uuari thaz uuola queta.
quad lru therengil. niforha thir maria
thu fundi haldi. mit gotte
senonu Inphahis Inreue Ina gibiris sun.
Ina ginemnis sinan namon heilant.
ther ist mibhil. Ina ther hoisten sun
ist ginemnit. Ina gibit lmo truhin
sedal dauides siner fater. Ina rihhisot
Inhuse iacober zi euuidu. Ina
siner rihher nist era.
quad tho maria zithemo engile.
uuō mag thaz sin uuanta ih gommanne
uuis nibin. Andingotu tho ther engil
quad lru thie helago gest quimē ubar thih.
Ina ther hoisten megin bi seatur thih.
bi thiū thaz thar giboran uuirdit halag
thaz uuirdit ginen nit goter barn.
senonu elisabeth thin magin
siu Inphieng sun In lra alt tuome

29
V & salutauit elisabeth.

& hic mensur est sextus illi
quae uocatur sterilis
quia non erit impossibile apud dñm
omne uerbum. Dixit autē maria.
ecce ancilla dñi fiat mihi
secundum uerbū tuum. & discessit
ab illa angelus.

Exurgens autē maria in diebus illis
abit in montana cum festinatione
in ciuitatē iuda. & intrauit in domū
zacharie. & factū est ut audiuit
salutationem mariae elisabeth
exultauit in fante in utero eius.
& repleta est spū scō elisabeth.
& exclamauit uoce magna & dixit.
benedicta tū inter mulieres.
& benedictus fructus
uentris tui. & unde hoc mihi
ut ueniat mater dñi mei ad me
ecce enim ut facta est uox
salutationis tuae in auribus meis
exultauit in gaudio in fante in utero meo.
& beata quae credidit quoniam
perficientur ea quae dicta
sunt ei a dño.

& ait maria. magnificat anima mea
dñm. & exultauit spū meus in dño
salutari meo.
quia respexit humilitatem
ancillae suae ecce enim ex hoc
beata mēdicent omnes generationes.
quia fecit mihi magna

Ina heilizita elisabeth.

Ina thiz ist ther sehto manod theru
thiu thar ginen nit ist unberenta
bithiu uuantanist unodi mit gotē
iogiuuelih uuost. thō quad maria.
senonu goter thiu uuere mir
after thinenno uuorē. Ina arfuor tho
fon tru ther engil.
arstantenti maria in then tagon
gieng ingi birgu mit ilungu
in iudeno burg. In gieng thō in hūr
zachariaser. uuard thō so siu gi horta
heilzunga mariun helisabeth
gi fah thaz kind in hrareue
uuard thō gi fullit heilager geister helisabeth.
ar rios mihhilero stemnu Ina quad.
gisegenot si thū untar uuiban.
Ina gisegenot si thie uuahs mo
thi nero uuamba. Ina uuanan mir
thaz queme miner truhaner muoter zimir
senonu so sliumo so thiu stemna uuard
thiner heilizinner in minen oran
gi fah ingi fehen kind in minemo reue.
Ina saligu thiu thar giloubta uuanta
thiu uuerdent gisfemtu thiu thar giquēan
uuirdun tru fon truhane.
thō quad maria. mihhiloso mīn sela
truhān. Ina gi fah mīn geist in gotē
minemo heilante.
bithiu uuanta her gisouuota odmuot
sinero thiuui senonu fon thiu
saliga mih queden allu cunnu.
bithiu uuanta mir tōā mihhilu

30.
20
qui potens est & sem nomen eius,
& misericordia eius in pgenet & pgenet
amemabur eum, fecit potentiam
in brachio suo dispersit superbor
mentecordis sui, deposuit
potenter de sede & exaltauit
humiler, esurientes impleuit bonis
& diuites dimisit inanes,
suscepit israhel puerum suum
memorari misericordie sue,
sicut locutus est ad patrem nostrum
Abraham & semini eius in secula,
mansit autem maria cum illa
quasi mensibus tribus & reuersa est
in domum suam,

[111] **E**lisabeth autem impletum est
Lc 11
tempus parendi & peperit filium suum,
& audierunt uicini & cognata eius
quia magnificauit dominus misericordiam suam
cum illa & congratulabantur ei,
& factum est in die octaua
uenerunt circumcidere puerum
& uocabant eum nomine patris eius zachariam,
& respondens mater eius & dixit,
nequaquam sed uocabitur iohannes;
& dixerunt ei illi, quia nemo est
in cognitione tua qui uocetur
hoc nomine, inuenerunt autem patrem eius
quem uellet uocari eum
& postulat pugillarem scripsit dicens:
iohannes est nomen eius, & mirata sunt
uniuersi, apertum est autem illico os eius

thie thar mahrag ist hta heilag sin namo,
hta sin mitada in cunnu hta incunnu
hman forthanten, tda mahc
in sinemo arme zisprettahbarhuhage
muote siner herzen, nidargirazza
mahrage fonsedale hta ar huob
odmuotage, hungerente gifulta guoto
hta otage for liez hale,
in phieing israhel sinan keneht
zigmuntagonne sinero mitadu,
ro her sprah zi unren fateran
Abraham hta sinemo samen ziuuerotq,
uuo dda maria mit lru
nah thri manoda hta uuarb
zi tra hur,
Lc Elisabeth uuarlhho uuard gifullt
zit ziberanne hta gi bar tra sun
hta gihortun thaz tho branahiston hta tra cundon
thaz truhan mihtilosota sinamitada
mit lru hta gifahun mit lru,
uuard tho hthemo alhtaden tage
quamun zibishidanne thaz kind
namtun hman siner fater namen zacharia,
antlingotat tho sin muoter hta quad,
nio inaltare uzar sin namo scal sin iohannes
hta quadun zi lru, nioman nist
hthino cunne thie thar ginemnit si
thesemo namen, bouhntun tho sinemo fater
uueran her uuota hman ginemnit an uueran
bat tho scrib sahrer screib sur quedam,
iohannes ist sin namo, uuhtorotun thaz
tho alle, gi offonota sih tho sluomo sin mund

& lingua eius. & loquebat̃ benedicens dñm.
& factus ē. timor sup omnes uicinos eorū
& super omnia montana iudee
diuulgabantur omnia uerba hec
& posuerunt omnes qui audierant
in corde suo dicentes,
quid putat puer iste erit
& enim manus dñi erat cum illo.
& zacharias pater eius
impletus est spū scō
& prophetauit dicens,
benedictus dñr dñr israhel
quia uisitauit & fecit redemptionē
plebi suae, & erexit cornu
salutaris nobis in domo dauid pueri sui,
sicut locutus ē. per or̃s scōrum
qui a seculo sunt prophetae eius
salutem ex inimicis nostris
& de manu omniū qui oderunt nos,
ad faciendā misericordiā cū patrib; nr̃is
& memorari testamenti sui scī,
iurandū quod iurauit ad abrahā
patrem nr̃m daturū se nobis,
ut sine timore de manibus
inimicorū nr̃orū liberati seruiamus illi,
in sc̃tate & iustitia coram ipso
omnibus diebus nostris,
& tū puer propheta altissimi
uocaueris praeibis enim
ante faciem dñi parare
uias eius, addandam scienciā
salutis plebi eius in remissionē peccatorū eorū,

37.
In sin zunga In sprah got uuhera.
uuard tho forhta ubar alle hronahiston
In ubar allu gibirgu ludeno.
uurdun gimarit allu thisu uuort
In gisaxun alle thie iz gihortun
In hro herzen susquedante,
uuaz uuans there kneht si
In goter hant uuarm mit Imo,
In zacharias sin fater
uuard gifullit heilager geister
In uuizagotu susquedanta,
gi uuht si truhan got israhelo
birthiu uuanta uuisota In tda losunga
sinemo folke, In arrihta horn
heili unr In hure dauides siner knehter,
ro her sprah thuruh mund heilagero
thie fon uueroth uuarun sinero uuizagono
heili fon unsaren fiantan
In fon herta allero thie unsih hazzotan,
zitu onnemiltida mit unsaren faterun
In zigihugenne sinero heilagin gi uuiznassi
thero eid busti thie her suor ziabrahame
unsaremo fater sih unr zigebarne,
thaz uzan forhta fon hentan
unsaro fianto arlosthe thionomer Imo,
In heilagnerre In Inrehte fora Imo
Allen unsaren tagan,
thu kneht uuizago ther hohisten
birthu ginemnit. fora feris uuarlubho
fora trubaner annuzzi zigaruuenne
sinan uuieg, zigebarne uuistuom
heili sinemo folke In forlazznessi bro suntone,

peruicera misericordie dñi
in quib; uisitauit nōr orient ex alto,
in luminare hic qui in tenebris
& in umbra mortis sedent
addirigendos peder mōr in uia pacis;
puer autē crescebat & confortabatur
spū. & erat in dēser to usque
in diem ostensionis sue ad israhel.

Liber generationis ihu xpi filii dñi
filii abraham. abrahā genuit isaac.
isaac autem genuit iacob.
iacob autem genuit ludā & fr̄e eius.
ludas autem genuit pharē & zara
de thamar;
pharē autem genuit esrom.
esrom autem genuit dram.
dram autem genuit aminadab.
aminadab autem genuit naason.
naason autem genuit salmon.
salmon autem genuit booz de rachab.
booz autem genuit obed ex ruth.
obed autem genuit lese.
lese autem genuit dauid regem.
dauid autem genuit salomonem.
salomon autem genuit roboam.
roboam autem genuit abia.
abia autem genuit ara.
ara autem genuit ioraphath.
ioraphath autem genuit loram.
loram autem genuit oziam.
ozias autem genuit ioatham.
ioatham autem genuit achaz

thuruh. in nouo uilu miltida unſerer goter
in then uūſota unſih ūfgan fon hohi.
in lūhten then thie thar in finſtarnesſin
in ta in ſcuuen to der ſiz zent
zigir in thenne unſera fuozzi in uueg ſibba.
ther kneht uuōhr in ta uuard giſtrengiſot
geiſte. in ta uuas in uuōſtannu unzen
then tag ſinero dr ougnern zu israhel.
Buoh cunner heilanter chriſter dauides ſiner
abramers ſiner. abraham gibar isaken
isaac gibar iacoben.
iacob gibar ludam in ta ſine bruoder.
ludas gibar pharēr in ta zara
fon thamar.
pharēr gibar esromen.
esrom gibar dramen.
dram gibar aminadaben.
aminadab gibar naasonen.
naason gibar salmonen.
salmon gibar boozen fon rachab.
booz gibar obedē fon ruth.
obed gibar lese.
lese gibar dauiden then cuning.
dauid ther cuning gibar salomonen.
salomon gibar roboamen.
roboam gibar abia
abia gibar ara
ara gibar ioraphathen
ioraphath gibar loramen
loram gibar oziasen
ozias gibar ioathamē
ioatham gibar achazen

Achaz autem genuit ezechiam.
ezechias autem genuit manassē.
manasser autem genuit ammon.
ammon autem genuit losiam.
losias autem genuit lechoniam
& frater eius intransmigratione
babylonis. & post transmigrationē
babylonis lechonias genuit salathiel.
salathiel autē genuit zorobabel.
zorobabel autem genuit abiud.
abiud autem genuit eliachim.
eliachim autem genuit azor.
azor autem genuit radoch.
radoch autem genuit achim.
achim autem genuit eliud.
eliud autem genuit eleazar.
eleazar autem genuit matthan.
matthan autem genuit iacob.
iacob autē genuit ioseph uirū marie
de qua natus est ih̄s
qui uocatur xp̄s,

Lc **A**braham autem fuit filius tharg. **Lc xiii**
qui fuit nachor. qui fuit seruch.
qui fuit ragau. qui fuit phaleg.
qui fuit eber. qui fuit salae.
qui fuit cainan. qui fuit arfaxat.
qui fuit sem. qui fuit noe.
qui fuit lamech. qui fuit maturale.
qui fuit enoch. qui fuit lared.
qui fuit malelehel. qui fuit cainan.
qui fuit enor. qui fuit seth.
qui fuit adam. qui fuit dī.

35.
Achaz gibar ezechiasen
ezechias gibar manasseren
manasser gibar ammonen
ammon gibar losiasen
losias gibar lechomiasen
h̄ra sinebruoder h̄rhero feta
zibabyloniu. h̄ra after thero feta
zibabyloniu lechonias gibar salathielen.
salathiel gibar zorobabelen.
zorobabel gibar abiuden
abiud gibar eliachimen
eliachim gibar azoren
azor gibar radochen
radoch gibar eliachimen
eliachim gibar eliuden
eliud gibar eleazaren
eleazar gibar mathanen
matthan gibar iacoben
iacob gibar ioseben gomman mariun
fon thero giboran ist heilant
hie thar ist ginemnit christ.
Abraham uuar sun tharg.
ther uuar nachor. ther uuar seruch.
ther uuar ragau. ther uuar phaleg
ther uuar eber. ther uuar salae.
ther uuar cainan. ther uuar arfaxat.
ther uuar sem. ther uuar noe.
ther uuar lamech. ther uuar maturale.
ther uuar enoch. ther uuar lared.
ther uuar malelehel. ther uuar cainan.
ther uuar enor. ther uuar seth.
ther uuar adam. ther uuar goter.

34
31
¶ Omnes ergo generationes ab abraham
usque ad dauid generationes. xlii.
et ad dauid usque ad transmigrationem
babylonis generationes. xlii.
et a transmigratione babylonis
usque ad christum generationes. xlii.

¶ **X**pi autem generatio sic erat,
Leii Cum esset desponsata mater ihu
maria ioseph. antequam conuenerent
inuenta est in utero habens
¶ despu rco, ioseph autem
uir eius cum esset iustus
et nollet eam traducere uoluit
occulte dimittere eam,
haec autem eo cogitante
ecce angelus dñi in somnis
apparuit ei dicens,
ioseph fili dauid noli timere
accipere mariam coniugem tuam,
quod enim in ea natum est
despu rco est,
pariet autem filium et uocabis
nomen eius ihm,
ipse enim saluum faciet populum suum
a peccatis eorum,
hoc autem totum factum est
ut adimpleretur quod dictum est
ad dñm per prophetam
dicentem. ecce uirgo in utero
habebit et pariet filium
et uocabunt nomen eius emmanuel
quod est interpretati nobiscum dñs,

¶ allo thio giburta fon abrahame
unzan dauiden uuarun fior zehen giburg.
hita fon dauide unzan uiz fart
zi babyloniu fior zehen giburta.
hita fon thero uiz ferta zi babyloniu
unzan christ fior zehen giburta,
¶ **¶** **¶** Cristes cunni uuar rco,
mit thiu uuar gimahalt ther heilant muoter
maria iosebe. er thiu zisamane quamin
uuar siu fundan rco scaffanuu
¶ fon themo heilagen geiste; ioseph tho
hita gomman mit thiu herrehtman uuar.
hita ni uuolta siemeldon uuolta
tougolo sia for lazzan,
lmo tho thaz then kentemo
girado truhnerengil hitroume
dr dugta sih lmo hita quad,
ioseph dauidersun nicuri thu forthan
zinemanne mariun thina gimahhun,
uuanta thaz hitu giboran ist
thaz ist fon themo heilagen geiste,
siu gibirt sun hita thu ginemir
sinan namon heilant,
bitiu uuanta her sinaz folc heilaz tuot
fon hrosunton,
thaz algaro gitan ist
thaz uuari gifullit thaz thar giquadan uuar
fon truhane thuruh then uuizagon
susquedantan. senonu thiora hitreue
habet hita gibirt sun
hita ghezzent sinan namon emmanuel.
thaz ist arreket mit unſ got,

Exsurgens autem ioseph a somno
fecit sicut praecepit ei angelus domini
& accepit coniugem suam
& non cognoscebat eam donec peperit
filium suum primogenitum.

& uocauit nomen eius ihs,

Le. 11.

X

Factum est autem in diebus illis.
Exiit edictum a caesare augusto
ut describeretur uniuersus orbis,
haec descriptio prima facta est
praeside syriae cyrino,
& ibant omnes ut profiterentur
singuli in suam ciuitatem,
Ascendit autem & ioseph a galilea
de ciuitate nazareth
in iudaeam ciuitatem dauid
quae uocatur bethleem,
eo quod esset de domo
& familia dauid ut profiteretur
cum maria desponsata sibi
uxore pregnantem,
factum est autem cum essent ibi
impleti sunt dies ut pareretur
& peperit filium suum primogenitum,
& pannis eum inuoluit
& reclinauit eum in praesepe
quia non erat eis locus
in diuersorio.

VI

Le. 11.

X

Et pastores erant in regione eadem
uigilantes & custodientes uigiliae nocturnae
supra gregem suum,
& ecce angelus domini stetit iuxta illos.

Le

35
di stantanti tho ioseph fon slase
tda so imo gibot trubaner engil
lnta lnphieng sina gimahhun
lnta niuuard hrauuir unzan siugibar
harsun erist boranon
lnta gihiez sinan namon heilant,
uuard tho gitan lnthen tagan
fram qua gibot fon demo al uualten keisire
thaz gibrieut uuirdi al these umbi uuerft,
thaz gi scrib iz eristen uuard gitan
lnsyriu fon demo grauen cyrine.
lnta fuorun alle thaz bi iahin
thionost ln sinero burgi,
fuor tho ioseph fon galileu
fonthero burgi thiu hiez nazareth
ln iudeno lant lnta ln dauiderburg
thiu uuar ginemnit bethleem.
bi thiu uuantaher uuar fon huse
lnta fon huiuirke dauider thaz her gilahi
saman mit mariun lmo gimahaltero
gimahhun so scaffaneru.
tho sie thar uuarun
uuirdun taga gifulte thaz siu bari
lnta gibar harsun erist boranon,
lnta bi uuant lnan mit tuochan
lnta gilegita lnan lncrippa
bi thiu uuantaher niuuar anderstat
lnthemo gast huse,
uuarun tho hirta hithero lant skeffi
uuahhante lnta bihaltante naht uuahra
ubar ero euut,
quam thara goter engil lnta giftuont nah in.

236.
& claritas dī circum fulsit illor.
& timuerunt timore magno.
& dixit illis angelus, nolite timere,
ecce enim euangelizo uobis gaudiū magnū.
quod erit omni populo,
quia natus est uobis hodie saluator.
qui est xpr̄ dñr in ciuitate dauid,
& hoc uobis signum, Inueniē & ir
infantem pannis in uolutum.
& postea in presepio,
& subito facta est cum angelo
multitudo militiae celestis.
laudantium dñm & dicentium,
gloria in altissimis dō.
& in terra pax hominibus.
bonae uoluntatis,
& factum ut discesserunt ab eis
angeli in caelum;
pastores loquebantur ad inuicem,
transeamus usq; bethleē & uideam⁹
hoc uerbum quod factum est.
quod dñr ostendit nobis,
& uenerunt festinantes.
& in uenerunt mariam & ioseph.
& infantem postea in presepio,
uidenter autem cognouerunt
de uerbo quod dictum erat illis
de puero hoc, & omnes qui
audierunt mirati sunt.
& de his quae dicta erant
a pastoribus ad ipsos, Maria
autē conseruabat omnia uerba haec.

Ina goter beraht neri bischen sie.
gi forhtun sie in thō in mihhilero forhtun,
hina quad in thier engil, nicur & iu forhten,
ih sagen iu mihhilan gisehon.
ther ist allemo folke.
bithiu uuarita giboran ist iu hirtu heilant.
ther ist christ truhan in dauides burge,
thaz si iu zizechane, thaz ir find &
kind mit tuoche bi uuētanaz.
hina gilegitaz in crippa;
thō slumo uuard thar mit themo engile
menigi himilischer herer.
got lobontau hina quedenau,
tiurida si in then hohiston gotē.
hina in erdu si sibba mannan.
guoter uuillen,
uuard thō thaz arfuorun fon in
thie engila in himil;
thō sprachun thie hirta untar in zuirgen,
faramer zibethleem hina gisehener
thaz uuort thaz thar grān ist.
thaz truhan unr draugta.
hina quamun thō llente.
hina fundun mariun hina loseben.
hina thaz kind gilegitaz in crippea,
sie thō gisehente. forstuontun
fon dem uuort thaz in giquēan uuar
fon dem kinde, hina alle thi thaz
gihortun uuarun thaz uuētorontē.
hina fon dem thiu giquēanu uuērdun
zi in fon dem hirtan. maria
uuārlihho gihiet allu thisu uuort

conferens in corde suo,
 & reuersi sunt pastores.
 glorificantes & laudantes dñm
 in omnibus quae audierant
 & uiderant. sicut dictum ē. ad illor;
 Et postquam consummati sunt
 dies octo ut circūcideretur puer.
 uocatum est nomen eius ih̄s.
 quod uocatum est ab angelo
 priusquam in utero conciperetur;
 & postquam impleti sunt dies
 purgationis eius secundū legē moysi.
 tulerunt illum in hierusalem.
 ut sisterent eum dño.
 sicut scriptum est in lege dñi,
 quia omne masculinum
 adaperiens uuluum.
 sem̄ dño uocabitur;
 & ut darent hostiam.
 secundum quod dictum ē. in lege
 dñi. par turturum.
 aut duos pullor columbarum.
 & ecce homo erat in hierusalem.
 cui nomen simeon.
 & homo iste iustus & amatur.
 expectans consolationem israel.
 & sp̄s sc̄i erat in eo.
 & responsum acceperat a sp̄u sc̄o.
 non uisurum se mortem.
 nisi prius uideret xpm dñi.
 & uento in sp̄u in templum.
 & cū inducerent puerum ihm̄

37
 althota in ira herzen,
 uurbun tho thie hirta hem uuafter.
 diuerite in got lobontē.
 in allen then. thiu sie gi hortun.
 in gisabun. so so zilm. gisprochan uuar,
 After thiu tho argangana uuarun.
 altha taga thaz thaz kind bisitten uurdi.
 uuard imo ginen nit namo heilant.
 thie namo uuard ginen nit fon engile.
 er̄ thanne her in reue in phangan uurdi.
 in after thiu gifulta uuarun taga
 sinero subarnesi after moyseser euuu.
 brahtun sie man tho in hierusalem.
 thaz sie in an gotē giant uur titan.
 so iz gisriban ist in goter euuu.
 bi thiu uuanta iogi uuelih gomman barn
 thaz uuamba er̄ ist in tuot.
 heilag gotē ginen nit.
 in thaz sie gabin ob phar.
 after thiu gi quān ist in euuu
 truhner. zua gimachun turtlitubun
 edo zua tubiclin.
 senonu tho uuar man in hierusale.
 then namo uuar gi hezzan simeon.
 in then man uuar reht in got forht.
 betona israhelo fluobra.
 in heilag gest uuar in imo.
 in phing tho ant uur fon theno heilagen geste.
 thaz her ni arsturbī.
 er̄ thanne her gisahi christ truhan.
 quam tho in geste in thaz goter hūr.
 in tho sie in giletan thaz kind heilant

parentes eius. ut facerent secundum
consuetudinem legis pro eo.
& ipse accepit eum in uulnibus suis.
& benedixit dñm & dixit.
nunc dimitte seruum tuum dñe.
secundum uerbum tuum in pace.
quia uiderunt oculi mei
salutare tuum. quod parasti
ante faciem omnium populorum.
lumen ad reuelationem gentium.
& gloriam plebi tue israel.
& erat pater eius & mater mirantes
super his quae dicebantur
de illo. & benedixit illis simeon.
& dixit ad mariam matrem eius.
ecce positus est hic in ruinam.
& resurrectionem multorum in seipso.
& in signum cui contradicetur.
& tuam ipsius animam pertransiet
& gladius. ut reuelentur
exultatio cordibus cogitationes.
& erat anna propheta
filia fanuel de tribu aser.
haec processerat in diebus multis.
& uixerat cum uiro suo
annis septem a uirginitate sua.
& haec uidua.
usque ad annos octuaginta quattuor.
quae non discedebat de templo.
ieiunans & obsecrationibus
seruiens die de nocte.
& haec ipsa hora

sine eldiron. thaz sie. tatin after
gi uonu euuu furi man.
her tho in pheng man in sine arma.
hiti lobota got hiti quad.
nu for laz thu truhin thinan scale.
after thinen uortun in sibba.
bithiu uuanta gisahun minu ougun
thinan heilant. then thu gi ant uirtar
fora annuze allero folco.
liehe zi in rigannerse thiocono.
hiti zidiuridu thiner folker israhelo.
uuar tho sin fater hiti muoter uirtorom
ubar thiu thiu dar gi quānu uuarun
fon hno. hiti uuihita hiti simeon.
hiti quad zimariun sinero muoter.
seno nu there ist gisezt in fal.
hiti in urresi managero in israhel.
hiti in zeichan themo man uuidar quida.
hiti thim selber ferah thuruh ferte
suer. thaz uuerden hiti rigane
fon managen her zun githanca.
uuar tho thar anna uuiizaga
dobter fanueler fon cunne aserer.
thiu gigen fram in managa taga.
hiti lebāa mit ira gommanne
sibun lār fon ira magad heri.
hiti thiu uuar uirtuua.
unzan fiuru hiti abtuzug laro.
thiu nir fuor nio fon themo temple.
uzouh mit fastun hiti mit gibāu
thionota tager hiti nabter.
thiu tho hiti heri selbun ziti

VIII
 m 1111
 X

५.

quement lobota truhan
 Inra sprah fon lmo Allen
 then thie thar betotun arlörness
 hierusalem, Inra thö sie gisfremtun
 allu after truhaner euuu.
 uu'rbun thö zigalileu Inra burg
 nazar&h,
 mit thiu ther heilant giboran uuard
 Inb&hleem iudeno burgi Inragan
 heroder ther cuninges. seu thö magi
 örtana quamun zihierusalem
 susquedante,
 uuar ist ther thie giboran ist
 ludeno cuning uuir gisahumer
 sinan sterron Inostar lante.
 Inra quamumer Inan zib&önnne,
 thö thaz giborta heroder ther cuning
 uuard gteruobit. Inra al hierusalem
 mit lmo, Inra gisamanota
 then hêr duom thero bircofo
 Inthie gilêrtan ther folker
 ergota fon In uuar christ
 giboran uuari, sie thö quadun lmo,
 Inb&hleem iudeno burgi,
 sô ist giscriban thuruh then uûizzagon,
 thu b&hleem iudeno erda
 nio In altere bist thu minnista
 Inthen heriston iudeno.
 uuant fonthir quimit tuomo.
 ther rihet mîn folc israhel,
 thö heroder tougolo gihaloten magin
 gernlichö lern&a fon In

tempus stelle quæ apparuit eis,
 & mittens illor in bethleem dixit,
 he & interrogate diligenter
 de puero, & cum inueneritis
 renuntiate mihi.
 ut ego ueniens adorem eum,
 qui cum audissent regem
 abierunt, & ecce stella
 quam uiderant in oriente
 ante cedebat eis usque, dum ueniens
 staret supra erat puer,
 uidenter autem stellam.
 gausi sunt gaudio magno ualde,
 & intrantes domum inuenerunt puerum
 cum maria matre sua.
 & procidenter adorauerunt eum,
 & apertis thesauris suis
 obtulerunt ei munera,
 aurum & myrram,
 & responsu accepto in somnis
 non redierunt ad herodem,
 per aliam uiam reuersi sunt
 in regionem suam.

viii
 at vi
 x

Quicū recensissent ecce angelus dñi
 apparuit in somnis ioseph dicens,
 surge & accipe puerum
 & matrem eius & fuge in aegyptum
 & esto ibi usque dum dicam tibi,
 futurum est enim ut herodes
 querat puerum ad perdendum eum,
 qui con surgens. Accepit
 puerum & matrem eius nocte.

thie zît ther sterren ther sih in draugta
 in fantasia in bethleem susquedant
 far & hira frag & germilicho
 fon themo kinde, thanne h- iz findet
 thanne cund & iz mir.
 thaz ih thara queme hira bôo. hnan,
 thô sie gi hortun then cuning.
 fuorun, senu thô sterro
 then sie gisahun inostar lante
 fora fuor sie unz her quementa
 stuont oba thar thie kneht uuar,
 sie thô gisehente then sterren.
 gisahun mih hilemo gisehen thar to,
 hira ingangante in hurs fundun then kneht
 mit mariun sinero muoter.
 hira nidar fallente bôotun hnan,
 hira gi offnoten hro treso faxzon.
 brachtun hmo geba,
 gold. hira uuihrouh. hira myrrun,
 hira in phanganemo ant uuir zel hira dume
 thaz sie ni uuir bin zi herode.
 thuruh anderan uueg uuir bun
 zi hro lant scheffi,
 thô sie thanan fuorun girado goter engil
 ar draugta sih iosebe in troume susquedant,
 arstant hira nim thaz thegan kind
 hira sine muoter. hira fluh in egyptu
 hira uuir thar unzan ih thir quede,
 uuantu zuo uuar ist thaz herodis
 suochit then kneht zi forlioseme
 her thô arstantant. hira nam
 then kneht hira sine muoter naher.

& recessit in aegyptum. & erat ibi
 usque ad obitum herodis,
 ut compleretur quod dictum est
 ad nro per prophetam
 dicentem. Ex egypto uocaui
 filium meum. Tunc herodes uidens
 quod in lusu erant & amagis.
 Iratur. & ualde, & mittens occidit
 omnes pueros qui erant
 in bethleem & in omnibus finibus eius.
 ab imatu & infra.
 secundum tempus quod exquisierat
 amagis, tunc adimplendum est
 quod dictum est per iheremiam
 prophetam dicentem.
 uox in rama audita est.
 ploratur & ululatur multum,
 rachel plorans filios suos. & noluit
 consolari quia non sunt,
 Defuncto autem herode
 ecce apparuit angelus dñi
 in somnis ioseph in aegypto
 dicens, surge & accipe puerum
 & matrem eius. & uade
 in terram israhel,
 defuncti sunt enim qui querebant
 animam pueri,
 qui surgens accepit puerum
 & matrem eius. & uenit in terram israhel,
 audiens autem quod archelaus
 regnabat in iudea pro herode
 patre suo. timuit illo ire,

hwa fuor in egyptu. hwa uuar thar
unzan hina farte heroder,
thaz uuirdi gifullit thaz gi quææn uuar
fon truhtrane thuruh then uuizzagon
susquedantan. fon egyptun gibalota ih
minan sun. Thô heroder gisah
uuanta her bitrogan uuar fon then magin
balg sih har-to, hwa sententi arsluog
alle thie knehta thie thar uuârun
hnb&hleem hwa in allen hwa marcan-
zuuilarigu in minan ther.
After thero ziti thaz her suohtra
fon then magin, thô uuard gifullit
thaz thar gi quææn uuar thuruh hieremia
then uuizzagon susquedantan,
stemma in hohi gi hortit uuard-
mihiler uuofter hwa uueinonner
rachel uuiof hwa suni. hwa ni uuolta
sih fluobir en uuanta sie ni uuârun,
thô herod arstarb
arougta sih truhtrane engil
hwa ume lorebe in egypto
susquedanta. arstant hwa nim then kneht
hwa sina muoter - hwa far
in erda israhel,
uuanta arstorbana sint thie thar suohtrun
ther knehter sela,
her thô arstantanta nam then kneht
hwa sina muoter hwa quã zi erdu israhel,
thô her gihorta thaz archelaus
richirota in iudeon after herode
sinemofater. forhtu hwa thara faren,

42
Admonitur in somnis.
recessit in partem galilee,
et ueniens habitauit in ciuitate
quae uocatur nazareth,
ut adimpleretur
quod dictum est per prophetas.
quo nazareus uocabitur.

XII
Luc. 11.
X

Puer autem crescebat
et confortabatur plenus sapientia
et gratia dei erat in illo,
et ibant parentes eius pommerannor
in hierusalem in die sollemni pasche,
et cum factus fuisset
annorum duodecim. ascenderunt illi
in hierosolimam secundum consuetudinem
diei festi, consummatisque diebus
cum redirent. remansit
puer ihesus in hierusalem,
et non cognouerunt parentes eius.
existimantes autem esse in comitatu
uenerunt iter diei et requirebant
eum inter cognatos et notos.
et non inuenientes regressi sunt
in hierusalem requirentes eum.
et factum est post triduum
inueniunt illum in templo sedentem
in medio doctorum
audientem illos et interrogantem

Le. 11
XII
XIII

Stupebant autem omnes qui eum audiebant
super prudentiam et responsis eius,
et uidentes ammirati sunt.

Le. VI
X

Et dixit mater eius ad illum.

Le

Ina gimanot in troume.
fuor in teil galilee,
Ina tho her thara qua ar tota in cheruburgi
thiu thar ist gi heizzan nazareth,
zi thiu thaz gi fullit uu'r di
thaz gi qu'dan uuar thuruh thie uu'tzagon.
uuanta her nazareus uuirdit ginennit,
ther kneht uu'arlichu uu'ohr
Ina strang & a fol spahidu
Ina goter geba uuar in imo,
Ina fuorun sine eldiron gi laro
in hierusalem in it malemo tage ostiono,
Ina mit thiu her uuard gi uuortan
zuelf laro in upstiganten
zi hierusalem af ter thero gi uuonu
ther te malen tager, gi fulten tagon
mit thiu sie heim uu'rbun. uuon & a
ther kneht heilant in hierusalem,
Ina ni for stiontan thaz sine eldiron.
uuantun in uuesan in thero samant fera.
quamun einer tager ueeg Ina suoltun
Inan untar sinen magun Ina sinen kunden,
Ina Inan ni findanti fuorun uuidar
zi hierusalem Inan suo chenti,
uuard tho af ter thrin tagun
fundun Inan in themo temple sizzantan
untar mit ten then lerarin.
horantan thie Ina fragentan,
ar quamun tho alle thie Inan gi hostun
ubar sinan uu'istum Ina sin antuura
Ina seher te uu'ntorotun.
tho quad sin muoter zi imo,

Le

43
fili quid fecisti nobis sic
ecce pater tuus & ego dolenter
quereremur te. & ait ad illor,
quid est quod me quereretur.
nesciebatis quia in his quae
patris mei sunt oportet me esse.
& ipsi non intellexerunt uerbum
quod locutus est ad illor.
& descendit cum eis & uenit
nazareth. & erat subditus illis.
& mater eius conseruabat omnia
uerba haec in corde suo,
& ipse proficiebat sapientia
aetate & gratia apud deum
& homines.

XIII
Le vi
M vii
10 11

Anno quinto decimo
Imperii tiberii caesaris
procurante pontio
pilato iudea,
tetrarcha autem galilee herode
philippo autem frater eius tetrarcha
baure & trachonitidis regionis.
& lysania tetrarcha
abilinae
sub principibus sacerdotum
anna & caipha,
factum est uerbum dei
super iohannem zachariam filium
in deserto.

Le vi
M vii
10 11
10 x

Et uenit in omnem regionem
iordanis praedicans baptismum penitentiae
in remissionem peccatorum dicens.

Le m
10

sun ziu tati thu unro
ih lra thin fater ferente
suohumer thih, lra her quad zih,
uuaz ist thaz ir mih suohat.
ni uuestat lr thaz lra then thiu
miner fater sint gilimphit mir uuegan.
lra sie nifor stuontun thaz uuort
thaz her sprah zi ln.
lra nidar stigena mit ln quam
zinazareth. uuaz ln untar thuat.
lra sin muoter bi hiet allu
thisu uuort lra her zen.
lra ther heilant theh lra spahidu
lra ln altere lra lra gebu mit got
lra mit mannan.

In themo finsta zehenten lare
therrihtuomer tiberii ther keiserer
forasuogetemo themo pontifken
pilato iudea.
her tuom habentemo herode lra galilei.
lra philippo sinemo bruoder heristen.
lra lra theffin lra lra trachonitidis
lra lysaniuse heristen
lra lra stadi thiu abilina uuaz herizan
untar then heriston bischofun
anna lra caipha.
uuaz giuortan goter uuort
ubar iohanne zachariasen sun
lra lra uuostannu.

Le m
m 10

lra quam her lra alle thie lra lra scap
lra lra lra predigona toufi riua
lra lra lra neri suntono susquedana.

penitentiā agite adpropinquauit enī
regnū cælorum, hic est enim
qui dicitur est per eiaiam
prophētā dicentem,
uox clamantis in deserto.
parate uiam dñi.
rectas facite semitas eius,
omnis uallis implebitur
& omnis mons & collis
humiliabitur,
& erunt praua indirecta
& aspera in uias planas,
& uidebit omnis caro
salutare dī.

10. 11.
T. 111
M. VII
Lc VI

Hic uenit in testimonium
ut testimoniū phiber & delumine
ut omnes crederent p̄ illum,
non erat ille lux
sed ut testimoniū phiber &
delumine,

10. 11.
T. 111
M. I
Lc XIII

Erat lux uera quæ inluminat
omnem hominem uenientem
in mundum,
in hoc mundo erat.
& mundus p̄ ipsum factus est
& mundus eum non cognouit,
in propria uenit.

10. 11.
T. 111
M. I
Lc XIII

& sui eum non receperunt,
quotquot autē receperunt eum.
dedit eis potestatem filiorū dī
fieri. his qui credunt
in nomine eius,

tuot riua uuahta nahit sib
himilo richi, thiz ist ther
fon themo gi kundit uuar thuruh eiaia
uui zagon susquedantan.
stemna ruofent in uui ostannu.
garuu & trohaner uueg
tuot rehto sino stiga,
iogiuuelih tal uuerde gi fullit
lnta igiuuelih berg lnta nollo
uuerde gi öd muotagot,
lnta uuerde abahu lntrehtu.
lnta un ebanu lntlehta uuega,
lnta gisibit iogiuuelih fleire.
goter heili.

10. 11.
T. 111
M. I
Lc

ther quam zi urcunde
thaz her gi uuirz scas sagēi fon lihte.
thaz alte gi louban thuruh lnan.
ni uuar her thaz lihte
uz ouh thaz her gi uuirz scas sagēi
fon demo lihte.

10. 11.
T. 111
M. I
Lc

uuar uuār lihte thaz inliuhata
iogiuuelichan man quementan
lnthera uueralt.
her uuas lntherro uueralt.
lnta uueralt uuard thuruh lnan gran.
lnta uueralt ni for stuont lnan.
her quam in sīn eigan.
lnta sine ni lnt phiengun lnan,
sō uueliche sō lnan lnt phiengun.
sō gab her in gi uualt goter sūni
zi uuesanne, then thie dar gilouban
in sīnan namon,

10

qui non ex sanguinibus
neque ex uoluntate carnis.
neque ex uoluntate uiri
sed ex dō nata sunt,

10 v
M. i.
Le xiii

Et uerbum caro factum est.
& habitauit in nobis,
& uidimus gloriam eius.
gloriam quasi unigeniti
a patre, plenū gratiæ & ueritatis,

10 of
Le

10 vi
M. xi
Le x

Iohannes testimoniū phib & de pro
& clamat dicens,
hic erat quem dixi uobis.
qui post mē uenturus est
ante mē factus est
quia prior mē erat,

10 of
of Le

10 viii
X

Et de plenitudine eius nos omnes
accepimus. & gratiā pro gratiā,
quia lex per moysen
data est, gratiā & ueritas
per ih̄m xp̄m facta est,

10

10 viii
M. xxi
Le exviii

Dñm nemo uidit unquam.
unigenitus filius qui est
in sinu patris ipse narrauit.

10 of
Le

M. viii
M. viii
M. ii

Ipsē autē iohannes habebat
uestimentū depilis camelorum
& zonam pelliciam circa
lumbos suos. esca autē eius erat
locusta & mel siluestre,
tunc exiebat ad eū hierusolima
& omnis iudæa & omnis regio
circa iordanem
& baptizabantur in iordane

of of

thie naller fon bluote
noh fon fleisker luste.
noh fon gomimanner uuillen.
ouh fon gotē giborane uuarun,
lnta uuort uuard fleisc gitan
lnta artota in unis,
lnta uuir gisahumer sina diurida
soluha sō thiu diurida ist einago
fon fater, fol geba lnta uuarer,
lohanne gi uuizscas sag & fon lmo
lnta ruofit surquedenta,
thiz ist thier fon demo ih iū quad
thie dar after mir quementi ist
fora mir gitan ist
uuanta her ē mir uuas,
lnta fon sinero solnersi uuir alle
in phahemer. lnta geba furi geba
uuanta euua thuruh moysen
gigeban ist. geba lnta uuār
thuruh heilant christ gitan ist,
got nioman nigisah io in atēre
thie einago sun thie dar ist
linan themo fater her gisag & a lz.
ther selbo iohannes hab & a
gi uuata fon hariran olbertono
lnta fillinan bruch hāh umbi
sino lentin. sin muor uuas
heuu skrekco lnta uuildi honag.
thō gieng zi lmo hierusolima
lnta al iudæa. lnta al thiu lantscas
umbi iordanem.
lnta uuirdun gi toufte in iordane

46.
 ab eo confitentes peccata sua.
¶ Videns autē multos phariseorū
 & sadduceorum uenientes
 ad baptismū suū dixit, p̄genier
 uiperarū. qui demonstrauit uob̄
 fugere a futura ira.
 facite ergo fructum dignum
 penitentiæ. & ne uelit dicere
 intra uos. patrem habemus
 abraham. dico enim uobis,
 quoniam potens est d̄s
 ex lapidibus istis suscitare
 filios abraham. iam enim securus
 ad radicē arborum positus est.
 omnis ergo arbor quæ n̄ facit
 fructum bonum -
 excidetur & in ignē mittetur
¶ Interrogabant eum turbæ
 dicentes. quid ergo faciemur.
 respondens autē dicebat illis.
 qui habet duas tunicas
 & non habens.
 & qui habet escas similiter faciat.
 uenerunt autem & publicani
 ut baptizarentur & dixerunt
 ad illū. magister quid faciemur
 at ille dixit ad eos. nihil amplius
 quam constitutum est uob̄ faciat.
 Interrogabant eū & similiter
 dicentes. quid faciemus & nos.
 & ait illis. neminē concutatis
 neque calumniam faciat.

son lmo bi gehente lro suntono.
¶ thō her gisah manage thero phariseorū
 lra sadduceorum quemente
 zis inero toufi quad in. cummi
 natrono. uuer gizeichonota iu
 zifluhemne son thero zuouuartaun gibulh
 tuot uuārlichō uuirdigun uuahsmon
 iuuara riua lra nicur & quedan
 untar iū. uuir habemer fater
 abrahamen. ih quidu iū.
 uuantu mahrag ist got
 son theren steinan aruuekkan
 abrahamer barn. giu ist decur
 gisezzit ziuur zulun thero boumo.
 iogi uuelih boum thie dar nituot
 guotan uuahsmon -
 uuirdit fur houuan lra infuir gisat.
¶ thō fragdun in thio menigi
 lra quadun. uuaz sculun uuir tuon
 her andlingota thō lra quad in.
 ther thie habe zua tunichun
 gebe themo ther nihabe.
 ther thie habe muor tuo selb sama.
 quamun thō thie firn follun man
 thaz sie uuirdin gicoufit lra quadun
 zilmo. meistar uuaz tuomer.
 her thō quad ziln. nouuith mer
 thanne iū gisezzit si tuot lr.
 fragdun in thō thie kemphon
 lra quadun. uuaz tuon uuir.
 lra quad in. niomannen nibluu &
 noh harm nituot.

& contenti estote stipendiis vestris.
Existimante autem populo
& cogitantibus omnibus in cordibus suis
de iohanne ne forte
ipse esset christus.

10 viii
Miserrunt iudei ab hierusalem
sacerdotes & leuitas
ut interrogarent eum tu quis es.
& confessus est & non negauit.
& confessus est quia non sum ego christus.
& interrogauerunt eum.
quid ergo helias es tu.
& dixit non sum.
propheta es tu. & respondit. non.
dixerunt ergo ei. quis es
ut responsum demus
his qui miserunt nos.

10 x
Quid dicis de te ipso.
ait. Ego uox clamantis
in deserto parate uiam domini
sicut dixit esaias propheta.

10 xi
Et qui missi fuerant
erant ex pharisaeis.
& interrogauerunt eum & dixerunt.
quid ergo baptizas
scitum non es christus neque helias
neque propheta.

10 xii
Respondit eis iohannes dicens.
ego quidem uos baptizo in aqua
in penitentiam.

Qui autem post me uenturus est
fortior me est.

47
Ina sit giuago iuuara lib nara.
uu anentemo themo folke
Ina then kente allen In iro her zon
fon iohanne min edo uu an
her uuari christ.
santun iudei fon hierusalem
biscofa Ina diacana
thaz sie Inan frag & in uuer bistu.
Ina bi lah her tho Ina nifur suoh.
bi lah tho thaz her christ in uuari.
tho frag & in sie Inan.
uuaz nu bist thu helias
Ina her quad ni bin.
bist thu uuizago. Ina her antlingota nem.
tho quadun sie Ino. uuer bist thu thanne
thaz uuir then gi ant uuir ten
then thie unsih santun.
uuaz quidis thu fon dir selbemo.
quad her tho. ih bin stemna ruosfent
In uuostinnu garuu & trohner uuag
ro ro quad esaias ther uuizago
Ina thie thar giranta uu arun
thie uu arun fon then pharisaeis.
tho frag & in sie Inan Ina quadun.
uuaz toufist thu
oba thu christ ni bist noh helias
noh uuizago.
tho antlingota in iohannes rusquelant.
ih toufu uuuh In uuaz zare
In riuuua.
ther after mir zuo uuart ist
ther ist mir strengiro

ecce aperti sunt ei caeli.
& uidit spm di descendentem
corporali specie ut columbam
uenientem super se
& ecce uox de caelis

Lc Tu es filius meus dilectus In te
complacuit mihi.

Et testimoniu phibuit iohannes
dicens, quia uidi spm
descendentem quasi columbam
de caelo & mansit sup eum
& ego nesciebam eum.
sed qui misit me baptizare
In aqua. ille mihi dixit.
super quem uideris spm
descendentem & manentem
sup eum. hic e. qui baptizat
In spu sco.

Et ego uidi & testimoniu phibui
quia hic est filius di.

Tunc ihs ductus est
In desertum Aspū
ut temptaretur
a diabulo.

Et cum ieiunasset
quadraginta diebus; & xl noctibus;
postea esuruit
& accedens temptator
dixit ei. si filius di es.
dic ut lapides isti panes fiant.
qui respondens dixit.
scriptum est

49
senu tho aroffonota uuarun lmo himila.
Ina girah goter geist nidar stigantan
licham lichero gisiuni sama so tubun
quementan ubar sih.
senu tho stemna quad fon himile.
thu bist min liobo sun Inthir
gilich & a mir.

Io an Ina giuurnessi sag & a iohannes
of Lc susquedana. uuantia ih girah geist
nidar stigantan sama so tubun
fon himile Ina uon & a ubar Inan
Ina ih ni uuenta Inan.

uzouh ther thie mi h santa zitoufenne
In uazzare. ther quad mir.
ubar then then thu gisihist geist
nidar stigantan Ina uonentan.
ubar Inan. ther ist thie thar toufit
Inthemo heilagen geiste.

Ina ih girah Ina giuurnessi sag & a
thaz ther ist goter sun.

Jo an tho ther heilant uuar gilerat
Lc In uostanna fon theno geiste
thaz her uirdi gicostot
fontheno diuuale.

Jo Lc Ina mit thiu her tho fast & a
fior zug tago Ina fior zug nahto
after thiu hungirita Inan
gieng tho zuo ther costari
Ina quad lmo. oba thu goter sun sir
quid thaz there stemna zibrote uuerden.
her antlingo tho Ina quad.
iz ist giscriban

Io xv
Lc xiii
Lc v
Lc xiii

xv
Lc xv
Lc xvi
Lc xv

Lc xvi
Lc xvi

50.
non in solo pane uiuit homo
sed in omni uerbo
quod procedit de ore dñi.
tunc assumit eum diabolus
in scām ciuitatē. & statuit eum
supra pinnaculum templi
& dixit ei, si filius dñi es
mit te tē deorsum.
scriptū est enim quia angelus suus
mandauit de tē & in manibus
tollent tē ne forte offendas
ad lapidem pedem tuum.
At illi ih̄s,
rursum scriptum ē. non temptabis
dñm dñm tuum.
Iterum assumit eū diabolus
in montem excelsum ualde
& ostendit ei omnia regna mundi
& gloriam eorum. & dixit illi.
haec tibi omnia dabo
si cadens adoraueris me.
tunc dicit ei ih̄s.
uade satanas. scriptum est.
dñm dñm tuum adorabis
& illi soli seruiers.

lc Et consummata omni temptatione.

Mat Et tunc reliquit eum diabolus
usque ad tempus.

Mat **lc** Eratque cum bestiis

Mat **xxii**
vi
vii

Et ecce angeli accesserunt

& ministrabant ei.

xvi

io xvi
x

A Altera die iterū stabat iohannes

thaz litchemo einen bröte nileb & therman
uz ouh fon iogi uuelihemo uuorte
thaz thar fram quimit fongoter munde.
tho nun lnan ther diuual
litchie heilagun burg. lnta gisax talnan
ubar obanentiga thekxi ther tempala
lnta quad lmo, oba thu goter sun sir
fenta thih thanne hera nidar.
iz ist giseriban thaz her sinen engilan
gibioce fon thir thaz sie mit lro hantam
thih nemen zithiu thaz thu nibi spurner
lnta stene thinan fuoz.
tho quad lmo ther heilant.
ouh ist giseriban thaz thu nicostor
truhan got thinan
abur nam mather diuual tho
in hohan berg thrato
lnta draugta lmo allu thisu erdrichu
lnta lro diurida. lnta quad lmo
thisu allu gibuih thir
oba thu nidar fallenta b&or mih.
tho quad lmo ther heilant.
far satanas. iz ist giseriban
thaz thu truhan got thinan b&or
lnta lmo einemo thionor.
lnta gientotaro alleru theru costungu.
tho fur liez in ther diuual
zisih uueliheruzia
uuar her tho mit uuil **dirun**
Mat **Mat** giengun tho zuo goter engila
lnta ambahrtun lmo.
Andares tager abur stuont iohannes

50
& ex discipulis eius duo.
& respiciens ihm
ambulante dicit. ecce agnus dei.
ecce qui tollit peccata mundi.
& audierunt eum discipuli
loquentem. & secuti sunt ihm.
conuersus autem ihr
& uidens eos sequentes dicit eis.
quid queritis. qui dixerunt ei.
rabbi quod dicit interpretatum
magister ubi habitas. dicit eis.
uenite & uidete. uenerunt
& uiderunt ubi maneret
& apud eum manserunt die illo.
hora autem erat quasi decima.
erat autem andreas frater
simonis petri unus ex duobus
qui audierant ab iohanne
& secuti fuerant eum.

10 xvii
10 xviii
10 lxxxii
10 xciii
Inuenit hic primum fratrem suum
simonem & dicit ei.
Inuenimus messiam
quod est interpretatum christum
& adduxit eum ad ihm.
Intuitus autem eum ihr
dixit. tu es simon filius iohanna
tu uocaberis cephas
quod interpretatur petrus.

xvii
10 xviii
X
In crastino uoluit exire in galileam
& inuenit philippum & dicit ei.
sequere me. erat autem philippus
ab ethusa ciuitate

Ina fon sinen iungiron zuene
Ina giscouuota then heilant
gangantan Ina quad. seno goter lamp.
seno ther nimit tanta mit aligarter
tho gihortun Inan thie lungiron
sprechantan Ina folgdun themo heilante.
tho giuuantasih ther heilant
Ina girah sie lmo folgente quad In.
uuaz suo ch & lr. sie quadun lmo.
rabbi thaz ist arrekert
mestart uuar artor. tho quad her In.
quem & Ina giseh &. quamun sie tho
Ina girahun uuar her uuon & a
Ina uuon & un mit lmo then tag.
tho uuar thiu zehenta zit ther tager.
thero uuar andreas bruoder
simonis petri ein fon then zuen
thie thar gihortun thiu uuort fon iohanne
Ina uuarun lmo folgente.
tho fant her zierist sinan bruoder
simonen Ina quad lmo.
uuir fundumer messiam
thaz ist arrekert crist
Ina letta Inan zithemo heilante.
tho scouuota In ana ther heilant
Ina quad. thu bist simon sun iohanna
thu bist gi hezzan cephas
thaz ist arrekert petrus.
In morgant uuolta her gan in galileam
tho fand her philippum Ina quad lmo.
folge mir. uuar ther philippus
fon ethusa thero burgi

52
andreae & pēri
inuenit philippus
nathanahel
& dicit ei
quem scripsit moyses
in lege & prophetae
inuenimus ihm
filium ioseph anazarēh.
& dixit ei nathanahel
anazarēh potest
aliquid boni esse.
dicit ei philippus.
ueni & uide.
uidit ihs nathanahel
uenientem ad se
& dicit deo.
ecce uere israhelita
in quo dolus non est.
dicit ei nathanahel.
Unde me nosti.
Respondit ihs
& dixit ei.
priusquam te philippus
uocaret cum essem
sub ficu uidite.
Respondit ei nathanahel.
& ait. Rabbi.
tu es filius di.
tu es rex israhel.
Respondit ihs
& dixit ei.
Quia dixi tibi

andreas er in a pērus er
in a fand philippus
nathanahelen
in a quad imo.
then moyses scrib
in dhero eū in a in uui zagan
uuir fundumer heilant
ioseber sun fon nazarē
tho quad imo nathanahel
fon nazarēh mag
sih uuaz guotes uuesan
tho quad imo philippus.
quim in a gisih.
gisah ther heilant nathanahelan
quementan zi imo
in a quad fon imo
thi zist ther uuaro israhelita
in dhero balo nist.
tho quad imo nathanahel
uuanan uueistu mi
antlingota ther heilant
in a quad imo.
er thanne di philippus
gruota mit thi u thi uuari
untar dhero fig boume gisah thih.
tho ant uustita imo nathanahel
in a quad imo meistar
thi bist gotes sun
thi bist israhelo cuning.
tho antlingota imo ther heilant
in a quad imo.
bithi u uanta ih thir quad

uidi tē sub ficu
credir. maior hīr uidebīr
& dicit ei Amen amen dico uob.
uidebitis cælum apertum.
& angelos^{di} ascendentes
& descendentes
super filium hominis.

Lc xvii
I
M xxiii
M xxvii
10. xlii

Et regressus est ihs **Lc M M 10.**

in uirtute sps in galileam
& fama exiit per uniuersam
regionem de illo.
& ipse docebat in synagogis eorū
& magnificabatur ab omnibus.

Xviii Et uenit nazareth

Lc xviii ubi erat nutritus

Lc

& intrauit secundū consuetudinē suā
die sabbati in synagogam
& surrexit legere.
& traditus illi liber
prophetiae esaiæ.
& ut reuoluit librum
inuenit locū ubi scriptū erat.
sp̄s dñi super me.
propter quod unxit me
euangelizare pauperibus
misit me. predicare captiuis
remissionem. & cecis uisum.
Dimittere confractos
in remissionē. predicare
annum dñi acceptum
& diem retributionis.
& cum plauisset librum

53.
gisah thih untar themo fig boume
giloubir. theren mēr gisihis. thu
lnta quad lmo. uuar ragen ih lu
ir giseh & himil offanan
in agotes engila uf stigante
in a nīdar stigante
ubar then mannes sūn.

in a uuidar fuortho ther heilant
in themo megine gester in galileā
in a liumunt ūz gieng thurah alle
thie lant scāf fon imo
in a hēr lērtā in iro samanungu.
in a uūas gilobot fon allen
tho quam hēr zinazareth
thar hēr uūas gilogan
in a in gieng after sinero giūuonu
in sambaz tag in thiesamanunga
in a ārstuont uf zilesanne
in a saltaman imo then buoh
thēruuizagen esauer
so hēr then buoh in tēla
fant thie stat thar giscriban uūas
truhanes geist ubar mih.
thuruh thaz salbotamih
in a zigot spellonne thurfagen
santahēr mih. zipredigonnehāsten
fōr laznessi. in a blinten gisihit
zi fōr lazenne gibrochanne
in fōr laznessi. zipredigonne
antphengi iār truhanes
in a tag icloner
in a mitchiu hēr then buoh bīrtā

24.
Reddidit ministro & sedit.
& omnium in sinagoga oculi
erant intendentes in eum.
Coepit autem dicere ad illos.
Qd̄ hodie implēta ē hęc scriptura
in auribus uestris.

M xx
R vi
M viii

Exinde coepit ihs
predicare & dicere.

¶ Quo implēum est tempus
poenitentiam agite & credite
in euangelio. Adppinquauit enī
regnum caelorum.

XVIII

M xx
R vi
M viii

Ambulans autem iuxta mare
galilee uidit duos fr̄t̄res.
Simone qui uocatur p̄tr̄us.
& andream fr̄t̄rem eius.
mittentes rē in mare.

M xxi
R x
Lc xxxij

Erant enim piscatores.
Et ait illis. uenite post me
& faciam uos fieri
piscatores hominum.
At illi continuo relictis rēlibus
secuti sunt eum.

Xxi

M vi
R xi

Et procedens inde
uidit alios duos fr̄t̄res.
iacobum zebede
& iohannem fr̄t̄rem eius
in nauī cum zebedeo patre eorū.
reficientes rē sua & uocauit eos
illi autem statim relictis rēlibus
& patre. secuti sunt eum.

Lc xxxiii
10 cxxviii

Factum est autem

gab in themo ambahte in t̄saz
in t̄s allero ougun in thero samanungu
uuarun scouuonti in inan.
bigondaher tho quedan zuin
thaz hiutu gifullit ist thiz giscrib
in iuuaren orun.

¶ In danan bigondaher heilant
predigon in t̄s quedan
uuanta gifullit ist t̄s.
tuot riuuā in t̄s giloubē
themo euangelio. nahit sih nū
himilo rihhi.

¶ Ganganta nah themo seuu
galilee. gisah zuene bruoder
simonem ther giheizan ist p̄tr̄us
in t̄s andream sinan bruoder
sententia iro nezz in seo
uuanta sie uuarun fiscare
in t̄s quad her in quem & after mir

¶ In t̄s ih tuon iuuūh uuesan
Lc manno fiscare
sie tho sliumo forlazen en nezz in
folgēun imo.

¶ thānān tho furd̄ir ganganta
gisah andare zuene bruoder
iacobum zebedeoen sūn
in t̄s iohannem sinan bruoder.
in skeffe mit zebedeoen iro fater
rihtent iro nezi in t̄s gihalota sie
sie sliumo forlazzan en nezz in
in t̄s fater folgēun imo.

Lc 10 Vuard tho gitan

cum turbe inruerent in eum
 ut audirent uerbum dñi
 & ipse stabat secus stagnum
 generare & uidit duas naues
 stantes secus stagnum
 piscatores autem descendentes
 & lauabant retia
 descendens autem in unam nauem
 quae erat simonis
 rogauit eum a terra
 reducere pussillum & sedens
 docebat de nauicula turbas.
 Ut cessauit autem loqui. **Lc 10**
 dixit ad simonem.
 Duc in altum
 & laxate & auestra
 in captura. & respondens simon
 dixit illi. p̄ceptor p̄ totā noctē
 laborantes nihil coepimus.
 in uerbo autē tuo laxabor &c.
 & cum hoc fecissent
 conclusit p̄ piscū multitudinē copiosā
 rum pebatur autē & eorum
 & annuerunt sociis
 quierant in alia naui
 ut uenirent & adiuuarent eos.
 & uenerunt & impleuerunt
 ambas nauiculas ita ut mergerent.
 Quod cum uideret simon p̄ & rus. **Lc**
 proci dit ad genua ih̄u dicens.
 Exi a me quia homo peccator sū
 dñe. stupor enī circū dederat eū

55
 mit̄ thiu thie menigi anafielun in nan
 thaz sie gi hōrtin gotes uuost
 stuon hēr nāh themo uuage
 generare & in agisah zuer skef
 stantantū nāh themo uuage
 thie fiscara stagun nīdar
 thaz sie fleuutan iro nexti
 arsteigher tho in einaz skef
 thaz thar uuas simoner
 bāt hēr lnan thaz her iz fonerdu
 arleta ein luzzil in a sizzenta
 lerta fon themo skeffe thie menigi
 so hēr tho bilan zisprehhanne
 tho quad her zisimone
 scalt thaz skef in a ufi
 in a zilaz & luuuaru nextiu
 zisahenne. tho ant uustita simon
 in a quad imo. meistar allathera nāht
 arbentente niouuuh nigifiengumer
 in thie nemo uuoste in lazuih thaz nexti
 mit̄ thiu sie tho thaz tātun
 bifiengun fisco ginulht samamenigi
 brast thaz iro nexti
 bouh nitun iro ginozan
 thie thar uuarun in andaremo skeffe
 thaz sie quam in lnta in hulphin
 quamun sie tho in agi fultun
 beidu thiu skef so thaz siu suffun
 mit̄ thiu thaz tho gisah simon p̄ & rus
 fiel zithēr heilantes kneuūn in a quad.
 argang fon mir uuanta ih̄s untig man bin
 truhan. forhta bifieng in an

Et omnes qui cum illo erant
 In captura piscium
 quam coeperant.
 Similiter autē iacobū & iohannē
 filios zebedai
 qui erant socii simonis.
 Lxxxii. Et ait ad simonem ihs. **Le M R**
 Noli timere.
 Ex hoc iam homines eris capiens.
 Lxxxii. & crediderunt in eū discipuli eius.
 10 xviii. & subductis a terra nauibus
 reliquit omnibus. secutus est eum.
 Lxxxii. Et cum transiret inde ihs. **L R**
 uidit hominē sedentē ad teloneo
 matheum nomine.
 & ait illi. sequeremē.
 & surgens. reliquit omnibus
 secutus est eum.
 10 xxiii. Post hæc uenit ihs. **10**
 & discipuli eius in iudeā terrā
 & illic demorabatur cum eis
 & baptizabat. **10 M Le**
 10 xxii. Erat autē & iohannes baptizans
 M vii. In enon iuxta salim
 Le vi. quia aquæ multæ erant illic
 & adueniebant & baptizabant.
 nondū enī missus fuerat in carcere loh.
 10 xxvii. facta est ergo quæstio **10**
 ex discipulis iohannis
 cum iudeis de purificatione
 & uenerunt ad iohannem
 & dixerunt ei.

In ta alle the mit imo uuarun
 In the ro fisco fahungu
 the sie tho gifiengun
 sama so iacobum in ta iohannem
 zebedeen suni
 bi thi u sie uuarun simones ginoza
 tho quad the heilant zi simone
 nicum the forhten
 fon hinan iu fahistu man
 giloubain in inan tho sine iungiron
 In ta arletten fon erdu skeffun
 for lazenen allen folgē un imo.
 Mit thi u the heilant chanana fuor
 gisah man sizzantan zi zolle
 the matheus uuar gi heizan
 In ta quad imo. folge mir.
 her tho arstant anta allen for lazanen
 folgē la imo.
 After thi u quam the heilant
 in ta sine iungiron in iudeno erda
 In ta thar uuonē la mit in
 In ta toufta
 uuar ouh tho iohannes toufenta
 In enon nah salim
 uuantā thar man agu uua zazar uuarun
 In ta quamun zi imo In ta uurdung toufte
 noh thanne ni uuar iohannes gisent in carcere
 uuard thar redagitan
 fon then iungiron iohannes
 mit then iudeon fon the ro subarnessi
 In ta quamun zi iohanne
 In ta quadun imo.

Rabbi. qui erat tecum
trans iordanen. cui tū testimonium
phibuiſti. ecce hic baptizat.
& omnes ueniunt ad eum.
Respondit iohannes. & dixit.
Non poteſt homo quicquā accipere.
niſi ei fuerit datum de caelo.

Ipsi uos mihi testimonium phibeat
quod dixerim ego non sum xps.
Sed quia missus sum ante illum.
qui habet sponsam sponſus est.
amicus autē sponſi est qui ſtat
& audit eum gaudio gaudet
propter uocem sponſi.
hoc ergo gaudiū meū impletum ē.
Illum oportet crescere me autē minui.
Quid eſursum uenit
ſupra omnes eſt. qui eſt de terra
de terra ē. & de terra loquitur.
qui de caelo uenit
ſupra omnes eſt. & quod uidit
& audiuit hoc teſtatur.
& teſtimoniū eius nemo accepit
qui accepit teſtimonium eius
ſignauit quia dñs uerax eſt.
quē enim miſit dñs uerba dñi loquit.
Non enī ad menſurā dat dñs ſp̄m.
qui credit in filium. **10**
habet uitam aeternam.
qui autē incredulus eſt filio
non uidebit uitam. ſed iradi
manet ſup eum.

57
meiſtar thie thar mit thir uuar
ubar iordanen themo thugiuuiz ſcaſ
ſagel ſen uther touſit hier
lna alle quement zi lmo
tho ant limgita iohannes inaquad
nimag therman louuht int phahen
noba imo iz gige ban uuerde fon himile
ir ſelbon ſagel mir giuuiz ſcaſ
thaz ih quad ih nibin criſt
uz ouh bin giſenat furi nan
ther brut habet ther iſt brutagomo
ther iſt ther brutagomen friunt thie thar ſtenat
lna hort lnā lnā giueē giuiht
thuruh ſtemma ther brutagomen
thar min giueo iſt giſullit
ln gi lumphit uuahſen mi h ziminnironne
thie thar fon obana quam
ther iſt ubar alle. thie thar iſt fon erdu
fon erdu iſt. lnā fon erdu ſpriht
thie thar fon himile quam
ther iſt ubar alle. lnā thaz her giſah
lnā gihorta thaz cundit
lnā ſin giuuiz ſcaſ nioman int phieng
thie thar int phieng ſin giuuiz ſcaſ
ther gi zeih honota thaz got uuar iſt
then got ſanta ther ſpriht goter uuoft
nigibit lmo zimexle got geiſt
thie thar gi loubit int hen ſun
ther habet euum lib
thie thar ungi loufol iſt themo ſune
nigifiht lib. uz ouh goter gi buluht.
uuon & ubar lnā

ut ergo cognouit ihs
 quia audierunt pharisei
 quia ihs plures discipulos
 facit & baptizat qua iohannes
 quamquam ihs non baptizat &
 sed discipuli eius. **II II 10**
XXII & qd iohannes traditus esset
 Reliquid iudeam **10 II**
 & abiit iterum in galileam.
XXIII Cum autem audisset qd iohannes
 traditus esset secessit in galileam.
XXIV Et relicta ciuitas nazareth.
 uenit & habitauit in capharnaum.
 martamam in finibus zabulon.
 & neptalim. ut impleretur
 quod dictum est. per esaiam
 propheta. terra zabulon
 & terra neptalim uia maris
 trans iordanem galilee gentium
 populus qui sedebat in tenebris
 lucem uidit magna. & sedentibus
 in regione & in umbram ostis
 lux orta est eis.
XXV Et circuibat ihs
 totam galileam docens
 in synagogis eorum & predicans
 euangelium regni & sanans omnem
 languorem & omnem infirmitatem
 in populo. & abiit opinio eius
 in totam syriam. & obtulerunt ei
 omnes male habentes
 uariis languoribus & tormentis

sother heilant fur stuon
 thaz die pharisei gihortun
 thaz ther heilant manageron iungiron
 tati lna toufa channe iohannes
 thoh uuidaro ther heilant nitoufa
 nibi sine iungiron
 lna thaz iohannes giselt uuar
 fur lietcho iudeam
 lna gieng abur in galileam
II II 10 Mitthiu her gihorta thaz iohannes
 giselt uuar fuor in galileam
II 10 lna forlazarero burg nazareth
 quamtho lna artota in capharnaum
 siolihheru in then entan zabulon
 lna neptalim thaz gifullit uurdi
 thaz thar giquelan uuar thuruh esaiam
 then uui zagon. erda zabulon
 lna erda neptalim ueg seuuer
 uuidar iordanem galileae theotono
 folc thaz tharsaz in finstarnessin
 gisab mihhil liht lna sizzanten
 in lant skeffi toder seu uuen
 liht gieng in uf.
II II lna umbi gieng ther heilant
LC 10 allagalileam lerenta
 in irosamanungun lna predigonta
 gotspel ribher lna heilta iogi uuelihha
 suht lna iogi uuelihha ummaht
 in themo folke. lna argieng sin luumus
 in alla syria. lna brahtam imo
 alle ubil habante
 lna mit messalihen suhtan lna mit uui ziu

conphenſor. & quidemonia habebant.
& lunaticos & paralyticos.
& curauit eos. & ſecuti ſunt eum
turbe multe de galilea
& decapoli. ex hieruſolimis
& iudea & de trans iordanen

Lc. xxviii
Lc. xxvii

Et deſinebant illū ne diſcederet ab eis.
quib; ille ait. quia & alius ciuitatibus
oportet me euangelizare regnū dī
quia a deo miſſu ſum.

mt. xxiii
x

Et cum uidiſſet turbam
aſcendit in montē. & cum ſediſſet.

mt. xxviii

uocauit ad ſe quos uoluit ipſe.

mt. mt.
Lc

mt. xxviii

& uenerunt ad eum. & fecit

Lc. xxviii

ut eſſent duodecim cum illo

quos & apoſtoloſ nominauit. **mt. mt. Lc**

mt. lxxx

Simonem quem cognominauit

mt. lxxx

petrum & andream frēm eius

Lc. xliii

iacobum zebedei

& iohannem fratrem iacobi

quib; in poſuit nomina

boanerges

quod filii tonitru.

philippum & bartholomeum

matheum & thomam

iacobum alphei

& ſimon qui uocatur zelotes

& iudam iacobi

& iudam ſcarioth

qui fuit proditor **mt. Lc**

mt. lxxxv

Et acceſſerunt ad eū diſcipuli eius

Lc. xliii

& eleuatis oculis in eos

biſ angane. Ina thie thar habetun diuual

Ina manod ſioche ina beta ſiohhe

Ina giheiltasie. Ina folgetun imo

managemenigi fon galilea

Ina fon decapoli Ina fon hieruſalem

Ina fon iudeon Ina fon ubar iordanen

Lc. mt.

Ina bi habetun Ina thar fon in nardruizi

then quod her uuanta andrenburgin

gilumphimur zigot ſpellonne gotes ribbi

uuanta bi thiubin ih giſenat

mit thiuhergisah thie menigi

ſteig ufan berg. mit thiuhergisaz.

giholota thie zilmo thie her uuolta

Ina quamun zilmo. Ina teta

thaz uuarun zueliui mit imo

thie nanta her boton

ſimonem then her andaremo namen hier

petrum Ina andream ſinan bruoder

Ina iacobum zebedeen ſun

Ina iohannem iacober bruoder

then ſcuof her namon

thaz ſie hiezzin boanerges

thaz iſt arrekut thonares kind

philippum & bartholomeum

matheum Ina thomam

iacobum alpheen ſun

Ina ſimonē thie thar iſt giheizan zelotes

Ina iudam iacober bruoder

Ina iudam anderemo namen ſcarioth

thar uuas meldari

Ina giengun tho zilmo ſine iungiron

Ina ufarthabanen ſinen ougon In ſie

aperiens os suum.
 docebat eos dicens.
¶ **xxvi** Beati pauperes spū
¶ **xxvii** quō ipsorum ē regnū cēlorum.
¶ **xxviii** Beati mites.
¶ **xxviii** quō ipsi possidebunt terram.
¶ **xxviii** Beati qui lugent.
¶ **xxviii** quō ipsi consolabuntur.
¶ **xxviii** Beati qui esuriunt
¶ **xxviii** & sitiunt iustitiam
¶ **xxviii** quō ipsi saturabuntur.
¶ **xxviii** Beati misericordes
¶ **xxviii** quō ipsi misericordiā consequentur.
¶ **xxviii** Beati mundo corde
¶ **xxviii** quō ipsi dñm uidebunt.
¶ **xxviii** Beati pacifici
¶ **xxviii** quō filii dī uocabuntur.
¶ **xxviii** Beati qui persecutionē patiuntur
¶ **xxviii** propter iustitiam.
¶ **xxviii** quō ipsorum ē regnū cēlorum.
¶ **xxviii** Beati estis cum maledixerint uobis
¶ **xxviii** & oderint uos homines
¶ **xxviii** & persecuti uos fuerint.
¶ **xxviii** & dixerint omnem malū aduersū uos
¶ **xxviii** mentientes. & cū separauerint uos
¶ **xxviii** & exprobrauerint & eiecerint
¶ **xxviii** nomen ur̄m tamquam malum
¶ **xxviii** propter filium hominis.
¶ **xxviii** gaudete in illa die & exultate.
¶ **xxviii** quō merces uestra
¶ **xxviii** copiosa est in cēlis.
¶ **xxviii** Sic enim persecuti sunt prophētas

In tēla sin an mund
 lertasie sūf quedana
¶ **xxvi** saligesint die char armesint ingeiste
 uuantathero ist gotes rihhi
¶ **xxvii** saligesint manduare
 uuantathie bisitzent erda
¶ **xxviii** saligesint die char uuo fent
 uuantathie uuerdent giflu obric
¶ **xxviii** saligesint die char hungerent
 Ina thrur stent reht
 uuantathie uuerdent gifatote
¶ **xxviii** saligesint die char sint milt herze
 uuantasie folgent miltadun
 saligesint die char sint subereinherzon.
 uuantathie gisehent got
 saligesint die char sint sibbisame
 uuantasie gotes barn sint ginen nit
 saligesint die char ahtnessi sint cholenta
 thuruh reht
 uuantairo ist himilo rihhi
¶ **xxviii** salige birut ir mit diu iu fluoh hont
 Ina hazzont iuuuh man
 Ina ahtent iuuar
 Ina quedent al ubil uuidar iu
 liogente mit diu sie iuuuh ristkeident
 Ina ta uuizzont Ina aruuerphent
 iuuaran namon sama so ubil
 thuruh then mannes sun
 giueh & inthemo tage Ina blid &
 uuantabichu iuuar milt
 ist ginuht sam inhimilon.
 so ahtatun sie thero uuizagono

qui fuerunt ante uos patres eorum;

xxiii Verumtamen uae uobis diuitibus. **Lc**

Lc
x

quia habetis consolationem ueram.

uae uobis qui saturati estis.

qui cessatis.

uae uobis qui ridetis nunc.

quia lugebitis & flebitis.

uae cum bene uobis dixerint

omnes homines. secundum haec

faciebant pseudoprophetae patres eorum

sed uobis dico qui auditis.

xxiii Vos estis sal terrae.

M xxiii

R 21

M cu

Lc xxiii

quod si sal euaneuit.

in quo salietur

ad nihilum uadit ultra

nisi ut proiciatur foras

& conculcetur ab hominibus.

xxv Vos estis lux mundi.

M xxv

R 21

M xxxviii

Lc xxxviii

non potest ciuitas abscondi

supra montem posita.

neque accendunt lucernam

& ponunt eam sub modio

neque sub lecto

neque in loco abscondito.

neque sub uas

sed super candelabrum

ut luceat omnibus qui in domo sunt.

sic luceat lux uestra coram hominibus;

ut uideant uestra bona opera

& glorificent patrem uestrum

qui est in caelis.

Nolite putare quomodo ueni

M of

Lc

thiethar fora iu uuarun iro fatera

Ihoh uuidaro uue iu otagon

uuanta ir habet iuuera fluobara

uue iu thiethar gisatote birut

bithiu uuanta ir hungerel

uue iu thienu lahhet

bithiu uuanta ir uuofel inariorl

uue iu mitthiu iu uolaquedent

alleman. after thesen

tatun luggen uuizagon iro fatera

uzouh iu thiedar giboret quiduh

ir birut salzerda

obathaz salz artal

Inhiu selze man iz thanne

zinio uuihtu mag iz elihor

nibithaz man iz uz uuerphe

lnta si fur trelan fon mannan

lrbirut mita lagaster liht

nimag burg uuerdan giborgan.

ubar berg giseltu

noh int prennent liht

lnta sezzent iz untar muta

noh untar beta

noh untar giborgana steli

noh untar faz

uzouh ubar kenalaftab

thaz iz lihten allen then inhiu sezzent

so lihten iuuar liht fora mannon

thaz sie gisehen iuuaru guotu uueren

lnta diurison iuuaran fater

thaz inhiu lon ist.

nicur & uuanen thaz ih quam

M xxv
x

82
 solvere legem aut prophetas.
 non ueni soluere sed adimplere;
 Amen quippe uobis.
 donec transeat caelum & terra
 loca unum aut unus apex
 non preteribit ex lege
 donec omnia fiant.
 Qui ergo soluerit unum
 demandatis istis minimis
 & docuerit sic homines.
 minimus uocabitur
 In regno caelorum.
 qui autem fecerit & docuerit
 hic magnus uocabitur
 In regno caelorum.
 Dico enim uobis
 quia nisi habundauerit iustitia uestra
 plusquam scribarum
 & phariseorum non intrabitis
 in regnum caelorum
 Audistis quia dictum est
 antiquis non occideris.
 qui autem occiderit
 reus erit iudicio.
 ego autem dico uobis
 quia omnis qui irascitur
 fratri suo reus erit iudicio.
 qui autem dixerit fratri suo racha
 reus erit concilio.
 qui autem dixerit fatue
 reus erit gehenne ignis
 Si ergo offeres munus tuum

euua zilosenne odo uuizagon
 ni quam ih zilosenne uzouh zifullenne.
 ih sagen iu uuar
 er channe zifare himil in a erda
 ein i odo ein houbit
 nifurfert fonthero euu
 er channe siu ellu uuerdent
 ther che zilosit ein az
 fonthen minnistan bibotan
 in alerit so man
 minnist ist gihezan
 in himilo rihhe.
 thechar tuot in alerit
 ther ist mihhil gihezan
 in himilo rihhe.
 ih quidu iu
 nisi thaz ginuht samo iuuar reht
 mer channe chero scribaro
 in a chero phariseorum nigel ir
 in himilo rihhi.
 ir gihortut thaz gi quellan uuas
 then altan ni uuis man slago
 thechar sleht
 ther ist sculdig duomes.
 ih quidu iu
 thaz iogi uuelih ther sih gibilgit
 zifinemo bruoder ther ist sculdig duomes.
 ther che quidit sinemo bruoder italo
 ther ist sculdig dinger.
 ther che quidit tumbo
 ther ist sculdig hella fiures.
 obachu bringis chinageba

ad altare & ibi recordatus fueris
quia frater tuus habet aliquid
aduersum te. relinque ibi
munus tuum ante altare.
& uade prius reconciliari
fratri tuo.
& tunc ueniens offer munus tuum.
Ergo consentiens aduersario tuo. **Le**
cito. dum es in uia cum eo.
ne forte tradat te aduersarius
iudici. & iudex
tradat te ministro.
& in carcerem mittaris
Amen dico tibi.
non exieris inde
donec reddas
nouissimum quadrantem.
xxviii Audistis quia dictum est **m**
xxxvi antiquis. non moechaberis.
x Ego autem dico uobis.
quo omnis qui uiderit mulierem
ad concupiscendum eam.
iam moechatus eam in corde suo.
quod si oculus tuus dexter
scandalizat te. erue eum
& proice abste.
expedit enim tibi ut pereat
unum membrorum tuorum
quam totum corpus tuum.
mittatur in gehennam
& si dextera manus tua
scandalizat te. abscede eam.

83
Zi altare Ina thar thanne gihugis
thaz thim bruoder habet sih uuaz
uuidar thir forlaz thanne thar.
thina geba forathemo altare
far er zigis uonenne thih
mit thimemo bruoder
thanne quementa bring thine geba
uuis gihengig thimemo uuidar uuosten
slumo mit thiu thubist in uuege mit imo
minodouuan thih sele thim uuidar uuorto
themo tuomen Ina thar tuomo
sele thih themo ambahre
Ina sentat man thih thanne Ina carari
uuar sagen ih thir
niges thu thanan uz
er thanne thu gitar
then iungiston seaz.
Irgi hostut thaz giquan ist
dien altan nifur ligi thih
ih quidu iu
thaz iogi uuelih thie thar gisihit uuib
sie zigeronne
iu habet sia for legana in sinemo herzen
oba thim zesuua ouga
thih bisuihhe arlosi iz thanne
Ina aruuirphiz fon thir
bicherbi ist thir thaz fur uuerde
ein thimero lido
halt thanne al thim lihhamo.
sigis sentat in bella fur.
Ina oba thim zesuua hant
thih bisuihhe hou sie aba

84
& proice abste.
expedit enim tibi ut pereat
unum membrorum tuorum
quam totum corpus tuum
eat in gehennam.

xxviii
xxxvii Dicitum est autem quicumque dimiserit
uxorem suam de illi libellum repudiij
Ego autem dico uobis
quia omnis qui dimiserit
uxorem suam excepta fornicationis causa
facit eam moechari.

xxxviii
xxxvii Audistis quia dictum est antiquis
non perierabis.
Redder autem domino iuramentum tuum.
ego autem dico uobis
non iurare omnino
neque per celum quia thronus dei est
neque per terram quia scabillum est
pedum eius.
neque per iherusalem
quia ciuitas est magni regis.
neque per caput tuum iuraberis
quia non potes unum capillum
album facere aut nigrum
sic autem sermo uir est est non non.
quod autem his abundantius est
amalo est.

xxxix
xxxviii Audistis quia dictum est
oculum pro oculo.
& dentem pro dente.
ego autem dico uobis.

Ina uuirph sia fonchir
biderbust dir thaz fur uuerde
en thiner lido
halt dhanne althin libhamo
gange in hella fur.
iz ist giquelan so uuer so fur laze.
sinaquenun gebe iru buoh thana triber
thanne ih quidu iu
thaz therogi uuelih thie fur laze
sinaquenun uzansahhah uorer
tuot sia fur ligam
thie thar thie fur lazan un halo th uorot.
irgi hostunt thaz then altangiquelan uuar
nifur suueri thih
uuantachu gilar gotethinameneida
thanne ih quidu iu
thaz man zithuruh slahra nifuer
noh bihimile uuantaher gotes sedal ist
poh bierdu uuantas camal ist
sinero fuozzo
noh bihierusalem
uuantasiu ist burg thes mihhilen cuninger
noh bithinemo houbite suuerer
uuantachu nimahre ein har thes fahser
uui laz gtuon odo suarz
si uuuar uuost ist ist nist nist
so uuaz so ubar thaz ist
so ist iz fon ubile
irgi hostut thaz giquelan ist
ouga fur ouga
Ina zan fur zan
thanne ih quidu iu

non resistere malo.

℣ xxxviii
℣ liii

Sed si quis te percussit

℣ ℣

in dextra maxilla tua

prebe illi & alteram

& illi qui uult tecum

iudicio contendere

& tunicam tuam tollere

remitte & pallium

℣ xxxviii
℣

Et qui cum te angariauerit

℣

mille passus uade cum illo alia duo

qui petit a te da ei

& uolens mutuari a te

ne uesaris

thaz ir niuuidar stant & ubile

uz ouh obaduh sib uuer slahe

In thin zesuua uuanga

garauu imo thaz ander

Ina themo uuolle mit dir

In strice bagen

Ina thina tunichun neman

fur laz imo thaz lahhan

Ina souuer so thih thuinge thaz thumit imo gest

thusunt serito far mit imo andere zuene

ther fon dir sib uuer bice gib imo

Ina die char uuolle mit dir uuehslon

niuuidaro iz thanne

℣ liii
℣ xxxviii

& qui auferet a te tuas sunt

℣ ℣

non repelas

Ina ther diu neme diu thinu sint

meisco siu

℣ liii
℣ liii
℣ xxxi
℣ xl

& prout uult ut faciant uob homines

℣ ℣

facite illis similiter

so ir uuolle thaz iu man tuon

so tuot ir in selbsama

℣ xl
℣ liii

Audistis quia dictum est

℣ ℣

diligis proximum tuum

& odio habebis inimicum tuum

ego autem dico uobis

Diligite inimicos uestros

benefacite his qui uos oderunt

& orate pro persequentibus

& calumniantibus uos

ut sitis filii patris uestri

qui in caelis est

qui solem suum oriri facit

super malos & bonos

& pluit super iustos & iniustos

ir githostur thaz giquelan ist

minno thinan nahiston

Ina habe in haxte thinan fiant

ih quidu iu

minnot iu uara fianta

tuot then uuolathie iuuuh haxton

Ina b & ot furi thie ahtenton

Ina harmenton iu

thaz ir sic kind iuuarer fater

ther in himile ist

ther the sunnun uf gangen tuot

ubar ubile in aubar guote

Ina reganot ubar rehte in aubar un rehte

obair thie minnot thie iuuuh minnont

uuelihha mi & a habet ir thanne

℣ xli
℣ lvi

Si uero diligatis eos qui uos diligunt

℣ ℣

quam mercedem habebitis

· nonne & publicani hoc faciunt.
Le. · & si bene feceritis his
 · quibene uobis faciunt
 · quæ uobis est gratia.
 · Siquidem & peccatores hoc faciunt.
 · & simulacrum dederitis his
 · a quibus speratis recipere
 · quæ gratia est uobis.
 · Nā & peccatores peccatorib; fenerant
 · ut recipiant aequalia.
¶ · Et si salutaueritis fr̃s ur̃os tantum.
 · nonne & ethnici hoc faciunt.
Le. ¶ · Verū tamen diligite inimicos ur̃os.
 · & benefacite. & mutuum date.
 · nihil desperantes.
 · & erit merces uestra multa.
 · & eritis filii altissimi
 · quia ipse benignus est.
 · super ingratos & malos.
 · estote ergo misericordes
 · sicut & pater ur̃s misericors est.
¶ · Estote ergo uos perfecti.
 · sicut pater ur̃s cælestis perfectus ē.
xxxiii **¶** · Attendite ne iusticiā ur̃am faciatis
xl **¶** · coram hominibus.
 · & uideamini ab eis.
 · Alioquin mercedē non habebitis
 · apud patrem ur̃m qui in cælis ē.
 · cum ergo facies elemosinam
 · noli tuba canere ante te.
 · sicut hypocritæ faciunt in sinagogis
 · & in uicijs. ut honorificentur ab hominib;

eno ntuont thaz thie firn follun man
 Ina obair then uuola tuot
 thie iu uuola tuont
 uuelih thanc ist iu ther
 thaz tuont sunage man
 obair uueh sal gebel then
 fonthen ir gicruuet lon lnt fahan
 uuelih thanc ist iu ther thanne
 Ina sunage man sunagen mannon lnt libent
 thaz sie ebenlih int phahen
 Ina obair heilez & elcorodo iuuara bruoder
 eno ntuont thaz heidane man
 thoh uuidarō minnot iuuara fianta
 Ina tuot in uuola. Ina uueh sal gebel
 nio uuibt zuruuanenta
 Ina ist iuuar mi & a mi hulu
 Ina ir birut kind ther hohisten
 uuanta her ginadig ist
 ubar unthanc bare int ubile
 uues & miltherze
 so so iuuar fater miltherzi ist
 uues & ir thuruh thigane
 so so iuuar fater ther himilisco thuruh thigan ist.
 uuastel iu thaz ir iuuar reht ntuot
 fora mannan
 thaz ir gisehan sit fon in
 minodo uuap lon ni habel
 mit iuuaremo fater ther in himile ist.
 thanne thia tuot elemosinam
 ntuot trumbun singan forathir
 so thie lihhazara tuont in dingan
 Ina in thorphan thaz sie singier & lefora mannan.

Amen dico uobis.
receperunt mercedem suam.
te autem faciente elemosinam.
nesciat sinistra tua
quid faciat dextera tua.
ut sit elemosina tua in abscondito.

& pater tuus qui uidet
in abscondito reddet tibi.

xxxiii

xl

x

Et cum oratis non eritis

sicut hypocritae

qui amant in sinagogis
& in angulis platearum
stantes orare.

ut uideantur ab hominibus.

Amen dico uobis.

receperunt mercedem suam.

Tu autem cum orabis

Intra cubiculum tuum

& clauso ostio tuo

ora patrem tuum in abscondito.

& pater tuus qui uidet

in abscondito reddet tibi.

xl

Le

Orantes autem nolite multum loqui

sicut & homines

putant enim quia in multa loquendo
exaudiantur.

Nolite ergo ad similes esse

sicut enim pater uester

quibus opus sit uobis

antequam petatis eum.

Le

Tunc dixit unus ex discipulis ei ad eum.

Domine doce nos orare

87
uuar sagen ih iu

sie int phiengun iro lon.

thir tuontemo elemosinam

niuuizze iz thin uuinistra

uuaz thin zesua tuo.

thaz thin elemosina si into ugalnesse

Ina thin fater the iz gisihit

into ugalnesse gelte thir

thanne ir belot nist thanne

soso the lihhi zara

thie thar minnot in samanungu

Ina ingiuuiggin strazono

stantante belon.

thaz sie sin gisehan fon mannan

uuar ist thaz ih iu sagen

sie int phiengun iro mela

thanne thu mit diu thu belot

gang innan thina camara

bislozanen thinen turin

belo thinan fater into ugalnesse

Ina thin fater the gisihit

into ugalnesse gilat thir thanne

belonte nicure filu sprehan

soso the heidanon man

sie uuanen thaz sie in iro filu sprahhi

sin gihorte.

nicure uuarlihho ingilih uuesan.

uueiz iuuar fater

uues iu thurft ist

er thanne ir inan bitel.

tho quad ein sinero iungirono zimo

truhtan leni unsih belon

58.
sicut iohannes docuit discipulos suos.

¶ xliv. Et ait illis cum oratis.

le xxxij dicite. pater noster

qui in caelis es

scificetur nomen tuum

adveniat regnum tuum

fiat voluntas tua

sicut in caelo & in terra

panem nostrum cotidianum

da nobis hodie

& dimitte nobis debita nostra

sic & nos dimittamur debitoribus nostris.

& ne inducas nos in temptationem

sed libera nos a malo.

¶ xlv. Si enim dimiseritis hominibus

peccata eorum

dimittet & vobis pater uester

caelestis delicta uestra

Si autem non dimiseritis hominibus;

nec pater uester dimittet vobis

peccata uestra.

xxxv. ¶ xlv. Cum ienatis nolite fieri

sicut hypocritae tristes

exterminant enim facies suas

ut pareant hominibus ieiunantes.

Amen dico vobis.

quia receperunt mercedem suam.

Tu autem cum ieiunas

unge caput tuum

& faciem tuam lava

ne videaris hominibus

ieiunans. Sed pater tuo

so so iohannes lerta sine iugiron

¶ Thoquad her in thanne ir beot

thanne qued & sus. fater unser

thu dar bist in himile

si gi heilaget thin namo

queme thin rihi

si thin uullo

so her in himile ist so si her in erdu

unsar brot tagalib haz

gib uns hiutu

Ina fur laz uns unsara sculdi

so uuir fur lazemer unsaren sculdigon

Ina nigile test unsih in costunga

uzouh arlosi unsih fon ubile

obair fur laz & mannan

iro sunta

thanne fur lazit iu iuuar fater

tha himilisco iu uara sunta

obair ni fur laz & mannan

thanne ni fur lazit iu iuuar fater

iu uara sunta.

¶ Thanne ir faste nicur & uuesan

so so die lib haz ara sint gi tuobte

sietuont ungi lib haz ira annuzli

thaz sie sih offonon mannan fastente.

uuar sagen ih iu

thaz sie iramiela in phi engun

thanne thu faster

salbo thin houbte

Ina thin annuzi thuah

zichu thaz thu mannan nisis gisehan

fastenti. uzouh thinemo fater

qui est in abscondito
& pater tuus qui uidet
in abscondito reddet tibi.

Leclm. Nolite amere pusillus grex. **Lc**

Leclm. quia conplacuit patri uestro. **Lc**

Leclm. dare uobis regnum. **At**

Leclm. vendite quae possidetis. **At**

& date elemosinam.

Leclm. facite uobis sacculos. **Lc**

Leclm. qui non uelut esunt. **At**

thesaurum non deficientem in caelis.

Leclm. Nolite thesaurizare uobis. **At**

Leclm. thesauros in terra.

Leclm. ubi erugo & tinea demolitur.

Leclm. I thesaurizate autem uobis thesauros in caelo. **At**

Leclm. ubi neque erugo neque tinea demolitur. **Lc**

& ubi fures non effodiunt

nec furantur.

ubi enim est thesaurus tuus.

ibi est & cor tuum.

Leclm. Lucerna corporis est oculus. **At**

Leclm. si fuerit oculus tuus simplex. **Lc**

totum corpus tuum lucidum erit.

Si oculus tuus nequam fuerit.

totum corpus tuum tenebrosum erit.

Si ergo lumen quod in te est

tenebrae sunt. ipse tenebrae

quantae erunt.

Leclm. Nemo potest duobus dominis seruire. **At**

Leclm. aut enim unum odio habebit. **Lc**

& alterum diligit.

aut unum sustinebit.

ther ist in ougalnesse

in a thin fater thin gis hit

in ougalnesse gis hit thin

ni cur & ir forthen luzzil euunt

uuantagi lihhe & iuuaremo fater

iu zigebanne ribhi

fur couf & thaz ir in etha habet

in a gebet elemosinam

tuot iu sekula

thie ni altent

treso un ziganganta in himile

Ni cur & iu trisiuuen

treso in erdu

thar iz roft in a mili uua fur malest

trisiuuet iu treso in himile

thar noh roft noh mili uua iz ni fur melit

noh thioba nigrabent

noh ni fur stelent

thar thin treso ist

thar ist thin herza

lioht faz thes lihhamen ist ouga

obathin ouga uuirdit luttar

thanne ist althin lihhamo liohter

obathin ouga aruuestit uuirdit

thanne ist althin lihhamo finstar

obathaz lioht thaz thar in thin ist

finstarnessi ist. thi u finstarnessi u

uuo mihhi lu sint

Ni oman ni mag iuuem herron thionon

odo her einan hazzoc

in a anderan minnot.

odo einan giregit

90
& alterum contemnet.

Non potestis dō seruire

XXXVIII & mammonē.

XLVIII Ideo dico uobis.

V
La el

ne solliciti sitis animæ uestre

quid manducetis.

neque corpori uestro

quid induamini.

Nonne anima plus ē. quam esca

& corpus plus quā uestimentū.

Respicite uolatilia caeli

quō non serunt

neque metunt

neque congregant in horrea

& pater uester cælestis

pascit illa.

Nonne uos magis plures estis illis.

Quis autem uestrum cogitans

potest adicere ad staturā suam

cubitum unum.

S i ergo neq; qđ minimū ē. potestis

quid deceleris solliciti estis

& de uestimento

quid solliciti estis.

considerate lilia agri

quomodo crescunt.

non laborant. neque nent

Dico autem uobis.

quō nec salomon in omni gloria sua

coopectus ē. sicut unū ex istis.

si autem foenum agri qđ hodie ē.

& cras in clibanum mittitur

Ina anderan ubar hugt

nimugut ir gotē thionon

Ina uuerot uuolun

o **le** bidu quidu ih iu

nist suore folle iuuaret feraher

uuat ir et i

nob iuuaremo lihhamen

mit hui ir in uuat.

laist thaz ferah furra thanne thaz muor

Ina furra thielihhamo thanne thaz guata

scouuot himiler fugala

bidu uuantasie nisauuent

nob ni arnont.

nob nisamanont in skiura

Ina iuuar fater thaz himilisco

fuotrit sie.

eno nibirut ir furran thannesie sin

uelih iuuar thenkenti

mag zuogiouh hon zis in ero giuuahti

ema elina

obair thaz nimugut thaz thar minnistast

zuu sorg & ir thanne thes andarer

Ina fonthemogiuate

zuu birut ir sorg folle

scouuot thes accarer lilia

uuō sie uuahsen

siemarbetet nob nis pin nent

ih quidu iu

thaz salomon in allero sinero diuida

niuuas so bithelkit so in fonthesen

obathaz gras thes accarer thaz hui uist

Ina morgane inouan uuir dā gisentat

92
 sine eiciam festucam
 de oculotuo.
 & ecce trabis in oculotuo est;
 hypocrita: eice primum
 trabem de oculotuo.
 Tunc uidebis eicere
 festucam de oculo fratris tui;
 ¶ Nolite dare sc̃m canibus.
 neq; mittatis margaritas ur̃as
 ante porcos: ne forte conculcent eas
 pedibus suis. & conuersi
 disrumpant uos **lc**
xl **lc xxxii** Quis ur̃m habet amicum
 & ibit ad illum media nocte
 & dicit illi: Amice:
 commoda mihi tres panes
 quō amicus meus uenit de uia
 ad me: & non habeo qđ ponā
 ante illū. & ille de intus dicat:
 Noli mihi molestus esse:
 lam ostium clausum est.
 & pueri mei mecum sunt
 Incubili: non possū surgere
 & dare tibi: dico uobis:
 & si non dabit illi:
 surgens eo quod amicus ei sit.
 propter improbitatē tamen ei
 surgens & dabit illi
 quod habet & necessarios.
 ¶ **liii** Et ego uobis dico. **lc**
lc xxxv petite: & dabitur uobis.
 querite: & inuenietis.

lazih' aruuirphu chie fesun
 fon thimemo ougen
 Ina senu balco ist In thimemo ougen
 lih hizari aruuirph zih eristen
 balcon fon thimemo ougen
 channe gisihis chū ziaruuerphanne
 fesun fon thines bruoder ougen
 Nicur & heilagaz geban hunton
 noh nisent & iuuara merigrotla
 furi sum. min odo uuan fur tr & ensie
 mit iro fuozun In agiuuentate
 zibrehent luuih.
 uel ih iuuer habet friunt
 Ina ferit zilmo In mittero naht
 Ina quidit imo. friunt
 Ina lih mir thriu brot
 uuantamin friunt quā fon uuege
 zimir. Ina ni haben uuaz ih giserie
 furi man. her thanne fon in nana quede.
 nicuri mir heuig uueran
 giu sint mino tūri bislozano
 Ina mine knehta sint mit mir
 Ina maru nimāg arstanten
 Ina geban thir. ih quidu iū
 Ina oba her imo nigibit
 arstentat thanne uf uuantaher sin friunt ist
 thuruh sina unstillida
 arstentat Ina gibit imo
 sōmanag soher bitharf
 Ina ih quidu iū.
 bit & Ina iū gibit man
 suoh & Ina ir findet

le lxi aut de tribulis ficul.

040 Jon anthon regan

479
¶ Lxiii Sic omnis arbor bona. **¶ lc**

¶ Lx fructus bonos facit.

· mala autem arbor.

· fructus malos facit.

· Non potest arbor bona.

· fructus malos facere.

· Neque arbor mala.

· fructus bonos facere.

¶ Lxi Bonus homo. ^{no}debo thesauro **lc ¶**

¶ Lxx cordis sui. profest bona;

· & malus homo de malo

· profest mala.

· Ex abundantia enim cordis.

· os loquitur.

¶ Lxiii Omnis arbor quæ non facit **¶ lc**

¶ Lx fructum bonum.

· excidetur & in ignem mittat;

· Igitur ex fructibus eorum

xlj cognoscetis eos. **¶ lc 10**

¶ Lxiii Non omnis qui dicit mihi

¹¹¹⁹
¶ Lxiii dñe dñe. Intraabit in regno celorum;

100. xvi sed qui facit uoluntatē patris mei

· qui in cælis ē. ipse intraabit

· in regno celorum. **¶ lc**

¶ Lx Multi dicent mihi in illa die.

¶ Lxxi dñe dñe. nonne in nomine tuo

· prophetauimus. & in nomine tuo

· eicimus demonia.

· & in tuo nomine uisitas multas

· fecimus. & tunc confitebor illis.

· quia numquam

· noui uos. discedite a me

Sogi uuelih guot boum

guotan uuahsmon tuot.

ubil boum

tuot ubilan uuahsmon

nimag guot boum

ubilan uuahsmon tuon.

noh ubil boum

guotan uuahsmon tuon

guot man fon guotemo trefeuue

sines herzen fram bringit guot.

Ina ubil man fon ubilemo

bringit ubil.

fonthero ginuhtather herzen

sprihhit ther mund.

giuuelih boum thiechar ntuot

guotan uuahsmon

istaba fur houuan Ina In fuir gisenat;

uuarlihho fon uto uuahsmon

fur stant & ir sie.

Naller. 10 giuuelih ther mir quidit

truhtan truhtan nigat in himilorihi

ouhter the tuot mines fater uuillon

ther in himile ist her gat

In himilorihi.

manage queden mir In themotage

truhtan truhtan enon In themonamen

uuzagotumes Ina In themonamen

uuzurphumes diuuala

Ina In themonamen managumegin

tatumes thanne gihih in

bitchi uuantah nio in altere

iuuuh uesta. aruuz & fon mir

xlvi qui operamini iniquitatem.
lxi Omnis ergo qui audit **of** **le**
lxi uerba haec & facit ea
assimilabitur uiro sapienti
qui aedificauit domum suam
supra petram. & descendit pluuia
& uenerunt flumina
& flauerunt uenti
& inruerunt in domum illam
& non cecidit. fundata enim erat
supra petram. & omnis
qui audit uerba mea haec.
& non facit ea. similis est
uiro stulto. qui aedificauit
domum suam super harenam.
& descendit pluuia.
& uenerunt flumina.
& flauerunt uenti.
& inruerunt in domum illam
& cecidit. & fuit ruina eius magna.
lxi Et factum est. cum consummasset **of** **of**
of uerba haec. ammirabantur turbae **le**
lxi super doctrinam eius.
erat enim docens eos
sicut potestatem habens.
non sicut scribae eorum & pharisaei.
lxvii Videns autem turbas misertus est
lxvii eis quod erant uexati
& iacentes sicut oues
non habentes pastorem. **of** **of** **le**
lxviii Et conuocatis xii. discipulis suis
lxviii dedit illis potestatem
lxviii

thie thar unreht uuirke.
Allerogiuuelih thie thar gi hort
thi su uuoft In tuot siu
ist gi lih spahemo man
thie thar gi zim brota sin hus
ubar stein In nidar steig regan.
In quamun gusu
In bluesun uuinta
In anafielun In thaz hur
In aiz ni fiel uuant aiz gifest inot uuar
ubar stein. In allerogiuuelih
thie thar thi su minu uuoft gi hort
In siu ntuot ther ist gi lih
tumbemo man thie thar gi zim brota
sin hus ubar sant.
In nidar steig regan
In quamun gusu
In bluesun uuinta
In anafielun In thaz hur
In aiz fiel. In uuas sin fal mihkil.
In diu gientota ther heilant
thi su uuoft uuntarotun tho menigi
ubar sin alera
uuar her tho sie lerenti
so so gi uualt habenter
naller so thie scribara In pharisei
gis ehentho thie menigi mitata.
In uuant sie uuarun gi uueigite.
In ligente sama so scas
thi u ni habent histi.
In agi haloten sinen zuelisiungiron
gab in gi uualt

spirituum immundorum.
 ut eicerent eos, & currerent
 & omnem languorem.
 & omnem infirmitatem.
 Et misit illos predicare
 regnum dī. & ait ad illos.
 Nihil tulertis in uia. **¶**
¶ lxxxix In uia gentium ne abieritis.
 & in ciuitates samaritanorum
 ne intraueritis. sed potius ite
 ad uos quae perierunt
 domus israel. **¶** **¶** **le**
¶ lxxxixi Quinter autem predicate dicentes.
 quia appropinquauit regnū celorū.
 lxxxixii Infirmos curate. mortuos suscite.
 leprosos munda. demones eicite.
 gratias accepistis.
 gratias date. Nolite possidere
 aurum neq; argentum.
 neque pecuniam In zonis uris
 non peram in uia. Neq; panem.
 neque duas tunicas.
 neque calciamenta neq; uirgā
 dignus enī est operarius cibos uos.
¶ lxxxixiii In quamcumque ciuitatem **¶** **¶** **le**
 aut castellum intraueritis.
 lxxxixiiii Interrogate quis in ea
 dignus est. & ibi manete.
 donec exeatis. & dentes **le**
 & bibentes. quae apponunt uob;
 & curate infirmos qui in illa sunt.
 lxxxixv & nolite exire de domo in domū **le**

un subarero gesto
 thaz sie ūz uūrphinsie Ina herban
 logi uuelihha suht
 Ina logi uuelihha ūm maht.
 Ina fantasie & predigonne
 gotes ribhi Ina quad & in
 nouuht ninem & ir in uuege
 In heidanero uueg nig & ir
 Ina inburgi samaritanorum
 nig & ir in ouh halt mēr far &
 & then scafon thi uthar fur uūrdun
 fon israhelohuse
 genti predigot sus quedante.
 nahit sih himilo ribhi.
 ūn mahageheil & tote uueht &
 riobesuber & diuuala uuerph & ūz
 uzanmi & inphiengut ir
 uzanmi & ageb & ir. nicur & bisizen
 gold nob silabar
 nob scaz in uua remobruohahe
 nob kiulla in uuege. nob brōt
 nob zua tūnihhun
 nob giscuohū nob gesta
 uuirdig ist thē uūrhto fines muoser
 In souuelihha burg
 odo burgilun ir in gang &
 ftag & thanne uuer In theru
 uuirdig si Ina thar uuon &
 unzir ūz far &. ezente
 Ina trinkente thūmān iuuht furisette.
 Ina heil & siobhe thie in iru sint;
 Ina nicur & ūz gangan fon huse & huse

77
¶ lxxxiii) Intrantes autem in domo **¶ lc**

le cxi salutate eam dicentes
pax huic domui.
& si quidem domus fuerit digna
ueniat pax uestra sup eam.
Si autem non fuerit digna
pax uestra ad uos reuertatur.

¶ lxxxv) Et quicumque non receperit uos. **¶ lc**

¶ lxxv
le cxiii neque audierit sermones uestrorum
exiuntes foras de domo
uel de ciuitate excutate
puluerem de pedibus uestris
in testimonium illis.
Amendico uobis
tollerabilius erit
terrae sodomorum
& gomorreorum.

In die iudicii quā illi ciuitati. **¶ lc**

¶ lxxxvi) Ecce ego mitto uos sicut oues

le cxviii in medio luporum. estote ergo
prudentes sicut serpentes.

& simplices sicut columbe. **¶ lc**

¶ lxxxvi) Cauete autem ab hominibus.

¶ lxxxvi
le cxxv tradent enim uos in conciliis
& in sinagogis suis flagellabunt uos.

& ad presides & ad reges
ducimini propter me

In testimonium illis & gentibus. **¶ lc**

¶ lxxxvii) Cum autem traderet uos in sinagogas.

¶ lxxxvii
le cxxvi & ad magistratus & potestates.

le cxxviii nolite solliciti esse qualiter
aut quid respondeatis.

Thanneir in gang & thaz huf

heilaz & iz sus quedante.

sibba si thesemo huf

obathaz huf uuir dig uuir dit

thanne quimit i uuer sibba ubar thaz

obaiz uuir dig ni uuir dit

i uuer sibba zi u uuir bit.

Ina souuer i uuih numpahit

nob ni hort i uuaru uuoft

uz gangante fon themo huf

odo fon cheru burgi. arscut &

then melm fon i uuaaren fuozin.

in zigiuuizness.

uuar quid uih i u

gitragan libhor ist

cheru erdu sodomorum

Ina gomorreorum

Ina uomes tage thanne cheru burgi

Senonu ih sentu i uuih samoso scas

In mitte uuolua uues &

uui se samaso natrun

Ina luttare sosotubun

uuaft & i u fon mannan

sieselent i uuih in lrothungan

Ina iro samanungan fillent sie i uuih

Ina zigrauon ina zicuningon

uuerd & irgilette thuruh mih

in zigiuuizness ina thiotan.

thanne sie i uuih selen in samanunga

Ina meistar tuoman Ina zigiuuetan

nicur & sorgente uuesan uuo

odo uuaaz irant uust &

78
aut quid dicatis.

Dabitur enim uobis in illa hora.

quid loquamini. non enim uos estis

qui loquimini. sed spiritus

patris uiri qui loquitur in uobis.

¶ Tradet autem frater fratrem in morte.

¶ & pater filium.

& insurgent filii in parentes

& morte eos afficient.

& eritis odio omnibus.

propter nomen meum.

qui autem perseuerauerit in finem.

hic saluus erit. **¶**

¶ lxxxviii Cum autem persequantur uos

In ciuitate ista. fugite in aliam.

Amen enim dico uobis.

non consummabitis ciuitates israel.

donec ueniat filius hominis. **¶** **lc lo**

¶ xc Non est discipulus super magistrum

lc lvi neque seruus super dominum suum.

lc exviii sufficit discipulo.

ut sit sicut magister eius.

& seruus sicut dominus eius.

¶ xci Si patrem familias **¶**

x belzebub uocauerunt.

quantum magis domesticos eius.

ne ergo timeatis eos. **¶** **lc**

¶ xcii Nihil enim opertum.

lc xli quod non reuelabitur.

lc lxxx & occultum. quod non sciatur.

lc Quod dico uobis in tenebris.

dicite in lumine.

odo uuazir quedet.

iuist dhanne gige ban in chero zia

uuazir sprehh & nibirut ir

thiechar sprehhent. uz ouhgeist

iuuares fater sprihhit in iu

selit bruoder bruoder in to d

Ina ther fater then sun

Ina anastanten kind in iro eldiron

Ina mit to du uueigent sie

Ina birut ir dhanne in haxze allen

thuruh minan namon

ther thuruh uuone & unzan enta

ther uuindit heal.

mit thi u sie iuuer abtent

Ina herro burgi flioh & mandera

ih sagen iu uuar.

nigientot ir israhelo burgi

er dhanne qui mit ther mannessun

nist iungiro ubar meistar

noh scale ubar sinan herro

ginuht samot chemo iungiren

thaz so si so sin meistar

Ina scale so sin herro.

obasie then huiuis kes fater

beelzebub hiezum

uuo mihhilomer sine sua son

niforht & sie.

niuuiht nist bithalter

nobaiz in chekt uuerde.

Ina tougales nobaiz uuizan uuerde.

thaz ih iu quad in finstarnessin

thaz quedet ir in lihte

& quod in aure auditis
predicate sup tecta.
le dico autem uobis amici mei.
m nolite timere eos qui corpus
occidunt. animā autē n̄ possunt
occidere; sed potius eū timēte.
qui potest & animā & corpus
perdere in gehennam. Nonne
duo passerēs asse ueneunt
& unus ex illis non cadet sup terrā
sine patre uestro; **m le**

m xxiij V estri autem & capilli capitis
le cxlv omnes numerati sunt.
nolite ergo timere.
multas passerib; meliores estis uos.
Omnis ergo qui confitebit̄ me
coram hominibus.
confitebor & ego eū corā patre meo
qui est in cælis.
& coram angelis eius. **m m le**

m xxiij Qui autem negauerit me
m lxxxvj coram hominibus.
le xcij & confusus me fuerit
in generatione ista adultera
m le & peccatrice; negabo & ego eū
corā patre meo qui est in cælis.
& angelis eius.
m & filius hominis confundet̄ eū
cum uenerit in gloria
patris sui cum angelis sc̄is

m xcv Nolite arbitrari quod uenerim
le clx mittere pacem in terram.

thaz gi hostut in oren
thaz predigot ir ubar thetu
ihquidu iu minen friuntan
nicur & thie forhten thi charlihhamon
slahent uuantasie nimugun thiesela
ar slahan. ouh halt forht & then
thie char mag sela in alihhamon
fliosan in bella uuizi enonu
ia coufit man zuene spar on mit scaxzu
Ina ein fonthen nifellit ubar erda
uzan iu uaran fater
iu uares houbtes har
allu girimitu sint.
nicur & iu forhten
managen spar on beziron birut. ir
allero gi uuelih thiemih bigihit
fora mannan
thes bigihuih fora in inemo fater.
ther in himile ist.
Ina fora sinen engilan
ther min fur loughit
fora mannan
Ina min scamenta uuirdit
In thesemo fur leganen cunne
Ina sunt agemo fur loughu ih sin
fora in inemo fater ther in himile ist
Ina sinen engilan
Ina ther mannes sungis kentat in an
thanne her qui mit indiuridu
sines fater mit heilagen engilon.
Nicur & uuanen thaz ih quam
senten sibba merda

Non ueni pacem mittere
lc sed gladium. Erunt enim ex hoc
quinque in domo una diuisi
tres in duo & duo in tres
ms diuidentur. Veni enim
lc separare hominem aduersus
patrem suum & filiam aduersus
matrem suam & nurum aduersus
socrum suam & inimici hominis
ms domestici eius. Quia mat **ms** **lc**
lc **clxxxii** patrem & matrem
plusquam me non est me dignus;
& qui amat filium aut filiam
super me non est me dignus.
& qui non accipit crucem suam
& sequitur me non est me
lc dignus, nec potest esse
ms **xcvi** meus discipulus; Qui inuenit **ms** **l** **io**
ms **l** **ccxi** animam suam perdet illam;
io **cv** & qui perdidit animam suam
propter me inueniet eam;
ms **xcviii** Et qui receperit uos. **ms** **ms** **lc** **io**
ms **xcvi** me recipit, & qui me
lc **xcviii** recipit, recipit eum
io **cxv** qui me misit. Qui recipit **ms**
ms **xcviii** prophetam in nomine prophetę
mercedem prophetę accipiet;
ms **c** & qui cumque potum dederit **ms** **ms**
ms **xcviii** uni ex minimis istis:
calicem aquę frigide;
tantum in nomine discipuli;
quia christi estis.

Niquam ih zithu thaz ih sibbasanta
ouh suuest. fon hinana sint
fimui zitelte in einemo hase
thri in zuei in a zuene in thriu
uuerdent zitelte. ih quam
man ziskeidanne. uuidar
sinan fater In a tohter uuidar
iram uoter in a snur uuidar
ira suigar. in a fianta mannes
sin hus suaso. thie thar minnot
sinan fater in a muoter
mer thanne mih nist her min uuir dig.
In a thie thar minnot sun odo tohter
ubar mih nist her min uuir dig
In a thie thar min phahit sineruci.
in a folge & mir nist her min
uuir dig. noh nimag uuesan
min iungiro. thie thar findit
sin ferah. thie fur liusit iz
In a thie thar fur liusit sin ferah
thuruh mih. thie findit iz.
In a ther iuuib in phahit
ther in phahit mih. In a ther mih
in phahit. ther in phahit then
the mih santa. ther the in phahit
uui zagon in namenu uui zagen
mi & a thes uui zagen in phahit
In a so uuer zitrincanne gibe
einemo fon thesen minnistan
kelih calter uuazares
ekorodo in namenu thes iungiren
uuanta ir crister birut

Amen dico uobis.
non pde mercedem suam.
¶ **ci** **x** Et factum ē. cum consummasset
ihs precipiens duodecim
discipulis suis. transiit inde
ut doceret & predicaret
In ciuitatibus eorum.
le xxxvii Exeuntes autem discipuli. **le**
¶ **lvi** p̄dicabant ut poenitentiam
agerent. & demonia multa
eiciebant. & ungebant oleo
multos egrotos & sanabant.
lo xlvi **x** Et die testio nuptiæ factæ sunt **lo**
In canan galileæ.
& erat mater ihu ibi.
uocatus ē. autem ibi & ihs.
& discipuli eius ad nuptias.
& deficientē uino.
dicit mater ihu ad eum.
uinum non habent.
& dicit ei ihs.
quid tibi & mihi est mulier.
nondum uenit hora mea.
dicit mater eius ministris.
Qd̄cumq; dixerit uob facite.
Erant autem ibi lapidee hydræ
sex positæ. secundū purificationē
iudeorū. capientes
singulæ mēretas binas
uel ternas. dicit eis ihs.
Implete hydrias aqua.
& impleuerunt eas usq; ad summū.

uuar sagen ih iu
ther nifur liust sinamibla.
uuard tho mit thiuthaz gientota
ther heilant gbiotenti zueliuim.
sinen iungiron fuor thanan
thaz her lerta in predigota
In iro burgin.
uz gangante thie iungiron
predigota thaz sie riua
tatin Ina managa diuuala
uz uirphin Ina salbotun mit olu
manage siobhe in a heiltun;
In thrittentage brüt louftag itano
In thero stethiu hiez canan galileæ.
thar uuas thes heilantes muoter
gihalot uuas ouh tharather heilant
Ina sine iungiron zithero brüt loufta
tho ziganganemo themo uüne
quad thes heilantes muoter zimo.
sie ni habent uuin
tho quad iru ther heilant.
uuar ist thih thes in a mih uuib.
noh nu ni quam min zic.
tho quad sin muoter zithen ambahtan
so uuar so her iu quede sotuot ir
thar uuarun stein nu uuazzar fax
seh sugiseztu. after suber nessi
thero iudeono. thiu bi haben mohtun
einerogi uuelih zu ei mēz
odo thriu. tho quad in ther heilant
full & thiu fax mit uuazzaru
Ina sie fultun siu unzan ent.

et dicit eis ihs.,

haurite nunc. & feste

architriclino. & tulerunt.

ut autē gustauit architriclinus.

aquam uinum factam.

& non sciebat unde esset.

ministri autem sciebant.

qui haurierant aquam.

Vocat sponsum

architriclinus. & dicit ei.

omnis homo primū bonū uinū

ponit. & cum inebriati fuerint

tunc id quod deterius est.

Tu autē seruasti bonū uinū

usque adhuc. hoc fecit intū

signorum ihs.

in chana galileae.

xlvi & manifestauit gloriā suam; **Matth. ix.** Cum autem descendisset de monte.

Matth. x. secutesunt eum turbe multe;

Leu. xxi. & ecce leprosus ueniens.

genu flexo adorabat

eum dicens. Dñe. si uis

potes me mundare.

& extendens manum tetigit

eum ihs dicens.

uolo. mundare. & confestim

mundata est lepra eius.

& ait illi ihs.

uide nemini dixeris.

sed uade ostende te sacerdoti.

& offer munus qđ pceptū

Tho quad in ther heilant.

skephet nū inta bringet

themo furist sizzenten Ina siebrahtun

thogicorota ther furist sizzento

thaz uuazzar zi uue negitan

Ina her ni uue sta uuanan iz uuas

thie ambalita uuestun iz

thie thar scuofun thaz uuazar

thogihalota then brutagomon

ther furist sizzento inta quad imo.

iogiuuelih man zierist guotan uuin

sezzit. Ina mit thiu sie foltruncanesin

thanne thaz thar uuirsira ist.

thugihiet then guoton uuin

unzan nū. thaz tēa in anaginne

zeichano ther heilant

In thero stē thiu hiet chanagalileg.

Ina offonota sina diurida

Tho her ar steig fon themo berge

folgēun imo manege menigi

senutho riob man quementa

giboganemo kneuue bēota

in ansus quedenta truhtan obathu uuil.

thū maht mih gisubiren

Ina thenenta sin ahant biruofta

in anther heilant sus quedenta

uuilla uuis subiri. Ina slumo

uuard thogihelit sin ruf

tho quad imo ther heilant

gisih thaz thui z nomanneniqueder

ouhfar inta giougi thih themo biscofe

Ina bring thie geba thie thar gibot

moyses in testimonium illis;
At ille egressus coepit
p̄dicare & diffamare sermone.
Ita ut iam non poss& manifeste
In ciuitate introire. sed foris
In desertis locis esse.

xlviij & conueniebant ad eum undiq; **lc 10**
lxiii Cum autem introisset capharnaū.

lc lxx accessit ad eum centurio
lc xxxvii rogans eum & dicens, dñe.
puer meus iacet in domo
paralyticus. & male torquetur.
At illi ihs.
ego ueniam & curabo eum.
& respondens centurio.
ait. dñe. non sum dignus
ut intres sub tectum meum
sed tantum dic uerbo
& sanabitur puer meus.
Nā & ego homo sū sub potestate.
habens sub me milites.
& dico huic uade.
& uadit. & alio ueni.
& uenit. & seruo meo.
fā hoc & facit.

Audiens autem ihs
miratus ē. & sequentibus se
dixit. Amen dico uobis.
non inueni tantam fidem

lc lxx in israhel. dico autem uobis; **lc**
lc lxxi qđ multi ab oriente & occidente
uenient. & recumbent cū abrahā

moyses in zigiuuiz nesse
hertho uezgangant bigonda
p̄digon in mare n̄ thaz uuoft
sō thaz her nimoltagiu ougazortho
gan in chieburg. ouh ūze
in uuoften stē in uuesan

Ina quamun zumo iogiuuanan
mitthiu hertho ingieng in capharnaū.
gieng zumo ein centenari
bat man in quad. truhtan
min kneht liget in huse
lamer in ist ubilo giuūiz inot
tho quad imo ther heilant
ih quimu in agi heilu in an
tho antling in ther centenari
Ina quad. truhtan ih ni bin uuir dig
thaz thu gest untar min thekei
quid ekkorodo mit uuoftu
thane uuir dit min kneht heil
ih bin man untar giu ueta
habent untar mir kenphon
Ina ih quidu zichesemo far
Ina her fert. anderemo quidu quim
Ina her quim. in minemo scalke
tuothiz in a her tuot iz.
thaz gi horenta ther heilant
uuntorota in imo folgenten
quad uuar sagen ih iu
nifand ih somu hilangilou bon
In israhel. ih quidu iu
thaz man age oftana in uuestana
quement in sizzent mit abrahame

84.
 & isaac & iacob in regno celoru.
 filii autem regni eiciuntur
 in tenebras exteriores.
 ibi erit fletus & stridor denu.
 & dixit ihs centurioni. **lc**
 uade & sicut credidisti fiat tibi;
 & sanatus e. puer in illa hora;
 & reuersus e. centurio in domum suam.
 & inuenit seruum qui languerat
 sanum. **xlvi** Et cum uenisset ihs **lc**
 in domum petri uidit socrum eius
 iacentem & febricitantem
 & tetigit manum eius. & dimisit eam
 febris. & surrexit
 & ministrabat eis. **xlvi**
 Et factum e. deinceps **lc**
 ibat in ciuitatem
 quae uocatur naim;
 & ibant cum illo discipuli ei;
 & turba copiosa;
 cum autem appropinquasset
 postea ciuitatis. ecce defunctus
 efferebatur. filius unicus
 matris suae. & haec uidua erat.
 & turba ciuitatis multa cum illa;
 Quam cum uidisset dñs
 misericordia motus super eam
 dixit illi. Noli flere.
 & accessit & tetigit loculum.
 hi autem qui postabant steterunt.
 & ait. adulescens. tibi dico
 surge. & resedit qui erat mortuus.

Ina isake in iacobe in himilo ribhe
 kind thes ses ribhes sint fur uuorphan
 in thi uuzarun finstarnessi
 thar ist uuost in ceno stridunga
 tho quad ther heilant themo centenare;
 far in a sothugiloubtas so si dir
 uuard tho giheilte ther kneht in ther oza.
 uuarb tho ther centenari in sin hus
 Ina fand then scale thie thar sioh uuas
 heilan. Mit thi uther heilant quam
 in peruser hus gisah sin a suigar
 ligenta in a fiebar habenta
 Ina ruofta irahant in a fur liex sia
 thaz fiebar arstuont si u tho uf
 Ina ambahata in.
 Ina uuard tho fon thanan
 thaz her fuor in thieburg
 thi u ist giheizan naim;
 in a fuorun mit imo sine iungiron
 Ina ginuhtsamomenigi
 mit thi u her tho nahita
 phortu theru burgi senuar storb aner
 uuas gitragan einag sun
 sin ero muoter Ina thi u uuas uutu uua
 Ina menigi theru burgi mihhil mit iru.
 thia mit thi u truhth gisah
 mit adu giruorte ubar sia
 quad iru. nicuri uuofen
 Ina gieng tuo in a biruortathia bara
 thie thar truogun gistuontun
 Ina quad iungo ih quid u thir
 arstant. in a gisaz thie thar tot uuas

& sepelire patrem meum;

Inta bigraaban mindan fater

88
 ihs autem ait illi. sequereme.
 & dimitte mostuos sepelire
 le cvi ^{le} mostuos suos. tu autē uade adnuntia
 X regnum dī. & ait alter.
 sequar te dñe. sed primum
 pmitte mihi renuntiare his
 quidom sunt. At ad illū ihs.
 Nemo mittens manum suam
 in aratrum. & aspiciens rētro.
 lxx aptus ē. regno dī. ^{le} **mc**
 lxxv Et ascendente eo in nauicula
^{le} **mc** secuti sunt eum discipuli eius;
 le lxxxii & ecce motus magnus factus ē.
 In mari. Itaut nauicula
 operiretur fluctibus.
 Ipse uero erat in puppi
 super cervical dormiens
 & accesserunt & suscitauerunt
 eum dicentes; dñe. saluam nos
 quia perimus. & dicit eis;
 Quid timidi estis modice fidei.
 Tunc surgens imperauit uento
^{le} **mc** & mari. Et dixit. tace ^{mc}
 X & obmutescē. & facta est
 tranquillitas magna.
 porro homines mirati sunt
 dicentes ad inuicem.
 quis aut qualis est hic
 quia & uentis imperat & mari
 & oboediunt ei.
 lxxv Et cum uenisset trans fretum
 X in regione gerasenorum

tho quad imother heilast. folgemir
 in laz tote bigreban
 in totan thu far in sage
 gotes rihi. tho quad ander
 ih folgen dir herro ouh er
 laz mi fursagen then
 thie in huse sint. tho quad imother heilast.
 nioman sententia sinahant
 in phluog in uuidar scouuont
 ist gi fuog lih gotes rihe.
 Imo fagantemo in skef
 folgeun imo sine iungiron
 Ina mihi giruornessi uuard tho
 in chemo seuue so thaz thaz skef
 uuard bithekit mit then undon
 her tho uuas in chemo skese
 ubar houbit phuli uui slasenta
 sie giengun tho zuo in uuahtun
 man sus quedante truhthan heili unsih
 uuanta uuir fur uuerden tho quad her in.
 zuu birut ir forhtale lucles gilouben
 tho her arstantent gibot uuinte
 Ina seuue in a quad. suige
 Ina arstamme. uuard tho gitān
 mihi stilnessi.
 thie man tho uuintrotun
 sus quedante untar zuisgen
 uuerodo uuolih ist ther
 ther uuinton gibuut in a seuue
 Ina sie horent imo.
 mit thi uher quam ubar thengiozon
 in lant scaf gerasenorum

quae est contra galileam
& cum egressus esset ad terram
occurrerunt ei duo habentes
demonia demonumentis.
& exeuntes saevi nimis.

Ita ut nemo posset transire
per viam illam. **Lc**

Lc lxxxii unus enim habebat demonia
X iam temporibus multis.
& uestimento non induebatur
neque in domo manebat.
sed in monumentis. & neque catenis
iam quisquam eum poterat ligare
Quo sepe compedibus
& catenis uinctus dirupisset
catenas & compedes
comminuisset. & nemo poterat
eum domare. & semper nocte
ac die in montibus erat
clamans & concidens se lapidibus;

M viii Videns autem ih̄m a longe **M M Lc**

M xlvi occurrit & adorauit eum
Lc lxxxiii & clamans uocem magna dicit.

Quid nobis & tibi ih̄u
fili dei altissimi.

uenisti ante tempus torqueri nos
dicebat enim illi ih̄s.

Exi spiritus immunde.

dic quod tibi nomen est.

At ille dixit. Legio

quia intrauerunt demonia multa
in eum & rogabant eum

thiuthar ist uuidar galileam
Inta mit thi uher uirgieng zierdu
In gegin liofun. imo zuene habente
diuuala fon grebiran

uiz gangante thrato grimme
so that thar nioman mohta faren
thuruh then uueg.

einhabela in imo diuuala
giu managa ita.

Inta mit giu uatu nigiu uatata sih
noh in huse nigiu uonela
ouh in grebiran. noh mit k&inun
giu mohta in einig man gibuntan
uuantaher ofto mit fuoz thruh in

int mit k&inun gibuntan zibrah
thie k&inun inta thio fuoz thruh
giminnirota inta nioman mohta
in gizemen inta simbulun nahter

intager in bergan uuas
ruo fenta inta hio sih mit steinan
gisehenta tho then heilant ferrana
in gegin liof inta b&ota man

Inta ruo fenta mih hileru stemnu quad
uuaz ist uns inta thir heilant
sun thes hohisten gotes

quami er ziti unsih ziuuiz in omne
tho quad imo thes heilant

uiz gang thu uns uboro geist

quid uuelih namo thir si

her quad tho menigi

uuanta man age diuuala giengun
in man inta batun inan

ne expelleret eos extra regionem.
 & ne imperaret illis ut in abyssu
 irent. erat autem non longe
 ab illis grex porcoru multoru
 pascens; demones aute rogabant eu
 dicentes: si eicis nos:
 mitte nos in gregem porcorum
 & ait illis: ite. At illi
 exeuntes abierunt in porcos.

& magno impetu grex
 precipitatus e. In mare. adduomilia
 & suffocati sunt in mare;
 Qui aute pascebant eos fugerunt
 & nuntiaverunt in ciuitate.

Et ecce
 tota ciuitas exiit obuiam ihu.

& uiso eo. Et hominem
 sedentem a quo demonia
 exierant uestitu ac sanamente
 ad pedes eius. & amuerunt.

& rogabant ut transiret
 a finibus eorum.

Cumque ascenderet nauem.
 rogabat eum uir a quo
 demonia exierant:
 ut cum eo esset. & non ammisit eu;
 sed ait illi: uade in domum tuam.
 ad tuos. & nante quantatibi
 dñs fecerit & manifestus est tui.
 & abiit pdicans in decapolim
 quanta illi fecisset ihs.
 & omnes mirabantur.

thaz her sien tribi u zanthero lant skefi
 In thaz her in nigibuta thaz sielnab grunta
 fuorin. uuas thar naller fer
 fon in cuta suino managero
 ezenta thie diuuala batun in
 susquedante. obachu unsih uz uuerpher
 senta unsih in thaz cuta thero suino
 tho quad her in far &. sietho
 uz gangante fuorun inchiu suin.
 Ina mit onihilu ungirehhu thaz cuta
 uuas biskrenkat in then seo zuathu sumta
 Ina uuarun bithemphic in then seo
 thie sie fuo artun fluhun
 Ina sageun in burgi
 Ina accaran allu. senu tho
 althiu burg gieng Ingegin themo heilante
 Ina gisehanemo imo. Ina then man
 sizzentan fon themo thie diuuala
 uz giengun giuuatitan Ina heilemo muote
 zisinen fuozin Ina forthun
 Ina batun in thaz her fuori
 fon irdentan.
 mitthiu her tho arsteig in skef
 bat in ther man fon themo
 thie diuuala uz giengun.
 thaz her mit imo uuari ina nilies in an
 ouh quad imo far in chin hus
 zithinen ina sage uuelihhu thir
 truhun txa ina mitatathir
 gieng her tho pdigonta in stat zehenburgo
 uuolihhu imo txa ther heilant
 ina alle uuntarotun.

& abire in domū suā magnificans
dñm, & stupor apprehendit omnes
& magnificabant dñm,
& replētū sunt amore
dicentes: quia uidimus mirabilia
hodie. & glorificauerunt dñm
quid dedit potestatem talē hominib;

lo xxxvi

Venit ergo iterū in cana galilee
ubi fecit aquam uinum. lo m le

lo xxxvii
m lxiii
le lxv

& erat quidam regulus cui filius
infirmabatur capharnaum;
hic cum audisset quia ihs
ueniret a iudea in galileam.
abit ad eum & rogabat eum
ut descenderet & sanaret
filium eius. Incipiebat enī mori.
dixit ergo ihs ad eum;
nisi signa & prodigia uideritis
non creditis.
Dicit ad eum regulus;
dñe. descende prius quam
moriatur filius meus. Dicit ei
ihs. uade filius tuus uiuit;
credidit homo sermoni
quem dixit ei ihs. & ibat.
Iam autem descendente eo.
serui occurrerunt ei.
& nuntiauerunt dicentes;
quia filius eius uiuet.
Interrogabat ergo horā ab eis
in quam melius habuerit.
& dixerunt ei; quia heri

In tigieng in sirhus mih hilosonti
got. In tafortita bifieng sie alle
in tami h hilosotun got.
In taurdun gifulte forhtu
sus quedante uuir gisah uimes uuntar
hiutu diurisotun got
thie thar sulihagi uualt gab mannan
quam abur tho in canan galilee.
thar her tēa thaz uuazar zi uime
uuas thar sum rihtari ther sun
uuas sioh in capharnaum
ther mit thi uhergi hostathaz ther heilan
quam fon iudeon zigalileu
gieng zi mo in tibat inan
thaz her nidar stigi in tihelta
sinan sun ther bigan tho sterban
tho quad ther heilant zi mo
nibi ir zeichan in tauruntar giseh &
anderuuis nigiloub & ir.
tho quad imo ther rihtari
truhthan nidar stig erthane
arsterbe min sun tho quad imo
ther heilan farthin sun leb &
giloupta ther man themo uooste
thaz imo ther heilant quad in tifuor
imo tho iunidar stigantemo
scalca liofun in gegin imo
In tiasageun sus quedante
thaz sin sun leb &
tho eis cotaher thiazit zi in
in thero imo bazēa.
In tiquadun imo uuantagesteron

hora septima reliquit eum
 febris. Cognouit ergo pater
 quod illa hora erat in qua
 dixit ei ihs filius tuus uiuit.
 & credidit ipse & domus eius tota.
 Et fecit ei conuiuium magnū leui
 in domo sua. & factum est
 discumbente eo in domo.
 ecce multi publicani
 & peccatores uenientes discūbebant
 cum ihū & discipulis eius.
 Erant enim multi qui & sequebantur eū.
 & uidentes scribe & pharisei
 quia manducare & cū peccatoribus;
 & publicanis dicebant
 discipulis eius. Quare
 cum publicanis & peccatoribus;
 manducat & bibit magister ur.
 hoc audito ihs ait illis.
 non necesse habent sani
 medicū. sed qui male habent.
 Euntis discite. quid est
 misericordia uolo & nō sacrificiū.
 Non enim ueni uocare iustos
 sed peccatores in poenitentiam;
 at illi dixerunt ad eum.
 Quare discipuli iohannis ieiunant
 frequenter & obsecrationes faciunt
 similiter & phariseorum
 tui autem edunt & bibunt.
 & non ieiunant. quibus ipse ait;
 Numquid possunt filii

98
 zithero sibuntun ziti fur liezman
 thaz fiebar. fur stuont tho the fater
 thaz thiū zituuar intheru
 Imoquad ther heilant chinsun lebe.
 tho. loupthar ma alsin hūs
 I&a imo gouma mihhila leui
 insinemo hūs. uuard tho
 imo sizentemo in hūse.
 senutho manage firn folle
 ma suntage quemente sazun
 mitthemo heilante ma mat sinenungoron
 uuarun manage thie imo folgēun
 gisahun tho thie buohhara ma pharisei
 thaz her at mitthen suntagon
 ma then firn follan quadun
 sinenungiron. zihū
 mitthen firn follan ma then suntagon
 izit ma trinkit iuuer meistar
 thaz tho gihostemo ther heilant quad in
 ni habent nōthurfat thie heilon
 lacher. ouh thie ubil habent
 far & ma lerne & uuaz thaz si
 ih uūili mitada naller bluostar
 ni quam zithū thaz ih giladoa rehte
 ouh suntage ziruūu.
 siequadun tho zimo.
 bihū iungiron iohannes fasten
 ofto ma gibet tuont
 sama ouh thero phariseo
 thine ezent ma trinkent
 ma ni fastent. then quad her
 eno mugun thiū kind

lc
m lxxiii
m xxiii
lc xl

nuptiarum. quamdiu sponsus
cum illis est ieiunare uenient. hodie
cum auferetur ab eis
sponsus. & tunc ieiunabunt
in illis diebus. dicebat autem **m m lc**
& similitudinem ad illos.
Quia nemo assumens panem rudem
assuit uestimento ueteri.
Aliquin aufert supplementum
nouum ad ueteri.
& maior scissura fit. & nemo
mittit uinum nouum in utres ueteres
alioquin rumpet uinum nouum
utres. & ipsud effunditur.
& utres peribunt.
sed uinum nouum in utres novos.
mittendum est. & utraq; conseruantur.
& nemo bibens uetus.
statim uult nouum.
dicit enim uetus melius est.
lc lxxvii Tunc responderunt ei quidam **m lc**
lc cxxviii describis & phariseis
dicentes. Magister. uolumus
a te signum uidere.
Qui respondens ait illis.
generatio mala & adultera
signum querit. & signum
non dabitur ei. nisi signum
ionae prophete. Sicut enim fuit
ionas in uentre ceti
tribus diebus & tribus noctibus;
sic erit filius hominis in corde terre

thero brutcloufta so lango ther brutigomo
mit in ist fasten. quement taga
mitthiu arfirrit uuirdit fon in
ther brutigomo. thanne fastent
inthen tagon. quad tho
gilihnessi zuin.
nioman blezza niuees duo cher
nauuit altemo giuuate
elles nimit fullida
thaz niuua fonthemo alten
In ist meragis liz. In nioman
sentit niuuan uuin in altebelgi
elles brihht ther niuuo uuin
thiebelgi in uuiridit furgozzan
In thiebelgi furuerdent.
ouh niuuan uuin in niuua belgi
zisenten neist in uuerden beidugihaltan
nioman trinkenti altan uuin
uuli slumo niuuan.
ouh quidit thaz alta ist bezira
Tho antlingtan imo sume
fonthen buohharin in phariseis
susquedante meistar uuiruollen
fonthir zeichan gisehan
tho antlingtan quad in
ubil cummi in furlegan
suohht zeihhan in zeihhan
niuuirdit imo gige ban nibi zeihhan
ionases thes uuiragen. so so uuas
ionas in thes uuales uuaambu
thiri taga in thiruo nalt
so ist mannes sun in herzen erdu

tribus dieb; & trib; noctibus;
viri nineuita surgent
in iudicio cum generatione ista
& condemnabunt eam;
quia poenitentiam egerunt
in predicatione ionae.
& ecce plusquam iona hic;
Regina austri surget
in iudicio cum generatione ista
& condemnabit eam. quia uenit
a finib; terre audire sapientia
salomonis. & ecce plusquam
salomon hic; dico autem uobis; **Le**
quia multi uenerunt
a finibus terre audire sapientia
salomonis. & ideo maior salomon hic;
¶ Cum immundus sps exierit **¶** **Le**
de homine. ambulat
per loca arida. querens requiem
& non inuenit. Tunc dicit.
reuestar in domum meam
unde exiui. & ueniens
inuenit uacantem scopis
mundatam & ornataam.
Tunc uadit & assumet
septem alios sps secum
nequiores se. & intrantes
habitant ibi. & fiunt
nouissima hominis illius
peiora prioribus;
¶ sic erit & generationi huic
pessimae.

thritaga in thruo naht.
thie nineuiscan man arstantent
intuome mit thesemo cunne
Inti furniderent iz.
uuantasi eriuuatatun
in predigungu ionaser.
senuhier ist merathanne ionas.
sundirinu cuningin arstentat
intuome mit thesemo cunne
intifurnidirt iz. uuantasi uqua
fon enteerdu zi horrennespahida
salamones senuhier ist merathanne
salamon. ih quidu iu
uuantamanagequamun
fon enteerdu horens pahida
salamones. Inti bichu hier ist mera salamone
Thanne cherunsubirogeist iz get
fonthemomanne gengit
thuruhthurro st& suohht resti
Inti nifindit. thannequidit.
ih uuirbu in min huf
thanan ih iz gieng. intiquementa
findit zuomigaz mit besemen
gifurbit intigigaruut.
thanne fert inta nimit
sibun geista andere mit imo
uuirsiron thanne bersi. Inti ingangente
astont thar inta sint thanne
thie iungistun thesmanner
uuirsirun then eriran
so ist thesemo cunne
themo uuirsisten;

94.
Lxiii
lc xxxi Factum ē. autem cum hæc diceret **lc**

extollens uocem quadā mulier
d & urba dixit illi.

Beatus uenter qui te postauit
& ubera quaesuxisti.

At ille dixit. quippe enim.

Beati qui audiunt uerbum dī.

& custodiunt illud.

Lxiiii
lc xxx Ad huc eo loquente **lc**

lc xxxv
lc lxxxii ad turbas. ecce mater eius
& fratres. stabant foris.

quaerentes loqui ei.

Dixit autē ei quidā. ecce mater tua

& fratres tui foris stant

querentes te. At ille respondens

dicenti sibi ait.

Quæ ē. mater mea & qui sunt

fratres mei. & extendens manū

in discipulos suos dixit.

ecce mater mea & fratres mei.

Qui cūq; fecerit uoluntatē patris mei.

qui in cælis ē. ipse meus & fr

& soror & mater. est.

lc lxxxiii Hæc illo loquente ad eos. **lc**

lc xlvi
lc lxxxv ecce princeps unus sinagogæ

cui nomen iairus. accessit

& adorabat eum dicens.

filia mea modo defuncta ē.

sed ueni impone manū

sup eam & uiuit. & surgens

ihs sequebatur eum.

& discipuli eius.

gitan uuard tho mit chu her chis uquad

ar heuenti stemma sum uuib

sonthero menigiquad imo.

salig uuamba thi uchi truog

intichie manzon thie chu sugi

hertho quad giueffo so.

saligesint thie gi horent gotes uoft

intichaz gi haltent.

imo nohthanne sprehhentemo

zichen menigin. senu sin muoter

intisinebruoder stuantum uze

suohctun inan zigisprehhanne

thoquad imo sum. senu chin muoter

intichinebruoder stantent uze

suohhente chih. hertho arclingint

imo susquedantemo quad

uuerist min muoter intiuue sin

minebruoder thenitahant

insine iungiron intiquad

senu min muoter intaminebruoder.

so uuer so tuot uuillon mines fater

ther inhimileist ther ist minbruoder

intisuefter intamuoter.

Imotho chisu sprehhentemo zin

senuthoein heristo thero samanunga

thes namo uuas iairus gieng tuo

Inta belota in susquedanti

min dohter nu arstarb

ouh quim intisezzi thimahant

ubar sia so leb & siu. arstuentho

ther heilant folg & a imo

intisine iungiron.

Etece mulier quæ sanguinis fluxū
patiebatur duodecim annis.

¶ & fuerat multa perpessa.
a compluribus medicis.

& erogauerat omnia sua; nec
ab ullo potuit curari.

sed magis d&erius habebat.

uenit inturbare &ro.

& t&ligit fimbriā uestimenta ei;

¶ dicebat enim intra se.

qđ si uel uestimentū eius t&ligero

saluero. & confestim

st&it fluxus sanguinis eius.

¶ & sensit corpore

quod sanata ess& aplaga.

& statim ih̄s cognoscens

in sem& ipso ait. quis me t&ligit.

dixit p&rus & qui cū illo erant.

preceptor turbę te comprimunt

& affligunt. & dicis.

¶ quis me t&ligit. & dixit ih̄s.

t&ligit me aliquis.

nā & ego noui uisitatē de me exisse.

& circumspiciebat uidere eam

quæ hoc fecerat. uidens aut mulier

quia non latuit tremens

uenit & p̄cidit ante pedes eius

& ob quam causam t&ligit eū

Indicauit coram omni populo.

& quem ad modum confestim

sanata sit. At ipse dixit.

filia fides tua te salu&fecit.

senutho uuib thaz thar bluoter flux
thol&a zuelf iar.

Ina uuas managutholenta

fon uuolamanagen la chin

Ina gispentota allu ira. noh

fon ironihemigemo molta uuesangihelit

ouh mer uuir hab&a.

quam inthero menigi after

Ina biruofta tradon siner giuuater

quad tho inman iru.

oba ih singiuuata birinu

thanne uuirdu ihheil inasliumo

gistuont cher flux ira bluoter

fur stuant siutho inira lihhamen

thaz siuheil uuas fontheru suba

Inasliumo therheilan fur stantati

inimo selbemo quad. uuer biruoftamih.

tho quad p&rus inatichie mit imo uuarun

meistar theso menigi thruken thih

inatuueigent inatihu quidif

uuer biruoftamih. tho quad therheilan

sih uuer biruoftamih.

ih uueiz megin fon mir uezgangen

Ina scouuotatho umbithia zigisehanne

thiuthaz t&a gisah thaz uuib

thaz iz bimtan niuuas bibento

quam inafiel zisinen fuozan

Ina biuelihhasahhasiu inan biruofta

cundita fora allemo folke

Ina ziuelihheru uuusim siusliumo

giheilte uuard herquad irutho.

dohter thingiloubot&a thihheila

96
uade in pace. & esto sana a plagatua;
Lea Adhuc eo loquente.
uenit ad archisynagogo
dicens ei. quia mostua est
filia tua. quid ultra uexas
magistrum. ihs autem
audito uerbo ait
archisynagogo.
noli timere. crede tantum
& salua erit. & non ammisit
quemquam sequi se. nisi petrum
& iacobum & iohannem fratrem
iacobi. & cum uenisset in domum
archisynagogi.
uidit tubicines & turbam
tumultuantem & flentes
& heulantes multum. & ingressus
dicebat. recedite. non enim mostua
puella. sed dormit.
& deridebant eum. scientes
quod mostua esset. ipse uero
electis omnibus. assumpto
patre & matre puellae
& qui secum erant. & ingreditur
ubi erat puella iacens.
& tenens manum eius. ait illi.
thalithacumi. quod est
interpretatu. puella tibi dico
surge. & reuersus est. spiritus eius
& surrexit continuo puella.
& ambulabat. erat autem
annorum duodecim. & obstipueſcit

far in sibbu in tauuſ heil fonthineroſultra;
Imo noh thannes ſprehentemo
qua fonthemo furisten thero samanunga
quedentimo. uuantatoc iſt
thindolter. zihuuueigſthunuelihor
then meistar. ther heilant tho
gihoſtemo uuofte quad
themo furisten thero samanunga
nicurithir forthen giloubiekorodo
intaſo uuirdit ſiuhel. intaniliet
einigan imo folgen nibi petru
inta iacobum inta iohannem bruoder
iacobes. mit diuher tho qua in huf
thes furisten thero samanunga
giſahtrum bara inta menigi
ſturmenta inta uuofenta
inta uueinonte filu gieng tho in
intaquad. gellhina niſt tot
thaz magatin ouh ſlaſt
inta ſkeimphitum inan uuizente
thaz ſiutot uuas. her tho
allen uz aruuorphaneng inomanemo
fater inta muoter theſ magatines
intathen mit imo uuarun gieng in
thar thaz magatin lag
inta ſieng irahant intaquad iru.
thalithacumi. thaz iſt
arrekke magatinthir quidu
thazthu arſtantes inta uuarb irageiſt
inta arſtuont ſliumo thaz magatin
inta gieng. ſiuhuuas alt
zueliſ iaro. arguamun tho

omnes stupore maximo
& precepit illis uehementer
ut nemo id sciret.

& iussit dari illi manducare.
& exiit fama hæc
in uniuersam terram illam;

lx Et transeunte inde ihu
lxxxv secuti sunt duo cæci clamantes
x & dicentes: miserere nri fili dñi;
cum autem uenisset domum
accesserunt ad eum caeci
& dicit eis ihs: creditis
quia possum hoc facere uobis?
dicunt ei: uti quædne;
Tunc & ligat oculos eorum
dicens: secundum fidem uram
fiat uobis; & apti sunt oculi illorū;
& comminatus est illis ihs
dicens: uidete ne quis sciat;
illi autē exeuntes diffamaueſt
eum in uniuersam terram illam;
egressis autem illis ecce obtuleſt
ei hominem mutum demoniū
habentem; & eiecto demone
locutus est mutus. & mirati sunt
turbe dicentes: numquam
apparuit sic in israhel.

numquid iste est filius dauid?

lxxxvii Pharisei autem dicebant;

lxxxvi In beelzebub principe demoniorū
lxxxvii hic eicit demones;

ipse autē ut uidit cogitationes eorū

alle mihhilero forhtu

in agibot in thrato

thaz iz nioman niuueſt

gibot her tho zige banne iru ezan

in argieng tho uz thiuliumunt

in alla thia erda.

Ihanan farantemo themo heilante

folgēun zuene blinte ruofente

Iniquedante mita uns clauderſun

mit thi uher quam zibus

giengun zimo thie blinton

tho quad in ther heilant giloubēir

thaz ih iu thaz tuon mugi.

tho quadun ſiemo giueſſotruhtin

tho biruoſtaher iru ougun

ſuſquedanti after iuuaremo giloben

uueſe iu Ina intatun ſih iro ougun

threuutta in ther heilant

quedanti giſehē thaz iz uuer niuunt

ſie tho uz gangante gimartun

man in allero thero erdu

in tho uz ganganten brahtun

imo man ſtumman diuual

habentan uz aruorphanemodi uuale

ſprah ther ſtummo in uiuintarotun

thio menigi quedentō nio in alttere

arougta ſih ſo in israhel

iſt thiz nū ther dauder ſun

Ihie phariſei quadun tho

In belzebube heriſten therodi uualo

theſe uuirphit thie diuuala

ſo her tho giſah iro gitchanca

98
dixit eis. omne regnum
in seipsum diuisum desolabitur.
& domus diuisa aduersus se
non stabit; si autem & satanas
in seipsum diuisus est.
quomodo stabit regnū ipsius?
non potest stare sed finē habet.
quia dictis in beelzebub
eicere me demonia.
Si autē ego in beelzebub eicio
demonia. filii uestri in quo
eiciunt. ideo ipsi iudices ueruerunt.
porro si indigito di eicio
demonia. pfecto puenit in uos
regnū dī; aut quomodo potest
quisquam intrare in domū fortis
& uasa eius diripere in quibus
confidebat. nisi prius
alligauerit fortem. & tunc
domum illius diripiat.
Qui non est mecum. contra me ē.
Et qui non congregat mecum **Jo. 8. 12**
spargit; ideo dico uobis.
omne peccatum & blasphemia
remittetur hominibus
sp̄s autem blasphemia
non remittetur; & quicumq;
dixerit uerbū contra filiū hominis
remittetur ei; qui autē dixerit
contra sp̄m sc̄m.
non remittetur ei
neque in hoc seculo neq; in futuro;

quad in iogiuelih rihhi
inimo selbemo zitelit uuir dicit uuir orphan.
intihus zitelit uuidar inimo selbemo
nigistencit oba satanas
inimo selbemo zitelit ist
uuo gistencit thanne sin rihhi
iz nimag gistancit ouhent habet
uuantais quedet in belzebube
mih uuerphan diuuala
oba ih in belzebube for uuirphu
diuuala iuuaru kind in hui
uuerphent sie. bichu sint sie iuuare tuomon.
zisperi oba ih ingotes fingare uuirphu
diuuala giuueso quimit in iuuu
gotes rihhi odo uuo mag
einig ingangan in hui strenges
inta sinu uaz gineman in diuher
anagtru uuet a nibi her er
gibinte then strengon inta thanne
sin hui imo binimit.
ther mit mir nist ther ist uuidar mir.
inta ther mit mir nisamanot
ther zisprett bichu quid uithiu
iogiuelih sunta inta bis marunga
uuir dicit fur lazan mannan
ther geistes bis marunga
ni uuir dicit fur lazan inta so uuer
so quidit uuoft uuidar then mannes sun
uuir dicit imo fur lazan thethar quidit
uuidar themo heilagen geiste
ni uuir dicit imo fur lazan
noh intherro uuerotanoh inthero

[Zuo uuartun,

Jo. 8. 12
Jo. 8. 12
Jo. 8. 12

99
¶ cxxiii Aut facite arborem bonam: ¶

& fructus eius bonus;

aut facite arborem malam

& fructus eius malus;

Siquidem ex fructu arbor

agnoscitur: p[er] genus uiperarū

quomodo potestis bona loqui

¶ cxxv
le lxxv cum sitis mali; Ex abundantia enim ¶

cordis os loquitur;

Bonus homo de bono thesauro

profert bona; & malus homo

de malo thesauro profert mala;

¶ Dico autem uobis: quō omne uerbū
otiosum qđ locuti fuerint homines
reddent rationē de eo in die iudicii;
ex uerbis enim tuis iustificaueris
& ex uerbis tuis condemnaberis.

¶ lxxiii
le cxxii Factum ē autem dum irent ¶

& ipse intrauit in quoddā castellū

& mulier quedā mastha nomine

exceptit illum in domum suam;

& huic erat soror nomine maria;

quæ & iam sedens secus pedes dñi

audiebat uerbum illius;

mastha autem satagebat

circa frequens ministerium;

quæ stetit & ait;

dñe non est tibi curae

quod soror mea reliquit me

solam ministrare; dic ergo illi

ut adiuuet me; & respondens

dixit illi dñs; mastha mastha

odo tuot guotan boum

Inta sinan uuahsmon guotan

odo tuot ubilan boum

Inta sinan uuahsmon ubilan

giuuesso fonthemo uuahsmenther bou

uuirdit fur stantan barn natrono

uuo mugut ir guotu sprehan

mitthiu ir ubilebirut fon ginuhtsam

thes herzen sprihit ther mund

guot man fon guotemo tresouue

bringit guotu inta ubil man

fon ubilemo tresouue bringit ubilu

ihquidu iu thaz iogi uuelih uuoft

unnuzzi thaz man sprehent sint

geltent reda fonthemo inta uomes tage

fonthinen uuorton uuirdistu gireh festigot

Inta fonthinen uuorton uuirdistu for nidart

uuardtho uuarliho mitthiu sie fuorun

thaz her selbo gieng insumaburgilun

intasum uuib mastha ginemnt

inphieng inan inira hus

thero uuas suester namen maria

thiu zisperi saz nah truhtranes fuozun

gihosta sin uuoft

mastha uuarliho aualota

umbithaz ofaga ambahc

thiu stuont tho inta quad

truhtrun nist thiriz sorga

thaz min suester liex mih

einun ambahcen quid iru

thaz siu mir helphe tho antlingenti

quad iru truhtrun mastha mastha

lxiii
of cii
le lxviii

sollicitas & turbas
erga plurima; porro unum est
necessarium; maria optima parte elegit
quae non auferetur ab ea. **¶** **lc**
lc Iohannes autem cum audisset
in uinculis opera xpi. conuocans
duos de discipulis suis misit
ad dñm dicens;
tu es qui uenturus es ad alium
exspectamus; In ipsa autem hora
curauit multos a languoribus
& plagis & spiritibus malis
& cecis multis donauit uisum;
¶ **lc** Et respondens dixit illis;
euntes nuntiate iohanni
quae uidistis & audistis;
quia caeci uident
claudi ambulant leprosi mundant;
suri audiunt. mortui resurgunt.
pauperes euangelizantur;
& beatus est qui non fuerit
scandalizatus in me;
illis autem abeuntibus
coepit dicere de iohanne
ad turbas; quid existis
in de esto uidere harundinem
uentum moueri. Sed quid existis
uidere hominem mollibus uestimentis
indutum. Ecce qui in ueste p̄iosa
sunt & delicias in domibus regunt.
quid existis uidere prophetam.
utiq; dico uob. & plus quam propheta;

thubis suore fol in agtrubot
umbi managu. zisperi einer ist
notthurft. maria gicor thaz beristateil
thaz niu uirdit arfirrit fon iru
lohanne uuarlihho mit thiuhergihofa
ingibentan crister uuere gihalota
sine iungiron zuene santasie
zitrubane iniquad.
bistu ther zuouueft ist odo anderer
betomes. inthero selbun ziti
heltamanage fon suban
inifon sueren inifon ubilengeiston
inimanagen blinten gab gisihit
hertho antlingenti quad in
g& inifag& iohanne
thaz irgisahut in agihofut
bithiu uuantablinte gisehent
halze gangent riobesint gisubirte
toubegihorent tote arstanten
thurftagesint gipredigot.
ther ist salig ther niu uirdit
bisubhan in mir.
in tho thanan ganganten
bigonda herquedan fon iohanne
zithero menigi zihu giengut ir uz
inuioftunna sehan rorx
fon uuinte giuegita zihu giengut uz
sehan man mit uueihhengiuuatin
giuuatitan. senu thie indiuremogiuate
sint in inuolan thiesin incuningo husan
zihu giengut ir uz gisehan uuzagon
zisperi sagen ihu meron thanne uuzagon

¶ ciii Hic enim ē. de quo scriptum ē. **¶ c**
¶ lxx ecce ego mitto angelum meum
ante faciem tuam qui pparavit
uiam tuam ante te.
¶ ciii Amen dico uobis. maior **¶ c**
¶ lxxi internatos mulierū pphēa
iohanne baptista nemo est.
¶ lxxii maior ē. illo. Et omnis populus **¶ c**
audiens. & publicani.
iustificauerunt dñm baptizati
baptismo iohannis.
pharisei autē & legis periti.
consilium dñi spreuerunt
in semetipsos non baptizati ab eo.
¶ cv Adiebus autem iohannis **¶ c**
¶ lxxiii baptiste usque nunc
regnum celorū uim patitur.
& uiolenti rapiunt illud.
¶ cvi Omnes enim pphēe & lex **¶ c**
usque ad iohannē pphēa uēst.
Si uultis recipere ipse ē. helias
qui uenturus est. qui habet
aurem audiendi audiat.
¶ cvii Cui autem similem estimabo **¶ c**
¶ lxxiiii generationē istā. similis est
pueris sedentibus in foro.
clamantes coequalibus
dicunt. cecinimus uobis
& non saltaastis. lamentauimus
& non planxistis. uenit enim
iohannes neque manducans

thiz ist ther fonthemogiscriban ist
senu ih senu minan engil
furichin annuzi ther gigarauut
thiman uueg foræthir.
uuar quidu ih iu thaz merce
untar uuiibo gibusti uui zago
iohanne themo toufare niomanist
thie thar minnuro ist in himilori hhe
mero ist imo inta althaz solc
thaz horenta inta thie firn follun man
reht festigotungot gtoufite
iohanniser toufi.
thie pharisei inta thie thia euua lertun
goter girati uo zarnitun
inin selbon nigtoufte son imo
fon then tagan iohanniser
thes toufaret unzan nu
himilori hhi thol & not
inta not numstige nement iz
alle uui zagon uuarlihho inta euua
unzananan iohannē uui zago tun
obair in phahen uuolle & her ist helias
thie thar zuouuest ist thie thar habe
orun zihorenta ther hore
uue motuon ih gilih haz
thiz cunni. gilih ist
knehtan sizenten in strazu
ruofente in eban lihhen
quedent uuir sungun iu
inta ir nisalzotut uuir uui ofun
inta ir niruzut. quam uuarlihho
iohannes nohezenta

neque bibens & dicunt.
demonium habet. uenit filius hominis
manducans & bibens. & dicunt.
ecce homo uorax & potator uini.
publicanorum & peccatorum amicus.
& iustificata est sapientia a filiis suis;

lxv **T**unc coepit exprobrare ciuitatib; **lc**
lc **cxv** in quibus facti sunt plurime

uistites eius. quia non egissent
poenitentiam. uetibi corozain
uetibi bethsaida.

lc Quia sunt tyro & sidone
facti fuissent uistites
quae facti sunt in uobis
olim in cilicio & cinere
poenitentiam egissent.
uerum tamen dico uobis.
tyro & sidoni. remissius erit
in die iudicii quam uobis.
& tu capharnaum. numquid
usque in caelum exaltaberis?
usque in infernum descenderis.

cxviii Quia sunt sodomis facti fuissent uistites
quae facti sunt in te.

forte mansissent usque in hunc diem;
uerum tamen dico uobis.
quia terra sodomorum remissius
erit in die iudicii quam tibi.

lxvi **E**t cum uenissent apostoli **lc**
lxvi **lc** ad ihm nuntiauerunt illi
omnia quaecumque fecerant

lxvii & docuerant. Et ait illis. **lc**

nobis trinkenti in te queden thanne
her habet diuual quather mannes sun
ezenti in te trinkenti in te sie queden
senu man filu ezenti in te uum trinco
firn follero in te sunt agero friunt
in te reht festigot ist spahida soniro kinden.

Iho bigonda itauuizon then burgin
in then gitauu uuarun managu
sinu megin bithiu uuantasie nitatun
riuua uue thir corozain
uue thir bethsaida
bithiu oba in tyro in te in sidone
gitauu uuarin megin
thiu in iu gitauu sint
forn in haru in te in ascun
riuua tatin.

uuar sagen ih iu thoh
tyro in te sidoni furlazanera uundit
in te omer tage thanne iusi
in te thiu capharnaum eno nu
nihar heus tu thih unzan himil
unzan in hella nidar stigis

uuant a oba in sodomu uuar in gitauu
meg in thiu thar gitauu sint in thir
odo uuan uonem in unzan thes antag
thoh uuar sagen ih iu
thero erdu sodomorum furlazanor
uundit in te omer tage thanne thir
in te thiu thie postoli quam un
in te mo heilante sage & un imo
ellu so uuel ihu sietatun
in te lertun in te quader in

Venite seorsum in desertu locum
& requiescite pusillum;
erant enī qui ueniebant
multi. nec manducandi spaciū habebant;

lxvii
le cxvii
x Post hæc autem designauit dñs. **le**
& alios locū. & misit illos
binos ante faciem suā. in omne
ciuitatem & locū. quo erat ipse
uenturus. & dicebat illis.

lxviii
le cxviii
lo cxx Qui uos audit me audit. **m. m. le 10**

& qui uos spernit me spernit;
Quia autē me spernit. spernit eum
qui memisit. Reuersi sunt autē **le**
septuaginta duo cum gaudio
dicentes. dñe. & iam demonia
subiciuntur nobis in nomine tuo;
& ait illis. uidebam satanam
sicut fulgur de celo cadentem.
excededi uobis potestatem calcandi
supra serpentes & scorpiones.
& supra omne uirtutē inimici
& nihil uobis nocebit;
Verum tamen in hoc nolite
gaudere. quia sp̄s uobis
subiciuntur; gaudete autem
qd̄ nomina ustra scripta sunt

lx
le cxviii
m in celis. In ipsa hora exultauit
sp̄s sc̄o. & dixit;
Confiteor tibi pater. dñe celi
& terre. quia abscondisti hæc
a sapientib; & prudentibus
& reuelasti ea paruulis.

quem & sunt ringan in uuo sta stat
in rest & ein luzil.
uuarun uuarlihho thie thar quamun
manage noh ziezanne habet un stunta
After thiugizeihonotatruhtan
andere zuene inta sibun zug inta santasie
zuiofuri sin annuti inio giuuelihha
burg inta stat tharaber uuas
zuouuast inta quad in
ther iu hort ther hort mir
Inta thie iuuuuh uozirnt thie uozirnt mih
ther mih uozirnt thie uozirnt then
ther mih santa uurbuncho
thie zuene inta sibun zug mit giuehen
susquedente truhthi ioh diuuala
sin uns untar thiutite in thine mo. namen
tho quad her in ihgisah satanasen
sofobleke zungafon himile fallentan
senu ihgab iugiuualt zitr & anne
ubar natrun inta scorpiones
inta ubar al megin ther fuanter
inta nouuht niterit iu
thoh uuidoro in thiu nicur &
giuehen thar iu thie geista
sint untar thiutite giueh & uuarlihho
thar iuuere namon sint giscribane
in himile. In thero selbun zita giuahha
In thero heilagen geiste in thia quad
ih lobon thih fater truhthi himiler
inta erdu uuantachugiburgithi su
fon spahen inta uuisen
inta in rigi siu luzilen

na

Etiam pater quia sic fuit

placitum antequam. **¶** **lc 10**

¶ **lc xlii**
lc xlviii
lc lxi
lc lxi

Omnia enim tradita sunt a patre meo;

Et nemo nouit filium nisi pater.

neque patrem quis nouit nisi filius.

& cui uoluerit filius reuelare.

& conuersus addiscipulos suos

dixit. uenite ad me omnes

qui laboratis & onerati estis.

¶ **lc xliii**

& ego reficiam uos; tollite

iugum meum super uos & discite a me

quia mitis sum & humilis

corde. & inuenietis requiem

animabus uestris; iugum enim meum

suauis est & onus meum leue est.

¶ **lc xliii**Siquis uenit ad me & non odit **¶** **lc****lc lxxxii**

patrem suum & matrem & uxorem

& filios & filias & sorores.

adhuc autem & animam suam

non potest esse meus discipulus;

& qui non batulat crucem suam

& uenit post me. non potest

esse meus discipulus;

lc lxxxvi Quis enim ex uobis uolens turrem **lc**

aedificare. non prius sedens

computat sumptus qui necessarii

sunt. si habet ad perficiendum.

ne postea quam posuerit

fundamentum & non potuerit

perficere. omnes qui uident

incipiant in ludere ei dicentes;

quia hic homo coepit aedificare.

Zisperi fater uuantai z so uuas

gilihet forachir.

allu mir giselitu sint fon minemo fater

nioman ni uueiz then sun nibithie fater.

noh then fater ni uueiz nioman nibithie sun

intachemo iz then sun uuili intrihan

intagiuuant z sinen iungiron

quad. quemet zimiralle

thiegiarbitte inta biladanebirut

intaih labon iuuuh nemet

min ioh ubariuuuh intalern & fon mir

thazih mandauuari bin inta od muotag

inherzen intair findet resti

iuuaren selan min ioh

ist suozi inta min burdin ist liba

oba uuerquimit zimir inta nibazot

sinan fater inta muoter inta quenun

intakend inta dolter inta suester

intanoh nu sin ferah

nimag uuesan min iungiro

intache nitregit sineruci

intaquimit after mir nimag

uuesan min iungiro.

uuelih iuuier ist cher uolle turtix

zimbron nibiher er sizenta

zelethiugifuoru thiuchar notthurft

sint obaher habet zisifremenne

thaz nisi after thiuh her gilegit

thie fundamenta inta nimag

izgisfremen alle thie izgisehent

biginnen inan bis maron sus quedante

bithiuthese man bigonda zimbron

& non potuit consummare.
aut qui rex iturus committere
bellum aduersus alium regem.
nonne prius sedens cogitat
si possit cum decem milibus
occurrere ei qui cum uiginti
milibus uenit ad se. alioquin
adhuc illo longe agente
legationem mittens rogat ea
quae pacis sunt. Sic ergo omnis **le m**
ex uobis qui non renuntiat
omnibus quae possidet
non potest meus esse discipulus.
le xli Et factum est in sabbato secundo **le m**
primo cum transiret ihs
per sata. uellebant esurientes
discipuli eius spicas
& manducabant confricantes
manibus. Quidam autem phariseoru.
dicebant illis. Quid facitis
quod non licet in sabbatis.
& respondens ihs ad eos dixit.
ne hoc legistis quod fecit dauid.
cum esuriret ipse & qui cum ipso
erant. quomodo intrauit
in domum dei & panes propositionis
sumpsit & manducauit & dedit his
qui cum eo erant quos non licebat
ei manducare. nisi solis
sacerdotibus. & dicebat illis.
le xlii Aut non legistis in lege. **m**
quia in sabbatis sacerdos

intra in molitaz gienton.
uuelih cuning farenta zigifremenne
gifeht uuidar anderan cuning
nibi herer sizzenti thenke
obaherm ugi mit zehen chusuntin
themo ingegin faranther mit zuen zug
chusuntin quam zumo nibihalt
imo noh channe ferro farentem o
boton sententi bitt ther
zisibbusi. so allerogi uuelih
fon iu chie nifur sehhit
allen diu her bisizzit
nimag min iungiro uuesan
uuasguuor tan tho in sambaztag afteren
eriren mit diu ther heilant fuor
ubar sata ababrachun hungerente
sine iungiron thiu ehir.
intia zun skelente iz
mit iro hanton sume dero phariseoru
quadun in zu tuot ir thaz
thaz iu arloubit nist in sambaztag
tho antlingitather heilant in inquad
noh ir thaz lasut thaz dauid teta
mit diu in hungirita in thie mit imo
uuarun. uuoh er ingieng
in thaz gotes hus in a brot foragotegisattu.
nam in thaz in tagab then
thie mit imo uuarun thiu erloubit in uuarun
imo ziezanne nibi then einon.
heithastan man non in inquad in
eno m lasut ir in thero euu
bithu in sambaztag heithaste man

in templo sabbatū uiolant
 & sine crimine sunt. dico autē uob.
 quia templo maior est hic.
 Sabbatum propter hominē factū ē. **lc**
 & non homo propter sabbatum.
lc **xxv** **xxvi** **xl** **xl** **xxv**
lc **xxv** **xxvi** **xl** **xl** **xxv**
 Factum ē autem in alio sabbato **lc** **xxv**
 ut intraret in sinagogam
 & doceret. & erat ibi homo
 & manus eius dextera arida,
 obseruabant autem scribe
 & pharisei si in sabbato
 curaret. ut inuenirent accusare
 illum; ipse uero sciebat
 cogitationes eorū. & ait homini
 qui habebat manum aridam;
 surge & sta in medium;
 & surgens stetit;
 ait autem ad illos ihs.
 Interrogo uos si licet sabbato
 benefacere an male. animā saluā
 facere an perdere; illi dicebant;
 & circumspexit omnib; dixit
 homini; extende manum tuā;
 & extendit. & restituta est
 sanitati manus ei. sicut & altera;
 & dixit ad eos; Quis erit ex uobis
 homo qui habeat ouem unam.
 & si ceciderit sabbato in foueam.
 nonne tenebit & eleuabit eam.
 quanto magis melior ē homo oue.
 Ideo que licet sabbato bene
lc facere. Ipsi autē replētī sunt

in themo templo sambazzag niuont
 in tuzan lastar sint. ih sagen iu
 thaz hier meraist thanne tempal
 sambazzag thuruh mangitan ist
 naller man thuruh then sambazzag
 uuas tho giuuostan in anderemo sambazzag
 thaz her gieng in thie samanunga
 in lerta in tuzan thar man
 ther zesua hant thurri uuas
 in bihieltun tho thie scrib ara
 in thie pharisei oba her in sambazzag
 heit thaz sie fundin ziruo genne
 man her uuarlihho uuesta
 irogtchanca tho quad her themo man
 thie thar habea thia thurrun han.
 arstant in tuzant in mittent
 her tho ufstant in tuzant
 tho quad ther heilant zin.
 ih fragen iu uih oba i arloubit si in sambazzag
 uuola tuon oda ubilo selahela
 tuon oda fur liosan tho siug & unsie
 in umbi scuouonten allen quad
 themo manne artheni thina han.
 in thie artheni in tuzant uuard
 heili sin hant. sama sothi uanderu
 tho quad her zin. uuer ist fon iu
 man thie thar habea in scaf
 in tuzant bi fellit in sambazzag in gruoba
 ni bi her neme in tuzant uf heue
 ni hiler bezirast ther man themo scafe
 bi thiugilimphit in sambazzag uuola
 zituonne. si tho gi fulce uuarun

insipientia & conloquebantur
ad inuicem. quid nam facerent
de ihu. Ihs autem sciens
secessit inde. & secuti sunt eum
multi. & curauit eos omnes.
& precepit eis ne manifestum eum facerent.
ut adimpleretur qd dictum e.
per esaiam propheta dicentem.
ecce puer meus quem elegi.
dilectus meus in quo bene conplacuit
animae meae. ponam spm meum
sup eum. & iudiciu gentib; nuntiabit;
non contendet neq; clamabit
neq; audiet aliquis in plateis
uocem eius; harundine quassata
non confringet. & linu fumigans
non exstinguet. donec eiciat ad iudicia
iudicium; & in nomine eius
gentes sperabunt.

lxx
le xliii
m xxxi
m xxxvi
le lxxvi
Factum e. autem in illis diebus
exiit in monte orare. & erat
pernoctans in oratione di.
& cum dies factus esset. uocauit
discipulos suos. & exiens
de domo sedebat secus mare;
& congregati sunt ad eum
turbae multae. ita ut in nauicula
ascendens sederet. & omnis turba
stabat in litore. & locutus e eis
multa in parabolis dicens.

lxxi
m xxxi
m xxxvi
le lxxvi
Ecce exiit qui seminat seminare
& dum seminat quaedam ceciderunt

unuuistuome. inta sprahhun
untar zuisgen uuaz sietatin
themo heilante. ther heilant uuizentachaz
fuor thanana inta folg & unimo
manage inta heilta sie alle
gibot in thaz sieman ougatorobtan nitatin.
thaz uuari gifullit thaz thargiqu & anist
thuruh esaiathan uuizagon susquedantan.
senuminkneht then ih gicos
mingimimoto inthemo uuolagilhheta
mineroselu ih setzuminangeist
ubar man inatuom thiotam saget.
nistritat noh niruofit
noh nihort sihuuer instrazu
sina stemma rora giknustita
nibibrihht in talin riobhenta
nilestet unzan uizgilete zisige
tuom. inta in sinemo namen
thiota gtruuent.

lxxii
m xxxi
m xxxvi
le lxxvi
uuasthogiuuostan inthentagan
gieng inberg bekon inta uuas
ubar naht uuahbenta ingotes gibet
thotag uuas giuustan gihalota
zumo sine iungiron inta uizgagenta
fonthemo huse saz nahthemo seuue
intagisamanote uuarun zumo
manago menigi sothaz her in skef
in stigenti saz inta althiumenigi
stuont inthemo stedu inta sprah in
managu inratissun susquedenta
senugieng tho uizthiechar sauut zisauuenne
mitthiu her thosata sumufielun

secus uiam & conculcata sunt
 & uenerunt uolucres & comederunt ea;
 Alia autē ceciderunt in petrosa
 ubi non habebat terra multam.
 & continuo exortasunt
 quia non habebant altitudinem terre.
 Sole autem orto aestuauerunt.
 quia non habebant radicem
 aruerunt. Alia autē ceciderunt
 in spinas & creuerunt spinæ.
 & suffocauerunt ea. Alia uero
 ceciderunt in terram bonam.
 & dabant fructum. aliud
 centesimum. aliud sexagesimum
 aliud tricesimum. Hæc dicens
 clamabat. Qui habet aures
 audiendi audiat.

lxxii
¶ cxxxvi
 Aliam parabolam proposuit illis
 dicens. Simile est regnum celorum
 homini qui seminauit bonum
 semen in agro suo.
 cum autem dormirent homines
 uenit inimicus eius & super seminauit
 zizania in medio tritici
 & abiit. Cum autē creuissent
 herba & fructum fecissent
 tunc apparuerunt & zizania.
 accedentes autem serui
 patris familias dixerunt ei.
 domine. nonne bonum semen seminauisti
 in agro tuo? unde ergo habet
 zizania? & ait illis.

nahthemo uuege in tui uirdun furtre & anu
 in tui quamun fugala in tui firtzun thi u
 andaru fielum in steinahti lant
 thar ni habet a mih hala erda
 in tui luumogiengun uf
 uuantasie ni habet un erda tui fi
 uf ganganteru sunnun furbrantui uirdun
 bithiusie ni habet un uir zalun
 furthorretun sumiu fielum
 in thorna tho uuohtun thie thorna
 in tui furchamftun iz andaru
 fielum in quota erda
 in tui gabun uuahsmon andaru
 zehen zugfatto andaru sehs zugfatto
 andaru thri zugfatto. thisiu quedema
 rios her. thie thar habet orun
 zihorene hore.
 ande rratissa furi satta her in
 in tui quad. gilih ist himilo rihhi
 manne thie thar sata guotan
 samon in tui sinan accar.
 tho thie man in tui liefun
 quam sin fiant in tui ubar sata
 beres boton in mittant then uuei zi
 in tui giengthana. mitthiutho uuoht
 thaz gites in tui uuahsmon teta
 tho arougta sih thie beres boto.
 tho giengun scalcazuo
 thes huiuis kes fater in tui quad un imo.
 truhtan iathu guotan samon sato
 in thiman accar uuanan habet her
 then beres boton tho quad her in

Inimicus homo hoc fecit.
serui autem dixerunt ei.
vis Imus & colligimus ea.
& ait non; ne forte colligentes
zizania eradicetis simul
& triticum cum eis; sinite utraq;
crescere usque ad messem.
& in tempore messis. dicam
messoribus; colligite primū
zizania & alligate ea
fasciculos ad conburendum.

Lxxiii
Mat. xxvii
off. xl. iiii
le. clxxvii
A liam parabolam proposuit illis. **Mat. Le**
dicens; cui simile est regnum di.
& cui simile ēē. existimabo illud.
Aut cui parabole comparaui illud.
Simile est grano sinapis;
qd accipiens homo seminauit
in hortum suū. qd minimū quid ē.
omnib; holerib; & fit arbor
ita ut uolucres celi ueniant
& habitent in ramis eius.

Lxxiiii
Mat. xxviii
le. clxxviii
A liam parabolā locutus est eis; **Mat. Le**
Simile est regnū celorū fermento
quod accipiens mulier abscondit
in farinae satis tribus.
donec fermentatum est totum.

Lxxv
Mat. xxix
off. xl. v
haec omnia locutus est ihs
in parabolis ad turbas.
& talibus multis parabolis
loquebatur eis uerbū ut poterant
audire; Et sine parabolis

109
fiant manet a thaz.
thoquadun imo the scalca
uulthuthaz uuir faren in a rlesemesir uz
thoquadher. nein. min ir saman onte
then beres boton aruuir talot saman
then uueizimitimo laz & iogi uuedar
uuahsan unzan tiarni
inthero arn ziti quiduih
then arnarin gisamanot zieristen
then beres boton in agibint & in
gerbilinan zifurbrennenne
then uueizigisamanot in mina skeiurte.
Anderaracissa framsaztahr in
susquedenti uuemo ist gilihgote rihhi.
in a uuemo uuauuithaz iz gilih si
odo uuelihheroracissu uuidar mezomesir
iz ist gilih corne senafes.
thaz in phahenti man satair
in sin angaston thaz ist minnista
allero uuirzo in a ist boum
so thaz himiles fugalaquement
in a stont in sinen zuelgon
Anderaracissa sprah her zūn
gilih ist himilo rihhi thes men
thaz in phahenti uuib gibirgit
in meleuue thrin satilun
unz iz algitheis mit uuir dit
thi su allu sprah ther heilant
in racissun zicheromenigi
in a sulihhen racissun managen
sprah her in uuoft so siemohun
gihoren. In a uzan racissa

quae uidebunt & non uiderunt.

& audire quae auditis & non audierunt.

Lxxv Uos ergo audite parabolam **af** **af** **Le**

af **xxxviii**
le **lxxviii**

seminantis. omnis qui audierit

uerbum regni & non intellegit.

uenit malus & rapit

quod seminatum est in corde eius.

hic est qui secus uiam seminatus est.

quia autem super petrosas seminatus est.

hic est qui uerbum audit & continuo

cum gaudio accipit illud;

non habet autem in se radicem.

sed est temporalis. facta autem

tribulatione & persecutione

propter uerbum continuo

scandalizatur. qui autem est

seminatus in spinis. hic est

qui uerbum audit & sollicitudo

saeculi istius & fallacia

diuitiarum suffocat uerbum

& sine fructu efficitur;

Qui uero in terram bonam seminatus est.

hic est qui audit uerbum

& intellegit & fructum afferet.

& facit aliud quidem centum

aliud autem sexaginta porro aliud

triginta; Sic est regnum dei **af**

Lxxvi
af **xlvi**
x

quem ammodum si homo iaceat

sementem in terram & dormiat;

& exsurgat nocte ac die

& semen germinet & crescat.

dum nescit ille. utro enim tunc

thuir gisahut in nighisahun

In thoren thuir gihofut in nighihofutun

ir uuarlibho hore & ratissa

sauuentes iogiuuelib thiechar gihort

uoft rihhes in nighisfentat

quimic ther ubilo in aginimic

thaz thar gisauut ist in sinemo herzen

thie ist thornahchemo uuegeist gisauut

thiechar ubar steinah gisauut ist

thaz ist ther thie uoft gihort in slumo

mit giuehen in phahit iz

ni habet in imo selbemo uir zalun

ouh ist uuilin. gitaneru

arbeta in althnessi

thuruh thaz uoft slumo

uuir dit bisuikhan. thiechar ist

gisauut in thorna thaz ist ther

thazuoft gihort in suorefulli

therro uuerota in agitrog

thero uuolono bithemphic thazuoft

in uzan uuahsmon ist gifremic

thiechar in quota erda gisauut ist

thaz ist ther thiechar gihort uoft

In nighisfentat in uuahsmon bringit

In tuot. ein zehen zug

ander sehs zug. zisperi ander

thrizug. so ist gotes rihhi

zithero uuisun obaman uuir phit

samon in erda in slase

in arstante nahter in tages

in thie samon bere in uuahse

mit thiu heriz ni uueiz irathan kes erda

fructificat. primum herbam
deinde spicam. deinde
plenu frumentu inspica,
& cum se produxerit fructus
statim mittit falcem.
quo adest messis.

¶ Tunc dimissis turbis uenit
in domum. & accesserunt ad eu
discipuli eius dicentes.
differe nobis parabolam
zizaniorum agri.
qui respondens ait.
qui seminat bonum semen.
est filius hominis. ager
autem est mundus.
bonu uero semen. hi sunt
filii regni. zizania autem.
filii sunt nequam.
Inimicus autem qui seminauit ea.
est diabolus. messis uero
consummatio seculi est.
messores autem angeli sunt.
Sicut ergo colliguntur zizania
& igne comburentur. sic erit
in consummatione seculi. mittet
filius hominis angelos suos.
& colligent de regno eius
omnia scandala & eos qui faciunt
iniquitatem. & mittunt eos
in caminu ignis. ibi erit fletus.
& stridor dentium. Tunc iusti
fulgebunt sicut sol in regno

biric zieristengræs
after chiu ehir after chiu
folcurni inthemo ehire
mitthiu sib fram giletticther uuahsimo
slumo sentit ana sibhilun
uuanta az ist arn zit.
tho furlazenen menigin quam
inhuf. gienguntho xumo
sine iungiron sus quedante
arsage uns ratisa
beres botono thes accares.
hertho antlingenti quad.
thiechar sauut guotan samon
ther ist mannes sun ther accar
uuarlihho ist mitaligast.
ther guoto samo thaz sint
kind ribhes. the beres boto
thaz sint kind thes abuhēn
the fiant the is sata
thaz ist ther diuual. thiu arn
thaz ist enta therro uuerota
thie arnaxe thaz sint engila
so so arlesenesint the beres boton
inta infure fur brennit so ist
enta therro uuerota. sentat
ther mannes sun sine engila
inta arlesent fon sinemo ribhe
allu asuuh inta thiechar tuont
unreht inta sentent sie
inouan fiures. thar ist uuofe
inta stridunga zeno. thannerelce
skinent sama so sunna in ribhe

lxxvii patris sui. qui habet aures audiat.
exl Simile est regnū celorū thesauro
abscondito in agro. quem
qui inuenit homo abscondit
& pre gaudio illius uadit
& uendit uniuersa quae habet
& emit agrum illum. Iterum
simile est regnū celorū homini
quaerenti bonas margaritas.
Inuenta autem una pretiosa
margarita. abiit & uendidit
omnia quae habet & emit eam.
Iterū simile ē regnū celorū sagene
misse in mare. & ex omni genere
piscium congregant. quā cū impleta
esset. educentes & secus litus
sedentes. elegerunt bonos.
In uasa. malos autem foras misert.
Sic erit in consummatione seculi.
Exibunt angeli & separabunt
malos de medio iustorum.
& mittent eos in carninum ignis.
ibi erit fletus & stridor dentium.
Intellexistis haec omnia.
dicunt ei. & iam. ait illis.
Ideo omnis scriba doctus
in regno celorū similis ē homini
patri familias. qui profert
de thesauro suo noua & uetera.
Et factū ē. cum consummasset ih̄s
parabolas istas transit inde.

lxxviii
exli
l
lxviii
lo **lxxviii**

Et ueniens in patriam suam **lc 10**

iro facer. thechar habeorum thehore.
gilih ist ribhi himilo trefeuue
giborganemo maccare. thaz
theriz findit man gibirgit
Inta bigifehen sines gengit
Inta furcoufit ellu thi uher habet.
Inta coufit accar then. abur
gilih ist ribhi himilo manne
suohhentemo guota merigriota
fundanemo thanne einemo diuremo
merigriote gieng inta furcoufta
ellu thi uher habet. inta coufta then
Abur gilih ist ribhi himilo seginu
giu uorphaneru in seo inta fon allemo cunne
fisgo gisamanotero thi u mit diu gifullit
uuas. uz nemente Inta bistedu
sizente arlasun thie guoton
infaz thie ubilon uz uirphun
so uuirdit in fullidu uuerota
uz gangent engila inta arskeident
ubile fon mittemen rehtero.
Inta sentent sie inouan fiures
thar uuirdit uuofc inta clafunga zemo
furstuontat irchisu ellu
quadun sie imo. ia. quad her in
bithu giuuelih buohhari gilerter
in ribhe himilo gilih ist manne
fatereluuisket thie charfram bringit
fon sinemo trefeuue nuu inta altu
uuardtho thogifulta ther heilant
thesoratassa fuor thana.
Inta quementa in sinan fater uodil

docebat eos in sinagogis eorum
ita ut mirarentur & dicerent.
Unde huic sapientia haec.
& uisutes tales quae per manus eius
efficiuntur. nonne hic est
fabri filius. nonne mater eius
dicitur maria. & fratres eius
iacob & ioseph & simon. & iudas.
& sorores eius nonne omnes
apud nos sunt. Unde ergo huic
omnia ista. & scandalizabant
in eo. & ait illis; utique
dicetis mihi hanc similitudinem.
medice curate ipsum;
quanta audiuimus facta
in capharnaum. fac & hic
in patria tua. **lc 10**

lc xx

of exli
of l
lc xxi
lo xxxv

of of

of

lc xxii

Amen dico uobis. quia nemo
propheta acceptus est
in patria sua. Et in domo sua.
Et non fecit ibi uisutes multas
propter incredulitatem illorum.
Nisi paucos infirmos inpositis
manibus curauit & mirabatur
propter incredulitatem eorum;
In ueritate dico uobis. **lc**
multae uiduae erant
in diebus heliae in israhel
quando clausus est. caelum annis tribus;
& mensibus sex. Cum facta est.
famis magna in omni terra
& ad nullam illarum missus est.

ler tasie in iro samanungan
so thaz sie uuntarotun iniqua adun
uuanan ist thesemo thisiu spahida
in solihum megin thiur thuruh sino henta
uuerdent gisfremic. eno nist theser
uuer me istares sun. idist sin muoter
ginem nit maria in sine bruoder
iacob in ioseph in simon in iudas
in sino suester. eno allo
mit uns sint. uuanan thesemo
alliu thisiu in uuarun bisuih han
inimo. Iniqua d her in zisperi
qued & ir mir thiz bilidi
lahhi heli thih selbon.
uuo managugihostun uuir gitani
in capharnaum. tuo ouh hier
in chinemo fater uodile
uuar quiduihiu thaz nihem
uunzago antphengust
in sinemo fater uodile in sinemo hus
in nit & athar managu megin
thuruh iro ungiloubon
nibi unmanage unmahage anagilegiten
hanton giheita in uuntarotaher
thuruh iro ungiloubon
In uua requiduihiu.
manago uuntuuu uuarun
in helias tagan in israhel
tho bitan uuas himil thriuiar
in sehs manoda mitchiugitan uuard
mihhil hungar maller uerdu
In iro nihheineru gisentat uuas

lxxviii
m cxxii
m lxx
le xe

R herodes autē insidiabatur illi
& uolebat occidere eum

¶ Similiter & herodes uolens eum
occidere mēuebat.,

¶ eū audiebat. Et cum dies

helias nibi insarepta sidonia
 ziuuibe uuituuuñ. Inti manage
 riobsuhtage uuarun inisrahel
 untar heliseuse chemo uuizagen.
 Inti nioman iro gireint uuard
 nibi neman ther syr.
 tho uürdun siegifulte alle
 Intheru samanungu gibulubta thisuhoerente
 Inti arstuontun inti aruürrphun inan
 uz fonthero burgi intiletun inan
 unzan zitherobrauüther berger
 ufanthen iro bure uuar
 gizumbrotu thaz sie man nidar forscurettin
 thanan her farenta
 thuruh mittalodi iro fuor.,
 Inthero ziti heroder tēarcha
 santa Inti nam iohannem
 Inti gihesta inan incarcare
 umbi herodianem philippes quenun
 sines bruoder bichu herhalotasia
 quado iohannes herode.
 nist thur arloubte sia zihabenne
 herodias farēasin
 Inti uuolta inan arslahan
 nimobta forthta dien liut
 uuant her inan habeta sama so uuizagon.
 sama heroder uuollenti inan
 arslahan forthta imo
 uuizenti inan rehtan man inti heilagan
 Inti hiet inan Inti gihoerentemo
 Imo thaz her man aguteēalntalustliho
 hortainan. Inti so so tho tag

116
oportunitus accidisset. herodes
natalis sui cenam fecit
principibus. & tribunis.
& primis galileae;
cumque introisset filia ipsius
herodiadis & saltasset.
& placuisset herodi.
simulque recumbentibus.
Rex ait puellae.
peteam quod vis. & dabo tibi;
& iuravit illi. quia quicquid
petieris dabo tibi.
licet & dimidium regni mei;
quacum exisset dixit matri suae;
quid petam. at illa dixit;
caput iohannis baptistae;
Cumque introisset statim cum festinatione
ad regem. petiit dicens.
uolo ut protinus des mihi
in disco caput iohannis baptiste;
& contristatus est rex;
propter iuramentum autem
& simul recumbentes.
noluit eam contristare.
misitque speculatorem.
& decollavit iohannem in carcere;
& allatum est caput eius
in disco. & datum est puellae.
& dedit matri suae.
& accedentes discipuli eius
tulerunt corpus eius. & sepelierunt
illud in monumento;

gilumph lih giburita heroder
sinero gibusti gaumata
then heriston inta then gier & on
inta then furiston galileae
soso tho ingieng dohter thera selbun
herodiadis inta gisalota
intachaz giluh & herode
inta then saman sizzenton
thercuning quadthemo magatine
bita son mir thaz chu uuli inta ih gibuthir.
intagisuor iru thaz so uua xso chu
bita s gibu ih thir.
thoh thoh halfstanod mines rihber
sosi uuzgieng quad uira muoter
uua zbita ih inta siu quad
houbit iohannes ther toufaret
sosi tho ingieng sar mit ilungu
zthemo cuningebat inan quedenta
ihuuli thaz chu sluomo geber mir
indiske iohannes houbit ther toufaret
Inta uuard gicruobit thercuning
thuruh then eid thoh
Inta thie char saman sazun
niuolta siagtruoben
Inta santa sinan uua stari
Inta forhoubitota iohannem inthemo cartare.
Inta uuard tho brungan sin houbit
indiske inta uuard gige banthemo magatine
inta siugabit ira muoter.
inta zuo gangante sine uing iron
namun sin alih inta bigruobun
then ingrebe.

ducentorum denariorum panes
 non sufficient eis: ut unusquisque;
 modicum quid accipiat;
ms Et dicit eis; quot panes habetis?
lo Dicit ei unus ex discipulis eius;
 andreas frater simonis petri;
 est puer unus hic qui habet
 quinque panes ordiacios: & duos
 pisces: sed haec quid sunt
lc inter tantos? Nisi forte nos
 eamus: & emamus in omnem
 hanc turbam ercas;
lc Qui ait eis; Afferte illos mihi huc;
ms lc Et precepit illos: ut accumbere
 facerent omnes secundum cuberna
 supra viride foenum;
 & discubuerunt in pastes:
 pcentenos & pquinquagenos;
ms lc Acceptis autem quinq; panib;
lo & duobus piscib; respexit in celum:
 & benedixit illis: & fregit:
 & distribuit discipulis:
 discipuli autem turbis;
 & manducauerunt omnes
 & saturati sunt: tulerunt
 reliquias duodecim cophinos
 fragmentorum plenos:
 Manducantium autem fuit
 numerus quinq; milia virorum:
 exceptis mulierib; & paruulis;
ms ex lvi Et statim iussit discipulos
ms lxx ascendere in nauicula.

zuei hunt phendingo brot
 nigumugun in thaz mo emerogi uelih
 luzile uuaaz in phahē
 tho quad her in uuo managubrot habet
 quad mo emer fonsinen iungiron
 andreas bruoder simones petres:
 hier ist ein knecht der habet
 fimf leiba girstine in tazuene
 fisca: noba uuaaz sint thisiu
 untar so managen: nisi thaz uuir
 saremes in tazuene in allo
 the so menigi phruonta;
 her quad in bringe siemir herre
 in agibot her in thaz sizen
 tatin after gisellaskesin
 ufan gruonemo gese:
 in tazuene sie in teil
 thuruh zehen zuge in thuruh fimf zuge:
 in phanganen tho fimf brotan
 in tazuene fisca scouota in himil
 in agiuuhta siu in tazuene
 in tazuene sinen iungiron
 thie iungiron tho then menigin
 in tazuene sie alle
 in tazuene gisatote: namun sie
 tho aleiba zuelif birila
 thero broccono folle
 thero ezentero uuaaz
 zala fimf thusunta gommano
 uzan uuib in tazuene kind:
 in tazuene gibot her thie iungiron
 stagan in kes

& precedere eum dicens fr̃u
ad bethsaidam donec dimitteret
turbas. **10** Illi ergo homines
cum uidissent qđ fecerat signũ
dicebant. quia hic est uere
propheta qui uenturus ē
in mundum. Ihs autem
cum cognouisset quia uenturi
essent ut raperent eum
& facerent eum regem fugit
et dimissa turba.

lxxx
cl
lxvii
lo li

ascendit in montē solus orare.
Vespere autem facto solus erat
ibi. nauicula autem in medio
maris altabatur
fluctibus; erat enim contrarius
uentus; quāta autem uigilia
noctis uidens eos laborantes.
uenit ad eos ambulans super
mare. Et uolebat pr̃terire eos;
10 Et uidentes eum super mare
ambulantem turbati sunt
dicentes. quod fantasma est;
& p̃ timore clamauerunt.
statimque ihs locutus ē eis.
dicens; habete fiduciam.
ego sum. nolite timere. **11**
Respondens autem p̃trus dixit.
dñe si tu es. iube me uenire
ad te super aquas;
at ipse ait; ueni;
& descendens p̃trus

10

cl
1

Ina fur faran inan ubar then seo
ub̃th saidu unza her fur liezi
thiemenigi. thie man
thosie gisahun thaz her t̃az ei hhan
quadun thaz the seist uuarl̃hho
uuzago thie thar zuouuest ist
in mita l̃gast. ther heilant tho
so so her thaz inkanta thaz sie zuouuertē
uuarun thaz sie fiengin inan
Ina t̃atm inan cuning floh
Ina fur lazaneru thero menigi
steig in berg einob̃lon
12 abande giuortanemo einouuar her
thar. thaz skef in mittemo
seuue uuas giuor phozic
mit then undon uuas in uuidar uuart
uunt. In thero fiordun uuah tu
thero nah̃t gisehenti sie uunne
quam t̃un ganganter oba
themo seuue. Ina uuota fur gangan sie
Ina sie gisehenti manoba themo seuue
gagantan gtruobte uũrdun
quedente. thaz iz giskin ist
Ina bi forhtun arriofun
Ina s̃ar tho ther heilant sprah in
quedenti hab̃ir bel dida
ih bim iz nicur̃ & iu forhten
ant ũstenti tho p̃trus quad
trohten ob̃thuz bist heiz mih quem an
zichir ubar thisiu uuazzar
thara uuidar her tho quad quim
Ina midar stigant̃er p̃trus

dena uicula ambulabat super
aquam. ut ueniret
ad ihm. uidens uero
uentum ualidum. timuit.
& cum coepisset mergi.
clamauit dicens. dñe. saluum
me fac. & continuo ih̄s
extendens manū apprehendit eū.
& ait illi. modice fidei.
quare dubitasti. *¶*

¶ cl.ii
¶ lxviii
lc

¶

et cum ascendissent in nauicula
cessauit uentus. & statim fuit
nauis ad terram quam ibant.
Quia autem in nauicula erant.
uenerunt & adorauerunt eū
dicentes. uere filius dñs.

lxxxii
¶ cl.iii
¶ lxviii
lc xxxvi

Et cum transisset *¶* *¶* *lc*
uenerunt in terrā genesar.
& cum cognouissent eū uiri
loci illius. miserunt in uniuersā
regionem illā. & obtulerunt ei
omnes male habentes.
& rogabant eum ut uel
fimbriam uestimenti ei tangere.
& quicumque tetigerunt.
salui facti sunt. *¶* Altera die
turba quæ stabat
citius mare uidit
quia nauicula alia non erat ibi.
nisi una. & quia non introisset
cum discipulis suis ih̄s
in nauem. sed soli discipuli.

lo l.ii

fon themo skefe gieng oba
themo uuazare thaz her quam
zithemo heilante. gisebenti her tho
uunt mahigan fortha imo
Inta so her bigonda sinkan
riof quedanter. truhin heilan
tuo mih. Inta slumoth her heilan
thenenti sinahant fieng Inan
Inta quad imo. luziles gilouben
bihu zuehotus thu.
Inta so sie tho gistigun in skef
bilan ther uunt. Inta sar uuas
thaz skef zilante zithemo sie fuorun
thie thar in themo skefe uuarun
quamun Inta b&otun in an
quedante. ziuuare gotes sun bist
Inta so sie tho ubar fertun
quamun in lant genesar
Inta so so in an incantun man
thera st&u. santun in allaz
thaz geuui. Inta brahtun imo
alle ubil habente.
Inta batun man thaz sie thoh
tradon sines giuuates ruortin
Inta so uuelih he in biruortun
heite uurdun. In themo andare motage.
thiumenigithu thar stuont
anderhalb ther seuues. gisah
thaz thar ander skef niuuar
nibi eina. Inta thaz nigeng
mit sinen iungiron ther heilan
Inta thaz skef. nibi einon sine iungiron

abissent; Alię uero super
uenerunt naues atyberia de
iuxta locū ubi manducauerunt
panem gratias agentes dñō;
cum ergo uidisset turba
quia ih̄s non esset ibi
neque discipuli eius. ascenderunt
nauculas. & uenerunt capharnaū.
quaerentes ih̄m.,
& cum inuenissent eum
trans mare dixerunt ei;
Rabbi. quando huc uenisti.
Respondit eis ih̄s. & dixit;
Amen amen dico uobis.
queritis me. non quia
uidistis signa. sed quia
manducastis ex panibus
& saturati estis; Operamini
non cibum qui perit.
sed qui permanet in uitā aeternā.
quem filius hominis uobis dabit;
hunc enī pater signauit dī;
dixerunt ergo ad eum;
quid faciemus ut operemur
opera dī. Respondit ih̄s
& dixit eis; hoc ē opus dī.
ut credatis in eum quem misit ille.
dixerunt ergo ei; *10 et or*
quod ergo tu facis signum
ut uideamus & credamus
tibi. quid operaris. *10*
Patres n̄rī manna manducauerūt

thanan fuorun andaruoub ubar thaz
 quamun skef fontyberade
 bi thero st&i thar sie azun
 thaz brot thanca tuontetruhtine.
 so tho gisah thiu menigi
 thaz ther heilant thar nuuar
 noh sine iungiron stigun
 In skef. in quamun zicapharnaū
 suoh hente then heilant.
 In si so sie man fundun
 uba seo. quadun imo
 meistar uuanne quam i thuh era
 ant uūstta in ther heilant In si quad
 uuaz uuaz quid uih iu
 ir suoh h& mih nalles bi thiu
 ir gisah ut zeihhan. nibi bi thiu
 ir azut fon then brotan
 In si fete uūrdut. uuir k& ir
 nalles thaz muos thaz fur uūrdit
 nibi thaz thuruh uuon& in euu maz lib
 thaz mannes sun iu thanne gibit.
 then ther fater zeih honota got
 quadun sie tho imo
 uuaz tuomes thaz uuir uuir kemes
 gotes uuere. ant uurtit a ther heilant
 In si quad^m thiz ist gotes uuere
 thaz ir giloub& in man then her santa
 quadun sie tho imo.
 uuaz zeih han o uuir k& i thiu
 thaz uuir gise hemes In giloub emes
 thir. uuaz uuir k& i
 unsera fatera manna azun

In desesto. sicut scriptum est;
panem decelo dedit eis manducare;
dixit ergo eis ihs. amen amen
dico uobis. non moyses dedit uob
panem decelo. sed pater meus
dat uobis panem decelo ueru.
panis enim diest quidescendit
declo. & dat uitam mundo.
dixerunt ergo ad eum. dne
semper da nobis panem hunc.
dixit autem eis ihs. ego sum
panis uitae. qui uenit ad me
non esuriat. & qui credit in me
non sitiat umquam.
sed dixi uobis. quia & uidistis me
& non credidistis. omne qd dat mihi
pater ad me uenit. & eum
qui uenit ad me. non eicia foras.
Quia descendi de caelo
non ut faciam uoluntatem mea
sed uoluntatem eius qui misit me.
haec est autem uoluntas eius
qui misit me patris.
ut omne qd dedit mihi
non perdam ex eo. sed resuscitem
illum in nouissimo die.
haec est enim uoluntas patris mei
qui misit me. ut omnis
qui uidit filiu & credit in eum
habeat uitam aeternam;
& resuscitabo eum ego
in nouissimo die.

af lxxxiii
af clxv
le cclxvi
lo lv lxxii

lo lvi
af cccxv
af c lxxxvi
le cc lxxxii

lo

In uostummu. sogiscriban ist
broc fon himile gab her in ezzan
quad in ther heilant. uuar uuar
quidu ih iu. naller moyses gab iu
broc fon himile mibi facer miner
gibit iu broc fon himile uuaraz.
broc gotes ist thaz thar midar stig
fon himile in tigi bit lib mital gaste
quad un sie tho zimo. truhcin
simbales gib uns thesan leib
quad in tho ther heilant. ih bin
leib liber. thie thar quimit zimir
ni uurdit hungarager in tither in mih giloubt
ni uurdit io thurstager
nib iu quad iu thaz ir gisabut mih
in tigi giloubt. al thaz mir gibit
ther facer quimit zimir. in tither
ther thar quimit zimir ni aruuirphuhuz
uuanta ih midar steig fon himile
naller thaz ih uuirke minan uuillon
nibither uuillon ther mih santa
these uuillo ist ther
ther the mih santa facer
thaz al thaz her mir gab
ih ni fur liose fon themo nibithaz ih aruueke
then in themo iungistentage
these uuillo ist mines facer
thie thar mih santa thaz giuuelih
ther the gisihit then sun in tigi giloubt in man
habe euumaz lib.
in tigarueku ih man
in themo lezistentage.

10 L VIII

of cxi
of L
Le XVIII

Murmurabant ergo iudei de illo. **10 of**
quia dixisset. ego sum panis **of**
qui de caelo descendi; **le**
& dicebant. nonne hic est ihs.
filius ioseph. cuius nos nouimus
patrem & matrem. quomodo ergo dicit
hic. quia de caelo descendi;
Respondit ergo ihs & dixit eis;
Nolite murmurari. Inuicem.
Nemo potest uenire ad me.
nisi pater qui misit me
traxerit eum. & ego resuscitabo eum
nouissimo die; est scriptum
In prophetis. & erunt omnes
docibiles di. omnis qui audiuit
a patre & didicit. uenit ad me;
Non quia patrem uidit quisquam. **10 of**
nisi is qui est ad deum. hic uidit **of**
patrem. Amen amen dico uobis. **le**
qui credit in me habet uitam aeternam;
10 of Ego sum panis uitae; **of**
10 patres uiri manducauerunt
In deserto manna & mortui sunt;
hic est panis de caelo descendens;
ut si quis ex ipso manducauerit
non moriatur; Ego sum panis uiuus. **10 of**
qui de caelo descendi; **of**
Si quis manducauerit ex hoc pane
uiuet in aeternum; & panis
quem ego dabo. caro mea est
pro mundi uita; Litigabant ergo
iudei dicentes ad inuicem;

10 Lxi lxxxvii

of cxi
of L
Le cxxviii

10

10 of of

10

10 Lxviii

of ccc x
of ccc x
Le cccxvii

10

223
murmuro in tho thie iudei son imo
bithu herquad ih bim thaz brot
thaz fon himile nidar steig
In quadun. eno nist these ihs
iosebes sun thes uuir uuirumer
fater in ma muoter. uuo quidit
theser thaz ih fon himile nidar steig
ant uirta ther heilant in quadun
nicur & ur murmuron untar zuisgen
nioman mag queman zimir
nibither fater ther mih santa
ziohe man in ih ar uuekuman
In chemo lezistentage ist giscriban
In uuzagon. In uuerdent thanne alle
birige gotes. gi uuelih ther gi horta
fon chemo fater in gilerne & a quim zimir
nalles thaz then fater gisah einiger
nibither thie thar ist fongote ther gisah
then fater. uuar uuar quid ih iu.
ther in mih gilobit ther habet euumaz lib
ih bim leib liber
iuuare fatera azun
In uuo stumnu manna in tisturbun
hier ist leib fon himile nidar stigant
thaz souuer fon chemo selben ezze
nisterbe. ih bim ther lebento leib
ther fon himile nidar steig
souuer so uirt fon thesemo brote
lebet in euuidu. in thaz brot
thaz ih gibu thaz ist min fleisc
bimitaligaster lib. stritun tho
thie iudei untar zuisgen quedante

124.
quomodo potest hic nobis carnē suā
dare ad manducandum. ^v
Dixit ergo eis ih̄s. Amen amen
dico uobis. nisi manducaueritis
carnem filii hominis. & biberitis
eius sanguinē n̄ habebitis uitā in uobis.
qui manducat meam carnem
& bibit meum sanguinem
habet uitam aeternam; & ego
resuscitabo eū in nouissimodie
10 lxx **C**aro enim mea. uere est cibus. **10**
at cxxvii **&** sanguis meus uere est potus; **or**
or clxxii
10 lxxvii **Q**ui manducat meam carnem. **10**
& bibit meum sanguinem.
in me manet. & ego in illo;
Sicut misit me uiuens pater.
& ego uiuo propter patrem;
Et qui manducat me.
& ipse uiuet propter me;
hic est panis qui de celo descendit.
n̄ sicut manducauerunt
patres ur̄i manna & mortui sūt;
qui manducat hunc panem.
uiuet in aeternum.
haec dixit in synagoga.
docens in capharnaum.
Multi ergo audientes
ex discipulis eius. dixerunt.
Durus est hic sermo.
quis potest eum audire? ^v
Sciens autem ih̄s apud semetipsū.
quia murmurarent de hoc

uuo mag thes̄ uns sin fleisc
geban uerzanne.
tho quad in ther heilant. uuar uuar
quidu ih̄ iu. nisi thaz ir ezze
fleisc mannes sunes in ti trinket
sin bluot ni habet ir thanne lib in iu
der thar iz zit min fleisc
in ti trinkit min bluot
habet euuin lib. in ti ih̄
ar uuetu inan in themo uungifertage.
min fleisc uuar licho ist muos
in ti min bluot uuar licho ist trang
der thar iz zit min fleisc
in ti trinkit min bluot
in mir uonet in ti ih̄ in imo.
so so mih santa lebanti fater
in ti ih̄ leben thuruh then fater
in ti der thar mih iz zit
in ti her lebet thuruh mih
thiz ist brot thaz fon himile nidarsteig
nalles so so azzun
hi uuara fatara manna in ti furbun.
der thar iz zit thiz brot
lebet zieuudu
thizu quad her in samarungu
lerenti in capharnaum
manege gi horente
fon sinen iungiron quadun
hart ist thiz uuert
uuer mag thaz gi horen
uuitzanti heilant mit imo selbomo
thaz murmorotun fon thiu

discipuli eius dixit eis;
hoc uos scandalizat.
Si ergo uideritis filiū hominis
ascendentem ubi prius erat;

10 lxxii
of c lxxvii
of e lxxi
le

Sps est qui uiuificat. 10 of of

caro non prodest quicquam;

10 Verba quae ego locutus sū uob.

sps & uita sunt;

Sed sunt quidam ex uobis.

qui n̄ credunt. & dicebat;

propterea dixi uobis: quia

nemo potest uenire ad me.

nisi fuerit ei datū a patre meo;

10 Ex hoc multi discipulorū eius

abierunt retro. & iam

non cum illo ambulabant;

Dixit ergo ihs ad duodecī;

numquid & uos uultis abire.

10 lxxiii
of c lxxvi
of lxxxii
le xciii

Respondit ergo simon p̄rus. 10 of of

dñe. ad quem ibimus.

uerba uitae aeternae habes.

& nos credimus

& cognouimus. quia

tues xps filius dī;

10 Respondit eis ihs;

nonne ego uos duodecim

elegi. & ex uobis unus

diabolus est;

dicebat autem iudam

simonis scariothis;

hic enim ^{erat} traditurus eum.

cū esset unus de duodecim;

sine iungoron quad in

thaz ist hui asuuih.

Uoba ir gisehet then mannes sun

uf stigantan thar herer uuas.

geist ist the dar lib festigot

fleisg nist biderbi iouuiht

uuort thiu ih sprah iu

geist inti lib sint.

ouh sume sint fon iu

thiedar nigi loubent inti quad

bidu quad ih iu uuanta

neoman nimag quemen zimir

nabaimo uuerdagigeban fon minemo fater.

fon thanan manege sinero iungerono

fuorun uuidar inti giu

nalles mit imo giengun

quad der heilant adduodeci

enonu uuollet ir faran

ant uurtenti simon p̄rus

trohtin zuuemo farames

uuort euuines libes habes

inti uuir giloubtomes

inti uor stuontumes uuanta

thubis cristgotes sun

ant uurtenti in der heilant

enonu ih wuuih zuueluui

gicooos inti fon iu ein

tiu ual ist

quad uuarli cho iudam

simonem scariothen

der uuas selanti man

mit thiu uuas ein fonthen zuueluui

126
Lxxxiii

Le cxxxv Rogauit autem illum quidam **le of**

of cxxxvi phariseus ut pranderet apud se.

& ingressus recubuit;

Phariseus aut. coepit intrase
reputans dicere.

quare non baptizatus esset

ante prandium; & ait dñs

ad illum; nunc uos pharisei

quod de foris est calicis.

& catini. mundatis;

Quod autem intus est ur̃m.

plenum est rapina. & iniquitate;

Stulti nonne qui fecit

qd̃ de foris est & iam id

quod de intus est fecit.

uerum tamen. quod super est.

Date elemosinam & ecce

Lxxxiiii omnia munda sunt uobis;

of eluij Pharisei. & quidā describis. **of of**

of vi

of lxxi

uenientes ab hierosolimis.

& cum uidissent quosdam

ex discipulis communib; manib;

id est non lotis manibus

manducare panes. uituperauerunt

dicentes; quare discipuli tui

transgrediuntur traditionē.

seniorum. non enim lauant

manus suas. cum panem

manducant. ipse autem

respondens ait illis;

quare & uos transgredimini

mandatum dī. propter

bat in an sum

phariseus thaz hē goumoti mit imo

inti in gieng intī gisaz

bigonda the phariseus innan imo

ah tonti quedan

bihiu ni uuarichu gi thuuagan

eer goumu. intī quad trohtin

zumo. nu ir pharisei

thaz dar uezana ist thes kelicher

inti thero scuz zilun subret

thaz dar uuarlichō innan iu ist

fol ist not nunfti intī unrehre.

tumbe enonu the teta

thaz dar uezana ist gi uueso thaz

thaz dar innana ist teta

thoh uuidoro thaz ubiri ist

gebet elemosinā intī senu

elliu gi subritiu uuerdant iu

pharisei intī sume fon then scribis

quemente ab hierosolimis

inti mitti u se gisahun sume

fon sinen iungoron mit un subrenhantan

thaz ist ni gi uuas ganen hantan

ezzan brot lastrotun sie

sus quedente. bihiu thine iungoron

ubar gangent lera

altero. ni uuas gent

iro henti mit tiu se brot

ezzent. heruuarlichō

antuur tenti quad in

bihiu ir ubar gangent

gotes bibot thuruh

traditionem ur̃am.²

Nam dñs dixit; honora patrem
& matrem. & qui maledixerit
patri uel matri morte moriatur;
uos autem dicitis;
quicumq; dixerit patri uel matri.
munus quodcumque est ex me
tibi proderit. & ñ honorificabit
patrem suum. aut matrem.
& irritum fecistis mandatū dñi.
propter traditionem ur̃am;

¶ **℞** **℞** **℞** Pharisei enim. & omnes iudei. **¶**

nisi crebro lauent manus
non manducant. tenentes
traditionem seniorum;
& a foro. nisi baptizentur
non comedunt. & alia multa
quae tradita sunt illis seruare.
baptismata calicum.

& urceorum. & aeramentorū.
& lectorum. & alia his similia
faciunt multa.

irritum fecistis mandatū dñi.
propter traditionem ur̃am;

¶ **℞** **℞** **℞** Hypochrite. bene prophetauit **¶**

℞ **℞** **℞**

de uobis ezechiel dicens;
populus hic labiis me honorat.
cor autē eorū longe est a me.
sine causa autem colunt me.
docentes doctrinas
& mandata hominum.
relinquentes enī mandatū dñi.

127
iu uuar gisaznessi

bidiu got quad eere thinan fater.

inti muoter. inti dedar fluochot.

sinemofater inti muoter dode ar ferte.

ir giuuesso quedent

souuer so quidit sinemofater inti muoter

so uuelih geba so ist fon mir

thir ist biderbi. inti nieeret

sinan fater inti muoter

inti gimerrit tatur gotes bibot

thuruh iu uuar gisaznessi

thiepharisei inti alle iudei

nobe see of to uuasgen iro hema.

ni ezrent habente

gisaznessi altero

inti fon strazu noba sih githuuhān

ni ezrent. inti andriu manigu.

thiugigebanu sint in zi haltanne

uuasgan kelicho

inti urceolo inti erquazzo

inti betteo. inti andriu gilichuthen

tuont manigu

inti gimerrit tatur gotes bibot

thuruh iu uuar gisaznessi

lichazera uuola uuizogota

fon iū esaias quedanti

thir folc mit leffuran eeret mih

iro herza ist uerro fon mir.

uzzan sacha bigangent mih

lerente lerunga

inti manno bibot

for lazzente uuar licho gotes bibot

in pudicitia. oculus malus.
blasphemia. superbia. stultitia.
hae sunt quae coinquinant hominē;

¶ Non lotis autē manib; manducare.

lxxxv non coinquinat hominem;

¶ Et inde surgens abiit in fines **¶** **¶**

¶ **lxxii** tyri & sidonis; & ecce mulier
cananeae gentis syrophenissa genere
clamauit dicens; miserere mei
dñe fili dauid. filia mea
male ademonio uexatur;

¶ Ihs autē n̄ respondit ei uerbū;
& accedentes discipuli eius
rogabant eum dicentes;
dimitte eam quia clamat post nos;

¶ Ipse autē respondens ait; **¶** **lc**

lc cccxxvi non sum missus nisi ad oues
quae perierant domus israhel;

¶ At illa uenit. & adorauit eum
dicens; dñe adiuua me;

¶ Quid dixit. sine prius
saturari filios;

¶ Non est enim bonū sumere **¶** **¶**

¶ **lxxiii** panem filiorum. & mittere
canibus; at illa dixit; & iam dñe;
nam & catelli edunt
de micis. quae cadunt
de mensa dominorū suorū;
& tunc ait illi; o mulier.
magna est fides tua. fiat
tibi sicut uis; & sanata est
filia illius ex illa hora;

un cusgida ubil ouga
bis marunga ubar huht tumpnissi
thisiu sint thi dar un subrent man
nalles mit ungi uuas ganen hantanezzan
ni un subrit man

thanan arstantant fuor inthiu enta
tyri & sidonis. inta senu tho uuib
heidin syrophenissa cunne
reof quedenti. milti mir
trohtin sun dauider. min tohter
ubilo fonthemo tu uale giuegit ift
ther heilant nigab inunbheanant uurti
int giengun tho sine uungoron
batun inan quedence
uor laz sia uuanta siu ruofit after uns
her tho antuurtanti inta quad
nibin gisentit noba ziscasfan
thiu dar uor uurdun israhelo huses
siu quam tho inta betota inan
quedenti. trohtin hilf mir
er quad tho laz eer
thiu kind gisatoti uuerdan
nist quot zinemenna
thero ckindo brot. inta ziuuerfenna
hunnan. siu quad tho zisperi trohtin
uuanta uuelfa ezrant
fon brofman theo dar uallent
fon discu iro herono
tha. quad iru. uuib
mihil ift din giloubo. uuesa
dir sodu uuili. inta uuas tho giheilic
iratohter fon dero ziti

130.
Lxxxvi **¶** Titerum exiens de finibus tyri. **¶**
¶ uenit per sidonē ad mare galilee.
inter medios fines decapoleos;
& adducunt ei surdū & mutum.
& deprecabantur eum.
ut inponat illi manum;
& adpraehendens eum de turba
seorsum. misit digitos suos
in auriculas. & exspuens tetigit
linguam eius; & suspiciens in celū
ingemuit. & ait illi;
effeta. quod est ad aperire;
& statim aperta sunt aures eius.
& solutū est uinculū lingue eius.
& loquebatur recte; & praecepit
illis. necui dicerent;

¶ **Lxxviii** **¶** Quanto autē eis praecepibat. **¶** **¶**
¶ tantomagis plus p̄dicabant.
& eo amplius ammirabant. dicentes.

¶ **Lxxvi** **¶** Bene omnia fecit. & surdos **¶** **¶**
¶ fecit audire. & mutos loqui;

Lxxxvii **¶** Oportebat autē eū transire **¶** **¶**
¶ per samariam. uenit in ciuitatē
samariae quae dīr sychar.
iuxta prēdiū quod dedit iacob
ioseph filio suo. erat ibi fons
iacob; ih̄s ergo fatigatus
ex itinere. sedebat sic **¶** **¶**
super fontem. hora erat
quasi sexta. uenit mulier
de samaria haurire aquam;
Dicit ei ih̄s. da mihi bibere;

inti abur uz gangenti fon marcuntyri
quāthuruh sidonē zemo seuuē galilee
untar mitta marca zehen burgo
tho brahtun zumo touban inti scūman
inti batun inan
thaz hersina hant anan inan legit
er tho nam inan fon thero menigi
suntrigan. santa sine uingara
in sinu orun. inti uz spiuuanti ruorta
sina zungun. scouuonti in himil
sustota. inti quad imo
effeta thaz ist in tuo
inti tho slumo giofnotun sih sinu orun
inti tilosta sih gibenti sineru zungun
inti sprah rehto. gibot her
in tho thaz sie niheinagamō nisagatan
so her iz mer for bōt
so sie iz mer predigotun
inti eo somer uuntorotun sus quēdente.
¶ **¶** alliu teta uuola inti toube
teta horente inti stumme sprechente.
gilamf inan uaran
thuruh samaria inti quam tho in burg
samariae thiudar ist gi quetan sychar
nah uodile den dar gab iacob
iosebe sinemo sune. uuas dar brunno
iacobes. der heilant uuas gi uueigit
fon dero uuegeuer ti saz so
oba themo brunnen. uuas tho zit
nah sehsta. quam tho uuib
fon samariu sceffen uuazzar
tho quad iruder heilant gib mir trinken

discipuli enim eius abierant
in ciuitatem. ut cibos emerent;
dicit ergo ei mulier.
illa samaritana;
quomodo tu iudeus cum sis.
bibere a me poscis.
quaesum mulier samaritana.
Non enim contumetur iudei
samaritanis; respondit ih̄s
& dixit ei. si scires donum dī.
& quis est qui dicit tibi
da mihi bibere. tu forsitan
petisses ab eo. & dedisset tibi
aquam uiuam; dicit ei mulier;
dñe neque in quo haurias habes
& puteus altus est.
unde ergo habes aquā uiuā.
numquid tu maior es
patre nostro iacob. qui dedit
nobis puteum. & ipse ex eo bibit.
& filij eius. & pecora eius;
respondit ih̄s & dixit ei;
omnis qui bibet ex aqua hac
hac siti & iterum;
qui autē biberit ex aqua.
quam ego dabo ei. non sitiet
in aeternū. sed aqua quam ego
dabo ei. fiet in eo fons aquae
salientis. in uitam aeternam;
dicit ad eum mulier;
Dñe da mihi hanc aquam
ut non sitiam. neque ueniam

131
sine iungoron giengun
inburg thaz sie muos coustin.
tho quad imo uuib
thaz samaritanisga
uueothu mitthiu iudeisg bist
trinkan fon mir bitis
mitthiubin uuib samaritanisg
nieban bruchent iudei
samaritanis. tho andingta ther heilant
inti quad iru. obathu uuessis gotes geba
inti uuer ist the dir quidit
gib mir trinkan. thu odo uuan
batis fon imo. thaz her dir gabi
lebenti uuazzar tho quad imo thaz uuib
herro thu nu ni habes mitthiu scefes
inti thiufurze teof ist
uuanan habes lebenti uuazzar
eno thu bistu mera
unsar emo fater iacobe the dar gab
uns den phuzi. her tranc fon imo
inti sine suni. inti sin fihu
tho antaur tanta der heilant inquadiru
giuuelih de dar trinkit fon uuazzare
thesemo. thursit man abur
dedar trinkit fon thesemo uuazzare
thaz ih gibu. nithursit
zi euuidu. ouh uuazzar thaz ih
imo gibu ist in imo brunno uuazzares
uf springarit in euuin lib
tho quadzi imo thaz uuib
herro gib mir thaz uuazzar
thaz mihi nithursit. nohni queme

132.
huc haurire; Dicit ei ihs;
uade uoca uirum tuum & ueni^{huc}
respondit mulier & dixit;
non habeo uirum. Dicit ei ihs.
bene dixisti. quia n^o habeo uirū.
quinq. enim uiros habuisti.
& nunc quē habes non est tuus uir.
hoc uere dixisti. dicit ei mulier.
Dñe^{ut} uideo quia propheta es tu.
patres nr̄i in monte hoc
adorauerunt. & uos dicitis
quia in hierusolimis est locus.
ubi adorare oportet.
dicit ei ihs. mulier crede
mihi. quia ueniet hora. quando
neque in monte hoc. neque
in hierosolimis adorabitis patre.
uos adoratis quod nescitis.
Nos adoramus quod scimus.
quia salus ex iudeis est. sed uenit
hora & nunc est. quando ueri
adoratores adorabunt patrem.
in spū & ueritate; Nam & pater
tales quaerit. qui adorent eum;
sp̄s est dñs. & eos qui adorant eū.
in spū & ueritate oportet adorare.
Dicit ei mulier. scio quia messias es.
scio quia messias uenit. qui
dicitur xp̄s; cū ergo uenerit.
ille nobis adnuntiabit omnia;
Dicit ei ihs. ego sum qui loquor
qui loquor tecum; & continuo

hera sephen tho quad iruder heilant
uar inti halo thinar gomman intaquim bara.
antuur tanti daz uuib inti quad
ni habu gomman. tho quad iruder heilant
uuola quadri thaz thu ni habes gomman
thu habet os finf gomman
inti den thu nu habes nist din gomman
thaz quadri du uuar. tho quadimo daz uuib
hōro ih gisibudaz thu uuizago bist
unsara fatera in thesemo berge
betotun. inta ir queden
uuanta in hierusalem ist stat
dar gilimphit zibe tonne
tho quad iruder heilant. uuib giloubi
mir. uuanta quimit zic danne
noh in thesemo berge noh
in hierusolimis betot ir fater
ir be tot daz ir ni uuizzunt
uuir betomes daz uuir uuizzumes
uuanta heili fon iudeis ist. ouh quimit
zic inti nu ist. danna thie uaron
betera becont den fater
ingeiste inti in uare. uuanta der fater
suliche suo chit de dar beton inan
geist. ist got inti the dar inan beton
ingeiste inti uare gilimfit zibe tonne
tho quad imo daz uuib.
ih uueiz uuanta messias quimit
thēgi quetan ist crist. than naber quimit
her gisaget uns allu.
tho quad iruder heilant. ih bin
thē sprichu mit dir. inta slumo

233.
132
uenerunt discipuli eius.
& mirabantur quare cū muliere
loquebatur; nemo tamen dixit.
quid quaeris. aut quid loqueris
cum ea. reliquit ergo hydria suā.
mulier. & abiit in ciuitatem.
& dicit illis hominibus;
uenite & uidete hominem.
quid dixit ^{mihi} omnia quaecumq. feci;
numquid ipse est xps;
exierunt de ciuitate.
& ueniebant ad eum;
Interea rogabant eum
discipuli dicentes; rabbi.
manduca. ille autē dixit eis;
ego cibum habeo manducare
quem uos non scitis; dicebant
ergo discipuli ad inuicem;
Numquid aliquis attulit ei
manducare? dicit eis ihs;
meus cibus est ut faciam
uoluntatē eius qui misit me.
ut perficiam opus eius;
Nonne uos dicitis. quod adhuc
quattuor menses sunt.
& messis uenit. ecce dico uobis.
Leuate oculos uros. & uidete
regiones. quia albae sunt
iam ad messem. & qui metit.
mercedem accipit. & congregat
fructum in uitam aeternam;
ut & qui seminat simul gaudeat

quamun tho sine iungoron
inti uuntrotun bihiu her mituuibe
sprichi. neman niquad thoh
uuaz suo chis odo uuaz sprichis
mit iru. uor liet tho ira uuazzur far
daz uuib. inti fuor in burg
inti sagata then mannan
quemet inti gisehet then man
thē mir quad alliu so uuelichu so ih zeta
eno nist her crist.
tho giungun sie uz fon dero burgi
inti quamun zi imo
untar diu batun man
sine iungoron sus quedente. meister
iz. her quad in tho
ih muos haben ziezenna
thaz ir niuuizzunt. tho quadun
thē iungoron untar in zuuis gen
eno nibrahza imo uuer
ziezanna. tho quad in der heilant
min muos ist thaz ih uuirche
thes uuillon thē mih santa
thaz ih thuruh fremē sin uuert
eno niqedet ir. thaz nohnu
uior manoda sint
inti arn quimre. ih quidu iū
heuet uf iuuariu ougun intisehet
thiu lant. bidu siu uuizu sint
iū ziarni. inti the dar arnot
miera int fahit inti samonot
fruhz in euuin lib
thaz der thesa it saman giueha

LXXXVIII
10 xxxviii
of lxx
of xx
le xxxvii

& qui metit; in hoc enim est
uerbum uerum. quia alius est
qui seminat. & alius est qui metit;
ego misi uos metere quod uos
non laborastis. alii laborauerunt.
& uos in labore eorum introistis;
ex ciuitate autem illa multi
crediderunt in eum samaritanorum.
propter uerbum mulieris.
testimonium perhibentis.
quia dixit mihi omnia quaecumque
feci. Cum uenissent ergo ad illud
samaritani. rogauerunt eum
ut ibi maneret. & mansit ibi
duos dies; & multo plures
crediderunt propter sermonem eius.
& mulieri dicebant. quia iam
non propter tuam loquelam credimus;
ipsi enim audiuiimus & scimus.
quia uere hic est saluator mundi.
Post haec erat dies festus **lo m**
iudeorum. & ascendit ih̄s **m Le**
hierusolimis; ^{am aut} est hierusolimis
sup̄ probatica piscina. quae
cognominatur hebraice
bethsaida. quinq. porticus
habens; in his iacebat
multitudo magna languentium.
cecorum. claudorum. aridorum.
expectantium aquae motum;
angelus autem domini secundum
tempus descendebat

inti the dar arnot. in thiu ist
uuar uuort. uuant and ar ist
thesa it. inti ander ist the arnot
ih̄s anta iuuuuh ziarnonne thaz ir
ni arbeitotut. andre arbeitotun
inti ir in iro arbeit ingengunt.
fon dero burgi manege
giloubtun in inan thero samaritanorum
thuruh uuort thes uuiber
gi uuz scas imo sagantes
uuant quad mir alliu thiu ih̄s
teta. tho sie ziimo quamun
thesamaritani batun inan
thaz her dar uuonati. inti uuonata dar
zuuenataga. inti michila menigiron
giloubtun thuruh sin uuort
inti themo uuibe quadun. bidiu uuir iu
nalles thuruh dina spracha giloubemes
uuir selbon gi hortomes inti uuz zumes
uuant zi uuar thes ist heilant mit al garter
after thiu uuas it mali tag
iudeono. inti ar fteig der heilant
zi hierusalem. ist in hierusalem
scas uuuuari ther
ginen nit ist in ebreiscan
bethsaida. uinf phor zicha
habenti. in then lag
mihil menigi secho ro
blintero halzaro inti durrero
bertontero uuaz zeres giruornessi
gotes engil after
iti nidar fteig

in piscinam & mouebat aquā;
qui ergo primus descendisset
post motum aquae.
sanus fiebat aquocumque
languore tenebatur;
erat autem quidam homo ibi.
triginta octo annos habens
in infirmitate sua; hunc
cum uidisset ihs iacentem.
& cognouisset. quia iam
multum tempus habet.
dicit ei; uis sanus fieri.
Respondit ei languidus;
Dñe. hominem non habeo.
ut cum turbata fuerit aqua.
mittat me in piscinam;
Dum uenio enim ego.
alius ante me descendit;
Dicit ei ihs; surge.
tolle grabatū tuū & ambula;
& statim sanus factus est homo.
& sustulit grabatū ^{suum} & ambulabat;
erat autem sabbatum in illo die;
Dicebant iudei illi. qui sanus
fuerat; sabbatum est. non licet
tibi tollere grabatum tuum;
10 xxxviii Respondit eis; quia me fecit **10**
sanum. ille mihi dixit.
tolle grabatū tuum & ambula;
interrogauerunt ergo eum;
quis est ille homo qui dicit tibi.
tolle grabatū tuū & ambula.

in den uuiuuari. in der riorta thaz uuaazar
der dar erist in gi steig
after giruornisse thes uuaazeres
heil uuas uon so uuelichero
subti uuas bi habet
uuas sum man dar
drizog inti ahto iar habenti
in sinero un mahet. then
mit tiu der heilant gisah ligentan
inti uor stuont. bidu her ia
man ego ziti habeta
quad imo. uuil thu heil uuesan.
tho antuurtita imo thes eocho
trohtin. ni haben man
mittu dar uuaazet giruorit uuir dit
der mih sente inden uuiuuari
mittu dan ne ih quimu
ander eer mir nidar stiget
tho quad imo der heilant arftan
intim thin dragabetti inti gang
inti sluomo heil gidan uuard der man
inti nam sin dragabetti inti gieng.
uuas sambaztag inthemo tage
tho quadun iudei imo der dar heil
uuard. sambaztag ist. nist arloubit
dir zinemmenna thin dragabetti
tho antuurtita in; der dar mih teta
heilan. der quad mir
nimthin dragabetti inti gang
tho fragutun sie in an
uuer ist der man der dir quad
nimthin dragabetti inti gang.

136
is autem qui sanus fuerat
effectus. nesciebat quis esset.
ih̄s enim declinauit.
a turba constituta in loco;
postea inuenit eum
ih̄s in templo. & dixit
illi. ecce sanus factus es.
iam noli peccare.
ne deterius tibi aliquid
contingat. Abiit ille homo
& nuntiavit iudeis.
quia ih̄s esset. qui fecit
eum sanum; propterea
per-sequebantur iudei ih̄m.
quia haec faciebat in sabbato.
ih̄s autem respondit eis;
pater meus usque modo
operatur & ego operor;
propterea ergo magis
quaerebant eum iudei
interficere. quia non solū
soluebat sabbatum. sed & iam
patrem suum dicebat dñm.
aequalem se faciens dō.
Respondit itaque ih̄s.
& dixit eis. Amen amen
dico uobis. non potest
filius a se facere quicquam.
nisi quod uiderit patrem
facientem; quaecumque enī
ille fecerit. haec & filius
similiter faciet.

der the dar heil uuas
gi dan niuuesta uuer iz uuas
tho der heilant ar uuor
uon menigi gisatzero in feta.
after thiu uant inan
der heilant in templo in ti quad
imo. senu heil gi dan bist
iu ni curi sunteon
daz dir sih uuaz uuirseren
nigibure. gieng der man
in ti sagata den iudeon
daz der heilant uuas der dar teta
in an heilan. bidu
abtun iudei then heilant
uuanta thisiu teta in sambartag
tho antuurtita in der heilant
min fater in zin nu
uuirkit in ti ih uuirku
bidu uuarliche meer
suoh tun inan iudei
zi arslahanne. uuanta eccorodo
nizilofsa sambartag. ouh
sinan fater quad got
ebanlichen sih tuanti gote
tho antuurtanti giuuesso der heilant
in ti quad in. uuar
quidu ih i u. ni mag
der sun uon imo selbomo tuon nouuht
nibi daz her gisihit den fater
tuontan souuelichu
so her tuot. thiu der sun
sama tuot

pater enim diligit filium.
& omnia demonstrat ei
quae ipse facit. & maiora
his demonstrabit ei opera.
ut uos miremini;

sicut enim pater suscitatur
mortuos & uiuificat.
sic & filius quos uult
uiuificat; Neque enim pater
iudicat quemquam.
sed iudicium omne dedit
filio. ut omnes honorificent
filium. sicut honorificant
patrem; Qui non honorificat
filium. non honorificat
patrem qui misit illum;

lo of
of le

lo xl
of xc viii
of xc vi
le cxvi

lo xli
X

Amen amen dico uobis.
quia qui uerbum meum
audit. & credit ei
qui misit me. habet uitam
aeternam. & in iudicium
non uenit. sed transiit
a morte in uitam;
Amen amen dico uobis.
quia uenit hora & nunc est.
quando mortui audient
uocem filij dei.
& qui audierint uiuent;
Sicut enim pater habet
uitam in semetipso.
sic dedit & filio uitam
habere in semetipso;

10

der fater minnot den sun
inti alliu gizeinit imo
thi u her tuot. inta meron
then gizeinit imo uuere
thaz ir uuntorot

so so der fater uuecchit
tote inta lib festigot
so der sun thie her uuli
lib festigot. noh der fater
tuomit einigan
ouh allan then tuom gab
themo sune thaz alle eren
thensun. so sie erent
then fater. der ni eret
then sun. ni eret
then fater der mansanta
uuar uuar quidu ih iu
bidu der min uuort
horit inta gloubit imo
der mih santa habet lib
euuin. inta in tuom
nicumit. ouh uerit
uon tode in lib
uuar uuar quidu ih iu
bidu cumit zit inta nu ist
thanne thie totton horent.
stemmagotes sunes
inta thie siagi horent leben.
so so der fater habet
lib in imo selbomo
so gab her themo sune lib
haben in imo selbomo

& potestatem dedit ei
& iudicium facere. quia
filius hominis est;
Nolite mirari hoc.
quia uenit hora in qua
omnes qui in monumentis
sunt audient uocem eius
& procedent. qui bona
fecerunt in resurrectione
uite. qui uero mala
egerunt in resurrectione
iudicii. Non possum ego
ame ipso facere quicquam.
sicut audio iudico
& iudiciū meū iustum est.

Io XLIII

X

Si ergo testimoniū perhibeo
deme. testimonium meum
non est uerum. alius est
qui testimoniū perhibet
deme. & scio quia
uerum est testimonium
quod perhibet deme.
uos misistis ad iohannem
& testimoniū perhibuit
ueritati. ego autem non
ab homine testimonium
accipio. sed haec dico
ut uos salui sitis.
ille erat lucerna ardens
& lucens. uos autē uoluistis
exultare ad horam in luce ei.
ego autem habeo testimoniū

inti giuualt gab imo
tuom tuon. uuanta
her mannes sun. ist.
nicuret daz uuntron
uuanta quam zit in deru
alle the ingrebir an
sint horent sina stemma
inti fram gangent. the dar guot
tatur in urresti
libes. the dar ubilo
tatur in urresti
tuomes. ni mag ih
uon mir selbomo tuon iouuht
so so ih horiu tuomiu
intamin tuom reht ist
oba ih giuuirscas saget
uon mir. min giuuirscas
nist uuar. ander ist
der dar giuuirscas saget
uon mir. inti uueiz bidu
uuar ist giuuirscas
daz her saget uon mir
ir santunt zi iohanne
inti her giuuirscas sagata
uuare. ih nalles
uon manne giuuirscas
in fahu. ouh ih quidu thisu
daz ir heile sit.
her uuas loht brinnenti
inti luhntanti. ir uuoltut
gi fehan zi iti in sinem lohte.
ih habet giuuirscas

maius iohanne. Opera enim
qua ededit mihi pater
ut perficiam ea;
ipsa opera quae ego facio
testimonium perhibent de me.
quia pater me misit
& qui misit me pater ipse
testimoniū perhibuit de me.

10 xl
111
et cxi
1c exviii

Et neque uocem eius
umquam audistis neque
speciem eius uidistis

10 xlv
x

Et uerbum eius non habetis
in uobis manens. quia quem
misit ille huic uos n̄ creditis.
Scrutamini scripturas
quia uos putatis
in ipsis uitam aeternā habere.
& illae sunt quae testimoniū
perhibent de me. & n̄ uultis
uenire ad me ut uitam
habeatis. claritatem
ab hominibus non accipio
sed cognoui uos.
quia dilectionem dī
non habetis in uobis
ego ueni in nomine patris mei
& non accipitis me.
Si alius uenerit in nomine suo
illum accipietis;
quomodo potestis uos
credere qui gloriam
ab inuicem accipitis

10 11c

139.
merun iohanne. thiu uuert
thiumir gab der fater
daz ih thiu thuruh tuo
thiuselbon uuert thiu ih tuon
giuuirscas sagent uon mir
uuanta der fater mih santa
inti der mih santa fater her
giuuirscas sagata uon mir
inti noh sina stemma
eo in altere gi hor tut noh
sina ac siuni gisahut
inti sin uuort ni habet
in iu uuonanti. bidu den
her santa themo ir nigiloubet
scrutot gi scrip
bidu uuanet uuuh
indenselbon euuin lib haben.
inti thiu sint thiu dar giuuirscas
sagent uon mir. intani uuollen
caman zimir. daz ir lib
habet. perahrtnessi
uon mannan ni in fahu
oh ih uor stuont uuuh
uuanta ir gotes minna
ni habet in iu
ih quam in nammen mines fater
inti ir ni in fahent mih
oba ander cumit in sinemo nāmen
then in fahet
uuo mugut ir
gilouben thie dar diurida
untar zuuisgen in fahet

140.
& gloriam quae a solo
est dō. non quaeritis
Nolite putare quia ego
accusaturus sim uos apud patrē.
est qui accusat uos. moyses
in quo uos speratis;

Sic enim credetis moysi
credetis forsitan & mihi.
Deme autem ille scripsit.
Si autem illius litteris
non creditis quomodo

LXXXVIII meis uerbis credetis

¶ Et relicta illis in illis diebus **¶**

¶ iterum cum multa turba
esset. conuocatis discipulis suis
dixit. Misereor turbae
quia ecce triduo iam
perseuerant mecum
& non habent quod manducant
& dimittere eos ieiunos
nolo ne deficiant
in uia; & dicunt ei
discipuli. unde ergo nobis
in deserto panes tantos
ut saturemus turbam tantam.
& ait illis ih̄s.
quot panes habetis
at illi dixerunt septem.
& paucos pisciculos.
& praecepit turbae
ut discumberet super terrā
& accipiens septem panes

intidiurida thiu uon einemo
gote ist nisuo chet.
nicure et uuanen thaz ih
ruoge iuuuh mittemo fater
ist der iuuuh ruogit moyses
in den ir gitruuuuet
oba ir giloubtit moysi
odo uuan giloubtit mir
uon mir screib her
oba ir sinen buohstabā
nigiloubet uuo

minen uuortan giloubet
intuor-lazanen den inden tagan
abur mittiu manag menigi
uuas. gihaloten sinen iungoron
quad. miltiu dero menigi
bidiu iu dritaga
thuruh uonent mit mir
inti ni haben. uuaz erzen
intuor-laxen sie fastante
ni uuil daz sie nixigangen
inuuege. tho quadun imo
thie iungoron. uuanan uns
sint in uuo fānu sō manigubrot
daz uuir satames sō midilamengi
tho quad in der heilant
uuo manigubrot habet ir
sie quadun tho sibinu
inti fohe uisga
inti gibōt her deru menigi
daz siu gisazi obar erdu
inti fahanti sibun brot

& pisces. & gratias agens
fregit & dedit discipulis suis
& discipuli dederunt
populo & comederunt
omnes & saturati sunt;
& qd̄ superfuit de fragmentis
tulerunt septem sportas
plenas. Erant autem
qui manducauerunt. iiii. m.
hominum extra paruulos
& mulieres & dimisit eos

[¶] lxxviii
[¶] lxxviii
[¶] lxxviii
Et statim ascendens nauem
cum discipulis suis uenit
in parter dalmanutha

[¶] lxxviii
Et cum uenissent discipuli eius
trans fretum. oblitī sunt
panes accipere. & nisi unum
panem non habebant in nauī.

[¶] lxxviii
[¶] lxxviii
[¶] lxxviii
Et praecipiebat eis dicens
intuemini & caueate
a fermento phariseorum
& saduceorū
& a fermento herodis.

[¶] lxxv
[¶] lxxv
[¶] lxxv
At illi cogitabant inter se
dicentes. quia panes
non habemus; sciens autē
ihs̄ dixit. quid cogitatis
inter uos modicae fidei.
quia panes non habetis
nondum intellegitis
neque recordamini
adhuc caecatum habetis

intī uisga. intī thanc tuonti
prah intī gab sinen iungoron
intī thie iungiron gabun
themo folche intī azzun
alle intī gisatotun sih
daxdar ubiri uuas uen den aleiban
namun sibun sportella
uolla. uuarun thero
thedar azzun ueor thusunta
manno urzan luziliu cind
intī uuib intī uorlier sie
intī sliumo stiganti in scef
mit sinen iungoron quam
in thiu teil dalmanutha
intī mittiu quamun sine iungoron
ubar ix uuazter. argazun
brot u infahanne. intī nibi em
brotⁿ habetun in themo scefe
intī gi bōt her in sus quedem.
scouuot intī uuartēt
uonthemo theis mēn fariseorū
intī saduceorum
intī uonthemo theis mēn herodis.
sie tho thahtun untar in
sus quedente. uuanta uuir brot
nī habemes. dax uuix ranta
der heilant quad. uuazthenket
ir untar iu luziler gilouben
uuanta ir brot nī habet
noh nu niuor stantēt ir
noh ni gi huget
noh nu blintax habet

142.
cor ur̄m oculos habentes
non uidetis. & aures habentes
non auditis. nec recordamini
quando quinq. panes fregi
inquinque milia.

& quot cophinos
fragmentorum plenos
sustulistis. Dicunt ei.
duodecim. quando & septē
panes inquattuor milia.
quot sportas fragmentorū
sustulistis. & dicunt ei. vij.
quare non intellegitis
quia non de pane dixi uobis
Cauete a fermento
phariseorū & saduceorum
tunc intellexerunt. quia
non dixerit cauendum
a fermento panum
sed a doctrina phariseorū
& saduceorum

xc
Mt lxxvi
Lxxii
Le ciii
Io lxxiiii
Clenit autem ihs in partes
cesareae philippi
& interrogabat discipulos suos
dicens. quem me dicunt
homines esse filiū hominis.
at illi dixerunt.
alii iohannem baptistam
alii autem heliam
alii uero hieremiam
aut unum ex prophetis.
Dicit illis. uos autem

iuuuar herza. ougun habenti
nigi sehet. inti orun habenti
nigi horet. nob nigi huget ir
uuanne ih uinf brot prah
in uinf thusunta
inti uuō manege corba
thero aleibono folle
namut. tho quadun sie imo
zuueliui. danna ir sibun
brot in ueor thusunta teiltut
uuō manege sportella thero aleibono
namut. inti quadun sie imo sibun.
bi hui niuir stantet ir
thaz ih uon themo brote niquad iū
uuar tet uon theis men
dero phariseorū & saduceorū
tho uor stotun daz
niquad zuuuar tenne
uon themo theis men broto
oh uon thero leru phariseorū
inti saduceorum.

lxi
Mt lxi
Le io
quam der heilant in thiu teil
thero burgi thiu hiez cesarea philippi
inti frageta sine iungoron
sus quedeni. uenenan quedeni mih
man uuesen mannes sun
sie tho quadun
andre iohannē den touffari
andre uuarlichō heliam
andre hieremiam
odo einan ex prophetis
tho quad her in. ir uuarlichō

quem me esse dicitis
Respondens simon p&rus
dixit. tu es xps filius dei uiui.

Mat. xvi
x Respondens autem ihs **lo**

dixit. beatus es simon
bariona. quia caro
& sanguis non reuelauit
tibi. sed pater meus
qui in caelis est. & ego dico
tibi. quia tu es p&rus
& super hanc petram
aedificabo ecclesiam meam.
& portae inferi
non praeualebunt aduersus
eam. & tibi dabo claues
regni caelorum.
Et quodcumque ligaueris
super terram. erit ligatum
& in caelis;
& quodcumque solueris
super terram. erit
solutum & in celis

Mat. xvi
11
Mat. lxxxi
10 **Le. xxi** Tunc praecepit discipulis suis. **Mat. lxxxi**
10 ut nemini dicerent
quia ipse esset ihs xps;
exinde coepit
ihs ostendere
discipulis suis. quia
oportet eum ire
hierusalem. & multa
pati a senioribus

2243.
143
uuen mih quedet uuesen
tho antuurtata simon p&rus
intiquad. thubist christ
sun gotes lebentiges

tho antuurtata der heilant

intiquad. salig bist simon
tubun sun. uuantafleisg
inti bluot nigi offonata
thir thax. oh min fater
der inhimile ist. inti ih quidu
thir. bidu thubist p&rus
inti ubar thesen fein
gizimbron minakirichun
inti helle phorta
nigimugun uuidar
iru. inti dir gibu sluzzila
himilo riches.

inti so uuaz thu gibintis
abar erdu. daz uuir dit
gibuntan inhimile.
inti souuaz thu zilosif
obar erdu daz uuir dit
zilosit inhimile.

Mat. lxxxi
10 **Le. xxi** tho giboot her sinen iungoron
thax sie nomanne niquadin
thax her uuari heilant crist.
fon thanen bigonda
der heilant arougen
sinen iungoron. bidu
gilimfit inan uaran
zihierusalem inti manegiu
thruoen uonthen alton

& scribis & principibus
sacerdotum & occidi
& tertia die resurgere

¶ Et assumens eum petrus
¶ coepit increpare illū

dicens. absit. a te

dñe. Non erit tibi hoc;

Qui conuersus dixit petro.

ua de post me satanas

scandalum es mihi. quia

non sapis ea quae dī sunt

sed ea quae hominum

¶ Tunc conuocata turba
¶ cum discipulis suis dixit eis
¶ si quis uult post me uenire
¶ abnegat semetipsum. & tollat
¶ crucem suam & sequatur me.
¶ qui enim uoluerit animam suā
¶ saluam facere perdet eam
¶ qui autem perdiderit
¶ animam suam propter me
¶ inueniet eam. Quid enim prodest
¶ homini si mundū uniuersum
¶ lucretur. animae uero suae
¶ detrimentum patiatur
¶ aut quam dabit commutationē
¶ homo pro anima sua

¶ Filius enim hominis
¶ uenturus est in gloria
¶ patris sui cum angelis suis
¶ & tunc reddet
¶ unicuique secundum

uon den buo charin inti uon heriston
thero heit haftero inti arslagan uuesan
inti dritentage arstantan

¶ tho inan nementi petrus

bigonda inan increbon

sus quedenti. uuan si uon dir

trohtan. nī si dir dar

her tho giuentit quad petro

uar after mir satanas

asuuh bist mir. uuanta

thu ni uueist thi u thiugotes sint

oh thi u thi u manno

¶ tho gihalatero menigi

mit sinen iungoron. quad in

oba uuer uuolle after mir queman

uor sache sih selbon. inti neme

sin cruci inti folge mir

the dar uuolle sina sela

heila tuon forliose sia.

der dar forluse

sina sela thuruh mih

der uuntint sia. uuar biderbo ist

manne obar her allu uuert

in eht gihalot. siner selu

uor uurt tholet

odo uuelih uuehsal gubit

man fur sina sela

der mannes sun

zuo uuart ist inturida

siner fater mit sinen engilan

inti dannagiltat her

einero giuelichemo after

^{xc1} opus eius
^{℣℣℣℣} Amen dico uobis sunt quidā ^{℣℣}
^{℣℣℣℣} de hic astantibus ^{℣℣}
^{℣℣℣℣} qui non gustabunt mortem ^{℣℣}
 donec uideant
 filium hominis uenientem
 in regno suo
 Et post dies sex assumpsit
 patrum & iacobum & iohannē
 fratrem eius & ducit illos
 in montem excelsum seorsum
 ut oraret. & factum est
 dum oraret. ^{℣℣℣℣}
 transfiguratus est ante eos
 & resplenduit facies eius
 sicut sol. uestimenta autē eius
 facta sunt alba sicut nix
 splendorum candida nimis
 qualia fullo super terram
 non potest candida facere
 ecce apparuit illis
 moyses & helias cum eo
 loquentes in maiestate
 & dicebant excessum eius
 quae completurus erat
 iherusalem. respondens
 petrus dixit ad ihm̃
 dñe bonum est nobis hic esse.
 si uis faciamus hic
 tria tabernacula tibi unū.
 moysi unum & heliae unum
 adhuc eo loquente
 ecce nubes lucida
 obumbravit eos

145
 sinemo uuerke
 uuar quidu ih iu sint sume
 uon hier stantenten
 dedar nigi corom dodes
 er danne sie gisehent
 den mannes sun quementan
 in sinemo riche.
 inta after sehs tagan nam
 patrum inta iacobu inta iohanne
 sinanbruoder inta leitta sie
 in hoanberg suntringon
 thaz her betoti. inta uuardtho
 mitti uher betota
 uuantasinglinesi fora in
 inta sein sin annuzi
 so sunna. sinu giuatiu
 uurdun uuizu so in eo
 drato uuizu inta seinastiu
 sulichu so cesalari obar erdu
 nimag uuizu tuon
 ar ougta sih tho in
 moyses inta helias mit imo
 sprechente in sineromichilnessi.
 inta quadun imo sina hinauart
 thi u. her fullenti uuas
 in iherusalem. tho antuurtata
 petrus inta quademo heilante.
 trohtanguot ist uns hir zu uesanne
 obazhu uuili tuomes hir
 driuo selida dir eina
 inta moysi eina inta helie eina
 nohthanna imo sprechente mo
 leohz uuolcan
 biscata uuita sie

& ecce uox de nube
dicens. hic est filius meus dilectus
in quo mihi bene complacuit
ipsum audite

Et audientes discipuli
cecidērunt in faciem suam
& timuerunt ualde.
& accessit ih̄s
& tetigit eos. dixitq. eis.
surgite. & nolite timere.

Matth. 17. 1. Leuantes autē oculos suos
neminem uiderunt
nisi solum ih̄m;
& descendantibus illis
de monte praecepit
ih̄s dicens.
nemini dixeritis uisionem
donec filius hominis
amortuis resurgat

Matth. 17. 2. Et interrogauerunt eum
discipuli dicentes.

quid ergo scribae dicunt
quia heliam oporteat
primum uenire

ille respondens ait illis
helias quidem uenturus ē.
& restituet omnia
Dico autem uobis quia helias
iam uenit. & non cognouerūt
eum. sed fecerunt in eo
quaecumque uoluerunt.
sic & filius hominis
passurus est ab eis
Tunc intellexerūt discipuli

inti senu tho stemma fon uuolcane
sus quedeni. thiz ist min sun leobar
inthemo mir uuola gilicheta
imo horet.

inti gi horente thie iungoron
fielun in iro annuzi
inti foruhun thrato
inti zuo gieng der heilant
inti biruorta sie. inti quad in
arstantet. inta nicurez iu uorahen
uf heuente iro ougun
neomannan gisahun
noba then einon heilant
inti nidar stiganten in
fon themo berge gi boot
der heilant sus quedeni
neomanne nisaget ir thie gisihet
er thanne der mannes sun
fon tode arstante

Matth. 17. 3. inti fragutun inan
sine iungoron sus quedeni
uuaz sagent thie buochera
thaz gilimphe heliam
zierist queman
her antuurtita inti quad in
helias gi uuesso quimit
inti ar sezt alliu
quidu iu. thaz helias
iuquam. inti min cnatun
inan. ouh tatun in imo
so uuaz so sie uuoltun
soder mannes sun
druo anti ist fon in
tho uor ftuontun thie iungoron

quia de iohanne
baptista dixisset

Joelxxxiij Et cum uenisset ad urbem **Joel**
Joel uidit scribas **Joel**
Le xxviii conquirentes cum illis.

et confestim omnis populus
uidens eum stupefactus est
expauerunt & occurrentes
salutabant eum.

& interrogauit eos
quid inter uos conquiratis

Joel nipsa die **Joel**
Le xxviii

accesserunt quidam
phariseorum dicentes

illi; exi & uade hinc
quia herodes uult te
occidere. & ait illis

ite dicite uulpi illi
ecce eicio demonia

& sanitates perficio
hodie & cras

& tertia consumor.

uerum tamen oportet me

hodie & cras

& sequenti ambulare.

quia non capit prophetam
perire extra hierusalem

Le Joel Factum est autem

in sequenti die accessit

ad eum homo prouolutis

genibus. & exclamauit

dicens. Dñe miserere

thaz her uon iohanne
themo touffare quad

tho her quam zideru menigi

gisah her thie buochera

suochente mit in

inti slumo al thaz folc

gi sehani inan ar quam

ar foruhun inta zuoloufante

heilizitun inan

tho frageta her sie

uuaz untar iu ahtot ir

inthemo selben tage

zuogiengun sume

thero phariseoru quedente

imo. gang uz inta far hina.

uuanta herodes uuli thih

ar slahan tho quad her in

geet inta quedet thero fohun

senu uz uuirphu diu uala

inti heili thuruh fremiu

hiutu inta morgane

intathemo driten giemton

thoh uuiduru gilumfit mih

hiutu inta morgane

intathemo folgenten gangen

uuanta nibifahit uui zagon

uor uuerda uzan hierusalem.

giu uortan uuas tho

inthemo afteren tage gieng

zu imo man nidar giuualzten

cneu uon inta ri of

quedenta. trohtan mita

148
filio meo. quia unicus
est mihi. & lunaticus est.
& sp̄s ad praehendit
eum. allidet. & spumat
& feridet dentibus & arescit.
& male patitur. Nam saepe
cadet in ignem. & crebro
in aquam. & subito clamat
& dissipat eum & uix
discedit dilanians eum.
& rogauit discipulos tuos
ut eicerent illū.
& non potuerunt curare eum.
Respondens autem ih̄s dixit
O generatio infidelis.
& peruersa. usquequo ero
apud uos & patiar uos
afferte illum ad me.

¶ Et cum accederet & uidisset illū.
statim sp̄s conturbauit
puerum & elusus in terram
uolutabatur spumans.

¶ Et interrogauit patrem eius
quantum temporis est
ex quo hoc ei accidit.
At ille ait ab infanzia
sed si quid potes adiuua nos
misertus nostri.
Ih̄s autem ait illi.
si potes credere omnia
possibilia credenti
& exclamans pater pueri

minemo sune. uuant a einago.
ist mir. inta manod seoh ist
inta uor uuergit geist fahit
inan inta enusit inta seumit.
inta gisgrimmot zenin inta dorret
inta ubil druoet. mittu her ofto
fellit in fiur inta ofto
in uuazzar inta slumo ruofit
inta zibrichit inan inta cumo
ar uuizit slizanti inan
intabat thine iungoron
thaz sie uz uurf in inan
inta nimoh tun giheilen inan
tho antuurtata der heilant inta quad
uuö laga ungitriuuu cunni
inta abuh. in zin uuara bin ih
mit iu inta tholen iuuib
bringent inan zimir
mittu zuo gieng inta inan gisah
slumo der geist gitruobta
then kneht inta gicnusit merda
uualzota seument.
inta frageta sinan fater
uuö michil stunta ist
fonthiu imo thaz giburita
her quad tho fon cindheiti
obathu uuaz mugis hilf uns
mittenti unser
tho quad imo der heilant
obathu maht gilouben alliu
sint odiu themo giloubenten
intiar ruofenti thes cnehtes fater

+ cum lacrimis aiebat. credo
dñe adiuua incredulitatem meam;

¶ elxxiii
¶ xci
le xcviii

¶ Et cum uideret ihs
concurrentem turbam
comminatus est spui immundo
dicens illi

¶ m
lc

¶ m

Surde & mute sps
ego tibi praecipio exi ab eo.
& amplius ne intro eas in eum;
et exclamans & discerpens
eum exiit ab eo.

& factus est sicut mortuus
ita ut multi dicerent
quia mortuus est
ihs autem tenens manum eius
eleuauit eum & surrexit
& curatus est puer
ex illa hora. & reddidit
illum patri eius

¶ m

Tunc accesserunt discipuli eius
ad ihs secreto
& dixerunt. quare nos
non potuimus eicere illum
dicit illis ihs.

¶ m

Propter incredulitatem uram.

¶ elxxv
le cc

Amen quippe dico uobis.
si habueritis fidem
sicut granum sinapis.
dicetis monti huic
transi hinc & transibit.
& nihil impossibile erit uob

¶ m
lc

mit zaharin quad. giloubu
trohan. hilf minero ungiloubfulli
inti mittu der heilant gisah
zuo louffante thie menigi
dreuuita themo un subreno geiste
quedenti imo.

thu toubo inti stummo geist
ih gi biutu thur uz gang fon imo
inti elichor ni ingang in inan
her tho ruofenti inti slizanti
inan. uz gieng fon imo
inti uuard samoso toter
soso manege quadun
toot ist her.

der heilant habenti sina hant
huob inan uf inti ar stuont
inti gi heilt uuard der cneht
fon theru ziti. inti ar gab
inan sinemo fater

tho giengun thie iungon
zumo heilante tougolo
intiquadun. bihiu uuir
nimoh tumer inan uz uuerfan
tho quad in der heilant
thuruh iuuaran ungiloubon
uuar quidu ih iu
oba ir habet giloubon
soso seneser corn
inti quedet thesemo berge
uar hina inti her uerit
inti neuuht unodes ist iu

150
J. of

Hoc autem genus demoniorum
non eicitur nisi per
orationem & ieiunium

xciii
J. clxxvi
J. xciii
Le ei

Conuersantibus autem eis
in galilea. dixit illis ihs.
filius hominis tradendus est
in manus hominum. & occident
eum. & tertio die resurgit.
& contristati sunt uehementer.

J. of
Le

J. clxxv
X

Et cum uenissent capharnaum
accesserunt qui didragma
accipiebant ad petrum.
& dixerunt magister uester
non soluit didragma. ait & iam;
et cum intrasset domum.
praeuenit eum ihs dicens.
quid tibi uidetur simon.
reges terrae a quibus accipiunt
tributum uel censum.
a filiis suis an ab alienis.
& ille dixit. ab alienis.
dixit illi ihs. ergo liberi sunt filij;
ut autem non scandalizemus eos
uade ad mare. & mitte hamum;
& eum piscem
qui primus ascenderit tolle.
& aperto ore eius
inuenies scaterem. illu sumens
da eis prome & te.

xciiii
J. xciiii
X

In illa hora cum domi esset
interrogabat eos. quid inuia

of

thiz cunni diuuolo
ni uuir ditz ar uuor fan noba thuruh
gibet inta fastun
in tho uuonanten
ingalileu. quad in der heilant
mannes sun ist zisellenne
in hant manno. inta sie slahent
inan. inta drieten tage ar stentat
inta giteruobte uuarun thrato sie
inta mittu sie quamun capharnaum
zuo giengun thie dar zins scax
int fiengun zi petre
inta quadun. iu uuer meistar
nilosiz zins scax. quad zisperi
inta tho her ingieng in thaz hus
fora quam inan der heilant queden
uuaz ist dir gi sehan simon
erd cuniga fon uuen int fahent
thribuz odo zins
fon uto sunin odo fon fremiden
her quad tho ~~imo~~ fon fremiden
tho quad der heilant. thanne sinte thukend fruu.
zithu dar uuir sie ni bisuuichemes
uar zitheno seuue. inta uuir f
thinan angul. inta then fise
thie dar erist uf quimit nim
inta giosnotomo sinemo munde
fintis scax. then thanne nemmeta
gib in furi mih inta thih
inthero ziti mittu her inhus uuas
frageta sie. uuaz ir inuuenge

tractabatis. at illi tacebant.

¶ clxxviii
¶ xcv
lc cii

Siquidem inter se inuia
disputauerant quis esset
illorum maior

¶ or
lc

¶

Et accesserunt discipuli
ad ihm dicentes;

Quis putas maior est
in regno caelorum;

et aduocans ihm paruolum

statuit eum in medio eorum

& dixit; amen dico uobis;

nisi conuersi fueritis.

& efficiamini sicut paruuli

non intrabitis in regnū celorū;

Quicumq; ergo humiliauerit se.

sicut paruulus iste.

hic est maior in regno celorū.

Siquis uult primus esse

erit omnium nouissimus & minister;

& quis suscepit unum paruulum

in nomine meo

me suscipit;

¶ clxxviii
¶ xcv
lc cii

Qui autē scandalizauerit unū

¶ or
lc

de pusillis istis.

qui in me credunt.

expedit ei ut suspendatur

mola asinaria in collo eius

& demergatur in profundū maris.

¶ xcv
¶ xcv
viii
lc cii

Respondens autē iohannes dixit;

¶ or
lc

magister uidimus quendam

in nomine tuo eicientem

trahentem. sic tho suuigetun

sic giuueso untar in inuuege

ahotun uuelih uuari

iro mero.

tho giengun thierungoron

zi imo quedenre

uuer ist mero

in himilo riche

int gihalota der heilan luzil kind

satta iz untar sie mitte

int quad. uuar quidu ih iu

nibu ir uuerdet giuuentate

int gifremte soso theser luzilo

ni geet ir in himilo richi

so uuer sih gi otmuotigot

soso theser luzilo

ther ist mero in himilo riche.

oba uuer uuli furista uuesen

ther ist allero iungisto int ambahr.

int ther dar int fahit einan

luzilan in minemo namen

mih int fahit.

ther dar bisuuehit einan

fon thesen luzilon

the dar in mih giloubent

bider bi ist imo. daz ana sihangen

quirn fein in sinan hali

int si uor senchit int ufi seuues.

tho antuur tita iohannes int quad

meistar gisahomes sih uuenan

in minemo namen uz uuerfenten

152.
demonia. & prohibuimus eum.
qui non sequitur nobiscum;
ih̄s autem ait; Nolite
prohibere eum; Nemo est enim
qui faciat uirtutem
in nomine meo. & possit cito
male loqui de me.

¶ clxxxvi Qui enim non est aduersum uos
pro uobis est.

uae mundo absconditis
necesse est enī ut ueniant
scandala; uerum tamen uae
homini per quem scandalū uenit;

¶ clxxxvii ^{VI} Si autem manus tua uel pes tuus
scandalizat te. abscide eum
& proice ab te;
Bonum tibi est ad uitā ingredi
debilem uel claudum
quam duas manus uel duos pedes
habentem mitti in ignē aeternū;
& si oculus tuus scandalizat te.
erue eum & proice ab te;
bonum tibi est luscum
in uitam regnare.

quam duos oculos habentem
mitti in gehennam ignis.

¶ ci ^X Ubi uermis eorum non moritur
& ignis non extinguitur.
Omnis enim igne salietur
& omnis uictima
sale salietur.

diuuala. inta uuir uuertumes in an
ther dar ni uolget uns
tho quad der heilant. nicuret
biuueren lmo. noman ist
ther dar tuo. megin
in minemo namen. inta mugis lmo
ubilo sprechan fon mir.
ther dar nist uuidar iū
furi uuuh ist.

uue mit algar te fon asuuichin
not durft ist thaz quemen
asuuicha. thoch uuidoro uue
manne thuruh then quimit asuuuh.

¶ clxxxviii oba thin hant odo thin fuoz
bisuuiche thih. aba snit man
inta ar uuirf fon thir
guot ist thir zilibe ingangan
uuanahelan odo halzan
thanne zuuahenta odo zuuene fuoz
habenten gisentat uuerde in euum fiur
inta oba thin ouga thih bisuuiche
uz losi iz inta ar uuirf fon thir
guot ist thir ein ougen
in libe richson
thanna zuuei ougun habenten
gisentat uuerdan in helli fiur
thar iro uuurm nistirbit
inta fiur niar lsgit
allero guuelih mit fiure uuirdit gisalzan
inta togilih bluostar
salze uuirdit gisalzan.

^{xcvi}
m clxxxi **V**idete necondemnatis
unum ex his pusillis;
dico enim uobis. quia angeli eorum
in caelis semper uident
faciem patris mei
qui in caelis est; uenit enim
filius hominis saluare
quod perierat;

1c 77 **E**t ait ad illos istam
parabolam dicens;

¶ clxxxij. quid uobis uidetur
 Le clxxxviij. si fuerint alicui
 centum oues. & errauerit
 una ex eis. nonne relinquit
 nonaginta nouem in montibus

1c Uel in deserto & uadit
quaerere eam quae errauit;
& si contigerit ut inueniat eam
inponit inumeros suos gaudens;
& ueniens domum
conuocat amicos & uicinos
dicens illis; Congratulamini
mihi. quia inueni ouem meam
quae perierat;

Amen dico uobis. quia gaudebit
super eam magis quam super
nonaginta nouem
quae non errauerunt
& non indigent penitentia;
Sic non est uoluntas
patris uestri

gi sehet thaz ir ni uor midaret
einan fon thesen luzilon
ih quidu iu thaz iro engila
inhimilan simbulun gisehent
annuzi minesfater
thes dar inhimile ist; quam
ther mannes sun heilan
thaz dar for uuard
inti quad her tho zi in thesa
ratissa quedeni.
uuar ist iu gisehan
oba uuemo uuerdent
cehenzog scafo. inti uor irrot
ein fon in. eno ia uor lazit
niun inti niunzog inbergon
odo inuuostinna. inti ferit
thaz suoehen thaz dar giurrota.
inti oba iz giburit thaz her iz finat.
ar heuit iz insina scultura giuehenti
inti thanne quementi zi sinemohuse
gihalot sine frumta inti nahiston
quedeni in. gi uehet
mit mir. uuanta ih fant min scaf
thaz dar uor uuard
uuar quidu ih iu. uuanta her giuist
ubar thaz mer. thanna ubar
niun inti niunzog.
thiu dar ni giurrotun.
inti nibi thurfun riuaa.
so nist uuillo
fora uuaramo fater

154.
qui in caelis est. ut pereat
unus de pusillis istis.

Lc Aut quae mulier habens dragmas x.
si perdiderit dragmam unam
nonne accendit lucernam
& euertit domum & quaerit
diligenter donec inueniat.
& cum inuenerit conuocat
amicas & uicinas dicens;
congratulamini mihi
quia inueni dragmam
quam perdideram;

Lc clxxxviii **X** ta dico uobis gaudiū erit
in caelo coram angelis dī
super uno peccatore
paenitentiam agentem;

Lc clxxxix **X** Quam super nonaginta nouē
Lc clxxxviii iustos qui non indigent paenitentia;

xcvii **X** **Lc cxc** **X** At autem. homo qui dam
habuit duos filios
& dixit adulescentior
ex illis patri. pater da mihi
portionem substantiae
quae me contingit.
& diuisit illis substantiam;
Et non post multos dies
congregatis omnibus
adulescentior filius
peregre profectus est
in regionem longinquam
& ibi dissipauit substantiā suam

ther dar in himile ist. thaz uoruuerde
ein fon thesen luzilon
odo uuelih uuib habet zehen dragmas
oba siu uor lusit eina dragma
eno ia inbrennit li ohtfaz
mta ar uuolit thaz hus mta suo chit
ageleizo unzin sie fintat
mta mtau siu thanne fintat gi halot
friuntinna lmanahiston quedenta
gi uehet mit mir
uuanta ih fant thie dragmam
thie ih for los

Lc so quid ih iū. gi ueho ist
in himile fora gotes engilan
ubar einan suntigan
riuua tuontan

Lc thanne ubar niuntan niunzug
rehte thie nibi thurfun riuua.

Lc quad tho. sum man
habeta zuuene suni
quad tho der iungoro
fonthen themo fater. fater gib mir
teil thero ehrt
thiu mir gibure.
her tho teiltu thia ehrt.
nalles after manegen tagon
gisamonoten allen
ther iungoro sun
elilentes fuor.
in uerra lantscaf
mta dar zuuuarf sina ehrt

uiuendo luxorioso;
& postquam omnia consumasset
facta est fames ualida
in regione illa. & ipse coepit
egere. & abiit & adhaesit
unicuium
regionis illius. & misit illum
in uillam suam ut pasceret porcos.
& cupiebat implere uentre suum
de siliquis quas porci manducabant.
& nemo illi dabat;
in se autem reuersus dixit.
quanti mercennarii patris mei
abundant panibus.
ego autem hic fame perireo;
surgam & ibo ad patrem meum
& dicam illi. pater peccaui.
in caelum & coram te.
& iam non sum dignus
uocari filius tuus
fac me sicut unum
de mercennariis tuis
& surgens uenit ad patrem suum.
cum autem adhuc longe esset
uidit illum pater ipsius
& misericordia motus est;
& occurrens cecidit
supra collum eius & osculatus est illum;
dixitque ei filius;
pater peccaui in caelum
& coram te. iam non sum

755
lebento uirnlustigo
inta after thiu her ix al for los
uuard hungar frengi
inthero lantsefi. her bigonda tho
armen. inta gieng inta tuo debeta
einemo thero burgluto
thero lantsefi. inta santa inan
in sin thorf. thaz her fuotriti suum
inta girdinota gifullen sina uuaba
fon siliquis theo thiu suum azzun
inta noman imo nigab
her tho in sih gi uuor ban quad
uuomanege asnera mines fater
gi nuht habent brotes
ih for uuirdu hie hungere
ar stantia inta faru ziminemo fater
inta quidu imo. fater ih suntota
in himil inta fora thir
inta nibin iu uuirdig.
ginen nit uuesan thin sun
tuo mih so eman
fon thinen asnerin.
inta ar stantia qua zisinemo fater
mittu thanne noh ferro uuas
gi sah inan sin fater
inta mitada giruoriz uuard
inta ingegin louffenta fiel
ubar sinan hals inta custa inan
tho quad imo der sun
fater ih suntota in himil
inta fora thir. iu nibin

156.
dignus uocari filius tuus;
Dixit autē pater ad seruos suos;
cito proferte stolam primam
& induite illum. & date anulum
in manum eius. & calciamenta in pedes;
& adducite uitulum saginatum
& occidite & manducemus
& epulemur. quia hic filius meus
mortuus erat & reuixit
perierat & inuentus est
& coeperunt aepulari;
Erat autem filius eius senior
in agro. & cum ueniret
& appropinquaret domui
audiuit simphoniam & chorū
& uocauit unum de seruis
& interrogauit quae haec essent;
isque dixit illi.
frater tuus uenit. & occidit
pater tuus uitulum saginatum
quia saluum illum recepit;
Indignatus est autem & nolebat
introire; pater ergo illius
egressus coepit rogare illum.
at ille respondens dixit patri suo;
ecce tot annis seruo tibi
& numquam mandatū tuū
praeteri. & numquam
dedisti mihi hedum
ut cum amicis meis epularer.
sed postquam filius tuus hic

uuir dig. ginem nit uuesan. thin sun
tho quad ther fater zi sinen scalcan
sluimo bringet thaz erira giuuati
inti giuuatet inan. inti gebet fingirin
in sinahant. inti gi scuohiu in fuozi
inti letet gifuotrit calb
inti arslahet inti ezze mes
inti goumumes uuantathesermin sun
tōt = uuas inti ar queketa
for uuard inti funtan uuard
bigondun tho goumon
uuas sin sun altero
in achre. inti mittiu tho quam
inti nalichota themo huse
gihorta gifammi sang inti chor
inti gruotta einan fonthen scalcan
inti frageta uuaz thiu uuarin
ther tho quad imo
thin bruoder quam. inti ar sluog
thin fater gifuotrit calb
bithiu inan heilan int fieng.
unuuerdota her thaz inti niuudta
ingangan. sin fa ter
uz gangenti bigonda tho fragen inan
her tho antuurtenti quad sinemo fater.
senu somanigiu iar thenon thir
int neo matre thin bibot
niubar g'eng. inti neo matre
nigabi mir zikin
thaz ih minen frumtan goumta
ouh after thiu theser thin sun

157
quid euorauit substantiam suā
cum meretricibus uenit
occidisti illi uitulum saginatum;
at ipse dixit illi;
fili tu semper mecum es
& omnia mea tua sunt;
aepulari autē & gaudere te
oportebat. quia fr̄ tuus hic
mortuus erat & reuixit
perierat & inuentus est

xcviii
lc exviii
mc lxxxix **A**ttendite uobis si peccauerit **lc** **mc**

inter frater tuus uade

& corripe eum inter te

& ipsum solum. si te audierit

lc Et paenitentiam egerit dimitte illi;

mc lxxxix Et lucratus eris fratrem tuum. **mc**

si autem non te audierit

adhibe tecum adhuc unum

uel duos. ut in ore duorum

testium uel trium fiat omne

uerbum; quod si non audierit eos

dic aeclesiae;

Si autem & aeclesiam non audierit

sit tibi sicut ethnicus & publicanus

mc lxxxv **A**men dico uobis. **mc** **io**

lc cc xv

quaecumque alligaueritis

super terram erunt ligata

& in caelo; & quaecumque

solueritis super terram

erunt soluta & in caelo

mc lxxxvi **I**terum dico uobis; **mc**

ther dar fraz alla sina heht

mit huoran quam

ar fluogi imo gif uotrit calb

her tho quad imo

kind thu bis simblun mit mir

int alliu miniu thiniu sint

goumon inta gifehan thir

gilampf. uuant a thesa thir bruoder

tōt. uuas inta ar queketa

for uuard inta funtan uuard.

scouuot iuuert oba sumto

indhir thir bruoder far thanne

inta increbo inan untar thir

inta inan einon; oba her thir hore

inta riuaa tuo. for lax imo

inta gifatunif thinan bruoder

oba her thir ni hore

giholo mit thir noh thanne. einan

odo iuuene thaz immunde iuuertero

ur cundono odo thir io gifte. iogilih

uuort; oba her sie ni hore

quid thero samanungu

oba her thir samanungu ni hore

si thir thanne so heichin inta firnfol.

uuar quidu ih iu

so uuelichu so ir gibintet

obar erdu uuertent gibuntanu

in himile; inta so uuelichu

so ir ar lofet obar erdu

uuertent ar loftu in himile

abur quidu ih iu

quia si duo ex uobis
consenserint super terram
de omni re quamcumque
petierint fiet illis a patre meo
qui in caelis est;
ubi enim sunt duo uel tres
congregati in nomine meo
ibi sum in medio eorum

¶ **Lxxxvii** Tunc accedens petrus ad eum
Lxxxviii dixit. Domine quotiens peccauit
¶ **Lxxxviii** in me frater meus

& dimittam ei
usque septies; Dicit illi
Iesus; non dicam tibi
usque septies

¶ **Lxxxviii** Sed usque septuagies septies.
¶ **Lxxxviii** deo assimilatum est
¶ **Lxxxviii** regnum caelorum homini
regi qui uoluit rationem
ponere cum seruis suis;
et cum coepisset rationem
ponere. oblatus est ei
unus quidebebat decem
milia talenta;
cum autem non haberet
unde redderet. iussit eum
dominus uenundari
& uxorem eius & filios
& omnia quae habebat
& reddi; procidens autem
seruus ille. orabat eum

uuanta oba zuuene fon iu
gizustigont sih obar erdu
fon ioglicheru rachuso uuelichu so sie
pittent uuesent in fon minemo fater
ther dar in himile ist.

thar dar sint zuuene odo thri
gisamonate in minemo namen
thar bin ih in mitten iro

tho gieng petrus zi mo
iniquad trohtin so ofto gisuntot
in mir min bruoder

in ih thanne for lazu mo
unzan sibunstant tho quad mo
ther heilant. ni quidu ih thir
unzan sibunstant

ouh unzin sibunzug stant an sibunuuarb
bidu gibili dot ist

himilo richi manne
cuninge ther dar uuolta reda
sezzen mit sinen scalcon
in mittu her bigonda reda
sezzen. braht uuard mo
ein ther scolta zehen.

thusunta talentono
mittu her ni habeta
uuanan guti. gibot man
ther herro zuor coufanne
in sina quenun in kind
in ellu thiu her habeta
in uor getan, nidar tho uallenta
ther scale. bat man

159.
dicens; patientiam habe in me
& omnia reddam tibi;
misertus autem dñs serui illius
dimisit eū & debitum
dimisit ei; egressus seruus ille
inuenit unum de conseruis suis
qui debebat ei centū denarios;
& tenens suffocabat eum
dicens. redde quod debes;
& procidens conseruus eius
rogabat eum dicens;
patientiam habe in me
& omnia reddam tibi;
ille autem noluit. sed abiit
& misit eum in carcerem
donec redderē debitum
uidentes autem conserui eius
quae fiebant contristati sunt
ualde & uenerunt
& narrauerunt domino suo
omnia quae facta fuerant.
Tunc uocauit illū dominus suus
& ait illi; serue nequam
omne debitum dimisi tibi
quoniam rogasti me;
non ergo oportuit & te
misereri conserui tui
sicut & ego tui misertus sum.
& iratus dominus eius
tradidit eum tortoribus
quoadusque redderē

quedenti. gidult habe in mir
inti ih uor gultu alliu thir
miltanti ther herrother scalkes
uor liez inan inti thia sculd
for liezimo ut gangenti tho ther scale
fant einan sinan eban scale
ther scolta imo zehen zug pfendingo
inti gifahenti thamfta inan
sus quedenti. for gult thaz thu scale
nidar tho fallanti sin eban scale
bat inan sus quedenti.
gidult habe in mir
inti ih uor gultu alliu thir.
her tho niuuolta. ouh geng
inti santa inan in karkeri
unz uor gultu thia sculd.
tho gifahenti sine eban scalka
thiu dar uuarun. gitruobte uurdun
thrato. inti quamun
inti sage tun iro herren
alliu thiu gitani uuarun
tho gifalota inan sin herro
inti quad imo. abuh scale
alla sculd uor liez thir
uuanta thu mih bati.
nigilamf thir
zimiltenne thines eben scalkes
so so ih thir milti uuas
tho arbolgan uuard sin herro
salta inan uuixzinarin
unzan uorgultu

uniuersum debitum

Sic & pater meus caelestis
faciet uobis si non remiseritis
unusquisque fratri suo
de cordibus uestris

C Et factum est
cum consummasset ih̄s

sermone istos migravit
agalilea. & uenit in fines
iudeae trans iordanem
& secutae sunt eum

turbae multae & curauit eos

ibi; & accesserunt ad eum

pharisei. temptantes eum

& dicentes; Si licet homini

dimittere uxorem suam

quacumque ex causa;

qui respondens ait eis;

non legistis quia qui fecit

ab initio masculinum

& feminam fecit eos;

& dixit. propter hoc dimittet

homo patrem & matrem

& adhaerebit uxori suae

& erunt duo in carne una

itaque iam non sunt duo

sed una caro.

quod ergo dñs coniunxit

homo non separet;

Dicunt illi. quid moyses

mandauit dari libellum

alla thiasculd.

inti so min fater himilisg

tuot iu oba ni uor lazzit

emerogi uel ih sinemo bruoder

fon iuuaren her zon

inti uuard tho gita an

mittau gi entota ther heilan

thisu uuort fuor

fon galilea inti quam inthiu enti

iudeae ubar iordanen

inti folgetun inan

manege menigi inti heiltsie

thar. inti zuo giengun tho zumo

thie pharisei costente inan

intiquadun. ist ar loubit manne

zi uor lazzanna sina quenun

fon sih uuelicheru sachu

her tho antuurtita intiquadin

nilasut ir thar thie dar tetta

fon anaginne gomman

inti uuib tetta sie.

intiquad. thuruh thar uor lazzit

man fater inti muoter

inti zuo clebet sinero quenun

inti sint zuuei in einemo fleisge

iu giuuesso nisint zuuei

ouh ein fleisg.

thar got zisamane gispren

man nizi sceide

thoquadun sie imo. uuaz moyses

gibot zigebarne buoh

repudiij & dimittere.
ait illis. quō moyses
adduriam cordis uestri
permisit uobis dimittere
uxores uestras

Exe
11
Le Exe

A b initio autem non sic fuit.
dico autē. quia quicumque
dimiserit uxorem suam
nisi ob fornicationem
& aliam duxerit moechatur
& quidimissam
duxerit moechatur.

Jo
Le

Exe
11
Le Exe

D icunt ei discipuli eius
si ita est causa hominis
cum muliere. non expedit
nubere. quidixit.
non omnes capiunt
uerbum istud. sed quibus
datum est. sunt enim eunuchi
qui de matris utero
sic nati sunt; & sunt eunuchi
qui facti sunt ab hominibus;
& sunt eunuchi qui se ipsos
castrauerunt propter
regnum caelorum

Jo

ci
Exe
11
Le Exe

qui potest capere capiat.
T unc oblata sunt ei paruuli
ut manus eis imponeret.
& oraret. discipuli autem
increpabant eos. ih̄s uero
ait eis. finite paruulos

Jo
Le

ar tribannes inta zifor lazzanne
tho quad her in. uuantamoyse
ziherti iuuare herzen
for liez iu for lazzan
iuuara quenun
fon anaginne ni uuas so
ih quidu. bidia so uuelih
uor lazzit sina quenun
noba thuruh huor
intandera leitt huorot.
intather thia for lazzanun
gi halot huorot.

tho quadun imo sine iungoron
oba so ist mannes sacha
mit uuibe. thanne nist biderbi
zigi huuene. her quad tho
nalles alle nigi fahent
thiz uuort. ouh then
gigeban ist. sint ar uiurte
thie dar fon iro muoter reua
so giborane sint. inta sint ar uiurte
thie dar gitane sint fon mannan
inta sint ar uiurte. thie sih selbon
ar uiurtun thuruh
himilorichi
ther mug bifahan bifah
tho brahtun imo luzile
thaz her sino henti in siefati
inta bettoti. sine iungoron
increbotun sie. ther heilant
quad tho in. lazzet thie luzilon

162.
& nolite eos prohibere
ad me uenire; talium est enī
regnum caelorum;
& cum in posuisset eis manus
abiit inde; erant autem
appropinquantes ei
publicani & peccatores
1c multi ut audirent eum;
& murmurabant pharisei
& scribae dicentes.
quia hic peccatores recipit
& manducat cum illis;

10
101xxxv **P**ost haec ambulabat ih̄s
in galilea. non enim uolebat
in iudeam ambulare. quia
quaerebant eū iudei interficere;

1c
101xxii **A**derant autem quidam.
ipso intempore nuntiantes
illi de galileis. quorum
sanguinem pilatus miscuit
cum sacrificiis eorum;
& respondens dixit illis;
putatis. quod hi galilei
prae omnibus galileis
peccatores fuerunt.
quia talia passi sunt;
non dico uobis.
sed nisi paenitentiam
habueritis omnes similiter
peribitis. sicut illi.
decem & octo. supra quos

inti nicaret sie uueren
zimir caman. sulichero ife
himilo richi.
inti mitau ana satta in sino henta
gieng thana; uuarun tho
nahenti sih imo
firn folle man inta suntige
manege thaz sie inan gihortin.
inti murmorotun thie pharisei
inti thie scribera sus quedenti;
theserint fahit suntige
inti izzit mit in
after thiugiang ther heilant
ingalileā. ni uolta her
in iudeam gangan. bidiu
souhtun inan iudei ziar slahanna
uuarun thar sume az
intheru ziti sagetun
imo fon galileis. thero
bluot pilatus misgita
mit iro bluoftran
tho antuurtita inta quad
uuanet ir thaz these galilei
fora allen galileis
suntige uuarin
uuantia sie sulichu thruotun
ni quidu ih iū thaz
ouh oba ir riuua
ni habet alle samant
foruuerdet sama so thie
ahito zeheni ubar thie

caecidit turris insiloam.
& occidit eos; putatis
quia & ipsi debitores fuerunt
praeter omnes homines
habitantes in hierusalem
nondico uobis.
sed si non paenitentia egeritis
omnes similiter peribitis.

Lc
X Dicebat autem hanc similitudinem. **Lc**
arborem ficu habebat
quidam plantatam
in uinea sua.

& uenit quaerens fructum
in illa. & non inuenit.

Dixit autem ad cultorem
uineae. ecce

anni tres sunt. ex quo uenio
quaerens fructum
in ficulnea hac
& non inuenio.

succide ergo illam

ut quid & iam terram occupat.

at ille respondens dixit illi.

domine dimitte illam & hoc anno.

usque dum fodiam circa illam

& mittam stercora

& si quidem fecerit fructum;

sin autem infuturum succides eam.

CIII
Lc **X** Erat autem docens in synagoga **Lc**
eorum sabbatis. & ecce mulier
quae habebat spiritum infirmitatis

703.
gifel tura insiloa

inti ar slaog sie. uuanet ir

thar thie sculdige uuarin

ubar alle man

ar tonte in hierusalem

ni quidu ih iu so

ouh oba ir riuua ni tuot

alle selp sama for uuerdet.

tho quad her thesa ratissa

phig boum habeta

sum giflantzotan

in sinemo uuingarten

inti quam suo chen uuahsamon

in themo boume inti nisant.

tho quad her zithemo bigangere

thes uuingarten. senu nu

sint thriu iar. fonthiu ih quementa

suo chen uuahs. mon

in thesemo phig boume

inti nisintu

hou inan thana

ziu habet her thie erda ingimeitum

her tho antuurtent quadimo.

herro for lax in thiz eina iar

unzin ih inan umbi grabu

inti mist tuo. gituon

oba her thanne uuahs. mon tuo

anderes in tuo uuarti hau in thana

uuas lerenti in thinge

iro sambazzagan. senu tho uuib

thiu habeta geist unmahti

164
annis decem & octo
& erat inclinata
nec omnino poterat sursum
respicere. quamcū uidisset
ih̄s. uocauit ad se.
& ait illi. mulier dimissa es
ab infirmitate tua.
& imposuit illi manus
& confestim erecta est
& glorificabat dñm.

Leclxxv
m̄ cxvi

Respondens autē archisinagogus
indignans. quia sabbato
curasset ih̄s; dicebat
turbae; Sex dies sunt
in quibus oportet operari.
in his ergo uenite & curamini
& non in die sabbati.
respondens autē ih̄s & dixit;
hypochritae unusquisq. urm̄
sabbato non soluit bouē suū
aut asinum apud praesepe.
& ducit ad aquare.
hanc autē filiam abraham
quam alligauit satanas
ecce decem & octo annis
non oportuit solui
auunculo isto die sabbati.

Leclxxvi
m̄ cxvii

Et cum haec diceret
erubescerant omnes
aduersarii eius. & omnis
populus gaudebat in uni

uersis

ahcto zehen iār
inti uuas nidar gineigit.
noh zithuruh stalta nimolhta uf
scouuon thiermittu gisah
ther heilant. gihalota sia ziimo
inti quad iru. uiuib for laran bis
fon thineru un malhti
inti ana satta iru hant
inti slumo uuard ar rihtit
inti taurisota got

Lc antuurtita tho heristo thes thinges
un uuirdanti thaz insamburtag
ther heilant heilta. quad
theru menigi. sehstaga sint
inthen gilimphit ziuiurkenne
inthen comet ir intiuuerdet giheilte.
nalles insamburtag
tho antuurtita ther heilant intiquad
lichezera einero giuuelih iuuar
insamburtag nilosit sinan ohson
odo esil fon crippu
inti leitit inan zitrenku
thesa tohter abrahames
thie dar gibant satanas
senu ahcto zehen iār
nigilantf sia zilosenne
fon thesemo gibente insamburtag
tho her thisiu quad
scamatun sih alle
sine genginsachon. inti al
thaz folc gisah intchen

ciii quae gloriose fiebant ab eis;
 lxxxv **E**rat autem 10
 In proximo
 dies festus
 iudeorum
 sceno phagia.
 dixerunt autem
 adeum fratres eius.
 transi hinc
 & uade in iudeam.
 ut & discipuli tui
 uideant opera tua
 quae facis.
 nemo quippe
 in occulto quid facit
 & quaerit ipse
 in palam esse.
 si haec facis
 manifesta te ipsum
 mundo
 neque enim fratres eius
 credebant in eum.
 dicit ergo eis Ihs.
 tempus meum.
 nondum aduenit.
 tempus autem uerum
 semper est paratum
 non potest mundus
 odisse uos
 me autem odit
 quia ego

76
 thiudar tiurliche uuarun fon imo;
 uuar uuarliche
 In nahi
 It mali tag
 ludeno
 scato selidono
 tho quadon
 zimo sine bruoder
 far hina
 In tifar In iudeno lant.
 thaz thine iungeron
 gisehen thinu uuere.
 thiuthu tuoft.
 nioman giuuiſſo
 In taugle uuar tuot
 In tisuoch it her
 In offane uuesan
 obathu thiz tuoft
 offono thih selbon
 mittile garte
 nob sine bruoder
 giloubton In inan
 thoquad in der heilant
 min zit
 niquam nohnu
 luuar zit
 simblon ist garo.
 ni mag ther mittiligaft.
 hazzon iuuuuh
 mih hazzot
 bithiu uuanderh

106.
testimonium phibeo de illo
quia opera eius
mala sunt
uos ascendite ad diem festum hunc
ego non ascendo
ad diem festum istum
quia meum tempus
nondum impletum est
haec cum dixisset
ipse mansit in galilea
ut autem ascenderunt fratres eius
tunc & ipse ascendit
ad diem festum
non manifeste
sed quasi in occulto
iudei ergo querebant eum
in die festo & dicebant
ubi est ille
& murmur multus
de eo erat in turba
quidam enim dicebant quod bonus
alii autem dicebant non
sed seducit turbas
nemo tamen palam
loquebatur de illo
propter momentum iudeorum
la autem die festo
mediante
ascendit in
in templum & docebat
& mirabantur iudei

giuui znessi sagen uona imo
bithiu uuanta sinu uuerc
ubilu sint / dage
irer stigent zidesemo it malen
ih ner stigu
zedesemo it malen dage
bithiu uuante minit
nist nohnu erfultit
mitthiu erthisu quad
er uuonada in galileu
tho the stigu sine bruoder
thoer steig her uf.
zithemo it malen dage
naller of phano
ouh so seher touglo.
iudei uuarlcho suohton inan
in it mallichemo tage iniquadun
uuar ist er
in it manag murmurunga
fona lmo uuas in theromenigi
sume quadun quot ist er
andrequadun nein
ouh forlettit menigi
niomanthohuuidero offono
sprah fon imo
thuruh thero iudeno forahra
iutho themo it malen tage
halp scitanemo
ar steig ther heilant
in tempal in tileerta
in tiuuntraton thie iudei

dicentes quomodo hic
litteras fecit
cum non didicerit
respondit eis ihs
& dixit. me ad doctrina
non est mea. sed ei qui misit me
si quis uoluerit
uoluntatem eius facere
cognoscat de doctrina
utrum ex deo sit
an ego a me ipso loquar
quia semper & ipso loquitur
gloriam propriam quaerit
quia autem quaerit gloriam dei
qui misit illum
hic uerax est
& in iustitia in illo non est.
Non enim moyses dedit uobis legem
& nemo ex uobis facit legem
quid me queritis
interficere
respondit turba & dixit
demonium habes
quis te querit
interficere
respondit ihs
& dixit. unum opus feci.
& omnes miramini.
propter ea moyses
dedit uobis circumcisionem
non quia ex moyse est

217
susquedenti uuothese
buoh stabauuer
mit tu ersie nilem &
tho antlingita in ther heilant.
Intiquad. minlera / Santa.
nist min. ouh thesthiemih
obauuer uuili
sinan uuillontuon
uor stentit uonleru
uuedar fongote si
o doih fon mir selbomo spreche
ther fonimo selbomo spricht
eiginatiurida suo chit
ther thar suo chit sinatiurida
ther man santa
ther ist uuar uurti
Inti unreht nist inimo.
enomoyses gabhiu euua
Inti nioman foniu tuoteuua
Ihiu mihi suo ch &
Ziar slahanne / Intiquad
tho antelengita thiumenigi
tiu ual habes
uuer suo chit thih
Ziar slahanne
tho antuurtitather heilant
Intiquad. ein uuer tetah ih
Inti alle uuntrot ir
thuruh thax moyses
gab iu bisnit nessi.
naller bi diurthasiu fon moyses si.

168
sed ex patribus. & In sabato
circumciditis hominem
si circum cisionem
accipit homo In sabato
ut non soluiatur lex moris.
mihi Indignamini
quia totum hominem
sanum feci In sabato
Nolite iudicare
Aduersus faciem
sed iustum iudiciū iudicate.
dicebant ergo quidam
ex hierosolimis.
nonne hic est quem quaerunt
interficere. & ecce palam
loquitur & nihil ei dicunt
numquid uere cognouerunt
principes.
quia hic est xps.
sed hunc scimus
unde sit.

xps autem cum uenerit
nemo scit.
unde sit.

10 LXXVI
at exii
1c exviii

Clamabat ergo docens
In templo ihs
& dicens. & me scitis.
& unde sim scitis
& a me ipso non ueni
sed est uerus qui misit me
quem uos nescitis.

oh fon fatoron lra In sambaztag
bis uidet ir man.
oba umbis nit nessi
In fahit man In sambaztag.
thaz nisi zilos it morseser euua
mih unu uir det
bithiu uuantih allan man
heilan teta In sambaztag.
nicuret duoman
uuidar annuze
oh rehtan duom duomet
tho quadun sime
fon hierusalem
enonist thiz ther then ir suo chet
ziars la hanne lra her offano
sprihhit lra sie ni queden imoni uuiht.
enonifor stuotum zi uuare
thie heroston
thaz thiz ist christus.
oh thesan uuiz zumes
uuanan her ist.
christ thanne her quimit
thanne muueiz noman
uuanan her ist.
reof her lerenti
lra themo temple ther heilant
lra queden lra mih uuiz zut ir
lra uuanan ihs uuiz zunt.
lra fon mir selbomo ni quam
oh her uuar ist ther mih santa.
then ir muuiz zunt.

10 at
1c

ego scio eum
quia ab ipso sum
& ipse me misit.
& si dixerō
quia nescio eum
erosimilis uobis mendax.

Querebant ergo eum
ad praehendere & nemo
misit in illum manus
quia nondum uenerat
hora eius.

D & uerba autem
multa crediderunt in eum.
& dicebant. xps cum uenerit
numquid plura signa facit
quam quae hic facit;

Ait autem ei quidam
d & uerba. magister
dic fratri meo
ut diuidat mecum hereditatem
At ille dixit ei. homo
quis me constituit iudicem
aut diuisorem supra uos
dixitque ad illos
uidete & caute
ab omni auaritia
quia non in habundantia
cuiusquam uita eius est.
ex his quae possidet.
dixit autem similitudinem
ad illos dicens.

ih uueiz man
bitchiu uuanta fonimobin.
Inta her santa mih.
Inta oba ih quidu
thaz ih nuueiz man
thanne binih gilih iu luggi.
thosuohtun sie man
zigifahanne. Inta neoman
nisanta Inman sina hant
bitchiu noh thanne ni quam
sin zit.

fontheru menigi
manage giloub dun Inman
Inta qua dun. christ thanne her quumt
eno tuot her thanne manager unzeihan
thanne theser tuot.

tho quad imo sum
fontheru menigi. meistar
quid minemo bruoder
thaz her teile mit mir erbi
her quat imo tho. man.
uuer mih sazta ziduomen
odo teilari ubar iu uuih.
tho quad her zim.
gisehet Inta uuartet
fon alleru giridu
bitchiu uuanta nist Inginuht sum
eininger lib.
fonthen thiu her bisiz zit.
tho quad her gilih nessi
zim sus quadenzi.

170
hominis cuiusdam diuitis
uberes fructus ager attulit.
& cogitabat intrare dicens.
quid faciam quod non habeo
quo congregem
fructus meos. & dixit.
hoc faciam. destrua horreamea
& maiora faciam & illuc
congregabo omnia
quae nata sunt mihi.
& bonamea. & dicam
animae meae. Anima
habes multa bona
posita in annos plurimos.
requiesce comede bibe epulare
dixit autem illi dñs. Stulte
hac nocte animam tuam
reperunt a te.
quae autem parasti cuius eris.
sic est qui sibi thesaurizat.
& non est in dñm diues.

CVI
of CVII
11
of CXIII
Le CXVIII

Et cum egressus esset
in viam. procurrens quidam
genu flexu ante eum
rogabat eum dicens.
magister bone quid boni facia
ut habeam vitam aeternam
qui dixit ei.
quid me interrogas de bono
nemo bonus nisi unus dñs
si autem uis ad vitam ingredi

sih uueliches mannes otages
ginuhit sama fruh accar frambralta.
Inti thahra Innan imosusquedenti
uuaz tuon thaz ih ni haben
uuara ih gisamano
mine uuahs mon. Inti quad
thaz tuon. zibrichumina saura
Inti merun tuon Inti thara
gisamanon alliu
thiu dar giboraniusint mir.
Inti miniu guot. Inti qui du
mineru selu. sela
habes managiu guot
gisaztu Inmanagiu iar.
refa iz Inti trink Inti goumi
tho quad Imogot. tumbo
Inti herri nahit thina sela
suo chent fonthir.
thiu thiu gizarauuitas uuessint thiu.
soust ther ther imoselbomo drisiuut.
Inti nist In gote otage.
mit tu her uz gangenti uuas
In uuek. furi loufanti sum
giboganemo kneuue furiman
bat Inan susquedenti.
guot meis tar uuaz guotes tuon
thaz ih habe euum lib.
tho quuat her imo
uuaz mih frages fon guote
neoman nist guot nibi eingot.
ob. athu uuolles zilibeingangan

of
Le

serua mandata. dixit illi.
quae. ihs autem dixit
non occides non adulterabis.
non furtum facies
non falsum testimonium dices
honora patrem tuum & matrem
& diligis proximum tuum
sicut te ipsum.

dicit illi adolescens
omnia haec custodiui
a iuuentute mea
quid adhuc mihi deest.

ih̄s autem intutus eum
dilexit eum & dixit illi
unum tibi deest.

si uis perfectus esse
uade uende quae habes
& da pauperibus.
& habebis thesaurum in caelo
& ueni sequere me.

Table Cum audisset adolescens
uerbum. abiit tristis
erat enim diues ualde
& multas possessiones habens
& circum inspiciebat ihs
at discipulis suis
quam difficile qui pecunias habent
in regnum dei introibunt
amen dico uobis.
quia diues difficile
introibit in regnum caelorum

271
hale bibot. thoquadher imo.
uuelichiu. thoquadther heilant
nislakes. nihuros
nitues thiuba

ni quedes luggi giuuz nessi.
ere thinan fater intimuoter.
Intaminnos thinnahiston
sothih selbon.

thoquadimo ther iungo.
alluithisu ghieltih
fon minera iugundi.

uuaz ist mir nohnu uuan.

or tho ther heilant in anscouuonta
lc minnota man litaquadimo
ein ist thir uuan.

obathu uuolles thuruh thiganuuiesan.

far for coufi thiuthu habes.

Intagib thiuthurfa gon

lita thanna habes tresoln himile.

Inta quim folge mir.

mittiu ghiorta ther iungo

thaz uuort gieng gitruobit.

uuas ehtig thirato.

Inta manago ehti habenti

lita umbi scouuonta ther heilant

quad sinen iungoron.

uuio unodo thiedar scathabent

Ingotes richi Ingangent

uuar quidu ihu.

uuanta otas unodo

Ingengit lirihi himilo.

172
¶ exev
¶ ccviii
Le cccxx
Et iterum dico uobis.
facilius est camelum
per foramen acus transire.
quam diutem intrare
in regno caelorum.

¶ ex
¶ ex
Auditis autem his discipuli
mirabantur ualde dicentes
quis ergo poterit saluus esse
aspiciens autem ihs.
dixit illis. apud homines
hoc impossibile est.
apud dm aut omnia possibiliast.
tunc respondens p & rus
dixit ei. ecce nos
relinquimus omnia
& secuti sumus te
quid ergo erit nobis.

¶ exevi
¶ ex
Ihs autem dixit illis
amen dico uobis. quod uos
qui secuti estis me
in regeneratione
cum sederit filius hominis
in sede maiestatis suae

¶ exevii
¶ ex
Le cclxxii
Sedebitis & uos
super sedes duodecim
iudicantes duodecim trib; isrl.

¶ exeviii
¶ ex
Le cclxxxi
Amen dico uobis
omnis qui relinquit
domum aut parentes
uel fratres aut sorores
aut patrem aut matrem

¶ ex
¶ ex
Le

Inti abur quiduih iu
odira ist olbentun
thuruh loh naldun zifaranne
thanne otagan ziganganne
In humilo richi.
thengihorten thie iungoron
uuntrotun thrato susquedenti.
uuer mag heil uuesan
scouuonti ther heilant
quad in. mit mannon
thiz ist un odi.

mit gote alliusint odi.
tho anta lengta p & rus
Inti quad imo. sinu uuir
for liezumes alliu
Inti folgemes thir
uuar ist uns nu.

¶ ex
tho quad in ther heilant.
uuar quiduih iu. thaz ir
thiedar mir folget.
Inti hera abur bura
mit thiu ther mannes sun sizzit
In sedale sinera michil nessi

¶ ex
¶ ex
Le

Inti sizzet ir.
ubar zuuelif sedal
tuomenti zuuelif cunni israhelo

¶ ex
¶ ex
Le

uuar quiduih iu.
giuuelih therdar for lazit
hus odo sine eldiron
odo bruoder odo suuister
odo fater odo muoter

aut uxorem aut filios
aut agros ppter regnū celorū
& nomen meum
& propter euangelium
centuplum accipiet.

cx Nunc in hoc tempore **of**
domos & fratres.
& sorores & matres
& filios & agros
cum persecutionibus.

of Et in futuro vitam aeternam
possedebit. multi autē erunt
primi nouissimi
& nouissimi primi.

Le cxxv Audiebant autē omnia haec **Le**
pharisei quierant auari
& deridebant illum
& ait illis. uos estis
qui iustificatis uos
coram hominibus
dñs autem nouit corda urā
quia quod hominib; altū est
abominatio est ante dñm

cxvii **Le cxxvi** Iterum dixit. **Le**
homo quidam erat diues
& induebatur purpura
& brisso. & epulabatur
cotidie splendidae
& erat quidam mendicus
nomine lazarus
qui iacebat ad ianuam eius

odo quænun odo kind
odo accara thuruh himilorichi.

liti minan namon
liti thuruh euangelium
zehenzuc salt liti fahit
nu liti heria ztq.

hus liti bruoder
liti suuister liti muoter
liti kind liti accara
mit alt nessim.

liti liti zuouuarta euuim lib
bisizent. manege uuerdent
eriston iungiston

liti thie iungiston eriston
gihortun alliu thisu
thie pharisei thiedar uuarungire
liti scinfitun man
thoquadher in. irbirut
thiedar iuuuuh reht festagot
fora mannon

got uueriz iu uuaruherzun
bidiu thaz mit mannon hohist
thazist leid lih fora gotte.

thoquadher in abur
sum man uuas otag
liti gara uuttasih mit gotauuebbe
liti mit liti minimo liti quomota
gtago berahrto.

liti uuas sum arm betalari
ginem nit lazarus
ther lag zisinen turun

174
ulceribus plenus
cupiens saturari
demictis quae cadebant
demensa diuitis
sed & canes ueniebant
& lingebant ulcera eius.
factum est autem
ut moreretur mendicus
& postaretur ab angelis
In sinum abrahae
mostuius est autem & diues
& sepultus est In inferno
eleuans autem oculos suos
cum esset In tormentis
uidebat abraham a longe
& lazarus In sinu eius
& ipse clamans dixit
pater abraham miserere mei
& mitte lazarus ut Intinguat
extremum digiti sui
In aqua ut refrigeret
linguam meam
quia crucior In hac flamma
& dixit illi abraham
fili recordare quia recepisti
bona Inuita tua
& lazarus similiter mala
nunc autem hic consolatur
tu uero cruciaris
& In his omnibus
Inter uos & nos

fol gisuuere
gerota sih zigisatonne
fon then brosmont hiedar midar fielum
fonthemo disge thes otagen.
oh hunta quamun
Inti leccodun sinu gisuuer
uuard tho gitan.
thaz arstarp ther betalari
Inti uuas gitragan fon engilon
In barm abrahames
arstarp ouh ther otago
Inti uuard bigraban In bellu
uf heuenti sinu ougun
mitthiu her uuas In uuzin
gisah abrahaman rumana
Inti lazarus In sinemo barme
Inti her ruofenti quad.
fater abraham mitimur
Inti senti lazarus thaz her dunco
thaz lezzista teil sines fingares
In uuazzar thaz her gicuo
mina rungun
uuanta ih quilu In thesemolouge
tho quad imo abraham
kind gihugi bithiuthu Inti fiengi
guotiu In thinemo libe
Inti lazarus sosama ubiliu
nust theser gisfluobrit
thubist giquelit
Inti In thesen allen
untar iu Inti untar uns

chaos magnū firmatum est
ut hi qui uolunt hinc transire
ad uos non possunt
neque inde huc transire.
rogo ergo te pater
ut mittas eum in domū patris mei
habeo enim quinque fratres
ut testentur illis ne & ipsi ueniant
in locum hunc tormentorum
& ait illi abraham
habent moysen & prophetas
audiant illos. At ille dixit
non pater abraham
sed si quis ex mortuis uertit ad eos
penitentiam agent.
At autem illi
si moysen & prophetas
non audiunt: neque si quis
ex mortuis resurrexerit credent.

cxviii Dicebat autem & ad discipulos suos
Lece homo quidam erat diues.
x qui habebat uilicū
& hic diffamatus est
apud illum quasi dissipasset
bona ipsius. & uocauit illum
& ait illi.
quid hoc audio de te.
redde rationē uilicationis tuae
iam enim non poteris uilicare.
At autem uilicus intra se
quid faciam quia dominus meus

173
nichil ungar merchi gifest inot ist.
thaz thiedar uuollent hinan faran
ziū nimugun
noh thanan hera faran.
ih bittu thih fater
thaz man sentes in hūs mines fater
haben finf bruoder
thaz her in cunde min siequemen
in thesa stat uuizo
tho quad imo abraham
habent moysen in ti uuizogon.
horensie. tho quad her.
ni fater abraham
oh oba uuer fontoten gengt zih.
riua tuont
tho quad her imo.
o ba sie moysen in ti uuizogon
ni horent. noh oba uuer
fontode arstentit giloubent.
tho quad her zisinen iungeron.
summan uuas otag.
ther habeta sculd heizon.
in ti ther uuas unliumunt hase
mit imo. samaso her ziuurfi
sinu guot. in ti gi halota in an.
in ti quad imo.
zihu gi horu ih sulih lastar fontur
gib reda thines ambahres.
in nima in ti sculd heizo sin
tho quad ther sculd heizo in nan imo.
uuaz tuon ih uuantam in herro.

178.
auferet a me uilicationem
fodere non ualeo
mendicare erubesco.
scio quid faciam.
ut cum amotus fuero
a uilicatione recipiant me
in domos suas. conuocatis itaque
singulis debitoribus.
dominus sui dicebat primo
quantum debes domino meo
at ille dixit. centum cadros
olei. dixitque illi.
accipe cautionem tuam
& sede cito scribe quinquaginta
deinde alio dixit.
tu uero quantum debes. quia ait.
centum choros tritici.
ait illi. accipe litteras tuas.
& scribe octoginta
& laudauit dominus
uileum iniquitatis
quia prudenter fecisset.
quia filii huius saeculi
prudentiores filii lucis
in generatione sua sunt.
& ego uobis dico. facite uos amicos
de mammona iniquitatis.
ut cum defeceritis recipiant uos
in aeterna tabernacula.
qui fidelis est in minimo
& in maiori fidelis est.

Ar firrt fon mir min ambahrt.
ih nimag graban.
betolon scamen mih.
ih uueiz uuaz tuon.
thanne ih ar uuor fan uuirdu
fonthem o ambabte lnt fahent mih
lniro hus. gihaloten tho
suntar gi uuelihen sculdigon.
sines herren. quadthem o eristen.
uuio filu scaltu minemo herren.
herquad tho. zehen zug mezzo
oles. tho quadher imo.
lnt fah thin scribazzusi
lntisizzi sluumo lntiscrib finfzug.
tho quadher andremo.
uuio filu scaltu. ther quad tho.
zehen zug mezzo uueiz zes.
tho quadher imo. lnt fah thine buohstaba
lntiscrib alro zug.
lntalobota ther herro
then ambahrt thesunrehtes
uuanta her uuuslichoteta
bidiu uuanta thiukindtheria uueraldi
uuiseron then lioltes kindon.
lniro cunne sint.
lnti ih quidu iu tuotiu friunta.
fonthen uuolon unrehtes
mittu uir zuganger lnt fahen uuunh
lneuuna selida.
therdar gtriuuuu ist inminnisten
ther ist lntthem o merengtriuuuu.

& qui in modico iniquus est
& in maiori iniquus est
si ergo in iniquo mammonae
fideles non fuistis
quod uestrum est quis credit uobis
& si in alieno fideles
non fuistis quod uestrum est
quis dabit uobis.

Le d viii
x **I**lle autem seruus qui cognouit **Le**
uoluntatem domini sui & non parauit
& non fecit secundum uoluntatem eius
uapulauit multas
qui autem non cognouit
& fecit digna uapulauit
plagis paucis.
omni autem cui multum datum est
multum quaeratur ab eo.
& cui commendauerunt
multum plus petunt ab eo.

of xcv
Le clx
Nescitis quia igne ueni
mittere in terra
& quid uolo nisi ut accendatur
baptismum habeo baptizari
& quomodo turbor
usque dum perficiatur.

cxviii
of cc
x **S**imile est enim regnum celorum
homini patri familias
qui exiit primo mane
conducere operarios in uinea sua
conuentione autem facta
cum operarios ex denario diurno

179
therdar in themo luzilen unreht ist.
ther ist in themo meren unreht.
oba in themo unrehten uuolen
gitriu uue niuuarut
thazdar in uuer ist uuer bifiliht iz in
in tiobair in themo fremdeng gitriu uue
niuuarut. thazdar in uuer ist.
uuer gibit iz in
ther seale therdar for stuont.
sines herren uuillon in ti ngara uuta
in ti nteta after sinemo uuillen
uuirdit manegen bifillit.
therdar ni for stuont
in ti nteta uuirdigiu uuirdit bifillit
luzilen fillungon.
io gilichemo themodar filogigeban ist.
filo suoht man fon imo.
in ti themo filu bifulu hun.
mer uergont fon imo.
niuuzzit in thaz ih fiur quam
zisentanne in erda
in ti uiaz uuillu noba iz in brennit uuende
ih haben toufi gitouft uuerdan
in ti uuo bin gitruobit
unza iz gifremt uuirdit.
gilih ist himilo richi
manne huius ger fater.
therdar uz gieng fruol in morgan.
gileitan uuirhton in sinan uuimgart
gizunfti gitan era
mit then uuirhton fontage lone

misit eos in vineam suam
 & egressus circa horam tertiam
 vidit alios stantes in foro
 otiosos. & illis dixit
 Ite & vos in vineam.
 & quod iustum fuerit dabo vobis.
 illi autem abierunt.
 iterum autem exiit circa sextam
 & nonam horam.
 & fecit similiter.
 circa undecimam vero exiit
 & inuenit alios stantes.
 & dicit illis. quid hic statis
 tota die otiosi. dicunt ei.
 quia nemo nos conduxit.
 dicit illis. Ite & vos in vineam.
 cum sero autem factum esset
 dicit dominus vineae
 procuratori suo. uoca operarios
 & redde illis mercedem
 Incipiens a nouissimis
 usque ad primos
 cum uenissent ergo qui circa
 undecimam horam uenerant
 acceperunt singulos denarios.
 uenientes autem & primi
 arbitrati sunt quod plus essent
 accepturi. acceperunt autem & ipsi
 singulos denarios
 & accipientes murmurabant
 ad contra patrem familias dicentes

sancta sie in sinan uuingart
 In tiaz gangenti umbithie thritunzt
 gisah andre stantente in strazu
 In gimertun. In ti quad in.
 farec in in minan uuingart
 In tiaz zirehte uurdit gibu in
 sie tho giengun.
 aburgeng her tho umbithia sextun
 In ti umbithia nuntunzt
 In ti teta sama.
 umbithia einlistunzt uz gieng
 In ti fant andre stantente.
 In ti quad in. zu stet in
 allantag un nuz. quadun imo.
 uuantan noman unsih giletta.
 tho quad her in farec in in minan uuingart
 tho iz aband uuard
 quad ther herro thes uuingarten
 sinemo ambahre. halo thie uurbton
 In ti gile in mietta
 biginnenti fontchen uingiston
 unzun thie eriston
 tho thie quamun thie dar umbi
 thia einlistunzt quamun
 In ti siegun sumtringon phenninga
 tho quamun thie eriston
 uuantun thaz sie mera uuarin
 In ti fabenti. In ti siengun sie
 sumtringon phenninga
 In ti tho In ti fabenti. murmulotun
 uuidar fater thes huius gesquedenti.

huius nouissimi una hora fecerunt
& pares illos nobis fecisti
qui postea uimus pondus
diei & estis
atque respondens uni eorum
dixit. Amice non facio tibi
iniuriam. nunc conuenisti
mecum ex denario
tolle quod tuum est & uade
uolo autem & huic nouissimo
dare. sicut & tibi.
aut non licet mihi
quod uolo facere
an oculus tuus nequam est
quia ego bonus sum.
ficerunt nouissimi primi
& primi nouissimi
multi enim sunt uocati
pauci autem electi.

cx
Le clxxvi **X** Et factum est ut intraret
in domum cuiusdam principis
phariseorum sabbato
manducare panem
& ipsi obseruabant eum.
& ecce homo quidam
hydropicus. erat ante illum

Le clxxvii
¶ clxxvi Et respondens ih̄s
dixit ad legis peritos
& phariseos dicens.
silice sabbato curare
atque ille tacuerunt.

279
these uingiston einazit tatun
lnti eban giliche tatise uns.
uuir thie truogumes burdin
thes dages lnti thera hizza.
her ant uurtata ino einomo
lnti quad. friunt nra uonib thir.
harm. eno nigizun fagota stut ih̄
mit mir fonthemo phennige.
nim thaz dar thim ist lnti far.
ih uuilla themo uingiston
geban. sama so thir.
odo nist mir arloubit
thaz ih uuilla tuon
odo thim ouga abuh ist
bidu uuanta ih quot bin.
so sint thie uingiston eriston
lnti thie eriston uingiston
manege sint giladote
fohesint gicorane.
lnti giburta tho her ingieng
in huf sumiliches heristen
fariseo lnti sambaztag
zierzanne brot
lnti sie biueltun inan.
lnti sinu sum man
uuaz zar siob. uuas fora imo
tho ant uurtata ther heilant
quad zethen euua gilerten
lnti zithen farisein queden.
ist arluobit lnti sambaztag zheilanne
sie suuigetun.

180
ipse uero ad praehensum
sanauit eum ac dimisit
& respondens ad illos dixit
cuius uirum asinus aut bos
in puteum cadet & non continuo
extrahet illud die sabbati
& non poterant ad haec
respondere illi.

Le clxxvii
Dicebat autem & ad inuitatos
parabolam. Intendens
quomodo primos accubitus
eligerent dicens ad illos
cum inuitatus fueris
ad nuptias non discumbas
in primo loco ne forte
honoratior tibi inuitatus
abeo & uenierit
quite & illum uocauit
dicat tibi. da huic locum.
& tunc incipias cum rubore
nouissimum locum tenere
sed cum uocatus fueris
uade recumbe in nouissimo loco
ut cum uenerit quite inuitauit
dicat tibi. Amice ascende
superius. tunc erit tibi gloria
coram simul discumbentibus.

Le clxxviii
Quia omnis qui se exaltat
humiliabitur.
& qui se humiliat
exaltabitur.

hertho bifanganan
heita man lntafor liez.
lnti hertho antuurtata zilnquad
uueliches iu uuer esil odo ohso
lnphuz zi fellit. lnti thanne nislumo
ziuhit man uz lntambaztag.
lnta sie nimohitun zithen
giant uurtaln imo.
quadher tho zithen giladoten
ratissa. scouuuonti
uuio sie thiufuristun sedal
gicurun quedeni ziln.
thanne thu giladot uuerdes
zibrit louftin nigisizzer
lnti hera furistun steta minodouuan
er uurdigoro thir si giladot
fon imo. lnta quementa ther
ther thih lnta man giladota
quede thir. gib thesomo stat.
lnti thanne biginnistum it scamu
thua uingistun stat bihaben.
oh thanne thu giladot uurdit
far lnta sizzi lnti hera uingistun staxi
thanne ther queme ther thih giladota
quede thir. friunt ar stig
furdit. thanne ist thir aurida
forathen thumit thir samant sizzent.
uuanta eogilith ther sihar heutt.
uurdit gi odmotigot
lnti ther sih gi odmotigot
uurdit uf ar haban.

Le c
X

Dicebat autem & ei
qui se inuitauerat
cum facis prandium
aut cenam. noli uocare
amicos tuos. neque fratres tuos.
neque cognatos. neque uicinos
diuites. ne forte & ipse te
relinquent. & fiat tibi retributio.
sed cum facis conuiuium
uoca pauperes. debiles
claudos. cecos. & beatus eris
quia non habent
unde retribuunt
retribuatur enim tibi
in resurrectione iustorum.
haec cum audisset quidam
desimul discumbentibus.
dixit illi. beatus qui manducat
panem in regno dei.

CXI
10 xx
of cel xxvii
of el vi
le cel x
le cel
X

Post haec in proximo erat
pascha dies festus iudeorum
Et factum est dum iret
in hierusalem transiebat
per mediam samariam & galileam
& cum ingrederetur
quoddam castellum
occurrerunt ei xuii leprosi
qui steterunt a longe
& leuauerunt uocem dicentes
ihū preceptor miserere nrī
quos ut uidit. dixit.

Le

tho quadher themo
ther man ladota
thanne thu tuestagam uos
odo aband muos. nienigiladon
thine friunt. noh thine bruoder
noh thine maga. noh thine gibura.
ehage. min odosie thih
abur uuidar ladon. hnta ist thir gilonot.
oh thanne thū gouma tues.
gihalo thur fagon. uuan heile
halze. blinte. hnta salig bist
uuanta sie ni habent
uuanan thir gilonon.
thir uuirdit gilonot
hnta arstant nessi rehtoro.
thi siu mtdiu sum gihorta
fon then samant sizzenten.
quad lmo. salig ist theidar izzit
brot. lngotes riche.
after thiu uuas in nahi
ostrun it mali dag iudono
hnta uuard giuuorht mitta uher fuor
in hierusalem. fuor
thuruh mitta samariū hnta galilea.
hnta mitta uher thalngieng
in sumilicha burgilun.
lngegin liofun imo zehen man robe.
thie gistuontun ferro
hnta ar huobun stemma queden te.
thū heilant biboteri mitta uns
thie thoher sie gisah. quad.

100
of
of Le

Le

te ostendite uos sacerdotibus.
 & factum est dum irent
 mundati sunt unus aut ex illis
 ut uidit quia mundatus est
 regressus est cum magna uoce
 magnificans dñm. & cecidit
 in faciem ante pedes eius
 gratias agens. & hic erat
 samaritanus. respondens autē illis
 dixit. nūc decem mundati sunt
 & nouem ubi sunt
 non est inuentus quirendus
 & daret gloriā dñō
 nisi hic alienigena
 & ait illi. surge
 uade quia fides tua
 te saluum fecit.

CXII

of cclij

of cxlij

Le cccxxij

Assumens autē iterū duodecim
 ait illis. ecce ascendimus
 hierosolimam. & summabunt
 omnia quae scripta sunt
 per prophetas de filio hominis
 tradetur enim principibus
 sacerdotum & scribis
 & tradent eum gentibus
 & in ludetur & flagellabitur
 & conspuetur. & crucifigetur
 & die tertia resurget.

of cclij

of cxlij

Tunc accessit ad eum mater
 filiorum zebedae
 cum filiis suis. adorans

get lnti ar ouget iū uulh then bis gōfōn
 lnti uuard thō mit tūsie fūorūn
 thaz sie gisubrit uurdun. einfont hēn
 soher gisah thaz her gireintt uuas
 uuarb uuidar mit michilera stemmu
 michilosonti got. lnti fi el.
 In sin annuzi fur sine fūori
 thānca tuonti. lnti ther uuas
 samarttanus. tho ant uirta ther heilant.
 lnti quad. enoia uurdun zehenigheitte
 lnti uuas sint the niuni.
 nist fundan ther dar uirbi
 lnti gabi guollich gotē.
 nibi therer fremidera thiotamān.
 tho quadher imo. arstant nu
 lnti far. uuanta thim giloubo
 thih heilan tēta.

of of

1c

nementi tho abur the zueliui
 quadin. senu arstigemēs
 zihierosolimam. lnti uuerdent gientot.
 alliu thiudar gisriban sint
 thuruh the uuizogon font hemomannessine
 uuirdit giselit then heriston
 therobiscofo. lnti then buocharin
 lnti sie selent man thioton
 Inist giscinfte lnti uuirdit bifillit
 lnti ana gispūuan lnti arhangan
 lnti thritten tage arstentit.
 tho gieng zumo thiu muoter
 therokindo zebedeiser
 mit iro kindon. betonti

& p[ro]p[ter]ens aliquid ab eo.
quid dixit ei. quid uis
ait illi. dic ut sedeant
hui duo filii mei
unus ad dexteram tuam
& unus ad sinistram
In regno tuo.
respondens autem ih[esu]s
dixit eis. nescitis quid p[ro]p[ter]atis
potestis bibere calicem
quem ego bibiturus sum.
aut baptismum quo ego
baptizor baptizari
dicunt ei possumus.
ait illis. calicem quidem meum
bibetis. & baptismum meum
quo ego baptizor
baptizabimini.
sedere autem ad dexteram meam
& sinistram. non est meum
dare uobis.
sed quibus paratum est a patre meo.

¶ cccij
¶ cccij
¶ cccij
¶ cccij

Et audientes decem

Indignati sunt
de duobus fratribus.

ih[esu]s autē uocauit eos ad se.

& ait. scitis quia principes
gentium dominantur eorū
& qui maiores sunt
potestatem exercent In eos
non ita erit Inter uos

¶ cccij
¶ cccij
¶ cccij
¶ cccij

Intibat sibi uuarz fon imo.
her quad iru. uuarz uulir
tho quad siu imo. quid thaz sizen
these zuuene mine sum
ein zithinero zeso uun.
Inta ein zithinera uuinestrun
Intinemo richa
tho ant uurata ther heilant
quad in. nuuizzut uuarz ir bitet
mugut ir trincan kelib
then ih trincan scal.
odo toufi Intheru ih
gituofit uuirdu ir gituofit uuesan
tho quadun sie imo. mugumes.
tho quadher in. minan kelih
trinket ir. Inta mina toufi
Intheru ih gituofit uuirdu
uuerdet gituofite
sizzan ziminera zesu uun
Inta zuuinestrun. nist min
iu zige banne
oh theniz garoist fon minemo facer
thaz horenta thie zeheni
un uuirduun
fon then zuuein bruodoron
ther heilant gihalota sie zumo.
Inta quad. uuirz ut ir thaz thie heriston
thioto uualtent uro.
Inta thie dar meron sint
giuualt bigangent Intie
nisi iz so untar u.

T cccij
 or **liii**
 or cccij
 lo xci

cxiii
Lc clxx
J L v

Le clxxi
m L v

10

Leah

Leah

matu ingengt
fater thes hiuuisger
Inta bisliuzt thiatu
thanne biginnet ir uze stan.
Inta clofon susquedente.
thruhtin Intuo uns.
Inta her antuur tenti quidit
nuueiz iu uuih uuanan ir sit.
thanne biginnet ir quædan
uuir azumes forathir
Inta truncames
Inta Inunseron strazon lertostu
Inta thanne quidit iu

nescio uos unde sitis

discedite a me omnes

operarii iniquitatis

ibi erit fl&us

& stridor dentium.

Le clxxxi
of lxx

Cum uidertis abraham

& isaac & iacob

& omnes proph&as

Intrare In regnum dī

uos autem expelli foras

& uenient ab oriente

& occidente & aquilone

& austro & accumbant

In regno dī.

Le clxxxi
of exxxviii
of cxi

Et ecce sunt nouissimi

querunt primi

& sunt primi

querunt nouissimi.

cxliii
Le cxxxv
of clxviii

Et Ingressus

per ambulabat hiericho

& ecce uir nomine zacheus

& hicerat princeps

publicanorum

& ipse diues

& querebat uidere ihm

quis esset

& non poterat preterire

quia statura illius pusillus erat

& praecurrens

ascendit In arborem sicomoru

ut uideret illum

Lo

Le of
of

Le of

ih nuuerz iuuuuh uuanan ir sit

ar uuizet fon mir alle

uürhton unrehter

thar ist thanne uuoft

Inta zeno stredunga.

Inta tu ir gisehet abraham

Inta isaac Inta iacob

Inta alle uuizogon

In gangan In gotes richi

iū uuuh uz triban

Inta quement fon ostana

Inta fon uuestana Inta nordana

Inta fundana Inta gisizent

In gotes riche.

Inta sint thanne thie uingiston

thiedar er uuarun eriston

Inta sint thanne eriston

thiedar er uuarun uingiston;

Inta In gangenti

thuruh fuor hiericho

Inta sinu man In namen zacheus.

Inta ther uuas heristo

firn follero manno

Inta ther selbo uuas ottag

Inta suolta then heilant zigisehanne

uuer her uuari

Inta nimolta forathera menigi

bidu uuanta sin uuahst luziluuas.

Inta her furloufanti

ar steig In eman mur boum

thaz her man gisahi.

187
186
quia inde erat transiurus
& cum uenisset ad locum
suspiciens ihs uidit illum
& dixit ad eum. zachae
festinans descende
quia hodie in domo tua
opositi me manere
& festinans descendit
& excepit illum gaudens
& cum uiderent omnes
murmurabant dicentes.
quia ad hominem peccatorem
diu es sitis & ..
stans autem zachaeus
dixit ad dnm.
ecce dimidium bonorum meorum
dne do pauperibus.
& si quid aliquem defraudaui
reddo quadruplum.
At ihs ad eum
quia hodie salus
domui huius facta est
eo quod & ipse filius sit
Abraham ..

1c **V**enit enim filius hominis
querere & saluum facere
quod perierat ..

CXV
¶ **E**t egredientibus eis
ab hiericho secuta est eum
turba multa
& ecce duo ceci

uuanta her thanan uuas farenti
lnta mittau her quam zithera st & i
scouuonti ther heilant gisah man
lnta quad zumo zache
ilanti nidar stig
uuanta hutta lnta memohus
gilimphit mir zuuonanne
lnta ilanti nidar stig.
lnta lnta fieng inan giuehenti
lnta mittau gisahun alle
murmulo tun quaedente
bidu uuanta sih zisuntigomoman
gikerta.
stantenti tho zachaeus
quad zithera
sinu halfonod minero guoto
trohtan gibu thur fagon
obath lnta hui uuelichan buehnota
ih giltu fier uat
thorquad ther heilant zumo
uuanta hutta heili
thesemo huse gitan ist
bidu uuanta her ist sun
abrahames.

quam ther mannessun
suoehan lnta heiltuon
thaz dar for uuard.

¶ **1c** **¶** lnta in uzgangenten
fon hiericho folgeta inan
nihil menigi
lnta sinu zuuene blinte

ex quibus erat parthimeus
filius thimer. sedentes
secus uiam audierunt
quia ih̄s nazarenus
transiit.

& clamauerunt dicentes
dñe miserere nr̄i fili dauid
turba autem increpabat eos
ut tacerent
at illi magis clamabant.
dicentes. dñe miserere nr̄i
fili dauid. & st̄it ih̄s
& uocauit eos & ait
quid uultis ut faciam uobis
dicunt illi. dñe
ut aperiantur oculi nostri
miseratus autem eorum ih̄s
t̄ligit oculos eorum
& confestim uiderunt
& secuti sunt eum.
magnificantes dñm
& omnis plebs ut uidit
dedit laudem dō.

CXVI

¶

¶

¶

¶

Et cum adpropinquassent
hierosolimis

& uenissent b̄ & fage
ad montem oliueti
tunc ih̄s misit
duos discipulos
dicens eis
ite in castellum

forthen uuas parthimeus
thimeuses sun. sizzente
nah themo uuege. gihostun
thazthaz heilant ther nazarenisgo
thar funfuori.

Intri reofun susquedente
trohtin mita uns dauides sun.
thiumenigi In crebota sie
thaz sie suuiget in.

sie tho mer reofun.

susquedente. trohtin mita uns

dauides sun. Intri stuont ther heilant

Intri gih alota sie Intri quad

uuazu uollet in thaz ih̄ iu tue

tho quadun sie imo. trohtin

thaz sin giossonot unsari uougun

tho mita In ther heilant

Intri biruorta uto ougun.

Intri slummo gisahun

Intri folgetun in an

mihilosonti trohtinan.

Intri al taz folc so iz gisah

gab gote lob.

¶

¶

Intri mitti unsie tho nahlichotun

zi hierosolimis

Intri quamun zib & fage

zithemo berge oli boumo.

tho ther heilant santa

sine zuene iungoron

quaedenti in

faret In tria burgilun

quod contra uos est
 & statim inueni&is
 asinam alligatam
 & pullum eius cum ea
 alligatum
 cui nemo unquam
 hominum sedit
 soluite illum & adducite eum
 mihi. & si quis uobis
 aliquid dixerit
 dicite quia dñs
 operam eius desiderat
 & confestim dimittat eos.

^{ccvii} ¹¹ ^{ccxiii} ^{ccxxxiii} Euntes autem discipuli
 fecerunt sicut praecepit
 illis ihs.

soluentibus autem illis
 dixerunt domini ei ad illos
 quid solutis pullum
 illi dixerunt
 quia dño necessarius est
 & dimiserunt eis.
 & duxerunt pullum
 ad ihm.
 iacentes uestimenta sua
 supra pullum
 & eum desuper

^{ccviii} ^{vii} ¹⁰ ^{ci} sedere fecerunt.
 Hoc autem factum est
 ut impleretur
 quod dictum est

thiudar uindar iu ist
 lnti slümo findet ir
 ena esilin gibuntana
 lnti na folon mit iru
 gibuntanan
 lnti hemo neoman neolnaldere
 manno saz.
 loset man lntigiletet man
 mir. lnti oba uuer iu
 uuaz quede.
 quaedet imo uuanta troltan
 sinet uuerkes lustot
 lnti slümo for lazt sie
 gangente die uingoron
 tatan sogibot
 in ther heilant.
 in tho losenten
 quadun uo heron zin
 zihui loset ir then folon
 sie quadun tho.
 uuanta troltane not thurftist
 lnti for liezun in.
 lnti lertun then folan
 zithemo heilante.
 uurfun uo giuati.
 ab ar then folon
 lnti man thara ubiri
 tatan sizzan.
 thaz uuard gitan
 thaz uurdi ar fullit
 thaz dar giquedan uuas

per proph&am dicentem.
dicte filiae sion
ecce rex tuus uenit tibi
mansuetus sedens
super pullū asinae subiugalis.

10 ccii

Haec non cognouerunt
discipuli eius primum
sed quando glorificatus est
ih̄s. tunc recordati sunt
quia haec erant scripta
de eo. & haec fecerunt ei.

10

10 cciii

10 ccxviii
10 ccxxxiii
10

Eunte autem illo
multi substernebant
uestimenta sua in uia
alii autem cedebant
ramos de arboribus
& sternebant in uia.
& cum adpropinquar&
iam ad descensum montis
oliu&i. ceperunt
omnes turbae
discendentium
gaudentes laudare dñm
uoce magna.

10 cc
10 cc
10 cc

10 cc

10 ccviii

10 ccviii
10 ccxviii
10 ccxxxiii
10

Turbae autē quae praecedebant
& quae sequebantur
clamabant dicentes
osanna filio dauid.
benedictus qui uenit
rex in nomine dñi
pax in caelo

10 cc
10 cc
10 cc

10 cc

thuruh then uuizogon quedenan
quaedet siones tohter
sinu thin cuning quam thir
mand uuari sizzenti
ubar folon zamera esilinna
thisu nifor stiontun
sine uingoron zierist.
oh thanne gtiurt uuard
ther heilant. thogihugitun
thaz thisu uuarun gisriban
fon imo. lnti thisu tatun imo.
imotho farentemo
manege streuuttun
iro giuati inuuege.
sume hieuun
zuung fon boumon
lnti streuuttun inuuege
lnti mitau hertho nahita
iu zithera nidar stiguthesberger
oliu&i. bigon dun
allo thio menigi
thero nidar stigentero
guehenti lobon got.
mihilera stemmu.
thio menigi thio dar forafuorun
lnti thio dar after folgetun
reofun quaedente
heil lobsi dauides sune
gisegonot si therdar quimit
cuning lntrohtines namen.
sibba si imo inhimile

& gloria In excelsis.
benedictum quod uenit
regnum patris nri dauid
osanna In excelsis.

10 Incrastinum autem
turba multa quae uenerat
ad diem festum
cum audissent
quia uenit ih̄s
hierosolimam acceperunt
ramos palmarum
& processerunt obuiam ei
& clamabant. osanna
benedictus qui uenit
In nomine dñi
rex israhel.

Le cccxxxv
¶ Et quidam phariseorum
d& urbis dixerunt ad illum
magister increpa
discipulos tuos
quibus ipse ait. dico uobis
quia si huius tacebunt
lapides clamabunt.

Le cccxxxvi
X Et ut adpropinquauit
uidens ciuitatem
fleuit super illam dicens
quia si cognouisses & tu
& quidem In hac die tua
quae ad pacem tibi sunt
nunc autem absconditae sunt
ab oculis tuis.

In ti turida In hohi
gisegonot si thaz quimitt
richi unseres fater dauides.
heil lob si imo In hohi
In morgan
mihil menigi thiudar quam
zithemo it maligen tage
mitt ausie gihortun
thaz ther heilant quam
zihierusalem In fiengun
Zuug palm boumo
In ti giengun In gegun imo
In ti reofun. heil
gisegonot sitherdar quimitt
In trohtines namen
israhelo cuning.

Le In ti sume forthen fariseorum
forthen mengin quadun zumo
meister In crebo
thine iungoron
then quad her tho ihquidu iu
bidu uuant obathese siungent
steina ruofent.

Le In ti nahlichota tho
gisehenti thia burg
uuiof obar sia susquaedenti
bidu oba for-stuontis tu
In ti giuueso In thesemo thinemotage.
thiudar thir zisibbu sint
nusint siu giborga niu
for thinen ougon

quia uenient dies lnte
& circum dabunt te
& co angustabunt te undique
ad terram prosternent te
& filios qui lntesunt
& non relinquent lnte
lapidem super lapidem
eo quod non cognoueris
tempus uisitacionis tue.

cxvii
¶ Et cū introiss& hierosolimam **¶**
commota est uniuersa ciuitas
dicens. quis est hic
populi autem dicebant.
hic est ih̄s proph&a
anazar& galileae.

¶ Et intrauit ih̄s
¶ In templum dī.
¶ & cū feciss& quasi flagellum
de funiculis eiciebat om̄s
uendentes & ementes
In templo. oues quoque & boues
& mensas nummulariorum
effudit aes.
& cathedras uendentium
columbas euectit.
& dicit eis.

10 **A**uferte ista hinc
& nolite facere
domum patris mei
domum negotiationis.

¶ **¶** Scriptum est domus mea

uuanta quement taga lntchih.

lnti umbi gebent thih

lnti giangusten thih eo giuuanan

lnti zierdu gistreuuent thih.

lnti thiu kind thiu lntchir sint

lnti nifor lazent lntchir

stein obar steine

biduu uuanta thiu nifor stuonti

thia ztt thimera uuifungu.

mitti uher tho ingieng hierusale.

uuard giruort althiuburg

quedenti. uuer ist therer.

thiu folc quadun.

thiz ist heilant uuizogo

fonburgi nazarebt galilee

¶ lnti ingieng ther heilant

¶ lntchaz gotes tempal.

lnti mitti uher teta samaso geslun

fon strengin uzuuaf alle

for coufenton lntadhe coufenton

lntchemo temple. scaf lntarindir

lnta tsi thi rofenning uuantalerd

nidar goz then scaz

lnti thie stuola for coufentero

thio tubun for stur zta

lnti quadln.

ar firret thiu hinan.

lnti ni curet tuon

huf mines fater

huf coufes.

gisertban ist min huf.

73
domus orationis uocabatur
omnibus gentibus
uos autē fecistis ea spelunca latronū.

Et non sinebat ut quisquam
transferret uas per templum

Recordati uero sint discipuli ei
quia scriptum est.
Zelus domus tue comedit me

Et accesserunt ad eū cecī
& claudi in templo
& sanauit eos.

Videntes autē principes
sacerdotum & scribae
mirabilia quae fecit
& pueros clamantes
in templo & dicentes.
osanna filio dauid
Indignati sunt & dixerunt ei
audis quid isti dicant
ih̄s autem dixit eis.

uos numquam legistis
quia ex ore infantium
& lactantium proficisci laudem

Responderunt ergo iudaei
& dixerunt ei. quod signū ostendis
nobis quia haec facis.

Respondit ih̄s & dixit eis
soluite templum hoc.
& in tribus diebus excitabo illud
dixerunt ergo iudaei.
xl & vi annis aedificatum est

gibet hūs ist ginen ntt.
allenthio ton

utatur iz thio bo crust.
lnta nilee thaz eining
fuora faz thuruh thaz tempal
tho gihūgitun sine uingoron
bidu uuanta giscriban ist
ellan thines hūses az mih

Inta giengun zumo blinte
lnta halce lntemo temple
lnta gheitta sie.

Inta gisahun tho thie heroston
thero bisgofo lnta thie buochara
thiuzerchan thi uher teta
lnta thie knehta ruofente
lntemo temple lnta queden te
heils dauides sune
un uurditun lnta quadunmo.
gihoristu uuaaz these queden te
ther heilant quad in
ir no lnta ldere nila sit
bidu uuanta fon munde kindo

Inta sugentoro thuruh fremta stulob.
tho ant uurtitun thie iudaei
lnta quadunmo. uuaaz zehno drōugis
unr. bidu uuanta thi thie sūtūis
tho ant uurtita ther heilant lnta quad in.
zilose thiz tempal.

lnta lnta thir tagon aruuekuu iz.

tho quadun thie iudaei.

lnta fierzug lnta lnta thie iudaei gisimbrotuuar

templum hoc. & tu tribus diebus;
excitabis illud. ille autem dicebat
de templo corporis sui.;

CXVIII **Le XXXVI** **Respicens autem uidit eos** **Le**

VII
Le CXLVII qui mittebant munera sua
in gazophiliatum diuites
uidit autem & quandam uiduam
pauperculam mittentem
aera minuta duo. quod est quadrans.
& conuocans discipulos suos
ait illis. uere dico uobis.
quia uidua haec pauper
plusquam omnes misit.
nam omnes hi ex habundantia sibi
miserunt in munera dei
haec autem ex eo quod deest.
illa totum uiduum suum
quem habuit misit.

Le CXLVIII **Dixit autem & ad quosdam** **Le**

qui in se confidebant
tamquam iusti & aspiciant
& eos parabolam istam
duo homines ascenderunt
in templum ut orarent
unus phariseus
& alter publicanus.
phariseus stans
haec apud se orabat.
deus gratias ago tibi
quia non sufficit & erant hominum
raptores. In iusti

thiz tempal lnti thū lnti rntagon
aruuekis thaz. her quad thaz
fon themo temple fines lichamen.
scouuonti tho gisah the
thiedar santun uo geba
lntiaz tresohus elrige.
gisah ouh suma uutta uun
arma sententia
erinescazza zuuene thaz ist quadrans.
lnti gihalota sine iungoron
quadln. uuār quidu ih iū
thaz thisiu arma uutta uua
mer thanne alle santa.
uuanta alle these fon lnti ginhul
santun lngotes geba
thisiu fonthu uū uuan ist
siu alla uū libnara
thia siu habeta santa.
quadher tho zisumen
thiedar lnti selbon gtruuuetun
samaso rehte lnti uo zurntun.
andre thesa rat issa.
zuuene man arstigun
lntiaz tempal thaz sie betotin.
ein uuas fariseus
lnti ander uuas firn tatig
ther fariseus stantenti
thisiu mit imo selbomo betota
got thane tuon ih thir
bidu ih nibin sulih so andre man
not numfara unrehte

adulteri.
uelut & iam hic publicanus
ieiuno bis in sabbato
decimas dō omnium
quae possides
& publicanus
a longe stans
nolebāt nec oculos
ad caelum leuare
sed percutiebat pectus suum
dicens.

Dispropius esto mihi peccatori
dico uobis
descendat hic iustificatus
in domum suam ab illo.

Le cxxv
et cxxxv

Quia omnis
qui se exaltat
humiliabitur.
& qui se humiliat
exaltabitur.

et cxxxv
et cxxx

Et relinquit illis
cum iam uespera esset hora

Abit foras
extra ciuitatem

In bethaniam
ibique mansit

et cxxxv
et cxxxvi

Et sciens turba
quod exiit extra ciuitatem
secuti sunt eum & suscipiunt eos.
quibus necessaria erat cura
sanabat.

for huorote
sofotheser firn tatigo man
ih fasten zuuiron in sambazage
gibu dezemon allero
thero ih in ehti bihaben
lnti ther firn tatigo
ferrana stantenti
ni uuotta noh ougun
zihumile heuan
nibi sluoq in fina brust
quae denti.
got uuis mir milti sunt agomo
ih quidu iu
nidar steig theser gureh festigot
in sin huf fon imo.

Le et

bidui uuantia iogi uuelih
thiedar sih arheut
uuirdit got motigot
lnti therdar got motigot sih
uuirdit ar haban

et et

lnti in cho for lazenen
mit tuu iu cho uuas aband zit
gieng uz
fon thera burgi
lntat thiu bethania hezit
lnti thar uuoneta

et et

lnti uuizanti thiu menigi
thazher uz fuor fon thera burgi
folgetan imo. lnti in fahenti the
thendar not thur fuas heilunga
giheitta.

Erat autē homo ex pharisaeis
 nicodemus nomine princeps
 iudeorum hic uenit ad eū nocte.
 & dixit ei, rabbi. scimus
 quia ad dō uenisti magister.
 nemo potest hęc signa facere
 quę tū facis nisi fuerit dñs cū eo.
 respondit ihs
 & dixit ei, Amen amen dico tibi.
 nisi quis natus fuerit denuo
 non potest uidere regnum dī.
 dicit ad eum nicodemus.
 quomodo potest homo nasci
 cum senex sit. numquid potest
 in uentrem matris suę
 iterato introire & nasci.
 respondit ihs.
 Amen amen dico tibi.
 nisi quis renatus fuerit
 ex aqua & spū
 non potest introire in regnū dī
 quod natum est ex carne
 caro est. & quod natum est
 ex spū sp̄s est.
 non mireris quia dixi tibi.
 oportet & uos nasci denuo
 sp̄s ubi uult spirat
 & uocem eus audis.
 sed non scis unde ueniat
 & quo uadat.
 sic est omnis qui natus est
 ex spū.

Uuar man fon pharisaeis
 nicodemus ginem nit heristo
 ludeno ther quam zi lmo nabter.
 lnti quad lmo. mestar. uuir uuirzumer
 thaz thu fon gotte quami mestar.
 nioman mag thiru zehhan tuon
 thiu thu tuornibi got si mit lmo.
 thō antlingita ther heilant
 lnti quad lmo. uuār uuār sāgen ih thir.
 nibi uuer abur giboran uuerde
 ni mag her gischan goter rihhi
 thō quad zi lmo nicodemus.
 uuō mag ther man giboran uuerdan
 thanne her alt ist. uuō mag her
 lnsinero muoter uuambun
 abur lngangan lnti uuerde giboran
 thō antlingita ther heilant
 uuār uuār sāgen ih thir.
 nibi uuer abur giboran uuerde
 fon uuazzare lnti fon geiste
 ni mag her gān lngoter rihhi
 thaz giboran ist fon fleiske
 thaz ist fleise. lnti thaz giboran ist
 fon geiste thaz ist geist.
 ni uuñtoro thaz thaz ih thir quad.
 iu gilimphit abur giboran uuerdan
 ther geist thara her uuili blasit her
 lnti sina stemna giboris
 noh ni uuest uuanan her quimic
 lnti uuara her fert.
 sō ist iogiuuelih thie giboran ist
 fon geiste.

respondit nicodemus & dixit ei,
quomodo possunt hæc fieri.

respondit ih̄s

& dixit ei tu es magister

in israhel & hæc ignoras.

Amen amen dico tibi.

quia quod scimus

loquimur.

& quod uidemus testamur.

& testimonium nostrum

non decipit.

si terrena dixi uobis

& non creditis

quomodo si dixero uobis

cælestia credetis.

& nemo ascendit in cælum

nisi qui descendit de cælo

filius hominis qui est in cælo

& sicut moyses exaltauit serpente

in deserto ita exaltari

oportet & filium hominis.

ut omnis qui credit in ipso

non pereat sed habeat

uitam æternam.

sic enim dilexit d̄s mundum

ut filiū suū unigenitū daret

ut omnis qui credit in eum

non pereat sed habeat

uitam æternam.

non enim misit d̄s filiū suū

in mundū ut ludicet mundū

sed ut saluetur mundus per ipsum,

thō antlingita nicodemus l̄nā quad l̄mo,

uūō mugun th̄sū uueran.

thō antlingita th̄s heilant

l̄nā quad l̄mo. thū bist meistar

israhelo l̄nā thū niueist th̄z.

uūār uūār sagen ih̄ th̄s.

uuantā thāz uuir uūizzumer

thāz sp̄r̄ehemer.

thāz uuir gisehmer thāz cundemer.

l̄nā unsara giuūiz scas

ni m̄phah & ir.

oba ih̄ iū erd l̄hhu quad

l̄nā thū nigiloub &

uūō oba ih̄ iū quidumiliscan

thū himiliscun giloub &.

l̄nā nioman st̄git uf̄ in himil

nibi th̄s th̄e nidar st̄g son himile

manner sun th̄e th̄ar ist in himile.

l̄nā sōs moyses ar̄huob th̄e n̄atun

l̄n̄thero uūōst̄nnu sō ar̄heuan

gilumphit manner sun

thāz iōgiuuelih th̄e in in giloubit

ni fur uuerde uzouh habe

euūm lib.

sō minnota got th̄e a uuerolt

thāz her sinan einagon sun gab

thāz iōgiuuelih th̄e in in giloubit

ni fur uuerde uzouh habe

euūm lib.

ni santa got sinan sun

in uuerolt thāz her uuerolt tuome

uzouh thāz uuerolt si giheilte thuruhinan

qui credit in eum non iudicat.
qui autem non credit
iam iudicatus est
quia non credidit in nomine
unigeniti filii dei.
hoc est autem iudicium quod lux
uenit in mundum & dilexerunt
homines magis tenebras
quam lucem.
erant enim eorum mala opera.
omnis enim qui mala agit
odit lucem. & non uenit
ad lucem. ut non arguantur
opera eius. qui autem facit ueritatem
uenit ad lucem.
ut manifestentur opera eius
quia ad deum sunt facta.

lxxxvi
x Et reuersi sunt unusquisque **10**
in domum suam. ihesus autem prexit
in montem oliuam & diluculo
alterum uenit in templum
& omnis populus uenit ad eum
& sedens docebat eos.

cxx
lxxxvi
x Adducunt autem scribae **10**
& pharisei. mulierem in adulterio
deprehensam. & statuerunt eam
in medio. & dixerunt ei.
magister. haec mulier
modo deprehensa est. in adulterio
in lege autem moyses mandauit nobis
huiusmodi lapidare.
tu ergo quid dicis.

ther in man giloubit nist fur tuomit
ther die nigiloubit
ther ist giu fur tuomit.
uuanta her nigiloubta in namon
einiger gotes suner.
thaz ist ther tuom thaz liht
quam in ueralt in minnotun
man mer finstarnessu
thanne liht.
uuarun lro uuert ubilu
iogiuuelih die ubilu tuot
ther hazzot liht in iniquim
zilihte thaz ni uerden bichuunganu
sinu uuere. ther die tuot uuar
ther quimte zilihte
thaz uerden gioffnotu sinu uuere
uuanta siu fongote sint granu.
in uarbita iogiuuelih
in sin hur. ther heilant fuor
in berg oliuam in fru
Abur quam in thaz tempal
in al thaz sole quam zi lmo
in sizzenti lerta sie.
let tun tho die buochara
in pharisei uuib in ubar huiui
bifangan. in sazzun sia
untar sie mitte in quadun lmo.
meister. thiz uuib
uuard nu bifangan in ubar huiui
in ther euii gibot uns moyses
in ther uuisun zistemonne.
uuaz quidis thuer.

hæc autē dicebant temptantes eū.
ut possent accusare eum.
ih̄r autē inclinans se deorsū
digito scribebat in terra
cum autem perseverarent
interrogantes eum exiit se.
& dixit eis. qui sine peccato est
v̄m primus in illā lapidē mittat.
& iterum se inclinans
scribebat in terra. audientes autē
unus post unū exiebant
incipientes a senioribus
& remansit solus
& mulier in medio stans
erigens autem se ih̄r
dixit ei. mulier. ubi sunt
qui te accusabant. * quæ dixit.
nemo dñe. dixit autem ih̄r.
nec ego te condemnabo. uade
& amplius iam noli peccare.

ccxi
M cccxiii
vi
M cxx

Mane autē reuertens in ciuitatē
exiit. & uidens fici arborē unā
secus uiam & uenit ad eam.
& nihil inuenit in ea
nisi folia tantum.
Non dū enim erat tempus ficorū
& ait illi.
numquā ex te fructus
nascatur in sempiternum.
& arefacta est continuo
ficulnea. & uidentes
discipuli mirati sunt

* nemo te condemnauit

thiru surquedante costotun inan
thaz sie inan mohtan ruogen.
ther heilant thō sih nidar neigenti
mit sinemo fingare sereib inerdu
mit thiu sie thuruh uuondun
inan fragente arrihta sih uf
lnta quad in ther thie uzan suntan
iuuar zi eristen sente sia stem ana
thō abur sih nidar neigenti
sereib inerdu. thaz thō gihorente
ein after andaremo uiz giengun
Inginnef fon then altaron
lnta bileib thar eno ther heilant
lnta thaz uuib inmittemo stantena
thō rihta sih ther heilant uf
lnta quad lru. uuib. uuār sint
thie thih ruog tun. thō quad siu.
nioman truhtan. thō quad ther heilant.
noh ih thih fur tuomu. far nu
lnta niuri elibhor suntan.
Inmorgan uuerbenta inburg
hungirita lnta gisah enan figboum
nah thēno uuege. lnta quam zi lmo.
lnta nifand niouuilit in lmo.
nibi ekkorodo thiu loubir
noh thanne niuuar zi thō figono.
lnta quad lmo.
niomer fon thir uuahrmo
arboran uuerte zi euuidu
thō sār plumo ar thorrda
ther figboum. thaz thō gisente
thie iungiron uuñtorotun thrao

nioman nifor duomta thih

dicentes. quomodo continuo
aruit, & cū uespera facta esset
egrediebantur de ciuitate.
& cum mane transirent
uiderunt ficū aridam factam
a radicibus.

& recordatus pētrus. dixit ei.
Rabbi. ecce ficus
cui maledixisti aruit.

Respondens autē ih̄s. ait eis;
habete fidem dī. amen dico
uobis. si habueritis fidem
& non hesitaueritis in corde
non solum deficulnea
faciatis. sed & simonia huic
dixeritis. tolle te & iacta te
in mare fiēs.

& dixerunt ei apostoli,
dñe. adauge nobis fidem
& dixit ih̄s.

omnia quaecumq; orantes pētar
credite quia accipietis
& ueniet uobis. & cum stuber
adorandum dimitte
si quid habetis aduersus aliquē
ut & pater ur̄ qui in celis est
dimittat uobis peccata ur̄a.

Dicebat autē & parabolā ad illos.
quoniam oportet & semper
orare & non deficere.
Iudex quidā erat in quadā ciuitate
qui dñm non timebat

In quadun senu uuo sliumo
her ar thorrēā. thō uespera uuar
iū giengun fonthero burgi.
In mit thiū sē thō in morgā fuorun
gisahun then figboū thurran uuesan
fonthen uūr zolun.
tho gi hugent pētus quad lmo
mestā senuu ther figboum
themo thi fluohhotas thorrēā
tho an uustitā ther heilant quad in
habēt goter giloubon. uuar sāgen ih̄
iū. oba ir habēt giloubon
In nigizuehot in iuuaremo herzen.
naller fonthemo einen figboume
tuotlr. ouh oba ir thesēmo berge
quedēt. nim thih In uuirph thih
In then sēo. sō uuir dit lz.
thō quadun lmo thie apostoli.
truhtan. gioutho unī giloubon.
thō quad ther heilant,
allu thiū lr bēonte bittēt
giloubēt thaz lr in phahēt
sō qui mit iū. In thanne ir stantēt
zibēonne. for lāzēt
oba ir sīh uuar habēt uuidar uuen
thaz iuuar fater ther in himile ist
for lāze iū iuuara suntā.
quad thō zi in glidnersi In bilidi.
bithiū uuantā gilimphit simbolun
zibēonne. naller zibilinnee.
sum tuomo uuar In sumero burgi
ther ni forhta got

& hominem non uerebatur
 uidua autem quaedam erat
 in ciuitate illa & ueniebat ad eum
 dicens: uindica me de
 aduersario meo & nolebat
 per multum tempus.
 post haec autem dixit intra se.
 & si dominus non timeo ne hominem
 reueretur: tamen quia
 molestus est mihi haec uidua
 uindicabo illam: ne in nouissimo
 ueniens suggillet me.
 ait autem dominus: Audite quid
 iudex iniquitatis dicit.
 dominus autem non faciet uindictam
 electorum suorum clamantium
 ad se die ad nocte: & patientiam
 habebit in illis: dico uobis:
 quia cito faciet uindictam illorum
 uerum tamen filius hominis
 ueniens: putat inuenire
 fidem in terra.

CXXIIII Cum uenisset in templum
 factum est docente illo
 populum & euangelizante.
 Accesserunt ad eum principes
 sacerdotum & seniores
 populi dicentes:
 In qua potestate haec facis?
 respondens illis dixit illis:
 Interrogo uos & ego unum sermonem
 quem si dixeritis mihi

Intra man ni hinc &
 uuar-thar ouh sum uirtua
 Inthero burgi Intra quam zi lmo
 susquedant. girih mih fon
 minemo uuidar uuaften Intra her ni uolta
 In managen zitan,
 After thiu quad her In lmo selbemo.
 oba ih nu got ni forhtu noh man
 ni Intra tu. thoh uuidoru uuafta
 mir heuig ist thiru uirtua.
 girihhu sia min odo uuan zi uingsten
 quementa mih refre.
 tho quad truhtan. hore & uuaft
 ther tuomo ther unrehter quad.
 eno got nitaot girih
 sinero gicoronero thie thar ruofert
 zi lmo tager Intra nahter. Intra githult
 habet In m. ih qui du iu.
 thaz her slumo tuot hro girih.
 thoh uuidoru ther mannes sun
 quementa. uuanis thiu thaz her fundi
 giloubon In erdu.
 mit thiu her tho quam Inthaz tempal
 gitan uuard lmo larentemo
 thaz folc Intra predigontemo.
 giengun zi lmo thie furistan
 thero hehtafono manno Intra thie altistan
 ther folker susquedante.
 In uuelihhero giuueli tuot thiu thiru
 tho andingina ther heilant quad In.
 ih fragen iuuu ouh emer uuor-ter.
 thaz oba ir lz mir girag &

& ego uobis dicam Inqua
potestate hæc facio,
baptismū iohannis unde erat
ecælo an ex hominibus.
At illi cogitabant inter se
dicentes. si dixerimur
ex hominibus timemur
turbam. omnes enim habent
iohannem sicut proph&am.
& respondentes ihū
dixerunt. nescimus.
ait illis & ipse nec ego
dico uobis Inqua potestate
hæc faciam. quid uobis uidetur
homo habebat duos filios
& accedens ad primum
dixit. fili uade hodie operare
In uinea mea. ille autem
respondens ait nolo.
postea autē penitentia motus
abit. Accedens autem
ad alterum dixit similiter.
At ille respondens ait.
eo domine & non uult.
quis ex duobus fecit uoluntatē
patris. dicunt. nouissimus.
dicit illis ih̄s.
Amen dico uobis.
quia publicani & meretrices
precedent uos In regnō dī.
uenit enī ad uos iohannes In uia
iustitiæ. & non credidistis ei.

thanne quidu ih iū In uuelihhero
giuuetā ih thisu tuon.
uuanan uuar lohanniser toufi.
fon himile odo fon mannan.
sie thō thahcun untar In
sursquedante. oba uuir quedemer
fon mannan. thanne forthen uuir
thie menigi uuantā alle habent
iohannem samasō uūizagon
thō Andlingtun themo heilante
hnta quadun. uuir niuuizzumer l̄.
thō quad her In. noh ih selbo
iū quidu In uuelihhero giuuetā
ih thisu tuon. uuar ist iū gisehan
summan habōā zuene suni
hnta gieng thō zithemo ēriren
quad lmo. sun far hnta hnta uuir-ki
In minemo uūingarten. her thō
Andlingenti quad niuuli.
Aster thiu mit riuua giruorte
fuor thara. gieng her thō
zithemo Andaremo quad lmo sama.
her thō Andlingenti quad
ih gān hēro hnta nigeng.
uuedar thero zuero tōā uuillon
ther fater. thō quadun sie. thie lungiro.
thō quad In ther heilant.
uūar sūgen ih̄s.
thaz thie firmfollan man hnta huorun
furi farent iūuuh In goter rihe.
quam zi iū iohannes In uuege
rehter hnta l̄r nigiloubat lmo.

¶ cccxviii
X

publicani autem & meretricer
crediderunt ei uerba autem uiderunt
nec penitentiam habuisti
postea ut credideret ei.

Le cxxiii

Le cxxviii

Le cxxviii

Le cxxli

Aliam parabolam audite.

homo erat pater familiar
qui plantauit uineam
& sepe circū dedit ei. & fodit
linea torcular. & edificauit
turrem & locauit eam agricolis
& peregre profectus est.
cum autem tempus fructuum
adpropinquasset misit seruos suos
ad agricolas ut acciperent
fructus eius. & agricolae
adprehensit seruos eius. alium
cecidit. alium occiderunt.
alium uero lapidauerunt.

Iterum misit alios seruos
plures prioribus. & fecerunt
illis similiter. nouissime autem
misit ad eos filium suum dicens.
forsitan uerebuntur filium meum.
agricolae autem uiderunt
filium dixerunt intra se.
hic est heres uenit
occidamur eum & habebimus
hereditatem eius. & adprehensum eum
eiecerunt extra uineam
& occiderunt. cum ergo uenerit
dominus uinea
quid faciet colonis illis.

Le cxxviii

thie firm follun man lra thio huorun
giloubtun lmo. ir thio thaz gisehente
ni habet nob hena riua
Aster thiu thaz ir lmo giloubt.
Andera ratia gi hor &
man uuar huiusker fater
ther phlanzota uuin garten
lra zun gab umbilnan lra gruob
lmo calcatun. lra zimbrot
turra lra bifalah sia then accarbigengon
lra in elenti fuor.
thio thiu zic thero uuahsmo
sih nahita santa sine scalca
zichen accarbigengon thaz sielphingin
sinan uuahsmo. thio thie accarbigengon
gifanganen sinen scalcan. Anderan
fildun. Anderan arrluogun.
Anderan steinotun.
Abur santa her andera scalca
menigiran then eriran lra tacun
then selbsama. zi ungisten
santa her zi in sinan sun susquedera.
odo uuân lra tarent sieman sun.
thie accarbigengon gisehente
then sun quadun untar in.
thiz ist ther erbo quem &
lra arslahemer lra habemer
sin erbi. thio lnan gifanganen
uuirphun uzan themo uuingarten
lra arrluogun. mit thiu quimit
ther herro ther uuin garten
uuaz tuo ther thanne then uuin zur lon

207
208
aiunt illi. malor male per dā
& uineam locauit
Alii agricolis qui reddant
ei fructum temporibus suis.
dicit illis ihs. numquam
legistis in scripturis. lapidem
quem repbauerunt edificantes
hic factus ē. in caput anguli
ad dñō factum est istud
& est mirabilis in oculis mris.
I Ideo dico uobis. quia
auferetur a uobis regnū dī.
& dabitur genti
facienti fructus eius.

I **Le** Omnis qui ceciderit
super lapidē istū confringetur.
super quem autē ceciderit
conteretur eum.

I **Le** Et cum audissent principes
sacerdotum
& pharisei parabolas eius
cognouerunt quod de p̄s̄is diceret.
& quærentes eum tenere
timuerunt turbas. quō
sicut propheta eum habebant.

I **Le** & respondens ihs
dixit eis iterū in parabolis.

xxxv **I** **Le** Simile factū est regnū celorum
homini regi qui fecit
nuptias filio suo.
& uocauit plures
& hora cenæ.

quadun thō lmo. ubile ubilo furliust
lnta then uuin garton bisilubt
Andare accarbigeigon die gettem
lmo uuahrmon lnto ztan.
thō quad lnta then heilant. Eno
nilasit lnta lnta gisriban. stan
then sie uuidar curun zimboronte
ther ist gitān lnta houbit uuinkaler
fon truhane ist thaz gitān
lnta ist uuintar lnta lnta saren ougon.
bithiu quidu ih iū. uuanta
arfirrit uuirdit fon iū gotar rihhi.
lnta uuirdit gige ban thiotu
tuomteru sinan uuahrmon.
Allerogiuuelih thie thar fellit
ubar then stan uuirdit zibrohhan.
ubar then her fellit
zibrihht lnta.

I **Le** Mit thiu thogihortan thie heroston
thero heit hastero manno
lnta pharisei sinaratisa
furstuontan thaz her lnta fon lnta quad.
sie thō suohhente lnta zifabenne
forhtan thie menigi. uuanta
samaso uuizagon habet lnta.
thō antlingma then heilant
quad lnta abur lnta ratissan.
gilih ist gitān himilo rihhi
manne cuninge then cōa
brūt loufta sinerno sune.
lnta giholota manage
zithero zita thero goumu.

105
204
Misit seruos suos uocare
Inuitator ad nuptias
& nolebant uenire.
¶ & coeperunt simul omnes
1c excusare. Primus dixit ei,
uillam emi. & necesse
habeo exire & uidere illam.
rogo te habere me excusatum.
& alter dixit. iuga bouum
emi quinque & eo
probare illa. rogo te habere me
excusatum. & alius dixit.
uxor eduxi. & ideo non possū
¶ uenire. Iterū misit alior
seruos dicens. dicite Inuitator.
ecce prandium meū parauit
tauri mei & alalia occisa
& omnia parata uenite
ad nuptias. illi autem
neglexerunt & abierunt.
Alius in uillam suam. Alius uero
ad negotiationē suā. reliqui uero
tenuerunt seruos eius.
& contumelia affectos
occiderunt. rex autem
cum audisset iratus est
& missis exercitibus suis
perdidit homicidas illorū.
& ciuitatem illorū succendit.
tunc ait seruis suis.
nuptie quidem paratę sunt
sed qui Inuitati erant

santa sine scalca zihalonne
thie giladotan zithero brütcloufa
lnta sie ni uiuolcun quemen,
bigondun thō allesamant
sih sihhorō. thir éristo quad lmo.
thorph cousta ih. lnta nōt thurst
haben ih ūz zuganganne lnta gisehen iz
ih bitu thih habe mihi gisihhorotan.
thō quad ander. iuhhidu ohono
cousta ih fimuu lnta ihgangu
gicoron lro. ih bitu thih habe mihi
gisihhorotan. thō quad ouh ander.
ihletta quenun lnta bitu nimag ih
quemen. Abur santa her-andere
scalca sūrquedana. quēdē then giladotan.
seno mīn taga muor garuuta ih
mīne ferri lnta paston sint arslaganu
lnta allu garuuu quemē.
zithero brütcloufa. sie thō
fur goumoloſotan iz lnta fuorum.
ander lntin thorph. ander
zisinemo coufe. thie andere
gifiengun sine scalca.
lnta mit harmu giuueigte
arsluogun. thir cuning thō
mit thiu her-thaz gihor-ta arbalgsih.
lnta gisanten sinen herin
fur lōr thie manslagon.
lnta lro burg bibranta.
thō quad her sinen scalcan.
thio brütcloufa sint garuuu
ouh thie thar giladote uuārun

non fuerunt digni. Ite ergo
Lc ad extiruiarū. In plateas
& uicos & ciuitates
& quoscumq; Inueneritis
pauperes & debiles
& cecos & claudos uocate
ad nuptias. & ait seruus.
factū est dñe sicut Imperasti.
& adhuc locus est. & ait
dñs seruo. Exi Inuias
& repper & compelle Intrare
ut Impleatur domus mea.
dico autē uobis. quia nemo
uirorū illorū qui uocati sunt
gustauit cēnam meam.
& egressi sunt serui eus
Inuias congregauerunt omnes
quos Inuenerunt malos & bonos.
& implete sunt nuptiae
discumbentū. Intrauit autē rex
ut uideret discumbentes
& uidit ibi hominē non uestitū
ueste nuptiali.
& ait illi. Amice quomodo
huc Intraisti non habens
uestem nuptialem.
tunc dixit rex ministris.
ligate pedib; eus & manibus
mitte eū In tenebras exteriores
ibi erit fletus & stridor dentium.
multi autem sunt uocati
pauci uero electi.

206
205
muuārun uuirdige. far &
zi ūz gange uuego. In strāza
Ina In thorph Ina Inburgi
Ina souuelihe ir finda.
thurfage Ina uuanahelle
Ina blinte Ina halze giladot
zithero brūt loufta. thō quad ther scalc.
gitān ist truhān sō thū gibuti.
Ina nobnu ist stat. thō quad
truhān themo scalke. gang ūz In uuega
Ina zizunan Ina beti In gangen
thaz uuerde gi fullit mīn hūr.
ih quidu iū. thaz nioman
thero manno thie thar giladote sint
gicorot minero gouma.
giengun thō ūz sine scalca
In uuega Ina samanozun alle
thie sie fundun ubile Ina guote.
Ina gifulto uuārun thio brūt loufta
sizen tēro. gieng thō In ther cuning
thaz her gisah thie sizen tēan
Ina gisah thar man ungiuūatatan
brūt louft dī hemo giuūate.
Ina quad lmo. friunt uuō
giengi thū hera In ni habent
giuūata brūt louft dī h.
thō quad ther cuning thē ambalton
gibuntanen sinen fuozin Ina herān
sent & In In thū ūz oroftun fin star nara
thar ist uuōft Ina stridunga zeno.
manage sint giladote
fohe gicorane.

207.

xxxvi Tunc abeunter pharisei
in cccxxij
 R. 11
 M. xxx
 le cccxliij
 consiliū inierunt ut caperent eū
 in sermone. & mittunt ei
 discipulos suos cū herodianis
 dicentes. magister scimus
 quia uerax es & uiam dī
 in ueritate docer. & non est tibi
 cura de aliquo. non enim respicis
 personā hominū. dic ergo nobis
 quid tibi uideatur. licet
 censū dari caesari. an non.
 cognita autē nequitia eorum
 ih̄s ait. quid mē temptatis
 hypochritae. ostendite mihi
 nomisma census. ac illi
 obtulerunt ei denarium.
 & ait illis ih̄s. cuius est
 imago haec & supra scriptio
 dicunt ei. caesaris.
 tunc ait illis. reddite ergo
 quae sunt caesaris caesari
 & quae sunt dī dō.
 & audienter mirati sunt
 & relicto eo abierunt.
xxxvii | Nullo die accesserunt ad eum
in cccxxij
 R. 11
 M. xxx
 le cccxliij
 sadducei qui dicunt
 non esse resurrectionem.
 & interrogauerunt eū dicentes.
 magister. moyses dixit.
 si quis mortuus fuerit
 non habens filios ut ducat
 frater eius uxorem illius.

Th thō. giengante thie pharisei
Le giengun ingirata thaz sie in bifiengen
 in uorte. in ta santon lmo
 sine iungiron mit heroder mannan
 susquedante. meistar uuir uutzumer
 thaz thu uuār uuīra bife in ta goter uug
 in uuāre lēris. in ta nist thir
 suorga fon ni hanigemo ni scouuor thu
 hetz manno. quid uīr.
 uuaz thir girehanri. ist ar loubte
 zinz zigebanne themo keisore. odo ni.
 fur stantanemo lro ueihhane.
 quad ther heilant. uuaz costot lrmih
 lihizara. oug & mir
 then muniz ther zinsē. sie thō
 brāhtun lmo phending.
 thō quad in ther heilant. uuer ist
 thaz glih neri in ta thaz gisēib thar oba
 thō quadun sie lmo. ther keisorer.
 thō quad her in. getet
 thiu ther keisorer sint themo keisore
 in ta thiu thar sint goter gotē.
 thaz thō gihorente uuīntorotun
 in ta lmo fur lāzanemo fuorun.
Th in themo tage giengun zi lmo
Le sadducei thie thar quadun
 thaz ni uuāri urrest
 in ta frageū in susquedante.
 meistar. moyses quad.
 oba sih uuer tōt uuirdit
 ni habenta suni thaz neme
 sīn bruoder sina quenun.

207
208
& iuravit semen fratri suo.
erant autē apud nōr septē fr̃r
& primus uxore ducta
defunctus est. & non habens sem̃.
reliquit uxorem suam fr̃i suo.
similiter secundus mortuus ē.
sine filio. & tertius acceperat illā
& omnes septē & non relinquerunt
semen. novissimē autē omniū
& mulier defuncta est.
In resurrectione ergo cuius eorū
erit uxor. omnes enī habuerunt eā.
& ait illis ihs.
Erratis nescientes scripturas
neque uisum dī.
filii huius sæculi nubent.
& traduntur ad nuptias.
illi autē qui digni habebuntur
sæculo illo & resurrectione
ex mortuis neque nubent
neq; ducunt uxores. neq; enim
ultra mori poterunt.
sed sunt sicut angeli dī in cælo.
& sunt filii dī cum sint
filii resurrectionis. quia uero
resurgant mortui. non legistis
in libro moysi super rubum
quia dictum est adō.
quomodo dixerit illi dī. ego sū
dī abraham. dī isaac.
dī iacob. non est dī mortuorū
sed uiuorū. omnes enī uiuunt ei.

Inci aruueke samon sinemo bruoder.
uuarun mit unŕ sibun bruoder
Inci ther eristo ginomanero quenun
arstarb. Inci her ni habenti samon
fur liez sinā quenun sinemo bruoder.
sama thie astoro arstarb
ūzan kind. Inci ther thritto ginam sia
Inci alle sibuni Inci ni fur liezun
samon. thō zi iungisten allero
thaz uūib arstarb.
Incihero urresti uueliher lro
ist thi u quena. alle habē un sie sia.
thō quad in ther heilant.
Incirot ni uutzera giterib
noh goter megin.
thiu kind therro uuerota gihiuuent
Inci uuerdent fur selit zibrutloufqn.
thie thar uuiridge gi habente sint
therro uuerota Inci urresti
fon toten. noh sie nihiuuent
noh quenun ni holont. noh
eli hor arsterban mugun.
ouh sint sō goter engila in himile.
Inci sint goter barn mit thi sie sint
kind urresti. bi thi u uanta
arstantent thie toten. ni lā sut lŕ
Inci moyseser buohhan ubar thien thorn
uanta gi quā an uuar fongote
uuo lmo got quad. ih bim
got abrahamer. got isaker.
dī iacob. nist got totero
ouh lebentero. alle lebent lmo.

209.
208
uor ergo multū erratur. & audientes
turbae mirabantur

Le In doctrina eius. respondentes autē
quidam scribarū dixerunt.
magister benedixisti.

xxxviii Pharisei autem uidentes
ccxxiii
vi
ccxxxi quia silentiū inposuerat
& sadducei conuenerunt in unū.
& accessit unus de scribis
legis doctor temptans eū & dicens.
magister quod ē. mandati magnū
in lege. At illi ihs.
primū omnium mandatum est.
Audi israel. dñs dñs noster
dñs unus est. & diligis dñm
dñm tuū ex toto corde tuo.
& extota anima tua.
& extota mente tua.
& extota uirtute tua.
hoc est primum & maximū
mandatū. secundū autē simile ē.
huic. diligis proximiū tuum
sicut te ipsum. In his duobus
mandatis uniuersa lex pendet
& prophete. & ait illi scriba. **of**
xxxix bene magister in ueritate dixisti.
x quia unus est & non est alius
propter eum. & ut diligatur
ex toto corde. & extoto
intellectu. & extota anima
& extota fortitudine.
& diligere proximum

Ir filu Irrot. thaz thō gihorente
thio menigi uūntorotun
In sinero lēru. thō antlingtun
sime thero buohharo liti quadun.
meister uuola quadi thu.
thie pharisei gisehente
thaz her stinern gisaxta
thō sadducei quamun in ein.
Ina gieng thō ein fon then buohharin
euua lerari costontei sin liti quedana.
meister uuaz ist mihhil bibot
In euuu. thō quad lmo ther heilant.
thaz erista allero biboto ist.
hori irahel truhan got unser
ein got ist. Ina minner truhan
got thinan fon allemo thinem herzen.
Ina fon allero thinero selu.
Ina fon allemo thinem mo muote.
Ina fon allemo thinem megin.
thiz ist thaz erista liti meister
bibot. thaz aftera ist gilih
theremo. thaz thū minnor thinan nahiston
samarō thih selbon. In thesen zuan
bibotun al thiu euua hang &
Ina uūtzagon. thō quad lmo ther buohhari.
uuola meister In uūare quadi thū.
thaz her ein ist liti nist ander
āzan Inan. Ina thaz her sigiminnot
fon allemo herzen. Ina fon allemo
furstantnessē. Ina fon allero selu.
Ina fon allero strengi du.
Ina minnon sinan nahiston.

tamquam seipsum. maius est
omnibus holocaustis; & sacrificiis
ih̄r autem uidens
quod sapienter respondisset
dixit illi. non es longe
a regno dī. recte respondisti.
hoc fac & uiues.

Lc **lccxxi** ille autē uolens iustificare se
seipsum dixit ad ih̄m.

& quis est meus proximus
rescipient autem ih̄r
dixit. homo quidā descendebat
ab hierusalem in hiericho.

& incidit in latrones
qui & iam despoliauerunt eū
& plagis in postis
abierunt semi uiuo relicto.

Accidit autē ut sacerdos quidā
descenderet eadem uia
& uiso illo praeteriuit.

similiter & leuita

cum esset securus locum

& uideret eum transiit.

samaritanus autē quidā transiens
uenit securus uiam. & uidens eū
misericordia motus est.

& ad ppianr alligauit uulnera eius
infundens oleum & uinum.

& inponens illū in iumentū suū
duxit in stabulum

& curam eius egit. & altera
die protulit duos denarios

sama sō sih selbon. mēra ist thaz
allen bluostaran lra zēbarun.
ther heilant thō gisehenta
thaz her spāh lihho antlingta
quad lmo. nibis thū uerro
fon goter rihhe. rehto antlingtas.
thaz tuo lra leber.

her uiolta thō reht festigon
sih selbon quad zithemo heilante.
uuer ist mīn nahisto.

Inphieng thō ther heilant
lra quad. sum man steig nidar
fon hierusalem in hiericho

lra ana gifiel lra ioba

thie giuuerō biroubotun lra

lra uuūntun anagitanen

giengun sami quekemo furlāzanemo.

giburta thō thaz sum biscof

nidar steig lra chemo selben uuege

lra lmo gisehanemo furi fuor.

sama tōā. ther ambacht

mit thū her uuar nah thō stōi

lra girah lra furi fuor.

Andero thoto sum farenta

quam nah lmo. lra lra gisehenta.

uuard mita da giruort.

lra sih nahenta bant sina uuūntun

gōz thara ana oli lra uuūn.

lra uf sezent lra in sin nōz

letta lra in siner staluuister hūr

lra habēā sin suorgun. andarer

tager brāhta zuene phendinga

xiii

gentiū taurur. ē. & docturus gentes.
quis ē hic sermo quem dixit.
quæritas me & non inueni & iſ.
& ubi sum ego uos non potestis
uenire; In nouissimo autē die
magnæ festiuitatis stabat iſr
& clamabat dicens.

qui ſcit ueniat ad me
& bibat. qui credit in me
ſicut dicit ſcriptura. flumina
de uentre eius fluent
aque uiuæ. hoc autē dixit
de ſpū quem accepturi
erant credentes in eum.
non enim erat ſpſ datus
quia iſr nondum fuerat

glorificatus. Ex illa ergo turba **10** **¶**
cum audissent hos sermones eius
dicebant. hic est uere propheta.
Alii dicebant hic est xpr.

quidā autē dicebant. numquid **10** **¶**
agudilea xpr uenit.

nonne dicit ſcriptura quia ex ſemine
dauid & de bethleem castello
ubi erat dauid uenit xpr.

Diſſenſio itaque facta eſt **10**
in turba propter eum.

Uenerunt ergo miniſtri **10**
ad pontifices & phariſæos
& dixerunt eis illi. quare
non adduxiſtis eum.

thioto no fert in lēte thiota.
uuaz uoort iſt thiz thaz her quad.
lr ſuohb & mih in lēte niſind &
in lēte thār ih b. thara nimugut lr
quemen. In themo iungſten tage
mih hilerō lomal ſtuont ther heilant
in lēte rios ſur quedanta.
then thie thurſte ther queme zimir
thaz her trinke. ther in mih giloubit
ſō giſeribit quidit. fluzzi
ſon ſinero uuambu fliozent
lebenter uuazarer. thaz quad her
ſon themo geiſte then ſie in phahente
uuārūn giloubente in inan.
niuuar ther geiſt giſeban
uuanta ther heilant niuuar noh thanne
gidiuriſot. ſon thero menigi uuār lūho
nit thiu ſie giſhōr tūn thiu ſinu uoort
quādun. thiz iſt ziuuārē uuīzago.
Andare quādun thiz iſt chriſt
ſume quādun. Enoni
quimite chriſt ſon galileu
la quidit giſerip. uuanta ſon ſāmen
dauidē in lēte ſon thero burgilum bethleē
thār dauid uuar quimite chriſt.
meſſe zumſt uuar giuuerō
in thero menigi thuruh inan.
quamun thō thie ambahā
zichen biſcofan in lēte zichen phariſem
in lēte quādun ſie in. bihiu
nigilettut lr inan.

responderunt ministri
 numquā sic locutus ē. homo
 sicut hic homo. responderunt
 ergo eis pharisei.
 numquid & uos reduci estis.
 numquid aliquis ex principibus
 credidit in eū aut ex phariseis
 sed turba hæc quæ non nouit
 legem maledicta est.
 dicit nicodemus ad eos
 ille qui uenit ad eū nocte
 qui unus erat ex ipsis; numquid
 lex nostra iudicat hominē
 nisi audierit ab ipso prius
 & cognouerit quid faciat.
 responderunt & dixerunt ei;
 numquid & tu galileus es.
 scripture & uide quia propheta
 a galilea non surgit;
Congregatus autē phariseis
 interrogauit eos ihs dicens;
 quid uobis uidetur de xpo.
 cuius filius est. dicunt ei
 dauid. ait illis. quomodo
 ergo dauid in libro psalmorum
 uocat eum dñm dicens;
 dixit dñs dño meo
 sede ad dexteris meis.
 donec ponā inimicos tuos
 scabillū pedum tuorum;
 si ergo dauid in spū

M cccxv
 R 11
 M cccxvi
 Lccc xlv

M cccxvi
 R 11
 M cccxvii
 Lccc xlvii

thō antlingtun thie ambabta
 nio in altere sprah sō man
 sō thesē man. thō antlingtun
 in thie pharisei.
 enoni birut lr fur lette.
 enoni ening fon thei heriston
 giloubta in inan odo fon thei phariseis.
 ouh thisū menigi thiū thar nuuaz
 euua ist fur uuerge.
 thō quad nicodemus zi in
 thei thar quam zi lmo naher.
 thei uuas ein fon thei. eno
 unsar euua tuomit siū man
 nibi gihore fon lmo er;
 lma fur stante uuaz her tuo.
 thō antlingtun sie lma quadun lmo;
 enoni bistu galileus.
 scruto lma gisih thaz uuizago
 fon galileu niar stent.
Ioh **Le** gisamanoten thei pharisei
 fragē a sie thei heilant sus quedana;
 uuaz ist iū gisehan fon christe.
 uuer sun ist her. thō quadun sie lmo
 dauid. thō quad her in. uuō
 dauid in buohhe selmo
 nen nte inan truhan sus quedana.
 quad truhan zimīnemo truhane
 sizzi zimīnero zerauūn.
 unz ih gisezzu thīne fianta
 untar scamal thīnero fuozo,
 oba dauid uuār lihho ingeste

uocat eum dñm quomodo
filius eius est. & nemo poterat
respondere ei uerbum.
neque ausus fui quisquam
ex illa die eum amplius
interrogare.
terum locutus est eis ihs 10
dicens. ego sum lux mundi.
qui sequitur me non ambulat
in tenebris. sed habebit lucem
uitę. dixerunt ei pharisęi;
tū de cęlpro testimonium
perhiber. testimoniū tuū non ē uerū.
Respondit ihs & dixit eis.
& si ego testimoniū perhibeo
de me lpro. uerum est
testimoniū meum. quia scio
unde ueni & quo uado
uor autem nescitis unde uenio
aut quo uado. uor secundū carnē
iudicatis. ego non iudico quemquā.
& si iudico ego iudiciū meum
uerum est. quia solus non sum.
sed ego & qui misit me pater
& in lege ur̃a scriptum est.
duorum hominū testimoniū
uerum est. ego sum qui testimoniū
perhibeo de me lpro.
& testimoniū perhibeo de me
qui misit me pater.
dicebant ergo ei. ubi ē. pater tuus;

274
nemnit inan truhān uuō
isther sīn sun. lra nioman molta
Arclingen lmo uuort.
nob gtauřag uuar eining
fon themo tage lnan elihor
fragen.
Abur sprah in ther heilant
susquedant. ih bim liht mit aligarter.
thie mir folgē nigēt
Infin starnessin. ouh habē liht
liber. thō quadun lmo thie pharisei.
thū fon thir selbemo giuuznersi
sager. thīn giuuzner nist uuār.
thō Arclingta ther heilant lra quad lra;
lra oba ih giuuznersi sagen
fon mir selbemo uuār ist
mīn giuuznersi. uuantā ih uuar
uuanan ih quam lra uuara ih faru.
lr niuuzut uuanan ih quimu
odo uuara ih faru. lr after fleske
tuomē. ih ntuomu niomannen.
oba ih tuomu mīn tuom
ist thanne uuār uuantā ih eno nibim.
ouh ih lra thie mih santa ther fater
lra in iuuaru euuū ist giscrihan.
zuero manno giuuznersi
ist uuār. ih bim thie giuuznersi
sagen fon mir selbemo.
lra giuuznersi sagē fon mir
ther mih santa thie fater;
thō quadun sie lmo. uuār ist thīn fater;

10 LXXXVII
at exii
le exviii

Respondit ih̄s.

neque mē scīr neq; patrē meum.

si mē scīr & ir for sitan

& patrē meum scīr & ir;

10 LXXXVIII

ego uado & quārtā mē

& in peccato ur̄o moriemini.

quo ego uado uor n̄ potestis uenire.

dicebant ergo iudaei. numquid

interfici & sēm & ip̄sum quia

dicit. quo ego uado uor n̄ potestis

uenire; & dicebat eis;

uor dede or sū estis ego desuper missū.

uor de mundo hoc estis. ego non sum

de hoc mundo. dixi ergo uobis;

quia moriemini in peccatis ur̄is.

Si enim n̄ credideritis. quia ego sum.

moriemini in peccato ur̄o.

Dicebant ergo ei. Tu quis es.

Dixit eis ih̄s. principium.

qui & loquor uobis. multa habeo

de uobis loqui & ludicare.

sed qui misit me. uerax est.

& ego quae audiui ab eo.

haec loquor in mundo.

& non cognouerunt q̄ patrē eis

dicebat dñm. dixit ergo eis ih̄s.

cum exalta uertis filiū hominis.

tunc cognoscetis. quia ego sum.

& a me ip̄so. facio nihil.

sed sicut docuit me pater.

haec loquor. & qui misit.

10 th̄o antlingta ther heilant.

nōh lrmih nuuizut nōh minan fater.

oba lrmih uuestit odouuan

ir minan fater uuestit.

10 ih faru lnta lr suohh & mih.

lnta ln iuuarusuntū arsterb & lr.

thara ih faru thara nimugut lr quemen.

th̄o quadun th̄e iudaei. enoni

arsterb her s̄ih selbon uuantū

her quidit. thara ih faru lr nimugut

thara quemen. th̄o quad her ln.

lr birut fon nidana ih bim fon then ufluhhan

lr birut fonder ro uuerata. ih nibim

fon then ro uuerata. ih qui du iū

thaz lr arsterb & ln iuuaren suntan

oba lrmih loub & thaz ih bim.

thanne arsterb & lr ln iuuaro suntū

th̄o quadun sie lmo. uuerbistu.

th̄o quad lnter heilant. anagin.

thaz ih iū sprihu. managu haben ih.

fon lū zisprehhanne lmq zituomenne.

ouh thermih santa. ther ist uuār.

lntathiū lhgihosta fon lmo.

thiū sprihu lntathiū lnta lgar te.

lnta sienifur tuontū thaz her then fater

lnquad got. th̄o quad lnter heilant.

mitthiū ir arheu & then mannessun.

thanne furstant & ir iz. thaz ih iz bim.

lnta fon mir selbemo. nio uuih tuon

ouh s̄o mih lērtā th̄r fater.

thiū sprihu ih. lntathiū mih santa.

mecum est. non relinquit me solum.
quia ego quæ placita sunt ei.
facio semper. hæc illo loquente.
multique crediderunt in eum.
dicebat ergo ih̄s ad eos.
qui crediderunt ei iudeos.
si uos manseritis in sermone meo.
ueri discipuli mei eritis.
& cognoscetis ueritatem.
& ueritas liberauit uos.
responderunt ei.
semen abrahe sumus & nemini
seruiui mus umquam
quomodo tūdicis liberi eritis.
Respondit eis ih̄s.
Amen amen dico uobis.
quia omnis qui facit peccatum
seruus est peccati.
seruus autē non manet in domo
in æternum. Filius manet in æternū.
si ergo filius uos liberauerit.
ueri liberi eritis.
scio quia filij abrahe estis.
sed queritis me interficere.
quia sermo meus n̄ capit in uobis.
ego quod uidi apud patrem loquor.
& uos quæ uidistis apud patrem
uestrum facitis.
Responderunt & dixerunt ei.
paternoster abraham est.
Dicit eis ih̄s.

ther ist mit mir. her nifur lazit mi he non.
uuanta ih̄ thiulmo lih hent.
tuon. simbolun. thisulmo spēhentemo.
manage gilobtun in inan.
tho quad ther heilant. zichen
thie lmo giloubtun ludon.
oba lr uuon & in minemo uuofte.
Zi uuare birut lr thannemine lungiron.
lnta lr furstantet thanne uuar.
lnta uuar arlostā. iuuuh.
tho ant lingtun sie lmo.
uuir birun abrahames samo lnta in omne
thionotumet loim altēre
uūo quidistalr birut frige.
tho ant lingta lnta ther heilant.
uūar uūar quidistalr lū.
birthiu allero giuuelih thie suntatuot
ther ist suntun scale.
scale ni uuon & in hūse
Zi euuidu. ther sun uuon & Zi euuidu.
oba ther sun lūuuh arlostā.
thanne birut lr uuar lihho frige.
lh uueiz thaz lr abrahames barn birut.
ouhirsuoh h̄ & mih ziars lahenne.
uuanta min uuort nibifahit in lū.
thaz ih̄ gisāh mit minemo fater thaz sprihhuib.
lnta lr thiulrgisāhuc mit fater
iū uuaremo thaz tuot ir
tho ant lingtun sie lnta quadun lmo.
unser fater ist abraham.
tho quad lnta ther heilant.

si filij abrahe estis.
 opera abrahe facite
 nunc autē queritis me interficere.
 hominē qui ueritatē uobis locutus
 sum quam audiui adō.
 hoc abraham non fecit.
 uos facitis opera patris uestri.
 dixerunt itaque ei.
 nos ex fornicatione n̄ sumus natq.
 unum patrem habemus dñm.
 Dixit ergo eis ih̄s.
 Si dñs pater uester esset & diligere-
 utique me.
 ego enim ex dō p̄cessi & ueni.
 neque enim amē ipso ueni
 sed ille me misit
 quare loque lā meā non cognoscitis.
 quia n̄ potestis audire sermonē meū.
 uos ex patre diabulo estis.
 & desideria patris uestri uultis facere.
 ille homicida erat ab initio.
 & in ueritate non stetit.
 quia non est ueritas in eo.
 cum loquitur mendacium.
 ex propriis loquitur quia men-
 dax est & pater eius.
 ego autē quia ueritatem dico
 non creditis mihi.
 quis ex uobis arguit me de peccato.
 si ueritatem dico quare uos
 non creditis mihi.

oba lr abrahames kind sit.
 thanne tuot lr uuerc abrahames.
 nus uobh & lrmih ziar slahenne.
 manther lū uuar sprah thiuh gi
 hosta fongote.
 thaz nitā abraham.
 lr tuot lū uares fater uuerc.
 tho quadun sielmo.
 uuirni birumes fon huoregiborane.
 einan fater haben uuir got.
 tho quad lnther heilant.
 oba got lū uar fater uuari thanne
 minnotat lrmih.
 lh fongote fram gieng lnti quam.
 nob ih fon mir selbemo ni quam
 ob her mih santa.
 birui nifur stant & lrmih na sprahha
 uuanta lrmimugut gihoren m̄n uuost.
 lr birut fon fater diuuale.
 lnti lūsta lū uares fater uuoll & lr tuon.
 ther uuas mans lago fon anagin ne.
 lnti lū uare nigi stū ont.
 uuanta nist uuar lnlmo.
 mit thiuh her sprih hit lugina.
 fon sinen eiganen sprih hit uuanta
 her luggist lnti sin fater.
 lh uuar lih ho uuanta ih uuar quidu
 nigi loub & lrmir.
 uuersoneu thuuengit mih fon suntan.
 ob lh uuar quidu birui nigi loub &
 lrmir

qui est ex dō uerba dī audit.
propterea uos non auditis
quia ex dō non estis.
Responderunt igitur ludæi
& dixerunt ei.
nonne benedicimus nos quia
samaritanus es tu & demoniū habes.
Respondit ih̄s. ego demonium
non habeo sed honorifico
patrem meum. & uos in honorastis me.
ego autē non quero gloriā meam.
est qui querat & ludicat.
Amen amen dico uobis.

Si quis sermonem meum serua
uerit mortē non uidebit in æternū.
Dixerunt ergo ludæi.
nunc cognouimus qd demoniū habes.
abraham mortuus est & pph̄e
& tu dicis.

Si quis sermonem meum seruaue
rit non gustabit mortē in æternū
numquid tu maior es patre nr̄o
abrahā qui mortuus est & pro
ph̄e mortui sunt.
quem te ipsum facis.

Respondit ih̄s. Si ego glorifico
me ipsum gloria mea nihil ē.
est pater meus qui glorificat me.
quem uos dicitis quia dñs noster ē.
& non cognouistis eum. Ego autē
noueū. & si dixerō qd non scio eum.

ther fongote ist ther hort gotes uuort
bithu nigi hor & ir uuanta ir fon
gote nibirut.

thō ant lingitū thie iudei
lnta qua dun imo.

eno la queden uuir uuola uuanta
samarita nise bistu lndiuual habes.
thō ant lingita ther heilant. ih̄n
haben diuual uz ouh ih̄ erā
minan fater. lntalr lnter & mih.
lhnis uohhu mina diurida.

ther ist ther suoh hit lnta tuomit.
uuar uuar quidu ih̄ lū.

so uuer somin uuort bihelat tōd
nigsi hit her ziēuudu.

thō qua dun thie ludæi.

nu furstante mes thaz thū diuual habes.
abraham ist tōt lnta uui zagon
lnta thū quidis.

so uuer min uuoft bihelat

nigi corot to des ziēuudu.

nob thū mero bist unsaremo fater

abrahame thie thar tōt ist lnta
uui zagon sint ouh tote.

uen tuos thuthih selbon.

thō ant lingita ther heilant. obih diurnson
mih selbon thanne min diurida niouuith ist
ist min fater thie mih diurit.

then qued & ir thaz her uuar got si
lnta irni fur stuent lnan. ih̄uuar lthho
uueiz lnan. lnta obih quidu thazih man niuurti

220.
ero similis uobis mendax.

sed scio eum & sermonem eius seruo.
abraham pater uester exultauit
ut uideret diem meum. & uidit
& gauisus est. dixerunt ergo iudei ad eum.
quinquaginta annos nondum habes
& abraham uidisti
Dixit eis ihs. Amen amen dico uobis.
antequam abraham fieret ego sum.
tulerunt ergo lapides ut lacerent eum
ihs autem abscondit se & exiit
de templo.

cxlii
10 lxxxviii
X Et praeteriens uidit hominem caecum
a natiuitate & interrogauit eum
discipuli sui. Rabbi
quis peccauit hic aut parentes ei
ut caecus nasceretur.
Respondit ihs. neque hic
peccauit neque parentes eius.
sed ut manifestetur opus dei in illo.
me oportet operari opera eius
qui misit me donec dies est.
uenit nox quando nemo potest
operari. quamdiu in mundo sum
luxum mundi.
haec cum dixisset. exiit in terram
& fecit lutum ex puto. & leuit
lutum super oculos eius. & dixit ei.
uade laua in natatoria siloe.
quod interpretatur missus.
abiit ergo & lauit & uenit uidens.

thanne bim iu gilih luggi.
uz ouh ih uueiz lnan lnta sin uuoort bihactu.
abraham iuuar fater gisah thaz her
gisah minantag. lnta her sah
lnta gisah. thoquadunthie uidei zilmo.
finszug laronoh nihabes
uiuogisahi thu abrahaman sih lu.
thoquad lnta herheilant. uuaruuar quidu
erthanne abraham uuari er bimih.
thonamun siestena thaz sie uuirphm lntan.
her tho bargsih lnta gient uz
fonthemo tempale.
furfarent gisah man blintan
fongi burq. lnta fragetun lnan
sinelungiron. mei star.
uuer suntota thesedo sine eldiron
thaz her blint uir digiboran.
tho ant lingitatherheilant. noh theser
suntota nob sine eldiron. Inimo.
uz ouh thaz uir di ar ougit gotes uuer
mihgilimphit uuirkan sinu uuer
thiemih santa unziz tag ist.
quimit nabt thanne nio man mag
uuirkan. solango soih lnta lnta ligartebm
sobimih liobt mitaligartef.
mitthi uherthi suquad. speo lnerda
lnta leimon fonspeih hatrun lnta salbota
then leimon ubar sinu ougunt lnta quadlmo.
far lnta uua scethih lnta hemouuaz arefiloe
thaz ist arrekit gisentit.
fuor her tho lnta uuo scethih lnta qua gisehent.

Itaq; uicini & qui uidebant eū prius
quia mendicus erat. & dicebant.
Nonne hic est qui sedebat
& mendicabat. alii dicebant
quia hic est. alii autem nequaquam.
sed similis est eius. ille autē dicebat.
quia ego sum. dicebant ergo ei.
quomodo aperi sunt oculi tibi.
Respondit. Ille homo qui dicit
ih̄s. lutum fecit & unxit
oculos meos. & dixit mihi.
uade ad natatoria siloe & laua.
& abii. & laui & uidi.
dixerunt ei. ubi est ille.
ait. nescio. adducunt eum
ad phariseos qui cæcus fuerat.
Erat autem sabbatū quando lutū fecit
ih̄s. & aperuit oculos eius.
Iterum ergo interrogabant eum
pharisei. quomodo uidisti &
ille autem dixit eis. lutū posuit
mihi sup oculos. & laui. & uideo.
Dicebant ergo ex phariseis quidam.
non est hic homo adō
quia sabbatum non custodit
alii dicebant. quomodo potest
homo peccator hæc signa facere.
& scisima erat in eis.
Dicunt ergo cæco iterum.
tu quid dicis de eo. qui aperuit
oculos tuos. ille autem dixit.

giuueso the nahiston in the maner gisahun
thaz her b&alari uuas. quadun
enonist thiz ther the thar sar
Intab&olata andere quadun
her ist iz. andere quadun nist
uzouh her ist imo gilih. her uar lih ho quad
ih̄bm iz. tho quadun sie imo
uuō sunt thir thiu ougun Intan u
tho antlingta her. ther man thiedar ist giquetan
heilant. her t&aleimon in t&alбота
minu ougun Inti quad mir
far zithemo uuazare siloe in t&uuasethih
Inti ih̄ fuor Inti uuōsc in t&gisah
tho quadun sie imo. uuar ist her.
tho quad her niuueiz. tho lettun sie then
zithen pharisei thie thar blint uuas
tho uuas sambaztag tho then leimont&a
ther heilant. Inti aroffonota sinu ougun
abur fræg&un in an
thie pharisei uuō her gisah
tho quad her in leimont&a her
mir abar minu ougun Inti ih̄ uuōsc Inti gisah
quadun duarlichon fonden pharisei sume
nist the se man fongote
bithiu uuanta sambaztag nibi helat
an there quadun uuōmag
suntig man thisiu zethan duon.
Inti gisliz uuas Inti
tho quadun sie themo blinten abur
thu uuaz quidist fonde mo thithir Inti
thimiu ougun. her quad tho.

quia propheta est.

non crediderunt ergo iudei de illo

quia caecus fuisset & uidisset.

donec uocauerunt parentes eius

qui uiderant. & interrogauerunt

eos dicentes. hic est filius uester

quem uos dicitis quia caecus natus est

quomodo ergo nunc uidet.

Responderunt eis parentes eius

& dixerunt. scimus quia hic est

filius noster. & quia caecus natus est.

quomodo autem nunc uidet

nescimus. aut quis eius aperuit

oculos. nos nescimus;

Ipsum interrogate aetatem habet.

Ipse de se loquatur.

Haec dixerunt parentes eius

quia timebant iudeos.

Iam enim conspirauerant iudei

ut si quis eum confiteretur christum

extra synagogam fieret.

Propterea parentes eius dixerunt.

quia aetatem habet

Ipsum interrogate.

Uocauerunt ergo rursus hominem

qui fuerat coecus & dixerunt ei.

da gloriam deo.

Nos scimus quia hic homo

peccator est. dixit ergo ille.

si peccator est nescio. unum scio.

quia coecus cum essem modo uideo.

uuanta her uurzago ist.

nigiloubtun thie iudei fon lmo

thaz her blint uuari lnti gisahi.

unz sie gihalotun sine eldiron

thiez gisahun lnti fragetun

sie sus quedenet ist theser luer sun

themir quet & thaz er blint giboran uari.

uuio sihit her thanne nu.

tho antlingtun ln sine elchiron

ln ti quadun uuir uuizun thaz theser ist

unser sun. lnti thaz her blint giboran ist.

thanne uuio her nu gisehe

ni uuizu mes. odo uuir gioffonot sinu

ougum. uuir ni uuizu mes

lnan fraget altar habet.

her sprehe fon lmo selbemo

thiz quadun sine eldiron

uuanta sie forhtun thie iudeon.

lu tho gietnotun sih thie iudei

oba uuir lnan christ bi iachi

uz fon theru samanungu uuari.

bi thi u sine eldiron quadun

bi thi u uuanta her altar habet

ln selbon fraget.

gihalotun then man abur

ther blint uuas. lnti quathun lmo

gib gotte diurida.

uuir uuizumes thaz theser man

suntig ist. tho quad her

oba her suntig ist ni uuirz. ein uuirz ih

mit diu ih blint uuas. nu gisihu.

Dixerunt ergo illi. quid fecit tibi.

quomodo aperuit tibi oculos.

Respondit eis. dixi uobis iam

& audistis. quid iterum uultis
audire. Numquid & uos uultis discipuli

eius fieri. maledixerunt ei

& dixerunt. tu discipulus illius sis.

Nos autem moysi discipuli sumus.

Nos scimus quia moysi locutus est dñs.

hunc autem nescimus unde sit.

Respondit ille homo & dixit eis

In hoc enim mirabile est

quia uos nescitis unde sit.

& aperuit meos oculos.

Scimus autem quia peccatores

dñs non audit. sed si quis dñi cultor

est. & uoluntatem eius facit hunc exaudit.

A seculo non est auditum.

quia aperuit quis oculos coeci nati.

nisi esset hic ad dñm non poterat facere

quicquam.

Responderunt & dixerunt ei.

In peccatis natus es totus & tu doces nos.

& eiecerunt eum foras.

xxxiii
lo lxxx
viii
x

Audiuit ih̄s quia eiecerunt eum foras. **lo**

& cum inuenisset eum dixit ei.

tu credis in filium dñi

respondit ille & dixit.

quis est dñs ut credam in eum

& dixit ei ih̄s & uidisti eum

& qui loquitur tecum ipse est.

tho quadun sie lmo uux tēa her thir.

uūo lntēa her thinu ougun.

tho andingta in ihquad lū iu

lnta ir gihortut. uūaz uūollet ir abur

gihoren. uuellet ir iungiron

sine uuesan. tho fluochotun sie lmo

lntaquadun. thu sis sin iungiro

uuir birumes moyseses iungiron.

uuir uuirumes thaz moyseses sprah got

thesan niuuzuuuuir uuanan her ist.

tho andingta der man lntaquad in

lntihu ist uūntar

thaz ir niuuzit uuanan her si.

lnta lntēa minu ougun.

uuir uuirumes uuarliche daz suntage

got nigihorit. oh oba uuer gotes bigengiri

ist. lnta sinan uuillon tuot thengihorit.

fon uuereti niuuard gihorit.

thaz uuer gioffanoti ougun blint giboranes

niuuari dese fongote ni molra tuon

thes louuht.

tho andingtaun sie lnta quadun lmo.

lntunton bist al giboran lnta thuleris unsih.

lnta uuirpfun in uz

gihorta ther heilan thaz sie in uz uuirpfun.

mit diu er in uant quad lmo.

thu giloubis in den gotes sun

tho andingta er lntaquad

uuer ist iz trohtan lnta ih giloubu lntan.

thoquad lmo ther heilant thugisahlman.

lnta ther mit dir sprihht er ist iz.

at ille ait. credo dñe.
 & prociens adorauit eum.
 & dixit ei ihs
 In iudiciu ego In hunc mundu ueni
 ut qui non uident uideant.
 & qui uident caeci fiant.
 & audierunt ex phariseis
 qui cum ipso erant. & dixerunt ei.
 Numquid & nos caeci sumus.
 dixit eis ihs
 si coeci essetis non haberetis peccatum
 nunc uero dictis quia uidimus.
 peccatum ur̄m manet
 amen amen dico uobis
 qui non Intrae per ostium
 In ouile ouium
 sed ascendit aliunde ille fur est
 & latro. qui autem Intrae per ostiu
 pastor est ouium
 huic ostiarius aperit
 & oues uocem eius audiunt.
 & proprias oues uocat nominatim
 & educet eas.
 & cum proprias oues emisert.
 ante eas uadit. & oues
 illum sequuntur. quia sciunt
 uocem eius. alienum autem
 non sequuntur. sed fugiunt ab eo.
 quia non nouerunt uocem
 alienorum. hoc prouerbiu
 dixit illis ihs.

tho quad er lmo giloubu trohtin.
 In nidar fallenti bēota Inan
 tho quad imo ther heilant.
 In duom quam ih In thesa uueralt.
 thaz thie dar nigisēhent gisēhen
 In thie dar gisēhent daz sie sin blinte
 In a gihortun fon then fariseis
 thie mit lmo uuarun. In a quadun lmo.
 eno nu birun uuir blinte
 tho quad in ther heilant.
 ob ir blinte uuart thane ni habet ir sunta
 nu quedet ir uuir gisēhemes.
 lū uuer sunta uuonē
 uuār uuār quid ih lū
 thie thar In niget thurah duri
 In then euuist thero scapho
 oh gistigt alles uuanan ther ist thio b
 In a scaberi. thie dar ing & thurah thio duri
 ther ist hira scafo
 themo In duot ther duri uuart.
 In a scaf sina stemma gihorent.
 In a eiganu scaf nem nit nama hasto
 In a letit sie uz
 In a mit diu er thiu eiganu scaf uz sentat
 thanne uerit er In a uora In a scaf
 folgent lmo. uuanta siu uuizzun
 sina stemma. fremiden
 ni folgent. oh fliehent fon lmo.
 uuanta sie ni uuestun stemma
 fremidero. thaz biuurti
 quad in ther heilant.

illi autem non cognouerunt
 quid loqueretur eis
 Dixit ergo eis iterum ih̄s
 amen amen dico uobis
 quia ego sum ostium ouium
 omnes quotquot uenerunt
 fures sunt & latrones
 sed non audierunt eos oues.
 ego sum ostium per me
 si quis introierit saluabitur.
 & ingredietur & egredietur
 & pascua inueniet. fur non uenit
 nisi ut furetur & mactet
 & perdat. ego ueni ut
 uitam habeant & abundantius habeant.
 ego sum pastor bonus. bonus pastor
 animam suam dat pro ouibus suis.
 mercenarius & qui non est pastor
 cuius non sunt oues proprie
 uidet & lupum uenientem
 & dimittit oues & fugit
 & lupus rapit & dispergit oues.
 mercenarius autem fugit
 quia mercenarius est.
 & non pertinet ad eum de ouibus.
 ego sum pastor bonus
 & cognosco meas
 & cognoscunt me meas.

lo xc
 m̄ xcii
 le cxviii
 Sicut nouit me pater & ego agnosco
 patrem

lo xc
 m̄ xcii
 le cxviii
 Et animam meam pono pro ouibus meis.

sie tho ni uor stuentun
 uuaz er ln zuo sprah.
 tho quad in abur ther heilant
 uuar uuar quid ih iu
 bi thi u uanta ih bim duri scafo
 alle so managet so quamun
 thioba sint lnti sca chera.
 ni hortun sie thi u scaf
 ih bim duri thurah mih
 oba uuer lngengit ther ist giheilic.
 lnti lnget lnti uzge
 lnti findit fuotrunga thiob meumit
 nibi thaz er stele lnti er slahe
 lnti flioset. ih quam claz
 sie lib haben. lnti ginuht samon haben.
 ih bin guot hirti. guot histi
 tuot sina sela furi sinu scaph.
 asni lnti ther nist hirti
 ther thi u scaf eiganu nifint
 gisihit then uuolf comentan
 lnti uor lazzit thi u scaf lnti fluihit
 ther uuolf slizzit lnti uuirpfit scaf
 ther asni uuarliho fluihit
 uanta her asni ist
 lnti nigengit zilmo son then scason.
 ih bin guot hirti
 lnti lnenahu minu
 lnti lnenahent mih minu.

lo m̄ le
 sofo mih min fater uuerz solnt ena ih
 minan fater.

lo m̄ le
 lnti min ferah sezziu furi minu scaf.

10 xxi. Et alias oues habeo

quæ non sunt ex hoc ouile
& illas oportet me adducere
& uocem meam audient
& sic & unum ouile & unus pastor
propter ea pater me diligit
quia ego pono animam meam
& iterum sumam eam
nemo tollit eam a me
sed ego pono eam a me ipso.
potestatem habeo ponendi eam.
& potestatem habeo iterum
sumendi eam. hoc mandatum
accepi a patre meo.

Dissensio iterum facta est
inter iudeos propter sermones hos.
Dicebant autem multi ex ipsis
demonium habet & insanit
Quid eum auditis. alii dicebant
uerba hæc non sunt demonium
habentis. Numquid demonium
potest coecorum oculos aperire

xxxiii
10 xxi

Facta sunt autem encenia
in hierosolymis. & hiemps erat.
& ambulabat ih̄s in templo
in porticu salomonis.
circum dederunt ergo eum
& dicebant ei.

quo usque animam nostram tollis.
si tu es x̄p̄s dic nobis palam.
respondit eis ih̄s

10

Inci anderiu scas haben

thiu nisiint fon thesemo euuiste
thiu gilimphent mir zihalonne
Inci mina stemma horent
Inci ist dhanne ein euuist Inci ein hifti.
bi thiu minnot mih min fitter
uuanta ih sezzu mina sela
Inci abur ni mu sia

nioman nimit sia fon mir
uz ih sezzu sia fon mir selbemo
ih haben giuualt zisezzenne sia
Inci giuualt haben abur
sia zinemann. thaz bibot
Inci fieng fon minemo facer
abur uuas thar ungi zunft gitan
untar then iudeon thurah disiu uuort
tho quadun manage fon in
er habet diuual Inci uuottit.
zu horet ir Inan. andere quadun
thisiu uuort nisiint diuual
habentes. enonu diuual
mac blintero ougun Inci uon.

10

uuarun gitan tho encenia
Inci hierusalem Inci uuas uuntar
Inci gieng ther heilant Inci themo temple.
Inci phoreihe salomones
umbibigabun Inan thie iudej.
Inci quadun lmo.
zunzuuaz nimit thu unsera sela
oba thu crist sifit quid unsiz offano.
tho antlingta in ther heilant.

loquor uobis & non creditis.
opera quæ ego facio in nomine
patris mei hæc testimonium
peribent de me. sed uos non creditis
quia non estis ex ouibus meis.
oues meæ uocem meam audiunt
& ego cognosco eas
& sequuntur me
& ego uitam æternam do eis.
& non peribunt in æternum.
non rapit eas quisquam de manu mea.
pater meus quod dedit mihi
maius omnibus est.
& nemo potest rapere
de manu patris mei.
ego & pater unum sumus
sustulerunt lapides iudæi
ut lapidarent eum
respondit eis ih̄s.
multa opera bona ostendi uobis
ex patre meo
propter quod opus eorum
me lapidatis.
responderunt ei iudæi.
De bono opere non lapidamus te
sed de blasphemia
& quia tu homo cum sis
facis te ipsum dñm
respondit eis ih̄s
nonne scriptum est in lege ur̄a
quia ego dixi diu esis

227
ih̄s priu in air nigeloub &
thiu uere thiu ih̄ duon in namon
mines fater thiu giuiz sc̄af
sagent fon mir oh ir nigeloub &
uuanta ir nibirut fon minen sc̄afon
minu sc̄af horent mina stemma
Inti ih̄ in kennu siu
Inti siu folgent mir.
Inti gibu in euuin lib
Inti ni uor uer dent zieuuidu.
Inti ni nimit siu nioman fon mineru henti.
min fater daz er mir gab
thaz ist mera allen.
Inti nioman nimegiz noti neman
fon mines fater henti.
ih̄ inta ther fater ein birumer.
tho namun thie iudæi steina
thaz sien steinotin
tho antlingita in ther heilant
managiugotiu uere er oueta ih̄u
fon minemo fater
thuruh uelih thero uerco
steinot ir mih.
tho antlingita in imo thie iudæi.
fon guotemo uerke nisteinon uir dih.
oh fon bis maridu.
Inti mit diu thu man bist
duost thih selbon got
tho antlingita in ther heilant
la ist gi scriban in iuuueru euu
uuanta ih̄ quad ir birut gota

228.
si illos dixit deos
ad quos sermo dei factus est
& non potest solui scriptura
quem pater sanctificauit
& misit in mundum
uos dicitis quia blasphematis
quia dixi filius dei sum.
si non facio opera patris mei
nolite credere mihi.
si autem facio. & si mihi non uultis
credere. operibus credite.
ut cognoscatis & credatis.
quia in me est pater
& ego in patre.

10 xxiij
1111
¶ c lxxvii
¶ xxxij
Quærebant ergo eum prendere
& exiuit de manibus eorum.
& abiit iterum trans iordanem
in eum locum ubi erat iohannes
baptizans primum. & mansit illic.

10 xxiiii
x
Et multi uenerunt ad eum
& dicebant. quia iohannes
quidem signum fecit nullum.
omnia autem quaecumque
dixit iohannes de hoc
uera erant.
& multi crediderunt in eum.

cxv
10 xxv
x
Erant autem quidam languens
lazarus abethania
de castello marie & marthae
sororis eius. maria autem erat
que unxit dominum unguento

oba thie quad gota
eiden gotes uuort gitan ist
lnti nimac daz giserib zilosit uuerdan.
thender fater giheilagota
lnti santan in uuerate.
ir qued & thu bismarost
uuanta ihquad ihbin gotes sun.
oba ih niduon uuere mines fater
meurt mir gilouben.
obi duon. obir mir nuuell &
gilouben. giloubet then uuercon.
thaz ir for stantet lnti giloub &
thaz der fater in mir ist
lnti ih in themo fater.

10 x
x
suohtun lnan cigisabanne
lnti er lntieng fon lro hanton.
lnti gieng abur ubar iordanen
lnti stat tharda uuas iohannis
tousenti zierist. lnti uuon & thar.

10
lnti manage quamun zilmo
lnti quadun. uuanta iohannis
nt & nohhein zethan.
alliu so uuelihu
iohannis quad fon desemo
uuariu uuarun.
lnti manage giloubtun lnti inan.

10
uuas sum siocher
lazarus fon bethanuu
fon theruburgi mariun lnti marchun.
sineru suester. maria uuas
thiuda salbota trohtin. mit salbun

Et extersit pedes eius
capillis suis cuius fr̃
lazarus infirmabatur
miserunt ergo sorores
ad eum dicentes.
dñe ecce quem amas
infirmatur.
audiens autem ihs
dixit eis. Infirmetas hæc
non est ad mortem.
sed pro gloria dī
ut glorificetur filius dī
per eam.
diligebat ihs marcham
& sororem eius mariam
& lazarus. ut ergo audiuit
quia infirmabatur
tunc quidem mansit in eodem loco
duobus diebus. deinde post hæc
dicit discipulis suis.
eamus in iudeam iterum
dicunt ei discipuli
rabbi nunc querebant te
lapidare iudei
& iterum uadis illuc.
respondit ihs
nonne xihore sunt die
siquis ambulauerit in die
non offendit
quia lucem huius mundi
uidet. si autem ambulauerit nocte

129
In ti suu arb sine fuozi
mit lra fahsu thera bruoder
lazarus uuard cumig.
tho santun sino suester
eilmo In ti quadun.
trohtin then du minnoft
ther ist cumig.
gihorenti thaz ther heilant
quad in thisiu cumida
nist ci tode
oh bigotes diuridu.
thaz gidiuri sot si ther gotes sun
thurah sia.
minota ther heilant marthun
In ti lra suester marium
In ti lazarus. so er tho gihorta
thaz er cumig uuas.
thouuon & a her In theru selbun fteu
zuene daga. after thiu
quad her sinen lugiron.
gemes abur In iudeam
tho quadun lmo thie iungiron
meister. nusuhtun thih
cisteinonne thie iudei
In ti abur uerist thara.
tho antlingta ther heilant
enon uia sint zuelf citi thes tages
oba uer gengit In tage
nibi spurnit.
bthiu uuanta her lichte theses mitilgarter
gisiht. oba her get In nahr

230.
offendat quia lux non est in eo.
hæc ait. & post hoc dicit eis
lazarus amicus noster dormit
sed uado ut a somno exsuscitem eum.
dixerunt ergo discipuli eius
domine si dormit saluus erit.
dixit autem ihesus de morte eius
illi autem putauerunt
quia de dormitione somni diceret;
tunc ergo dixit eis ihesus manifeste
lazarus mortuus est.
& gaudeo propter uos
ut credatis quoniam non eram ibi
sed eamus ad eum.
Dixit ergo thomas qui dicitur
didimus ad condiscipulos suos
eamus & nos ut moriamur cum eo.
uenit itaque ihesus & inuenit eum
quattuor dies iam in monumento
habentem. erat autem bethania
iuxta hierosolimam
quasi stadiis xv.
multi autem ex iudeis uenerant
ad martham & mariam
ut consolarentur eas
de fratre suo.
martha ergo ut audiuit
quia ihesus uenit occurrit illi.
maria autem domi sedebat.
dixit ergo martha ad ihesum
domine si hic fuisset

bis purnit. bichu licht nist in mo
chisu quad er lntiafter chiu quader in.
lazarus unser friunt slafit.
oh faru thaz ihinan fon slafe er uueke
tho quadunlmo sine iungiron
trohtan oba her slafit thanne ister heil
quad ther heilant fon sinemo tode
sie uuantun thaz er
fon resti slafes quadi
tho quad in ther heilant offano.
lazarus ist tot
lnti giuihu thurah lu uuih
thaz ir giloub & uuantah thar ni uuar
ouh gemes elmo.
tho quad thomas ther ist gi que tan
didimus ei sinen eban lungiron.
gemes uuir thaz uuir sterben mit lmo
tho quam ther heilant lnta fant lnan
fior taga iu lngrabe
habentan. uuar bethania
nah hierusalem
sama so uinf zehen stadia
manege fon then iudeon quamun
zimarthon lnti zimarion
thaz sie sia fluobritan
fon ira bruoder.
martha uuarliho sosisu gihorta
thaz ther heilant quam liof lngegin.
maria saz inhuse.
tho quad martha cithemo heilante
trohtan obthu hier uuarist

fr̃ meus non fuiss& mortuus
sed & nunc scio quia qu&cumq;
poposceris ad dō dabit tibi.
dicit illi ihs.
resurg& fr̃ tuus
dicit ei martha
scio quia resurg&
In resurrectione
In nouissima die.
dixit ei ihs.
ego sum resurrectio & uita.
qui credit In me
& iam si mortuus fuerit uiu&
& omnis qui uiuit
& credit In me
non morietur In a&ernum.
credis hoc. ait illi.
utique dñe ego credidi
quia tu es xps filius dī
qui In mundum uenisti
& cum haec dixiss& abiit.
& uocauit mariam sororem suam
silentio dicens
magister adest & uocat te
illa ut audiuit surgit cito
& uenit ad eum
nondum enim uenerat ihs
In castellum. sed erat adhuc
In illo loco ubi occurrerat
ei martha.
Iudei autem quierant cum illa

231
min bruoder ni uuari thanne tōt
oh ih nuuuerz so uuelihu sothu
brat fon gotē gībt thir.
tho quad iru ther heilant.
er stentit thīn bruoder
tho quad imo martha
ih uuēz thaz her er stentit
In theru urresti
In thēmo iungisten tage.
tho quad iru ther heilant
ih bin urresti In ti lib.
thie thar In mih gīloubit
cīspērī ob her tōt uuēdt leb&
In ti logi uuelih thie dar leb&
In ti In mih gīloubit
ni stīrbīt cīeuūdu.
gīloubīz thaz. tho quad imo
cīspērīu trohtan ih gīloubta.
thaz thubīst crist gotē sun.
thie dar quam In mīttilgart
mīt diu her thīsiu quad gīeng.
In ti gīhalota mariun In ti sūester
stīllo quēdēntī
mēstār īst az In ti sūobht thīh
siu sōz gīhorta erstūont slūmo
In ti quam cīlmo
nōh thanne nīquam thēr heilant
In thīa būrgilūm oh uuas nōh thanne
In thērū stēi thār In gēgin
lmo quam martha.
thie iudei mīt In ti uuarun

232.
In domo & consolabantur eam.
cum uidissent mariam
quia cito surrexit & exiit
secuti sunt eam dicentes
quia uadit ad monumentum
ut plorat ibi.

maria ergo cum uenisset
ubi erat ihs.

uidens eum cecidit ad pedes eius
& dixit ei dñe si fuisset hic
non esset mortuus fr̄ meus

ih̄s ergo ut uidit eam plorantem
& iudeos qui uenerant cum ea

plorantes fremuit spū
& turbauit seipsum. & dixit
ubi posuistis eum

dicunt ei dñe ueni & uide
& lacrimatus est ihs.

Dixerunt ergo iudei
ecce quomodo amabat
quidam autem dixerunt ex ipsis
non poterat hic qui aperuit
oculos cecis facere ut & hic
non moreretur.

ih̄s ergo rursus fremens

In semetipso. uenit ad monumentū
erat autem spelunca

& lapis super positus erat ei.

at ihs tollit lapidem

dicit ei martha soror eius
qui mortuus fuerat

In themo hus lntisia fluobritun.

mit thiū siē gisahun mariam
thaz siu slumo er stuoont lntiūz gieng
folgetun lru sus quedenti.

nu uerit a themo grabe

thaz siu thar uuōst

maria tho siu quam

thar ther heilant uuas

gisehenti lnan fiel ci sinen fuozon

lnti quad imo trohtan ob thuhier uuarist

thanne niuuari tōt min bruoder

tho ther heilant gisah sia uuōfenti

lnti thie iudeon quamun mit lru

uuōfenti gremizota lnsinemo gēste

lnti gtruobta sih selbon lnti quad

uuara sartzūt l̄ lnan

quadun lmo trohtan cum lnti gisih

lnti uuiof ther heilant.

tho quadun lmo thie iudei

senū uuō her lnan minnota

sume quadun fon then selbon

nimohta theser ther lntēa

ougun thes blinten tuon thaz theser

ni sturbi.

ther heilant abur gremizonti

lmo selbemo. quam a themo grabe

uuas thar cruft

lnti stemuuas gisezzit ubar sia.

quad ther heilant nemet then stem

tho quad imo sin suester

thar thar tōt uuas

dñe iam fœt
quadriduanus enim est
dicit ei ihs nonne dixi tibi
quō si credideris uidebis
gloriam dī.
tulerunt ergo lapidem
ihs autem eleuatis sursum
oculis dixit. pater gratias
ago tibi quō audisti me
ego autem sciebam
quia semper me audis
sed propter populum
qui circum stat dixi
ut credant quia tu me
misisti. hæc cum dixisset
uoce magna clamauit
lazare ueni foras
& statim prodit qui fuerat
mortuus ligatus pedes & manus
Institis & facies illius
sudario erat ligata
dicit eis ihs
soluite eum & sinite abire.
multi ergo ex iudeis
qui uenerant ad mariam
& uiderant quæ fecit
crediderunt in eum.
quidam autem ex ipsis
abierunt ad phariseos
& dixerunt eis quæ fecit ihs.
colligerunt ergo pontifices

223
trohtin her suhht iu
fior taga biliban ist
tho quad iru ther heilant ia quad iher
oba thu giloubist gisihist
gotet diurida
tho namun sie then stein
ther heilant uf er habanen
ougon quad. fater thane
tuon thir uuantu thu mih gihortost
ih uuesta
thaz thu simbulun mih gihorist
oh thurah thaz folc
thaz thar umbi stentit quad
thaz sie gilouben thaz thumih
santost. thisiu mit thiu her quad.
mihileru stemmu rios
lazarus cum uiz
Inti sluimo fram gieng thie daruuas
tot. gibuntan hanton Inti fuozin
mit strengin Inti sin annuzi
mit suerz duohu gibuntan
tho quad in ther heilant
er loset Inan Inti laz & Inan gangan.
manage fon then iudeon
thie quamun amariun
Inti gisahun thiu the her tæa
giloubtun Inan.
sume fon In
giengun ei then pharisein
Inti quadun in thiu ther heilant tæa.
samanotun thie bisgofa

234.
& pharisei concilium & dicebant
quid facimus quia hic homo
multa signa facit.
si dimittimus eum sic
omnes credent in eum.
& uenient romani & tollent
nr̃m & locum & gentem;
unus autem ex ipsis caiphas
cum esset pontifex anni illius
dixit eis. uos nescitis quicquam
nec cogitatis
quia expedit nobis
ut unus moriatur homo
pro populo & non tota gens
pereat. hoc autem a se ipso
non dixit. sed cum esset pontifex
anni illius prophetauit.
quia ih̃s mortuus erat
pro gente. & non tantam pro gente
sed ut filios ei qui erant
dispersi congregaret in unum.

lo xev
iii
of exvii
of xxvi

A billo ergo die
cogitauerunt interficere eum
ih̃s ergo iam non palam ambulabat
apud iudeos. sed abiit in regionem
iuxta desertum in ciuitatem
quae dicitur ephrem.

& ibi morabatur cum discipulis suis

lo xev
i
of cclxxiii
of clvi
le cclx

Proximum autem erat pascha
iudeorum. & ascenderunt
multi hierosolima

lo of
of

Inti farisei samanunga Inti quadun
uuaz duomes uuanta theser man
managiu zeihhan tuot.
oba uuir Inan so for Lazemes
alle giloubent Inan.
Inti coment romani Inti nement
unsera stat Inti thiota
ein fon then caiphas
mit diuher uuas bisgof thes iares
quad in. ir muurzut io uuht.
noh nithenket
bithiu uuanta uns bither bisot
thaz ein man er sterbe
furi thaz folc. Inti al thiu thiota
for uuerde. thaz fon imo selbemo
ni quad oh mit diuher uuas bisgof
thes iares uuizagota.
thaz ther heilant sterbent uuas
furi thiota. Inti nalles eero do fun thiota
oh thaz thiu gotes kind thiu thar uuaru
eispretu. gi samanoti Inein
fon themo tage
thah tun er slahan Inan
ther heilant nalles ofano gieng
mit then iudeon. oh gieng In lant saf
nah theru uuostinnu In thia burg
thiu dar gi quetan ist ephrem
Inti thar uuon & a her mit sinen iungiron.
nah uuas tho ostion
iudeono. Inti er stigun
manage ci hierusalem

lo of
of lc

de regione ante pascha
ut scificarent seipsos.
quererant ergo ihm
& conloquebantur ad inuicem
In templo stantes
quid putatis quia non ueniat
ad diem festum.
dederant autem pontifices
& pharisei mandatum
ut si quis cognouerit ubi sit
indice

ut apprehendant eum

xxxvi
le cuij
x

Factum est autem le
dum conplerentur dies
adsumptionis eius.
& ipse faciem suam firmavit
ut iret hierusalem.
& misit nuntios ante conspectum
suum. & euntes intrauerunt
in ciuitatem samaritanorum
ut pararent illi.
& non receperunt eum
quia facies eius erat
euntis hierusalem.
cum uidissent autem discipuli eius
iacobus & iohannes dixerunt.
dñe uir dicimus
ut ignis descendat de celo
& consumat illos.
& conuersus increpauit illos
& abierunt in alium castellum.

235
fon theru lant sceft fora thenoston
thaz sie sih selbon gi heilagotin.
suohün then heilant
In ti sprahun untar zuisgen
In themo temple stantenti
uuaz uua net ir bichu her neumit
ci themo it malen tage
gabun tho thie bisgofa
In ti thie pharisei bibot.
oba uuer for stuonti uuär her uuari
thaz her iz cundti
thaz sien gisiengun
uuard tho
mit thiugifullite uuarun taga
sineru nunfti.
In ti her sin annuci festinota
thaz her fuori ci hierusalem
santa boton furi
sih. In ti farenti giengun
In burg thero samaritano
thaz sia lmo gara uurti
In ti sie nint siengun In an
uuanta sin annuci uuas
farenti ci hierusalem.
tho thaz gisahun sine iungiron
iacobus In ti iohannes quadun.
trohtin uuilthu thaz uuir quedemes
thaz siur midar stige fon himile.
In ti for brenne sie.
her tho cingiuuenti In rebota sie.
In ti giengun In andera burg.

CXXXVII Ihs ergo ante sex dies pasche
 10 xc v
 1
 of cel xxiii uenit bethaniam ubi fuerat
 of el vi
 Le ce lx
 lazarus mortuus
 quem suscitauit ihs

Et cum esset in bethania
in domo simonis leprosi.
cognouit turba multa
ex iudeis quia illic est
& uenerunt non propter
ih̄m tantum
sed ut lazarus uiderent
quem suscitauit a mortuis.

lo cii
Pharisei ergo dixerunt
ad sem&ipros. uid&is
quia nihil proficimus
ecce mundus totus
post eum abijt.
lo xcviij
cogitauerunt autem principes
sacerdotum ut & lazarus
interficerent quia multi
propter illum abibant
ex iud&is. & credebant
in ihm

lo xlviii
1
m cclxxvi
n cclviii
le lxxiii

Fecerunt autem et cenam ibi
& martha ministrabat.
lazarus uero unus erat
ex discumbentibus cum eo

cxxxviii
of cclxxvi Maria ergo habens alabastrum of of
of clviij unguenti nardi spicati L 10
Le lxxiiii pretiosi & fracto
lo xcviii effudit super caput ihu.

ther heilant er sehr tagon oftron
quam cib & haniu thar da uuas
lazarus tot
thendar er uuacta ther heilant
mit diu her uuas Inb & hania
In huse simones ther horn gibruoder
for stuont mihil menigi
fon then iudein thaz her thar ist
Inci quamun naller thurah
then heilant eckrodo
oh thaz sie lazarus an gisahn
then her er uuacta fon tode.

10 thie phariser quathun
cunselbon girehet ir
thaz uuir nouuibt ni dihemer
senu nual thisu uueralt
ferit after lmo.
10 thahun thie heroston
thero heit haf ton thax sie lazarus an
er sluogin uuant a manage
thurah man er fuoron
fon then iudein. In tigi loubun
In then heilant.

10 of
of 1c
tatin lmo thar aband muos
lnti martha ambahra.
lazarusuuas ein thero
thie mit lmo sazun
m of of
L 10
maria habenti salb faz
salbun fon narchu gitana
diura lnti gibrohanemo
goz ubar sin houbte.

recumbentis & unxit pedes eius
& exsternit capillis suis
& domus impleta est
ex odore ungenti
dicit ergo unus ex discipulis eius
iudas scarioth
qui erat traditurus eum.
quare hoc unguentum non uenit
trecentis denariis
& datum est egenis
dixit autem hoc non quia
de egenis pertinebat ad eum.
sed quia fur erat.
& loculos habens
ea quae mittebantur
portabat.

¶ **of 10** Erant autem quidam indigne
ferentes intra semetipsos
& dicentes
ut quid perditio haec ungenti
facta est. sciens autem ih̄s
ait illis. quid molesti estis
mulieri. opus bonum
operata est in me.
nam semper pauperes habetis
uobiscum. & cum uolueritis
potestis illis bene facere.
me autem non semper habebitis.

¶ **of cclxxvii**
¶ **of cclxxviii**
¶ **of cclxxviii**
¶ **of cclxxviii**
mittens enim haec unguentum hoc
in corpus meum
ad sepeliendum me fecit.

linentes lnti salbota sine fuozi
lnti suarb mit ira locon
lnti thaz hus uuas gifullit
fon themo stanke thera salbun
tho quad einson sinen iungiron
iudas scarioth
ther lnan uuas selenti
bihiu nuuirdit thi u salba for coust
uuidar thriu hunt pfenni gon
lnti gige ban thurstagon
thaz quad her naller
fon then armon nigilamf cilmo
oh bihiu uuanta her thio b uuas
lnti seh hil habenti
thiu thar gisentidi u uuarun
truog siu.
uuarun sume un uuerdliho
tragenti untar in selben
lnti quedenti
ziu ist forlust therra salbun
gitan. uurzent thaz ther heilant
quad in. ziu birut ir hefige
themo uuibe guot uuere
uuirkt siu in mir.
ir habet simbulun thurstagon
mit iu. lnti thanne ir uuolla
mugut in uuola tuon.
mih ni habet ir simbulun
sententi thisiu thesa salbun
in minan lihamon
tka mih cibi grabanne.

amen dico uobis
ubi cumque predicatum
fuerit euangelium
in toto mundo dicetur.
& quod haec fecit
in memoriam eius;

Lc lxxiii **X** Videns autem phariseus **Lc**
qui uocauerat eum
ait intra se dicens
hic si esset propheta
sciret utique quae
& qualis mulier esset
quae tangit eum
quia peccatrix est.
& respondens ih̄s dixit
ad illum. Simon habeo tibi
aliquid dicere
at ille ait magister dic
duo debitores erant
cuidam foeneratori
unus debebat denarios quingentos
alius quinquaginta
non habentibus illis unde
redderet. donauit utrisque
quis eum plus diliget.
respondens simon dixit
aestimo quia is cui plus
donauit. at ille dixit ei
recte iudicasti. & conuersus
ad mulierem dixit
simon uider hanc mulierem.

uuar quid ih̄s iū
so uuar gipredigot
uuirat th̄z euangelium
in alleru uuerat ist giquetan.
Inci th̄z th̄siu t̄a
Inira gimunt;
th̄z gisehenti th̄r fariseus
thien thara ladota
quad sus Inimo selbemo
oba theser uuari uutzago
her uuessi rz giuueso uiuolih
Inci uuelih uiub th̄z uuar
th̄u man ruort
uuantia siu sunt g. ist.
antlingta th̄r heilant quad
ci imo. simon ih̄s haben th̄r
sih uuaz ciuedanne
her quad tho meistar quid
zuene sculdigon uuarun
sih uuelihemo Inlihere
em solta finf hunt p̄fennigo
ander solta finf zug
Intho ni habentem uuanan
sie gultin tho forgab her giuuederemo.
uuedaran minnota her mer.
tho antlingta simon Inci quad
ih̄s uuanu th̄z th̄r th̄mo her mer
forgab. her quad imo tho
rehto duomtos. Inci giuuant
ci th̄mo uiibe quad
simon gisihist tu th̄z uiub.

Intraui in domum tuam
aquam pedibus meis non dedisti
haec autem lacrimis rigauit
& capillis suis terxit.
oseulum mihi non dedisti
haec autem ex quo intrauit
non cessauit osculari pedes meos
oleo caput meum non unxit.
haec autem ungento unxit
pedes meos. propter quod
dico tibi remittentur ei
peccata multa quoniam dilexit
multum. cui autem minus
dimittitur. minus diligit.
dixit autem ad illam
remittuntur tibi peccata
& coeperunt qui simul
accum bebant dicere intra se
quis est hic qui & iam peccata
dimittit. dixit autem ad mulierem
fides tua te saluam fecit
uade in pace. & his dictis
abiit ascendens hierosolimam.

cxlviii
lo cii
x
Erant autem gentiles quidam
qui ascenderant ut adorarent
in die festo.

hi ergo accesserunt ad philippum
qui erat ab & hsaida galilee
& rogabant eum dicentes.
domine uolumus ihesum
uidere. uenit philippus

Ingieng ih in thim hus
uuazzar nigabi thuminen fuozon
thisiu abur mit ira zaharin lacta
lnti mit ira fahsu suarb.
eus mir nigabi
thisiu fon thesiu Ingieng
nibi lansi cussan mine fuozu
mit olium in houbit nisalbotostu.
thisiu mit salbun salbota
mine fuozzi. thurah thaz
quidih thir. sint lru for lazano
manago sunta. uuantasium in nota
filu. themo min uuirdit
for lazan. min minnot.
tho quad her ziru
for lazano sint thir sunta
tho bigondun thiedar saman
saxzun quedan lnanin
uerist theser thiedar sunta
for lazit. tho quad her cithemo uube
thingiloubo txa thih heila.
far in sibbu. thesen giquetanen
gieng stigeni zihierusalem.
uuarun heidane sime fon then
thiedar stigun thazsie b& oen
In themo it malen tage.
thie giengun ciphilippe
ther uuar fon b& haidu galilee
lnti batun lnan sus quedenti
herro uuir uuollemes then heilant
gisehan. tho quam philippus

& dicit andreas
andreas rursus & philippus
dicunt ihu

^{10 ciii}
¹¹¹¹
^{10 cxxviii}
^{10 c lxxx} **I**hu autem respondit eis
dicens. uenit hora
ut glorificetur
filius hominis.

^{10 ciii}
^x **A**menamen dico uobis
nisi granum frumenti
cadens in terram
mortuum fuerit ipsum solum
manet. si autem mortuum fuerit
multum fructum affert.

^{10 cv}
¹¹¹
^{10 cxxvi}
^{10 c cxi} **Q**uia amat animam suam
perdet eam. & qui odit
animam suam in hoc mundo
in uitam aeternam custodit eam

^{10 cvi}
^x **S**iquis mihi ministrat
me sequatur. & ubi sum ego
illuc & minister meus erit.
siquis mihi ministrabit
honorificabit eum pater meus.

^{10 cvii}
¹¹¹¹
^{10 cxxviii}
^{10 c lxxxiii} **N**unc anima mea turbata est
& quid dicam. pater
saluifica me ex hac hora.

^{10 cviii}
^x **S**ed propter ea ueni in horam hanc
pater clarifica tuum nomen.
uenit ergo uox de caelo
& clarificauit.
& iterum clarificabo
turba ergo quae stabat

^{10 ciii}
¹¹¹¹
^{10 cxxviii}
^{10 c lxxx} **I**nti quad andreas
andreas abur inti philippus
quadun themo heilante
ther heilant antlingta in
quedent. cumte at
intheru gidi urit uurdit
manner sun.

^{10 ciii}
^x **u**uar uuar quidi ihu
nibi thaz corn thinkiles
fallenti in erda
tot uurdit thaz selba etno
uonet. obiz er stirbt
managan uuahsimon bringit
thiedar minnot sinferah
thie forliosez. thie dar hazzot
sinferah intheru uueratci
in euuilib gihetiz iz.

^{10 cvi}
^x **o**ba uuer mir ambahit
mir folge. thar ih bin
thar ist min ambahit
oba uuer mir ambahit
in an gi er & min fater.

^{10 cvii}
¹¹¹¹
^{10 cxxviii}
^{10 c lxxxiii} **n**u min sela gteruobit ist
inti uuaz quidu. fater
giheli mi fon theru stantu.
thurah thaz quamih inthera cit
fater giberehto thinan namon.
quam stemma fon himile
inti ih giberehtota
inti abur giberehton.
thiu menigi thiudar stuent

& audiebat dicebant
tonitruum factum esse.
alu dicebant angelus
ei locutus est. respondit
ih̄s. & dixit.
non propter me h̄c uenit
sed propter uos
nunc iudicium est mundi
nunc princeps huius mundi
eigetur foras.
& ego si exaltatus fuero
a terra omnia traham
ad me ipsum. hoc autem dicebat
significans quam morte
esset moriturus.
respondit ei turba
nos audiuimus ex lege
quia x̄p̄s mand̄ in aeternum.
& quomodo tu dicis oportet
exaltari filius hominis.
quis est iste filius hominis.
dixit ergo ih̄s
adhuc modicum lumen in uobis est.
ambulate dum lucem habetis
ut non tenebre uos comprehendant.
& qui ambulat in tenebris
nescit quo uadat.
dum lucem habetis
credite in lucem
ut filii lucis sitis.

exl
le cen Interrogatus autem **le ot**
et lvi

In zigihorta quadun
thaz thonar gitan uuari.
andere quadun engil
sprah zu mo. tho andingita
ther heilant In zigquad.
naller thurab mih thisiu stemmaquam
oh thurab iuuuuh
nu ist duom theses mitalgarter
nu ther herosto theses mitalgarter
uurdit eruorpsan uz
In zig ob ih er haban uurdu
fon erdu. alliu thinsu
mir selbemo thaz quadher
gizeihanonti uelihemo tode
sterbenti uuari.
tho andlingita lmo thiu menigi
uuir gihortumes fon ther euu
uuant christ uuonet zieuidu.
In zig uis quidistu gilinpsit
zierhefanne mannes sun.
uuer ist ther mannes sun
tho quad ther heilant
noh nu ist lucil liht In zig.
geet unzar liht habet
thaz iuuuuh finstarnesse si nibisabe.
thiedar In finstarnesse geet.
nuuerz uuara her fert
mit duu in liht habet
giloubet In liht
thaz in lihtes horn sit.
her tho gisfraget

aphariseis
 quando uenit regnum di
 respondit eis & dixit
 non uenit regnum di
 cum obseruatione
 neque dicent ecce hic
 aut ecce illic
 ecce enim regnum di intra uos est.

Le cclvii **x** Erat autem diebus docens **Le**
 in templo. noctibus uero
 exiens morabatur in monte
 qui uocatur oliuæ
 & omnis populus
 manebat ad eum
 in templo audire eum.
cxli **x** Tunc ihs locutus est ad **Le**
 turbas & ad discipulos suos
 dicens. super cathedram
 moysi sederunt scribe
 & pharisei. omnia ergo
 quaecumque dixerint uobis.
 seruate & facite.
 secundum opera uero eorum
 nolite facere. dicunt enim
 & non faciunt.

cxlviii **x** Alligant autem onera graua **Le**
 & inportabilia
 & inponunt in humeros hominū
 digito autem suo nolunt
 ea mouere.
cxlvi **Le** omnia uero opera sua faciunt

fon then phariseis
 uuanne cumte gotes richi
 tho antlingta her^u lnta quad
 meumte gotes richi
 mit bihate nesse
 noh ni queden. senu hier
 oda thar
 uuant gotes richi ist lntiū.
 taga uuas her lerenti
 lntemo temple. nahter
 uon& lntemo berge
 thiedar ginem nit ist oliuæ.
 lnta al thaz folc
 fruo in morgan quam almo
 lntemo temple man horen.
 tho ther heilant sprah z then
 menigin. lnta sinen iungiron
 quad. obar stuol
 morser sazzun scribera
 lnta pharisei. alliu
 thiu sie iū queden.
 hattet lnta tuot.
 after lro uuercon
 neurt ir tuon. sie queden
 lnta ni tuont.
 sie birtent suuara burdin
 lnta ungi tragan licha.
 lnta sezzent sia in manno scutarun
 mit lro fingaron niuolent
 biruorē
 alliu lro quere tuont sie

ut uideantur ab hominibus.
dilatant enim phylacteria sua
Le & magnificant fimbrias. & uolunt
ambulare in stolis

¶ cccxviii ¶ Amant enim primos recubitos ¶

¶ cccxv ¶ Incenis & primas cathedras ¶

Le cccxvi ¶ in synagogis

& salutationes in foro

& uocari ab hominibus rabbi.

¶ cccxviii ¶ Et omnis populus libenter ¶

¶ cccxv ¶ audiebat eum. ¶

Le cccxvi ¶ Vos autem nolite uocari rabbi ¶

¶ cccxv ¶ unus est enim magister uester.

omnes autem uos fr̃s estis

& patrem nolite uocare uobis

super terram.

unus enim est pater uester

qui in celis est; nec uocemini

magistri. quia magister uester

unus est x̃ps.

¶ cccxxi ¶ Qui maior est uestrum ¶

¶ cccxxv ¶ erit minister uester.

qui autem se exaltauerit

humiliabitur.

& qui se humiliauerit

exaltabitur.

Le cccxxvi ¶ Ue uobis pharisei quia diligitis ¶

¶ cccxxviii ¶ primas cathedras in synagogis ¶

¶ cccxxv ¶ & salutationes in foro.

¶ cccxxv ¶ Ue uobis scribe & pharisei ¶

Le cccxxvi ¶ legis periti hypochritæ

243
thaz siu siu gisehanu u fon mannon.

si brentent lro ruom giscrib

lntimhilosotun tradon. lnti uolent

gangan lnti rogigaraue.

si minnont furista sedal

lnti goumon lnti furiston stuola

lnti amanungon

lnti heilazunga in strazu

lnti gihertan fon mannon meistar.

al thaz folc lust lieho

horta lnan.

ir nicurit gihertan uuecan meistar

ein ist iuuuer meistar.

alle birut ir gibruoder

lnti nicuret iu gikeuuen fater

oba erdu.

ein ist iuuuer fater ther

lnti humile noh ni sit gihertane

meistara. uuanta iuuuer meistar

ein ist christ.

thiedar iuuuer mera ist

er ist iuuuer ambalht.

thiede sih er hefit

thie uurdit giot muotigot

lnti thie de sih giot muotigot

uurdit er haban.

ue iu phariseis bichuun minnot

furiston stuola in thingon

lnti heilazunga in strazu.

ue lu scriber in lnti pharisein

euua giler te lichezera.

quia tulistis clauem scientiæ
& eluditis regnum celorum
ante homines. uos autem
non intratis nec introeuntes
sinitis introire.

^{of cxxxv}
^{vii}
^{le cxxlvii} Clæ uobis pharisei hypochrite
qui deuoratis domos uiduarum
sub obtentu prolixæ orationis
accipitis maiorem damnationē

^{of cxxxvii}
^x Clæ uobis scribe & pharisei
hypochrite. quia circuitis
mare & aridam ut faciatis
unum proscelutum.
& cum fuerit factum
facitis eum filium gehenne
duplo quam uos.

Clæ uobis duces cæci
qui dicitis. quicumque iurauerit
per templum nihil est.
quia autem iurauerit in aurum
templi debet. stulti & cæci.
quid enim maius est aurum
an templum quod scificat aurum.
& quicumque iurauerit in altari
nihil est.
quicumque autem iurauerit
in dono quod est super illud
debet. cæci quid enim maius est
donum an altare
quod scificat donum.
qui ergo iurat in altare

bi thiur namut sluzil uuus duomes
lnti bi sluzet himilo richi
fora mannon. ir
niget in noh thie lngangen ton
nilazet lngangan.

^{of le} uue iu pharisei lichezera
ir the for slintet hus uuituuuono
untar bi habannesse langes gibet
ir infahet mera for midar nesi
uue lu scribera lnti pharisei
lichezera. ir dar umbiganget
seo lnti erda thaz ir tuot
eman elilentan.
lnti mit diu er gitan uurdit
tuot man hella sun
zu falton mer thame iuuuuh
uue iu blinte lettida
thiede quedet. souuerso fuerit
bithemo temple ther nist nouuith
therde fuerit lngold
temples seal. dumbe in blinte
uedar ist mera thaz gold
oda templum thaz dar heilagot gold.
lnti souuerso fuerit in altare
nouuith ist
souuerso fuerit
in therugebu thaz dar ubar thaz ist
seal. blinte uedar ist mera
thiugeba oda ther altari
therde giheilagot thia geba
thiede fuerit in themo altare

iurat in eo

& in omnibus quæ super illud
sunt.

& qui iurat in templo
iurat in illo. & in eo
qui inhabitat in ipso.

& qui iurat in celo
iurat in throno dī

& in eo qui sedet super eum.

¶ cccxxxiij **V**æ uobis scribe & pharisei

¶ cccxxvi **h**ypochritæ qui decimatis
mentam & animum

& cuminum & rutam

& omne holus

& reliquistis quæ grauiora
sunt legis. iudicium

& misericordiam & fidem

& caritatem dī.

hæc oportuit facere

& illa non omittere.

¶ cccxxv **D**uces caecorum

excolantes culicem

camelum autem glutientes.

¶ cccxxvi **U**æ uobis scribe & pharisei

¶ cccxxv **h**ypochritæ quia mundatis

quod de foris est calicis

& parabsidis.

intus autem pleni sunt rapina

& inmunditia.

phariseæ caecæ

munda prius quod intus est

ther fuerit in themo

lnta in allen thiudar abar lmo
sint

lnta thiedar fuerit in themo temple
fuerit in imo. lnta in themo
thiedar artot in imo.

ther de fuerit in humile

ther fuerit in gotes sedale

lnta in themo ther de sicut obar thaz.

uue iu scriberin lnta pharisei

lichezera ir de dezemot

minzun lnta dilli

lnta cum in lnta rutun

lnta iō gi uuelicho uurei.

lnta for liezut thiudar hēuigerun

sint euua. duom

lnta mitada lnta trauua

lnta gotes minna.

thi siu gilampf zi tuonne

lnta thi u n i za for lazzanne.

letadon blintero

sihenti muezun.

olbentun suel genti

uue iu scriberin lnta pharisei

lichezera bi dnu uua nta ir rei net

thazdar uzzana ist dier keliches

lnta thessckenki fazzes

lnnana sint fol not numpst.

lnta un subar nesser.

thu blinto phariseus

reini er thazdar innana ist

calicis & parapsidis
ut fiat & id quod de foris est
mundum.

Le cxxxvii. **C**la uobis quia estis
ut monumenta quæ non parent
& homines ambulantes
supra nesciunt.

Le cxxxviii. **C**la uobis scribe & pharisei
hypochritæ quia similes estis
sepulchris dealbatis
quia foris parent hominibus
speciosa. Intus uero plena sunt
ossibus mortuorum
& omni spurcitia.
sic & uos a foris quidem
paræis hominibus iusti
Intus autem pleni estis
hypochrisin & iniquitate.

Le cxxxviii. **R**espondens autem quidam
ex legis peritis ait illi
magister hæc dicens
& iam nobis contumeliam facis
at ille ait & uobis legis peritis
uæ quia oneratis homines
oneribus quæ portari
non possunt. & ipsi uno digito
uero non tangitis sarcinas.

Le cxxxviii. **C**la uobis scribae & pharisei
hypochritæ quia ædificatis
sepulchra prophetarum
& ornatis monumenta iustorum

thes keliches lnti thes seenki fazzes
thaz si thaz dar uzzana ist
reini

L **M** uue iu uuanta ir birut
soso grebir thiusib niougent
lnti man gamenti
oba niuizzun.

M **L** uue iu scriberin lnti pharisein
lichezera uuanta irgiliche birut
giuizziten grebiron
thiusib uzzana ougent man non
fagariu. Innana sint folliu
gibeino tottero
lnti iogiuuelches fuliden.
so ir uzzana giuuesso
er ouget iuuuuh mannon rehte
lnti uana birut ir folle
lichezenne lnti un rehtes.

L **M** tho antlingta sum
fon theru euu gilerter quad imo
meistar diz quedeni
zisperu uns harm tuos
herquad tholnti iu euua gilerter
ist ouh uue bichu ir lade man
mit lesti thia sie for tragan
nimugun lnti mit einemo fingare
iu uueremo niruoret thia burdin.

M **L** uue iu scriberin lnti pharisein
lichezera. bichu uuantair zimbrot
grebir uuizzagano
lnti garauiet grebir rehtero

& dictis si fuissimus
Indiebus patrum nostrorum
non essemus socii eorum
In sanguine prophetarum.
Itaque testimonio estis
uobis met ipsis quia filii eorum
estis qui prophetas occiderunt.

¶ Et uos implete mensuram
patrum uestrorum.
serpentes genimina uiperarum
quomodo fugietis a iudicio
gehenne.

¶ Propter ea & sapientia dei dixit
mittam ad illos prophetas
& apostolos & sapientes & scribas
ex illis occidatis & crucifigatis
& ex eis flagellabitis
In synagogis uestris.
& persequimini de ciuitate
In ciuitatem ut ueniat
super uos omnis sanguis
iustus a sanguine abel iusti
usque ad sanguinem
zachariae filii barachiae
quem occidistis inter
templum & altare.
amen dico uobis
uenient haec omnia super
generationem istam.
¶ Hierusalem hierusalem
quae occidis prophetas

qui effusus est super terram

Inti quedet oba uuir uuarin
Intagon unsero facero
nuuarimes iro ginozza
In bluote thero uuirzagono.
ir biryt ureundon
selbon bithiu ir iro kind
birut thiedar uuirzagon sluogun.
Inti ir gifull & mez
lu uuero facero.
berd natruno
uu'o fluoh & ir fon duome
helli uuirzer.

bithiu quad thugot cunda spahida
ih sentu zi in uuirzagon
Inti boton Inti spahie Inti scribera
fon then slah & ir Inti habet
Inti fon then filletir
In iuuueren samanungon.
Inti ah tet fon burgi
ziburgi. thaz queme
ubar iuuuuh io giuuelih bluot
rehtaz fon bluote thes rehtenabel
io unzan bluot
zacharias thes barachiaser funer
then ir sluogut untar themo
temple Inti themo altere.
uuar quidih iu
quement thisiu alliu obar
diz cunni.

hierusalem hierusalem
thudar slehtis uuirzagon

thazer gozzanuard ubar erda

248.
& lapidas eos
qui mittuntur ad te.
quotiens uolui congregare
filios tuos quemadmodum
gallina congregat
pullos suos sub alissuis
& nolui.

ecce relinquitur uobis
domus ur̃a deserta.
dico enim uobis
non me uidebitis amodo
donec dicatis

benedictus qui uenit
In nomine dñi.

cxliii
lo ex
x Verum tamen ex principibus **lo**
multi crediderunt In eum.
sed propter phariseos
non confitebantur
ut desynagoga
non eicerentur.
dilexerunt enī gloriā hominum
magis quam gloriā dī.

lo cxi
1
of xcvi
of xvi
L cxi **I**hs ergo clamauit & dixit **lo of**
qui credit in me **of L**
non credit in me
sed in eum qui misit me.
& qui uidet me
uidet eum qui misit me.

lo cxii
x Ego lux in mundum ueni **lo**
ut omnis qui credit in me
in me in tenebris non maneat.

Ina steinos thie
thide gisentite sint zidir.
uuō of to ih uuolta gisamanon
thinu kind zithemo mezze
the samanot henin
ira huonidm untar ira federacha
Ina thu ni uuoltos.
senu nuuurdit iū for lazan
iū uuer hūs uuō of si.
ih quidu iū
nigisehet ir mih fonnu
er thanne ir quædet
gisegenot si thiedar cumit
Introhtina namon.
thoh uuiduru fon then heroston
manage giloubtun in man.
oh thuruh thie phariseos
ni ia hunes.
thaxher fontheru samanungu
uz for uuor psan niuu'rdi
sie minnotun manno diurida
mer thanne gotes diurida.
ther heilant rios inia quad
ther de giloubit in mih
nigiloubet in mih
oh in then ther de mih santa
ther de mih gisibit
gisibit then ther the mih santa.
ih loht in mital gart quam
thaxiō giuuelih thiede giloubit
in mih in finstar nesse niuuoŋ&.

& si quis audierit uerba mea
& non custodierit
ego non iudico eum;
non enim ueni ut iudicem
mundum sed ut saluificem
mundum. qui spernit me
& non accipit uerba mea
hab& qui iudic& eum.

sermo quem locutus sum
ille iudicabit eum in nouissimo
die. quia ego ex me ipso
non sum locutus.

sed qui misit me pater
ipse mihi mandatum dedit
quid dicam & quid loquar
& scio quia mandatum eius
uita aeterna est.

qu& ergo ego loquor
sicut mihi dixit pater
sic loquor.

lo c vii **X** H aec locutus est eis ihs **lo**
& abiit & abscondit se ab eis.
cum autem tanta signa fecisset
coram eis non credebant in eum.
ut sermo esai& proph&ae
impler&ur quem dixit
dñe quis credidit auditui nro
& brachium dñi cui reuelatū est

lo c x **X** H aec dixit esai& **lo**
quando uidit gloriam eius
& locutus est de eo

249
oh oba uer gi hort minu uuort
lnti thi u ni hetat.
ih ni duomu inan.

ni quam ih zi thi u thaz ih duomu
mitilgart. oh thaz ih heile
mitilgart. therde mih uozernit
lnti nunt fahit minu uuort
er hab& ther man duomit.

thaz uuort thaz ih sprah
thaz duomit inan in themo iungisten
tage uuanta ih fon mir selbemo
nibin sprehent.

oh therde mih santa fater
her mir bibot gap.
uuaz ih quede oda uuaz ih sprehe
lnti ih uuerz thaz sin bibot
lib euum ist.

thiu ih sprihu
saso mir ther fater quad
so sprichu.

thiz sprahin ther heilant
lnti thana gieng in zigibare sih fon in
mit diu er somanagiu zeihan teta
fora in. nigioubtun in inan
thaz uuort esai&es thes uirzagen
gi fullit uuirdi thaz her quad.
trohtin uuer giloubit unfer gi hornasi
lnti truhthines arm uuemo ist in trigan
thisiu quad esai&as
thanne her gisah sina diurda
lnti sprah fon imo.

250.
exlvi
of cexlvi

11
of cxxxvii
l cexlviii

Et cum egredere*ur* ih*s*
de templo accesserunt
discipuli eius ut ostenderent ei
edificationes templi
dicentes. magister aspice
quales lapides & quales
structure.
& respondens ih*s*
ait uide*ti*s has omnes
magnas edificationes.
amen dico uobis uenient dies
in quibus non relinquetur hic
lapis super lapidem
qui non destruat*ur*

exlv
of cxxxviii

11
of cexlvi
l cexlviii

Et cum seder*et* in monte
olivarum contra templum
accesserunt ad eum discipuli
secre*to* & interrogauerunt eum
dicentes preceptor dic nobis
quando haec erunt
& quod signum aduentus tui
cum haec omnia incipient
consummari.
& ait ad discipulos
uenient dies quando desider*et*
uidere unum diem
filii hominis & non uidebit*ur*.

Jo*h*n*s* 110

uid*e*re ne quis uos
seducat. multi enim uenient
in nomine meo dicentes
ego sum xp*s*. & mult*os* seducunt.

Jo*h*n*s*
L

In*ti* mit*te* diu ther heilant uz gieng
fon themo temple zuo giengun
sine iungiron thaz sie imo zougim
thiu gizimbriu ther temples
sus quedenti. meistar scou uuo
u*o*liche steina In*ti* uuelichu
gizimbriu
tho antlingta ther heilant
quad gisehet in alliu thisu
mihilun gizimbriu.
uuar quidih i*u* quement taga
intchen niuurdit for lazan hier
stein oba steine
chiede nisi zi uuorpsan

Jo*h*n*s*
L

In*ti* mit*te* diu her saz inberge
oliboumo uuidar themo temple
giengun zu mo sine iungiron
dougolo In*ti* fragetun inan
sus quedenti meistar quid un*r*.
uuanne uuerdent thisu
uuar zehano ist thineru cum f*et*i
thanne thisu ellu biginnent.
gi entot uueran.
In*ti* quad ziden iungiron
quement taga thanne in lustot
zigisehanne eman tag
mannes sunes. In*ti* in gisehet.
gisehet in thaz uuer i*u* uuih
ni for leite. manage quement
In minemo namen sus quedenti
ihbin christ In*ti* manage for leitent.

cum audieritis autem prelia
& opiones bellorum
& seditiones
 nolite terreri.
 oportet enim haec fieri
 sed nondum est finis.
 consurgat enim gens ingens
& regnum contra regnum
& erunt pestilentiae & famer
& terre motus per loca.
 terroresque de caelo
& signa magna.
 haec autem omnia
 initia sunt dolorum.

1
10
10

Tunc tradent uos in tribulatione
& occident uos & erunt
 odio omnibus gentibus
 propter nomen meum.

1

Et capillus decapite ur̃o
 non peribit. & in patientia ur̃a
 possidebitis animas ur̃as.

1
10
10

Ponite ergo in cordibus ur̃is.
 non premeditari
 quem ad modum respondeatis
 ego enim dobo uobis os & sapientia
 cui non poterunt resistere
& contra dicere omnes
 aduersarii ur̃i.

1
10
10

Tunc scandalizabuntur multi
& inuicem tradent
& odio habebunt inuicem

mit diu ir gihore & gifeht
 in aliumunt gifeht
 in tigi stritu
 in curit uuesan gibruogte
 iz gilimpfit sur uuesanne
 oh noh thanne ist enti.
 er stentit thiot uuidar thiotu
 in tichi uuidar riche
 in tichi thanne subqint hungara
 in tichi erd bibunga thurah steti
 in tichi bruogon fonhimile
 in tichi mihiliu zeichan
 thisiu alliu
 anagin sint sero.

thanne selent sie iuuuuh in arabeta
 in tichi slahent iuuuuh in tichiruc
 in hazze allen thioton
 thurah minan namon.
 in tichi loc fon iuuueromo houbite
 in tichi foruurdit in tichi iuuueru gichula
 gi sezzet ir iuuuera sela.
 sezzet in iuuueren herzon
 in tichi fora lernnen
 zi uuelicheru uuisun ir ant uirtet
 ih gibui mund in tichi spahida
 thieru nimugun uuidar stantan
 in tichi uuidar quedan alle
 iu uuere uuidar uuertton
 thanne sint manage bisuihane
 in tichi untar zuisgen sih selenti
 in tichi habent sih in hazze untar zuisgen.

252
& multi pseudo prophetae
surgent & reducent
multos. & quo abundauit
iniquitas. refrigeret & caritas
multorum.

Jo Qui autem perseuerauerit
usque in finem hic saluus erit
Jo cclvi & predicabitur hoc euangelium
Jo cxi regni in uniuerso orbe.
In testimonium omnibus
& tunc ueniet consummatio;

Jo cclvii Cum ergo uideritis
Jo cxi abominationem desolationis
quae dicta est ad aniel
propheta stantem
in loco sancto
qui legit intellegat.

L cclij Cum autem uideritis circumdari
ab exercitu hierusalem.

Jo cclviii Tunc scitote quia adpropinquauit
Jo cclviii desolatio eius.
L cclviii tunc qui in iudaea sunt
fugiant in montes
& qui in medio eius
discedant
& qui in regionibus
non intrent in eam
quia dies ultionis hi sunt
ut impleantur omnia
quae scripta sunt

Jo cclviii Uae autem pregnantibus
Jo cclviii
L cclviii

Inci manage lugge uurzagon
er stantent inci for leitent
manage. Inci bichiu ginuhesamot
unreht. er catte minna
managero.

thiede thurch uuonet
unzan enti ther ist heil

Jo Inci uuirdit gipredigt thiz gotspel
riches in alleru ueralt.
Ingiuuzsefi allen thioton
Inci thanne cumit enti;

Jo mit diu ir gisehet
leidazunga zu uorpfnessen
thiudar gique tan ist fon danielle
themo uurzagen. stantenti
in heilageru stæ.
thiedar lese for stante.

Lc mit diu ir gisehet umbi geban
fon here hierusalem.

Jo thanne uurzit ir thaz sih nahit
L 1 1ro zu uorpfnessen.
thanne thiedar in iudeon sint
thanne fluohent sie in berga.
Inci thiedar in iru mitteru sint
thana erfarent
thiedar uz themo lante sin
nigeten in sta
uuanta taga girihet thie sint
thaz siu gifullit uuerden alliu
thiudar gisribani sint

Jo uue so safanen
Lc

& nutrientibus in illis diebus

L^o J^o
Erit enim pressura magna
supra terram
& ira populo huic.

L^o cclvi
Et cadent more gladii
& captiui ducentur
in omnes gentes
& hierusalem calcabitur
a gentibus
donec impleantur
tempora nationum;

L^o ccl
Ora te autem ut non fiat
fuga u^{ra} hieme
uel in sabbato

L^o ccli
Erit enim tunc tribulatio
magna qualis non fuit
ab initio mundi
usque modo neque fiet.

L^o cclvii
Et erunt signa
in sole & luna & in stellis
& in terris pressura gentium
preconfusione ionitus maris
& fluctuum
arescentibus hominibus
pre timore & expectatione
quae super uenient uniuerso
orbi

L^o cclviii
Et nisi breuiati fuissent
dies illi
non fieret salua omnis caro
sed propter electos

in ziobenten in then tagon
ist uuarlicheo thrucnessi mihil
obar erdu

in gibuluht thesemo folke.
in fallent in munde suertes
in uuerdent hafte geletat

in alla thiota
in hierusalem ist giretan
fon thioton
io unz gifulto uuerdent
za thiotono;

L^o J^o
betot uuarlicheo thaznuuerde
iuuer fluht in uuntar
oda in sambaztag

L^o J^o
ist thanne arabet
mihil. sulih sonuuas
fon mittilgarces anaginne
io unzan nu nob elichor nuuirdet
in uuerdent zeichan

in sunnun in in manen in anfiaron
in in erdun thrucnessi thotono
thurub thaz githuor lodares seuues
in uazzaro fliozentoro
thorrenten mannon
thurah forahra in abetunga
chiedar quement alleru
uuerata.

L^o J^o
in nibicureite uuarin
thie taga
nuuari heil al fleisc
oh thurah thie gicoranon.

255
Et tunc plangent se
omnes tribus terre
& uidebunt filium hominis
uentem in nubibus celi
cum uirtute multa
& maiestate
& tunc mittet angelos suos
cum tuba & uoce magna
& congregabunt
electos eius
& quattuor uentis a summis
caelorum
usque ad terminos eorum,

His autem fieri incipientibus
respicite & eleuate
capita ura
quo ad propinquat
redemptio ura,

Ab arbore autem fici
discrete parabolam
cum iam ramus eius
tener fuerit
& folia nata
& omnes arbores
cum producunt
iam ex se fructum
scitis quo prope est estas
ita & uos cum uideritis
haec omnia fieri
scitote quia prope est
inianus

✠

✠

✠

Inti thanne uu'ofit sih
allu erd cunnu
inti gisehent mannes sun
comentan in himiles uuolkanon
mit managemo megine
inti mihil nesse
thanne sentit sine engila
mit trumbun mit mihileru stemmu
inti gisamanont
sine gicoranon
fon fior uuinton fon hohi
himilo
io unz iro enti
thesen uuesan biginnenten
scouuuot inti uf hefet
iu uueru houbit
bithiu uuantu nahlichot
iu uuer losunga;
fon boume figuno
lernet gilih nessi
mit diu iu sin zuelga
muruuui uuirdit
Inti bletir giboraniu
Inti alle bouma
mit diu sie fram bringent
iu fon in uuahsmon
uuizzit thaz iunahist sumar
soir mit diu ir gisehet
thisu alliu uuesan
uuizzit thaz her nahist
in duron

amen dico uobis
quia non praeteribit
haec generatio donec omnia
haec fiant.
caelum & terra transibunt
uerba uero mea non praeteribunt;

L cclviii **X** Ad tendite autem uobis
ne forte grauentur
corda ur̃a in crapula
& ebrietate
& curis huius uitae.
& super ueniat in uos
repentina dies illa.
tamquam laqueus enim
super ueniet in omnes
qui sedent super faciem
omnis terrae.
uigilate itaque omni tempore
orantes ut digni
habeamini fugere
ista omnia
quae futura sunt
& stare ante filium hominis;

ofcliii **vi** Nescitis enim quando tempus sit.

ofclxiii **vi** De die autem illo & hora

ofclx **vi** nemo scit neque filius hominis
neque angeli in caelo

exlvi nisi solus pater.

ofclxi Sicut autem in diebus noe

L ccvii ita erit & aduentus filii hominis.

Sicut enim erant in diebus

uuar quidih iu
bithiu uuanta niuor ferit
thiz cunni er thanne alliu
chisu uuerdent
himil inti erda farent
minu uuort niuor farent;
uuartet iu
zithiu daz nisin giheuigotiu
iu uueriu herzun lnubar aize
lntin ubar trunker
lntin suorgon thesser libes
lnti obar queme lniiuuuh
thie gaho tag.
samafo setto
obar quimite in alle
thiedar sizzent obar annuzi
alleru erdu.
uuahhet giuesso lnti giuuelihha
betonti thazir sit uuirdige
gihabete zifliohanne
chisiu alliu
thiudar zuo uuertiu sint
lnti stantan fora themo mannes sune;
ir niuuzzut uuanne zit si.
fon themo tage lnti ziti
noman niuuetz noh mannes sun
noh engila in himile
nibi ther eino fater.
soso intagon noe
soist cunste thes mannes sunes.
soso uuarun lnti then tagon

ante diluuium
comedentes & bibentes
nubentes & nuptum tradentes
usque ad eum diem
quo introiuit in arcam noe
& non cognouerunt
donec uenit diluuium
& tulit omnes.

Ita erit & aduentus filii hominis

L c c x i i j **x** Similiter sicut factum est **L**
in diebus loth
edebant & bibebant
emebant & uendebant
plantabant & edificabant.
qua die autem exiit loth
a sodomis. pluit ignem
& sulphur de celo
& omnes perdidit
secundum haec erit
qua die filius hominis
reuelabitur.

¶ **L c c x l i i j** **¶** Tunc qui in celo est **¶**
¶ **¶** **¶** non descendat tollere **¶**
L c c x l i i j **¶** aliquid de domo sua. **¶**
& qui in agro
non reuertatur
tollere uestimentum suum

L c c x **x** Memores estote **L**
uxoris loth

¶ **¶** **¶** Tunc duo erunt in agro **¶**
L c c x i j **¶** unus assumetur **¶**

er theru fluoti
ezzena lnta trinkenta
hi ienta lnta zibigi sedenta
io unx then tag
thodo ingieng lntia arca noe
lnta ni for stuontun
unx thiu fluot quam
lnta nam alle.

so ist thiu cunf thes mannes sunes
samaso giburta
lnta then tag on lodes
azzun lnta truncun
couftun lnta for couftun
pflanzotun lnta zimbrotun.
lnta thenmo tage tholoch uz gieng
fon sodomis. regenota fiur
lnta sueual fon himite
lnta alle forlos
after thesen uuirdit
lnta thenmo tage ther mannes sun
uuirdit intrigan.

thanne ther derin theki ist
ni stigit nidar zinemanne
uuaz fon sinemo huse.
lnta thiede in acre ist
ni uuierbit

zinemanne sin giuuati
gihugenta uueset
thera lodes quenun.
thanne sint zuene in acre
ein ist ginoman

& alter relinquetur.

due molentes In unum

una assumetur

& una relinquetur.

duo in lecto uno

unus assumetur

& alter relinquetur.

L cxxii Respondentes dicunt illi

¶ I cclxii ubi dñe. quid dixit eis

ubi cumque fuerit corpus

illuc congregabuntur aquilæ

¶ I cclvi Sicut homo qui peregre profectus

¶ I cclxviii relinquit domum suam

L cclxxviii

& dedit servis suis potestatem

cuiusque operis

& ianitori precipiat

ut uigilet.

¶ I cclv Vigilate ergo nescitis enim

¶ I cclxxiii quando dñs ueniat

L cclxxviii

sero an media nocte

an galli cantu an mane.

ne cum uenerit repente

Inueniat uos dormientes.

¶ I cclxxiii Illud autem scitote

¶ I cclv quō si sciret pater familias

L cclvi

qua hora fur ueniret

uigilaret utique & non sineret

per fodiri domum suam

ideoque & uos estote parati

quia qua nescitis hora

filius hominis uenturus est.

Inci ander ist for lazzan.

zua sint malenti In ein

ein ist ginoman

Inci ander uuirde for lazzan.

zuei sint In einemo bette

ein ist ginoman

Inci ander ist for lazzan.

¶ I cclxv sic tho antlingena quadunimo

uuar trohtin. her quad in

so uuara sother lihamo uuirde

thara gisamanont sih erni

¶ I cclxv sama so man ther elientes farenta

for liez sin hus

Inci gab sinen scalcon giuuat

giuuelihes uuerkes

Inci chemo duriuuarde gibot

thaz her uuahheti.

¶ I cclxv uuahhet uuarliho inuuzit

uuanne truhin cumit

spato oda in mitteru nahit

oda zihana crati oda in morgani.

min thanne her quimite sluimo

finde in uuih slafenti.

¶ I cclxv thaz uuzit ir

uuaata oba uuesti thes higses fater

zi uuelihheru ziti ther thio bquami

her uuahheti giuueso Inci in liez

thurah graban sin hus

Inci bi thiu uueset ir garaue

bi thiu in theru ziti thia in inuuzit

ther mannessun zuouuert ist.

Lc lviij. **A**it autem ei p̄xrus dñe
 of celxv ad nos dicis hanc parabolam
 an & ad omnes
 of celv quod autem uobis dico
 Lc lviij. omnibus dico uigilate
 of celxv Dixit autem dñs quis putas est
 Lc lviij. fidelis seruus & prudens
 dispensator quem constituit dñs
 supra familiam suam
 ut d& illis cibum in tempore
 of celvi **B**eatus ille seruus
 Lc lv quem cum uenerit dñs eius
 in uenerit sic facientem.
 uere dico uobis
 quō super omnia bona sua
 constituet eum.
 of celxviij. **S**i autem dixerit malus seruus ille
 Lc lviij. in corde suo.
 moram fecit dominus meus uenire
 & coeperit percutere
 conseruos suos. manducet autem
 & bibat cum ebriis
 ueniet dominus serui illius
 indie qua non sperat
 & hora qua ignorat
 & diuidet eum partem que eius
 ponet cum hypocharis
 & infidelibus
 illic erit fletus & stridor
 dentibus

quad imo p̄xrus trohtin
 quid is ziuns thesa parabola
 oda ziallen
 thaz ih u quidu
 allen quidu uuahhet
 quad trohtin uuer uuanus ist
 gitriuui scale lnti uuis
 spenter chende trohtin gisezzit
 ubar sin higisgi
 thaz her ingebe muos in ziti
 salie ist ther scale
 then thanne sin herro cumit
 findit inan so duontan.
 uuar quid ih iu
 uuanta ubar alliu sinu guot
 gisezzit lnan.
 oba quidit ther ubilo scale
 in sinemo herzen.
 duala teta min herro ziquemanne
 lnti biginnit thanne slahan
 sine eban scale izzit
 lnti trinkit mit trunkanen
 quimit ther herro thes scalkes
 in themo tage theher nuuante
 lnti in theru ziti theher nuuertz
 lnti zittelit inan lnti sinan teil
 sezzit mit libhezerin
 lnti mit ungitriuuen
 thar ist uir oft lnti stridunga
 zeno

210
cxlviii Tunc simile erit regnū celorū
cxlviii
x decem uirginibus
quæ accipientes lampadas suas
exierunt obuiam sponso
& sponsæ quinque autem exis
erant fatigæ & quinque prudentes.
sed quinque fatigæ acceperunt
lampadibus non sumserunt oleum
secum. prudentes uero
acceperunt oleum in uasis suis
cum lampadibus.
moram autem faciente sponso
dormitauerunt omnes & dormierunt.
media autem nocte clamor
factus est.
ecce sponsus uenit
exite obuiam ei.
tunc surrexerunt omnes
uirgines ille & ornauerunt
lampadas suas. fatigæ autem
sapientibus dixerunt.
date nobis de oleo urō
quia lampades nræ
extinguntur.
responderunt prudentes
dicentes. ne forte non sufficiat
nobis & uobis. hec potius
ad uendentes & emite uobis.
dum autem irent emere
uenit sponsus.

x thanne gilih ist himilo ribbi
zehen thiornon
thio int fabenti iro liobt faz.
giengun ingegin themo brutigomen
lnta bruti. fimui fonthen
uuarun dumbolnta fimui uuiso.
oh fims dumbol. int fanganen
liobt fazzon ninamun oli
mit in. thio uuisun uuarliho
lnt fiengun oli lntro faz
mit liobt fazzon.
tuuala tuonta themo brutigomen
nasseztun allolnta sliefun.
lnt mitteru nah ruoft
uuard gitan.
senu nu cumit ther brutigomo
gēt ingegin imo.
tho er ftuontun allo
thio thiornum lnta gizarauutun
iro liobt faz thio tumban
then spahon quadun.
gebet uns fon iū uueremo ole
bitiu uuanta unferu liobt faz
sint er losganu.
tho ant lingtun thio uuisun
quedento. min odo uuan niginubtsamo
uns int iū. gēt mer
zi then for coufenton lnta coufet iū.
tho sio fūrun coufen
quam ther brutigomo

& quae paratae erant
Intrauerunt cum eo
ad nuptias.
& clausa est ianua.
nouissime ueniunt
& reliquae uirgines dicentes
dñe dñe aperi nobis
at ille respondens ait.
amen dico uobis. nescio uos
uigilate haec quia
nescitis diem neque horam.

cxlviii
¶ Sicut enim homo proficiens
¶ uocauit seruos suos
¶ & tradidit illis bona sua
¶ & uni dedit quinque talenta
alii autem duo
alii uero unum

¶ unicuique secundum
¶ propriam uirtutem
¶ & profectus est statim.
abijt autem qui v talenta
acceperat & operatus est in eis
& lucratus est alia quinque.
similiter & qui duo talenta
acceperat lucratus est
alia duo. qui autem unum
acceperat abiens fodit in terra
& abscondit pecuniam
dñi sui.

post multum uero temporis
uenit dñs seruorū illorum

Inti thiodar garauuo uuarun
Ingiengun mit imo
zi theru brüt loufti.
Inti bislozzano uuarun thio duri
ziungisten quamun
thio andro thiornun quedenti
trohtan trohtan Intuo uns
her tho antlingta quad.
uuar qui diu iū. thniuerz iūuuih.
uuahhet giueesso uuantair
niuizzut then^{as} noh thia zte.

¶ so so man farenti
gihalota sine scalca
Inti salta in sinu guot
Inti einemo gab fimf talenta
anderemo zuua
anderemo eina
einero giuelihhemo after
eiganemo megine
Inti fuor sluumo.
gieng cho ther thio fimf talenta
int fieng Inti uuorahita intchen
Inti gistrunita andero fimui
so sama therde zuua talenta
int fieng gistrunita
andero zuua ther thia einun
int fieng gieng Inti gruob merda
Inti gibare scaz
sines herren.
after managen zitan
quam ther herro thero scalco.

253
& posuit rationem cum eis.
& accedens qui .v. talenta
acceperat obtulit alia .v. talenta
dicens. dñe .v. talenta tradidisti
mihī. & ecce alia quinque
super lucratus sum
at illi dñs eius
euge bone serue & fidelis
quia super pauca fuisti
fidelis super multa te
constituam Intra
Ingaudium dñi tui.
accessit autem & qui duo talenta
acceperat & ait dñe
duo talenta tradidisti mihī
ecce alia duo lucratus sum
at illi dñs eius
euge serue bone & fidelis
quia sup pauca fuisti fidelis
supra multa te constituam
Intra Ingaudium dñi tui.
accedens autem & qui unum
talentum acceperat ait
dñe scio quia homo durus es
& m&is ubi non seminasti
& congregas ubi non sparsisti
& timens abii & abscondi
talentum tuum In terra
ecce habes quod tuum est.
respondens autem dñs eius
dixit ei. serue male

Inci sazta reda mit in.
Inci gieng zuo therde fimf talenta
Int fieng brahta anderosimf talenta
quedenti trohtan fimf talenta saltos tu
mir senu nu andero fimui
ubar thaz haben gistriunt.
tho quad imo sin herro
gifiu guot scale Inci gtriuuu
uuanta thu ubar fohiu uuari
gtriuuu ubar managu thih
gisezzu In gang
ingifethon thines herren.
zuo gieng therde zuua talenta
Int fieng int quad herro
zuua talenta saltos tu mir
senu andero zuua gstriunenti bin
tho quad imo sin herro
gifiu guot scale Inci gtriuuu
uuanta thu ubar fohiu uuari gtriuuu
ubar managu thih gisezzu
In gang ingifethon thines trohtanes.
zuo gieng tho therde eina
talenta int fieng quad
herro ihuuerz thazdu hart manbist
Inci arnos thardu nisatos
Inci samanor thardu nisprettos
Inci forhtenti gieng Inci gibare
thina talenta In erdu
senu nu habes thazdar thimist.
tho ant lingta sin herro
quad imo ubil scale

I In ti unnuzzan scale eruuerpset han
 In ti uuzzarun finstarnessiu
 thar ist uu' of In ti zeno stridunga
L sin uuueru lentin bigurtit
 In ti loht faz brinnenti
 In ti ir gilih mannon
 betonten iro herren
 thanne her uuerbe fon brut louftu
 thanne her queme In ti clopso
 slumo in duot imo
 thanne sint salige thie scalca
 thanne ther herro quime
 findit sie uuahhente
 uu'ar quid ih iu thazer sib bigurtit
 In ti tuot sie sizzen
 In ti farenti abahit in

& si uenerit in secunda uigilia
& si in tertia uigilia uenerit
& ita in uenerit
beati serui illi.

¹¹
^{of cl iiii} ^{l cc xxxviii} Dixit ergo; homo quidam nobilis
abit in regionem longinquam
accipere sibi regnum
& reueri

^{of cc lxx} ^{l cc xxxviii} Vocatis autem .x. seruis suis
dedit illis .x. mnas
& ait ad illos negotiamini
dum uenio. ciues autem eius
oderant illum
& miserunt legationem
post illum dicentes
nolumus hunc regnare
super nos. & factum est
dum rediret
accepto regno. & iussit
uocari seruos
quibus dedit pecuniam
ut sciret quantum quisque
negotiatum esset.
uenit autem primus dicens dñe
mna tua .x. mnas adquisiuit.
& ait illi euge bone serue
quia in modico fidelis fuisti
eris potestatem habens
supra .x. ciuitates. & alter uenit
dicens. dñe mna tua
fecit v mnas.

lnti oba her cumit lntcheru afterun uualtru
lnti oba her incheru dritun uualtru cumit
lnti ob her so findit
salige sint thie scalca.

^{of} ^{l of} tho quader; sum edili man
gieng inferra lant scasf
lnt fahan imo ribhi
lnti abur uuidar uuerban

^{l of} gihaloten tho sinen zehen scalcon
gab in zehen mnas

lnti quad ziin. caufot
unz ih cumu sine burg luti
haz zotun man

lnti santun botescaf
after imo quedente

^{l of} ni uollemes thesan ribhison
obar unsih. lnti uuard tho
mit diuher uuidar uuarb

lnti fanganemo ribhe. gibot tho
thaz man gihaloti sine scalca
then her gab then scas
thaz her uuesti uiuofilu iro giuuelih
giscazzot uuari.

tho quam ther eristo quedenti herro
thin mna gihalota zehen mnas
her quad imo gifih thuguo to scale
bithiuthu in lutzilemo githruuuuari
bist giuualt habenti
obar zehen burgi. lnti ander quam
quedenti trohtin thin mna
teta fimf mnas.

& huic ait & tu esto
supra v. ciuitates.
& alter uenit dicens.
dñe ecce mna tua
quam habui repositam
insudario.

timui enim
quia homo austerus es
tollis quod non posuisti
& mēis quod non seminasti.
dicit ei
de ore tuo te iudico.
serue nequam
quia ego homo austeris sum
tollens quod non posui
& mēens quod non seminaui.
& quare non dedisti
pecuniam meam ad mensam
& ego ueniens cum usuris
utique exigissem illud.
& adstantibus dixit
aufer te ab illo mnam
& date illi
qui habet x. mnas
& dixerunt ei
dñe habet x. mnas.

lxxx

lxxx
xl

Dico autem uobis
quia omni habenti dabitur
dabitur ab eo autem
qui non habet
& quod habet auferetur

l. 1
of

themo quadher ouh thu uuir
oban fims burgi.
lnti ander quam quedeni
herro senu thin mna
thia ih habet gihabana
lnsuetz duohhe
ih foralra
uuantu thu grim man bist
nimist thaz thuni sätos
lnti arnost thaz thuni sätos.
tho quad er imo
fon thinemo munde thih duomu.
thu abuh scale
bithiu ih grim man bin
nimu thaz ih nisäta
lnti arnon thaz ih ni sata.
lnti bihiu nigabi thu
minan scaz zimazzu
lnti ih quementi mit phrasamen
thaz er betti
lnti az stantenten quad
nemet fon imo thia mnam
lnti gebet themo
therde zehen mnas habet
lnti quadum lmo
herro her habet zehen mnas.
ih quidu iu
thaz io giuelih hemmo habentemo
uuirde gige ban fon themo
therde ni habet
thaz er habet uuirde er firrit.

266
ab eo.

L cccxxi Verum tamen inimicos meos
¶ cccxxii illos qui noluerunt me
regnare super se
adducite huc
& interficite ante me.

CLii Cum autem uenerit
¶ cccxxiii
X filius hominis in maiestate sua
& omnes angeli cum eo
tunc sedebit super sedem
maiestatis suae
& congregabuntur
ante eum omnes gentes
& separauit eos
ab inuicem sicut pastor
segregat oues ab hedis
& statuit oues quidam
ad dexteris suis
hedos autem a sinistris.
tunc dicit rex his
qui ad dexteris eius erunt
uenite benedicti
patris mei possidete
paratum uobis regnum
a constitutione mundi
esuriui enim & dedistis mihi
manducare. stauimus
& dedistis mihi bibere.
hospes eram & collegistis me.
nudus & operuistis me.
Infirmus & uisitastis me.

fon imo

L ¶ thoh uidero mine si tanta
thie deni uoltun mih
rihhison obarsie
lettet hera
lnta er slahet fora mir.
¶ mit diu cumit
ther mannes sun in sineru mihhilnessi
lnta alle engila mit imo.
thanne sizzit her obarsedal
sinera mihhilnessi
lnta gisamanot uuerdent
furi lnan allo thiota
lnta thanne zisceidit hersie
untar zuisgen so hirta
zisceidit scas fon zigon
lnta sezze thiu scas
fon sineru zesauun
lnta thio zigun fon sineru uunistrun.
thanne quidit ther cunig thon
thie fon sineru zesauun sint
quemet ir gisegeton
mines fater lnta gisizze
iu garo rihi
fon anaginne uueralt.
mih hungria lnta ir gabut mir
ezzan mih thursta
lnta ir gabut mir trinca.
ih uuas gast mair halotut mih.
nacot lnta ir bihactut mih.
ummahtic lnta ir uuisotut min.

Incarcere & uenistis ad me.
tunc respondebunt ei
iusti dicentes.
dñe quando te uidimus
esurientem & pauiimus
sitientem & dedimus tibi
potum. quando autem
te uidimus hospitem
& collegimus te.
aut nudum & cooperuimus
aut quando te uidimus
infirmum & in carcere
& uenimus ad te.
& respondens rex
dixit illis amen dico uobis.
quam diu fecistis uni
de his fratribus meis
minimis mihi fecistis;
tunc dixit & his
qui a sinistris erunt
discedite a me maledicti
in ignem aeternum
qui preparatus est diabulo
& angelis eius.
esuriui enim & non dedistis
mihi manducare. sitiui
& non dedistis mihi potum.
hospes eram & non collegistis me
nudus & non operuistis me
infirmus & in carcere
& non uisitastis me;

267
Incarcere uas lnta ir quamut zimir.
tho antlingtun imo
thie rehton inta quadun.
trohtan uuanne gisahun uuir thih
hungrentan lnta fugortun thih
thurstenta lnta gabunmes thir
trinkan uuanne
gisahun uuir thih gast uuesentan
lnta gihalotunmes thih.
oda nacotan lnta bithactumes
oda uuanne gisahumes thih
ummahtigan oda incarkere
lnta quamunmes zithir.
lnta antlingenti thier cunig
quidit in uuar quidit iu
solango so ir tatut einemo
fon thesen minen bruoderon
imniston thanne tatut ir izmir.
thanne quidit her then
thie zisineru uuinistrun sint
er uurzet fon mir ir for uuerigton
lneuun fiur
thaz dar garo ist themo diufale
lnta sinen engilon.
mih hungrita inta ir nigabut
mir ezzan mih thursta
lnta ir nigabut mir trincan
ih uuas gast lnta ir ngihalotut mih
nacot inta ir mibithactut mih
ummahtic lnta incarkere
lnta ir muuifotut min.

2/8.
tunc respondebunt & ipsi
dicentes. dñe quando
te uidimus esumentem
aut stientem aut hospitem
aut nudum aut infirmum
uel in carcere
& non ministrauimus tibi.
tunc respondebit illis dicens.
amen dico uobis quam diu
non fecistis uni
de minoribus his
nec mihi fecistis.
& ibunt hi in suplicium aeternū.

¶ *cc lxxiiij* Iusti autem in uitam aeternam;

¶ *cc lxxv* Et factum est cum consummasset
¶ *cc lxxvi* ih̄s sermones hos omnes
¶ *cc lxxvii* dixit discipulis suis.
¶ *cc lxxviii* scitis quia post biduum
¶ *cc lxxix* pascha fiet
¶ *cc lxxx* & filius hominis tradetur
ut crucifigatur

¶ *cc lxxxi* Tunc congregati sunt
¶ *cc lxxxii* principes sacerdotum
& seniores populi
in atrium principis sacerdotum
qui dicebatur caiphas.
& consilium fecerunt
ut ih̄m
dolo tenerent & occiderent
dicebant autem non in die festo
ne forte tumultus

thanne antlingent sie
lnti queden. trohtan uuanne
gisahun uuir thih hungrentan
oda thurstentan oda gast
oda nacotan oda ummahigan
oda in carkere

lnti niambahatumes thir.
thanne antlingit her in queden.
uuar quidih iū so lango
soir nitatut einemo
fon then minniron.
noh mir nitatut.

¶ *cc lxxxiii* lnti farent thie in euuiaz uirzi.
thie rehron in euuin lib. ||

¶ *cc lxxxiiii* lnti uuard tho mit diu her gientota
¶ *cc lxxxv* ther heilant thisiu uuort allu
tho quad her sinen iungiron.
uuizze thaz after zueintagon
ostrun uuerdent
lnti ther mannes sun uurdit giselit
thaz her uuerde er hangan

¶ *cc lxxxvi* tho uuirdun gisamanote
thie heroston thero heichastono
thie altofton thes folkes
in hos thes herosten thero heichastono
therde uuas giquetan caiphas.
lnti tatunes thinc
thaz sie then heilant
fiengin mit feihane lntaersluogin
quadun tho nalles in themortmalentage
minodo uuān ungireh

289
267
fieret in populo.
tunc abiit unus de duodecim
qui dicitur iudas scarioth
& locutus est ad principes
sacerdotum & magistratibus
& ait illis. quid uultis
mihi dare & ego
uobis eum tradam
qui audientes
gausisunt.

& constituerunt ei xxx
argenteos. et exinde
quereret oportunitatem
ut eum traderet sine turbis;

cliii Ante autem diem festum **lo**
lo cxii pasche. sciens ih̄s
quia uenit hora
ut transeat ex hoc mundo
ad patrem.

cum dilexisset suos
qui erant in mundo
in finem dilexit eos.

lo cxv Surgit acena **lo**
x & ponit uestimenta sua.
& cum accepisset lintheum
precinxit se.
deinde mittit aquam in peluem
& coepit lauare pedes
discipulorum
& extergere lintheo
quo erat precinctus.

uuerde in themo folke.
tho gieng ei fon then zuelisin
therder ist ginennt iudas scarioth
lnta sprah zichen heroston
thero bis gofo lnta zichen mestaron.
lnta quad in uuaz uuollet in
mir geban lnta ih̄
seliun iū.

thie thaz gi horenti
uuarun es gi fehenti.
lnta gisatzun imo thirzzuc
scazo. lnta fon thanan
suohra zilumphida
thaz her in salti urzan menigi;
fora themo it malentage
ostrunu tho uuesta ther heilant
thaz quam zit
thaz her fuori fon therru uueralti
zi themo fater.

mit diu her minnota sine
thiedar uuarun in mit tilgarce
liente minnota sie.
er stuont tho fon themo muose
lnta legita sin giuuati.
mit diu her int fieng sabun
bigurta sih.
thanan tho santa uuazzar in labal
lnta bigonda thuua han fuorzi
sinero iungirono
lnta suuerban mit themo sabane.
themo her uuas bigurta

uenit ergo ad simonem p̄rum
 & dicit ei p̄rus.
 dñe tu mihi lauas pedes.
 respondit ih̄s
 & dicit ei. quod ego facio
 tu nescis modo.
 scies autem post ea.
 dicit ei p̄rus
 non lauabis mihi pedes
 In æternum.
 respondit ei ih̄s.
 si non lauero te
 non habebis partē mecum
 dicit ei simon p̄rus
 dñe non tantum pedes meos
 sed & manus & caput.
 dicit ei ih̄s
 qui lotus est non indiget
 nisi ut pedes lauet.
 sed est mundus totus.
 & uos mundi estis
 sed non omnes.
 sciebat enim quis nam esset
 qui traderet eum.
 propterea dixit
 non estis mundi omnes;
 postquam ergo lauit
 pedes eorum
 & accepit uestimenta sua
 cum recubuisset iterum
 dixit eis.

quamher tho zisimone p̄re
 lnti quad imo p̄rus.
 trohtin uuesgistu mir nu fuozzi.
 tho antlingta ther heilant
 lnti quad imo thaz ih̄ tuon
 thaz niueistu nu.
 thu uueist iz after thisiu.
 tho quad imo petrus
 niuegistu mir fuozzi
 zi euuidu.
 tho antlingta imo ther heilant
 obih thi niuasgu
 thanne ni habestail mit mir
 tho quad imo simon p̄rus
 trohtin nalleseterrodo mine fuozzi
 oh henti lnti houbit.
 tho quad imo ther heilant
 thiede subri ist. nibi tharf
 nisi thaz her fuozzi uuasge
 oh ist al subri.
 lnti ir birut subre
 nalles alles.
 her uuesta uuer daz uuas
 thie man salta.
 bi thiu quad her
 nibirut alle subre;
 after thiu her uuosc
 iro fuozzi.
 lnti int fieng singiuuati
 mit diu her aburgilinet
 quad in.

scitis quid fecerim uobis

10 exxi Vos uocatis me magistrum 10 A
11
A L xiiii & dñm & benedictis 1
L Lxiii sum & enim.

10 exxii Siergo ego laui pedes ur̃os 10
X
dñs & magister
& uos debetis alter
alterius lauare pedes.
exemplum enim dedi uobis
ut quemadmodum ego
feci uobis.

ita & uos faciatis.

10 exxiii Amen amen dico uobis. 10 A
11
A L xc non est seruus maior 1
L Lxiii domino suo
neque apostolus
maior eo
qui misit illum.
si haec scitis beati eritis
si feceritis ea.

10 exxiiii Non de omnibus uobis dico 10
X
ego scio quos elegerim
sed impleatur scriptura.
qui manducat meũ panem
leuabit contra me
calcaneum suum.
a modo dico uobis prius quam
fiat. ut credatis
cum factum fuerit
quia ego sum.

10 exx
1
A L xiiii Amen amen dico uobis 10 A
A L xc
L Lxvi

uurrzut ir uuaz ih iũ teta

ir herzzet mih meistar
mti herro lnti uuola quedet
ih bin so.

obih uu'osc iuuuere fuozzi
herro mti meistar
lnti ir sulut ander
anderet fuozzi uuasgan.
ih gab iũ bilidi
sofo ih
iũ teta

thaz ir so tuot;
uuar uuar quidih iũ
nist scale mero
thanne sin herro
noh thie postul
nist mero themo
ther inan santa.

obir thisu uurrzut thanne birut ir salige
obir thiu tuot
ni quad ih fon iũ allen
ih uuerz thie ih gicos
uz oh thaz gifullit uuerde thaz giscrib
ther mit mir izzit brôt
ther hesit uuidar mir
sina fersnun.

fon nu quidih iũ er thannez
uuerde thazir giloubet
mit diuix gitan uuirdit
thaz ih bin.
uuar uuar quidih iũ

273
Lcc lxxiiij **D**esidero desideravi **1**

hoc pascha manducare
uobiscum antequam patiar
dico enim uobis quia ex hoc
non manducabo illud
donec impleatur
in regno di.

lo cxxxi **C**um haec dixisset
turbatus est spu
& protestatus est & dixit
amen amen dico uobis
quia unus ex uobis tradet me

lcc lxxx **A**t illi ceperunt contristari
& dicere singillatim
numquid ego sum dne

lcc lxxxi **Q**uibus ait qui intingit
mecum manum
in catino hic me tradet
filius quidem hominis uadit
sicut scriptum est de illo

lcc lxxx **U**ae autem homini illi
per quem filius hominis
tradetur. bonum erat ei
sinatus non fuisset
homo ille

lo cxxxi **A**spiciebant ergo ad inuicem
discipuli hesitantes
de quo diceret

lcc lxxviii **E**t querentes inter se
quis esset ex eis
qui hoc facturus esset.

lustonto lusta
theso ostrun ziezzanne
mit iu er thanne ih thrue

1 **or** ih quidu iu uuanta fon nu
mizzuiz mit iu
er thanne iz gi fullit uuirdit
ingotes ribhe.

10 **or** mit diu er thisu quad
uuas gi truobit in sinemo geste
lnti fora cundta lnti quad
uuar uuar quidih iu
uuanta ein fon iu selit mih

or **1** **10** sie tho bigondun truoben
lnti quedan suntringon
eno bin ih iz trohtin

or **1** then quader therde thuncot
mit mir sina hant

lnti thesa scuzzilun ther selit mih
mannes sun uerit

so giscriban ist fon imo

uue themo man

thurah then ther mannes sun
uuirdit giselit. guot uuari imo.

thaz giboran ni uuari

ther man

scouuotun sih tho untar zuisgen

thie iungiron zuehontet

fon uemo heriz quadri

lnti suohenti untar in

uueriz uuari fon in

uuer sulih tati.

274
10 cxxiiij **E**rat ergo recumbens unus
ex discipulis eius
in sinu ihu
quem diligebat ih̄s.

In nocte ergo huic simon petrus
& dicit ei quis est
de quo dicit.
Itaque cum recubuisset ille
supra pectus ihu
dicit ei dñe quis est
cui respondit ih̄s
ille est cui ego

intinctum panem porrexero.

10 cxxv **E**t cum intinxisset panem
dedit iudae simonis scariothis
& post buccellam

tunc intrauit in illum satanas.

10 cxxvi **D**icit ei ih̄s
quod facis fac citius
hoc autem nemo sciuit
discumbentium
ad quid dixerit ei.
quidam enim putabant
quia loculos habebat iudas
quod dicit ei ih̄s
eme ea quae opus sunt nobis
ad diem festum
aut egenis ut aliquid daret

10 cxxvii **R**espondens autem iudas
qui tradidit eum dixit
numquid ego sum rabbi

10 uuas tho linenti ein
fon sinen iungiron
In barme thes heilantes
then minnota ther heilant.
tho bouhnta themo simon petrus
Inti quad imo uuerist
fon themo er quidit.
giuuesso mit diu er lineta
obar brust thes heilantes
quad imo trohtin uuerist
themo antlingta ther heilant
ther ist iz themo ih

10 L thaz gi thuncoto brot gibu.
mit diu er thuncota thaz brot
gabi iudase simone scariothe
Inti after themo bizzen
tho gieng in inan satanas.

10 tho quad imo ther heilant
thaz thu tuos tuor slumor
thaz ni uuesta nioman
thero sizzentono
zi uiuu er thaz quad.
sume uuantun
uuanta seckil habeta iudas
thaz imo ther heilant quadi
coufi thi uuns thurst sint
ci themo it malen tage
oda armen thazer sib uuar gabi
tho antlingta iudas
ther inan salta quad
eno bin ih iz meistar

at illi tu dixisti

10 cxxxv Cum ergo accepisset ille buccellā **10**
X exiit continuo erat autē nox.
cum ergo exisset
dixit ih̄s.

nunc clarificatus est
filius hominis. & d̄s
clarificatus est in eo
& d̄s clarificauit eum
in semet ipso, & continuo clarificauit eū

clvi Cenantibus autem eis
10 cxxxvi
1 accepit ih̄s panem
10 cxxxvii
1 & benedixit ac fregit
dedit discipulis suis dicens.
accipite & comedite
hoc est corpus meum
quod pro uobis datur.

10 cxxxviii Et accipiens calicem
1
10 cxxxix
1 gratias egit & benedixit
& dedit eis dicens
bibite ex hoc omnes
hic est enim sanguis meus
noui testamenti
qui pro uobis
& multis effundetur
in remissionem peccatorum.
dico autem uobis
non bibam amodo
de hoc genimine uitae
usque in diem illum
cum illud bibam uobiscum

275
272
tho quad imo thu quadri
mit diu er tho int fieng then brizon
gieng sluomo uiz. uias sluomo nabt.
mit diu er tho uz gieng
tho quad ther heilant.
nu ist giberehtot
mannes sun. lnti got
ist giberehto lnumo
lnti got giberehtot inan
lnumo selbemo. lnti sluomo giberehtot inan
lnti tho zimuose sizzenten
lnt fieng ther heilant brot
lnti uuitha lnti brab
gab sinen iungiron quedenti
lnt fahet lnti ezzet
thiz ist min lihamo
thaz fur iuuuith ist gizeban
lnt fieng tho then kelih
thane teta lnti segenota
lnti gab in sus quedenti
trinket fon thisu alle
thriz ist min bluot
niuues giuuznesses
thaz dar fur iuuuith
lnti manage uuirdit ergozzan
ln for laznessi sunt onno.
ih quidu iū
ni trinkih fon nu
fon thesemo berde uumrebun
unzan then tag
thanne ih trinku mit iū

276
nouum In regno patris mei.
L cclxxx **H**oc facite In meam memoratōe
X ⁱⁱⁱ
ait autem dñs simon simon
ecce satanas exp̄ciuit uos
ut cribrare sicut triticum
ego autem rogavi pro te
ut non deficiat fides tua

L cclxxxiii **E**t tu aliquando conuersus
VIII
l cclxxxviii confirma fr̄s tuos.

l cclxxxv **F**ilioli adhuc modicum
X
uobiscum sum quaeritis me
& sicut dixi iudeis
quo ego uado uos non potestis
uenire. & uobis dico modo.
mandatum nouum do uobis
ut diligatis Inuicem
sicut dilexi uos
ut & uos diligatis Inuicem.
In hoc cognoscent omnes
quia mei discipuli estis
si dilectionem habueritis
ad Inuicem.

l cclxxxvi **D**icit ei simon p̄cr̄us

l cclxxxviii dñe quo uadis

l cclxxx
l cclxxxv respondit ei ihs.

quo ego uado. non potes me
modo sequi. sequeris autem
post ea.

l cclxxxvi **T**unc dicit illis ihs

l cclxxxviii omnes uos scandalū patiemini
l cclxi
In me In ista nocte.

nuuaz In mines fater rihbe.

thaz duot ir In mina gimunt
tho quad trohtin simon simon
senu nu satanas gerot iuuuer
thaz er iuuuuh ricro samaso uueizzi
ih be tota furi thih

thaz meigange thin giloubo

L 10 liti thu sih uuanne giuuentit
gifestino thine bruoder.

10 kindilin noh nu luzzila stunta

binih mit iu ir suohet mih

liti sosih quad then iudeis

thara ih faru thara nimugut ir

coman liti quidu iu nu uua.

nuui bibot gibuih iu nu

thaz ir iuuuuh minnot untar zuisgen

sosih iuuuuh minnota

thaz ir iuuuuh minnot untar zuisgen

In thi u for stanten alle

thaz ir mine iungiron birut

obir minna habet

untar zuisgen.

10 **th** tho quad lmo simon p̄cr̄us

10 **th** trohtin uuara ueris

tho antlingta imo ther heilant.

thara ih faru nimahit mir

nu folgen. thu folgest mir

after thi u.

10 **th** tho quad in ther heilant

alle ir asuuih tholet

In mir In thierru naht.

277
275
Icclxxx Scriptum est enim
Icclxxxvi percutiam pastorem
& dispergentur
oues gregis

postquam autem resurrexero
precedam uos in galileam

Icclxxxvii Respondens autem petrus

at illi & si omnes

scandalizati fuerint in te

ego numquam scandalizabor.

Lo Ior Qui tecum paratus sum
& in carcerem & in mortem ire.

10 Animam meam pro te ponam

10 Ior Respondit ih̄s.

animam tuam pro me ponis

amen amen dico tibi

quia hac nocte

antequam gallus cantet

ter me negabis

Icclxxxviii At illi petrus

& iam si oportuerit me

mori tecum

non te negabo.

similiter & omnes discipuli dixerunt.

clvii Non turbetur cor uestrum

credetis in dñm

& in me credite.

In domo patris mei

mansiones multe sunt.

si quo minus

dixissem uobis.

Ior

giseriban ist

ih̄ slabu then hirta

Inti uuerdent zispreitit

thiu sc̄af thes euuiter.

after thiu ih̄ er stantu

furi faru uuuih in galileam

Ior

tho antlingta petrus

Lo

quad imo. Inti oba sie alle

bi siuhane uuerdent in thir

ih̄ nio in altere nuuirdubisuihan.

chiedar mit dir garo bin

oda in carkernoda Intod zifaranne.

mina sela serzu furi thih

tho antlingta ther heilant

thina sela furi mih serzis

uuar uuar quidu ih̄ thir

uuant in therru nahit

er thanne hano singe

thruo stunt for sehhs mih

Ior

tho quad imo petrus

zisperi oba mir gilimphit

mit dir zisterbanne

thanne ni for loug nu thin

sama quadun alle thie iungiron.

Lo

nisi gtruobit iuuuer herza

giloubet in got

Inti in mih giloubet.

In mines fater huse

manago selida sint.

oba sih uu'o min

thanne sageti ih̄z iu

quia uado parare uobis locum
 & si abiero & preparauero
 uobis locum. iterum uenio
 & accipiam uos
 ad me ipsum. ut ubi sum ego
 & uos sitis. & quo ego uado scitis
 & uiam scitis.

dicit ei thomas.

dñe nescimus quo uadis.
 & quomodo possumus uia scire.
 dicit ei ih̄s

ego sum & ueritas & uita.
 nemo uenit ad patrem
 nisi per me.

si cognouissetis me
 & patrem meū utiq; cognouissetis.
 & amodo cognoscitis eum.
 & uidistis eum.

dicit ei philippus.

dñe ostende nobis patrem
 & sufficit nobis.
 dicit ei ih̄s.

tanto tempore uobiscū sum
 & non cognouistis me philippe
 qui uidit me
 uidit & patrem
 quomodo tu dicis
 ostende nobis patrem.
 non credis quia ego in patre
 & pater in me est.
 uerba quæ ego loquor uobis

uuantā ih̄s faru garaunen iū stat
 lnti obih gangu lnti garaun
 lū stat abur quimu
 lnti int fahu iū uuih
 zimir selbemo. thaz thar ih̄ bin
 thaz ir sit. uuarā ih̄s faru thaz uurzut ir
 lnti then uuec uurzut ir.
 tho quad imo thomas
 trohtin uuir niuuzumes uuara thufers
 lnti uuw mugun uuir then uuec uurzut.
 tho quad imo ther heilant
 lh̄ bin uuec lnti uuar lnti lib.
 nioman niuuit n̄ themo fater
 nisi thurah mih.
 obir mih for stuent
 thanne for stuent ir ouh minan fater.
 lnti fon nu for stantet ir lnan.
 intir gisehet inan.
 tho quad imo philippus.
 trohtin er ougi uns then fater
 lnti uns ist ginuog.
 tho quad imo ther heilant.
 so mihila zit bin ih̄s mte iū
 lnti ir n̄ for stuent mih philippus
 therde mih gisehet
 gisehet then fater
 uuo quidit tu
 er ougi uns then fater.
 n̄ giloubis thaz ih̄s in themo fater
 lnti ther fater in mir ist.
 thi uuoort thi uih sprihu iū

ameipso non loquor
pater autem in me manens
ipse facit opera.
non creditis quia ego in patre
& pater in me est.
alioquin propter opera ipsa
credite. amen amen dico uobis
qui credit in me
opera quae ego facio
& ipse faciet quia ego
ad patrem uado.

^{loc xxviii}
^{ccc xvi}
^{ccc xv}
Et quodcumque petieritis
in nomine meo hoc faciam
ut glorificetur pater
in filio. si diligitis me
mandata mea seruare
& ego rogabo patrem
& alium paracletum
dabit uobis. ut maneat
uobiscum in aeternum
spiritum ueritatis quem mundus
accipere non potest
quia non uidit eum
nec scit eum.
uos autem cognoscetis eum
quia apud uos manebit
& in uobis erit.
non relinquam uos orphanos
ueniam ad uos.
adhuc modicum & mundus
me iam non uidet.

fon mir selbemo ni sprihu
ther fater in mir uuonenti
her tuot thiu uuere.
nigiloubet ir thaz ih inthemo fater
lnti ther fater in mir ist.
alles thurah thiu selbun uuere
giloubet. uuar uuar quidiu iu
thiedar inmih gilo ubit
thiu uuere thiu ih duon
lnti her duot bithiu uuanta ih
zi themo fater faru.
lnti so uuaz so ir bitt
in mine mo naman thaz duon ih
thaz sigidiur isot ther fater
inthemo sunet. obir mih minnot
thane haltet ir min bibot
lnti ih bittu then fater
lnti anderan fluobreru
gibit her iu. thaz her uuone
mit iu zieuuidu.
geist uuaret then thisu uueralte
lnt fahan ni mac
uuanta her inan nigisihit
noh ni uuerz inan.
lr uuizzut inan
uuanta her mit iu uuonet
lnti in iu ist.
ni for lazzu uuuih uuerson
ih quimu zi iu.
noh nu ein luzil lnt thisu uueralte
mih iu nigisihit.

uos autem uidetis me
quia ego uiuo & uos uiuatis.
in illo die uos cognoscetis
quia ego sum in patre meo
& uos in me & ego in uobis.
qui habet mandata mea
& seruat ea
ille est qui diligit me.

10 cxxxviii

¶ xc viii
¶ xc vi
L c xvi

Qui autem diligit me
diligetur a patre meo
& ego diligam eum
& manifestabo ei meipsum

10 cxxx

X

Dicit ei iudas
non ille scariothis
dñe quid est factum
quia nobis manifestaturus es
te ipsum & non mundo.
respondit ih̄s
& dixit ei.
siquis diligit me
sermonem meum seruauit
& pater meus diligit eum
& ad eum ueniemus
& mansiones apud eum faciemus.
qui non diligit me
sermone meos non seruauit

10 cxxxix

¶ xc viii
¶ xc vi
L c xvi

Et sermonem quem audistis
non est meus sed eius
qui me misit patris
hec locutus sum uobis
apud uos manens.

Ir gisehet mih
uuanta ih̄ leben lnta ir lebet.
Inthemo tage for stantet ir
thaz ih̄ bin in minemo fater
lnta ir in mir lnta ih̄ in iu.
therde habet min bibot
lnta helat. thiu
ther ist therde mih minnot.

10 ¶ therde mih minnot

¶ 1 ther ist giminnot fon minemo fater

lnta ih̄ minnon inan
lnta ougozorhton lmo mih selbon

10

tho quad imo iudas
nalles therde scariothis herzt
trohtin uuaz ist gitan
bithiu uuanta uns gioffanontabist
thih selbon nalles thesemo mittalgaſte.
tho ant lingita ther heilant
lnta quad imo.

oba uuer mih minnot
uuort min helat
lnta min fater minnot inan
lnta zi lmo comenmes
lnta uuonunga tuomes mit lmo.
therde mih ni minnot
minu uuort nihilt

10 ¶ lnta uuort thaz ir gihortut

¶ 1 nist min. oh thes
ther mih santa fater
thiſu ſprah ih̄ iu
mit iu uuonenti.

Paracletus autem sps scs
quem mittet pater
In nomine meo
ille uos docebit omnia
& suggerit uobis omnia
quaecumque dixero uobis.
pacem relinquo uobis
pacem meam do uobis.
non quomodo mundus dat
ego do uobis.
non turbetur cor ur̃m
neque formidet.
audistis quia ego dixi uobis
uado & uenio ad uos.
si diligereis me
gaudereis utique.
quia uado ad patrem
quia pater maior me est.
& nunc dixi uobis
priusquam fiat.
ut cum factum fuerit
credatis.
Iam non multa loquar uobiscum
uenit enim princeps
mundi huius
& in me non habet quicquam
sed ut cognoscat mundus
quia diligo patrem
& sicut mandatum dedit mihi
pater sic facio.

Et dixit eis

ther fluobarem heilac geist
thender fater sentit
In minemo namen
her lerit iuuuuh allu
lnti spenit iuuuuh aller
souuelihu soih iu ziquidu.
ih for lazzu iu sibba
mina sibba gibu ih iu.
nalles sofo thisu uueralt gibe
gibu ih iu.
nisi gi truobit iuuuer herzza
noh ni forhtet.
gi hortut ir thiu ih iu quad
ih faru lnti qui mu zu iu.
obir mih minnotit
thanne gi fahit ir.
ih faru zithemo fater
uuanta ther fater mero mir ist.
lnti nu quidu ih iu
er thannez uuerde.
thannez gitān uuerde
thaz ir iz giloubet
iu ni managiu sprihu mit iu
cumit ther herosto
thesses mitilgartes
lnti in mir ni habet niouuiht
oh thaz for stante these mitilgart
thaz ih minnon then fater
lnti so mir bibot gab
ther fater so tuon ih.
lnti quad in

182
quando misi uos
sine sacco & pera
& calciamentis
numquid aliquid defuit uobis
at illi dixerunt nihil.
dixit ergo eis
sed nunc qui habet sacculum
tollat similiter & peram
& qui non habet uende
tunicam suam & emat gladium.

L cclxxvii ^{viii} Dico autem uobis quod adhuc
hoc quod scriptum est
oportet impleri in me
& quod cum iniustus deputatus est
& enim ea quae sunt de me
finem habent.

L cclxxviii ^x At illi dixerunt dñe
ecce gladii duo hic.

lo cxxxii ^x At ille dixit eis satis est.

L cclxxxvi ^{vi} Surgite eamus hinc
et in montem oliveti
exierunt secundum consuetudinem
in montem oliueti.

el viii ^x Dicit eis ego sum uti si uera
et pater meus agricola est
omnem palmitem in me
non ferentem fructum
tollet eum.
& omnem qui fert fructum
purgabit eum
ut fructum plus afferat.

thanne ih iuuuith santa
urzan seckil lnti burd ref
lnti giseuohi.
eno uuas iu iouuith thes uuan
sie quadun imo nouuith.
tho quad her in
oh nu therde habe seckil
neme sama sin burd ref
lnti therde ni habe for coufe
sina tunihun lnti coufe suuert.

L ^{af} ih quidu iu bithiu uuanta nohnu
thazdar giseriban ist
gilimpst gisullit uuerdan in mir.
lnti thazdar mit unrehten bizelit ist
thiudar for mir sint
enti habent.

L sie tho quadun trohtan
senunu zuei suuert hier.

lo her quad in tho ginuog ist.

L ^{af} er stantet lnti games hina
lnti immine giquetanemo
uz giengun tho after giuonun
in bere oliboumo.

lo tho quad her in ibbin uuar uuinreba
lnti min fater acar bigengirist
iogiuuelih uuin loub in mir
ni tragenti uuahsmon
nemit iz thana.
lnti iogiuuelihaz thaz uuahsmon tregit
reinit iz
thaz iz uuahsmon mer bere.

iam uos mundi estis
propter sermonem
quem locutus sum uobis.
manete in me & ego in uobis.
sicut palmes non potest
ferre fructum
a se met ipso nisi manserit
in uita
sic nec uos nisi in me manseritis.
ego sum utis uos palmites.
qui manet in me
& ego in eo hic fert
fructum multum
quia sine me
nihil potestis facere.
si quis in me non manserit
mitte tur foras sicut palmes
& aruit & colligent eos
& in ignem mittunt
& ardent.

10 cxxxiiij
111
10 cxxvi
10 cxxv

Si manseritis in me
& uerba mea in uobis manserint
quod cumque uolueritis
petitis & fiet uobis.
In hoc clarificatus pater meus
ut fructum plurimum afferatis
& efficiamini mei discipuli.
sicut dilexit me pater
& ego dilexi uos.
manete in dilectione mea.
si precepta mea seruaueritis

10 c
10 c
10 c

in birut in rene
thurah thaz uuort
thaz ih iu sprah.
uuonet in mer lnti ih in iu
so thaz uum loub nimac
beran uuahsmon
fon imo selbemo nibiz uuone
lntcheru uum rebun
so ir nibi ir in mir uuonet.
ih bin uum reba lnti ir birut uum bleat.
therder in mir uuonet
lnti ih in imo ther birt
mihilan uuahsmon.
uuanta uzzan mih
nimugut ir niouuith duon.
oba uuer in mir niuuonet
uuirdit uz gisentit samaso uum loub
lnti thorret lnti lesent siu
lnti uuerpfet in fuir
lnti brinnent.
obir uuonet in mir
lnti minu uuort in iu uuonent
so uuaz so ir uuollet
bitcet lnti uuirdit iu.
lnti u giberehtot ist min fater
thaz ir mihilan uuahsmon bringet
lnti sit gifremite mine iungiron.
so so mih min fater min nota
lnti ih min nota iu uuih.
uuonet in mineru minnu
obir min bibot haltet

manebitis in dilectione mea
sicut & ego patris mei
precepta seruauit.
& maneo in eius dilectione.
haec locutus sum uobis
ut gaudium meum impleatur;
Hoc est preceptum meum
ut diligatis inuicem
sicut dilexi uos;

10 cxxxv
1111
10 cxxxv
1111
10 cxxxv

Maio rem hanc dilectionem
nemo habet quam ut
animam suam quis ponat
pro amicis suis.

10 cxxxvi
X

Vos amici mei estis
si feceritis quae ego precipio uobis
iam non dico uos seruos
quia seruus nescit quid faciat
dominus eius. uos autem dixi amicos
quia omnia quaecumque audiui
a patre meo. nota feci uobis.
non uos me elegistis
sed ego elegi uos.
& posui uos ut eatis
& fructum afferatis
& fructus uester maneat;

10 cxxxvii
1111
10 cxxxvii
1111
10 cxxxvii

Ut quodcumque petieritis
patrem in nomine meo
d& uobis

10 cxxxviii
X

Haec mando uobis
ut diligatis inuicem.
si mundus uos odit

thanne uuonet ir in mineru minnu
so ih mines fater
bibot bihielt.
Inti uuonen in sineru minnu.
thiz sprah ih iu
thaz mingiseho si gifullit.
thaz ist min bibot
thazir iuuuuh minnot untar zuuisgen
so ih iuuuuh minnota;

10 10
10 10

merun therra minna
nioman habet thanne thaz
uuer sin ferahit seze
fum sine friunta.

10

ir birut mine friunta
obir thaz duot thaz ih iu gibuutu
ih ni quidu iu iu scalca
uuanta scale ni uuerz uuaz duot
sin herro ih quidu iuuuuh friunta.
uuanta allu thi iu ih gihorta
fon minemo fater tetih iu cundiu.
noh ir mih gicurut
uz ih gicos iuuuuh.
Inti sazta iuuuuh thaz ir fuorit
thaz ir fruhit brahtet
Inti iuuuer fruhit uuone;

10 10
10 10

thaz so uuaz so ir bitet
then fater in minemo namen
gebe iu

10

thiz gibuutu ih iu
thaz ir minnot iuuuuh untar zuuisgen
oba thisu uueralt iuuuuh hazzot

scitote quia me
priorem uobis odio habuit.
si demundo fuisset
mundus quod suum erat diligere.
quia uero demundo
non estis sed ego elegi uos
demundo propter ea
odit uos mundus.

10 xxxviii
111
10 xc
1 lviii
Mementote sermonis mei
quem ego dixi uobis
non est seruus maior dño suo.

10 cxliii
x
Sime per secuti sunt
& uos persequentur.
si sermonem meum seruauerunt
& ur̃m seruabunt.

10 cxli
1
10 cxliii
10 xxxviii
1 ccl
sed haec omnia facient uobis
propter nomen meum
quia nesciunt eum
qui misit me.

10
Si non uenissem & locutus fuisset eis
peccatum non haberent.

10 cxliii
111
10 cc xii
1 cxviii
nunc autem excusationem
non habent de peccato suo.
qui me odit
& patrem meum odit.

10 cxliii
x
Si opera non fecissem in eis
quæ nemo alius fecit
peccatum non haberent.
nunc autem & uiderunt & oderunt
& me & patrem meum
sed ut impleatur sermo

uiuizit thanne thaz si umih
er iu in hazze habeta.
obir fon therru uuerata uuarit
thisu uueralt thaz ira uuas minnot
bithiu uuanta in fon uuerata
nibirut. oh hercos iuuuuh
fon uuerata bithiu
hazzot iuuuuh uueralt.

gi huget mines uuortes
thazih iu quad
nist scale mero sinemo herren.

oba sie min ahtitun
thanne ahtent sie ouh iuuuer.
oba sie min uuor hietun
thanne hactent sie iuuuer.

oh thisu allu duont sie iu
thuruh minan namon
uuanta sie niuiuizun then
ther mih santa.

obih ni quami lntisprahi zinn
thanne nihabetin sie sunta.

nu sihhura
nihabent fon iro sunton.
therde mih hazzot
minan fater hazzot.

obih uuere nitati in in
thiudu nioman ander ni duot
sunta nihabetin.
nugisahun lnti hazzotun
ioh mih ioh minan fater
oh thaz gi fullit uuerde uuort

qui in lege eorum scriptus est
quia odio me
habuerunt gratis.
cum autem uenerit paraclaus
quem ego mittam uobis a patre
sp̄m ueritatis
qui a patre procedit
ille testimonium perhibebit de me
& uos testimonium perhibebis
quia ab initio mecum estis.
haec locutus sum uobis
ut non scandalizemini
absque synagogis facient uos.

10 exliiii Sed uenit hora ut omnis
10 exliiii qui interficit uos
10 exliiii arbitretur obsequium prestare dō.
10 exliiii & haec facient quia non nouerunt
patrem neque me.
sed haec locutus sum uobis
ut cum uenerit hora eorum
reminisca mini quia ego dixi uobis.

10 exlv Haec autem uobis ab initio non dixi
10 exlv quia uobiscum eram.
at nunc uado ad eum
qui me misit & nemo ex uobis
interrogat me quo uadis.
sed quia haec locutus sum uobis
tristitia impleuit cor ur̄m
sed ego ueritatem dico uobis.
expedit uobis ut ego uadam.
si enim non abiero

thaz iniro euu giscriban ist
uuanta sie inhazze mih
habetun ungi fergot.
thanne cumit ther fluobar geist
then ih iū senti fon themo fater
then geist thes uuares
ther fon themo fater fram gengt
her giuuznessi fon mir saget
Intir saget ouh giuuznessi
uuantir fon anaginne mit mir uuarut.
thir sprah ih iū
thaz ir niste bisuuihan
uz fon iro samanungu duont sie iū uunh.

10 10 oh cumit zic thaz iōgiuuelih
10 10 ther iū uunh er sleht
uuant sih ambahc bringan gote.
Inti thisu duont sie uuanta sie muuestun
minan fater noh mih.
oh thisu sprah ih iū
thanne cumit therro zic
thaz ires giuget thazihir ir foraquad.
10 thisu niquad ih iū fon anaginne
uuanta ih mit iū uuas.
se nufaru zithemo
ther mih sarita. Inti moman fon iū
fraget mih uuara feris.
oh bithu uuant ih iū thisu sprah
gi truobnessi gi fulta iuuuer herza
oh ih quidu iū uuar.
iz bither bisot iū thaz ih fare
obih nufaru

paracletus non ueniet ad uos.
si autem abiero mittam eum
ad uos. & cum uenerit ille
arguet mundum de peccato
& de iustitia & de iudicio.
de peccato quidem
quia non credunt in me.
de iustitia uero
quia ad patrem uado
& iam non uidebitis me.
de iudicio autem quia princeps
mundi huius iudicatus est.
adhuc multa habeo uobis dicere
sed non potestis portare modo.
cum autem uenerit ille spiritus ueritatis
docebit uos omnem ueritatem.
non enim loquitur a se ipso
sed quaecumque audiet & loquitur
& quae uentura sunt
ad nuntiabit uobis
ille me clarificabit
quia de meo accipiet
& ad nuntiabit uobis.

lo ex lvi
1
of ex lvi
of ex lvi
1
lo ex lvi
x

Omnia quaecumque habet pater
mea sunt. propter ea dixi
quia de meo accipiet
& ad nuntiabit uobis
modicum & iam non uidebitis me
& iterum modicum & uidebitis me
quia uado ad patrem.
dixerunt ergo ex discipulis eius

lo of
of 1
10

thanne ni cumit ther flubbrerizii.
obih faru thanne sentih man
ziu. In thanne her cumit
thanne thuingit her uueralt fon sunton
In th fon rehte In th fon duome.
fon sunton gi uuesso
uuanta nigiloubent In mih.
fon rehte uuarliho
uuanta ih zi themo fater faru
In th u nigisehet mih.
fon duome. uuanta herofsto
theses mit al gartes er duompt ist.
nuh nuhaben ih iu managu ziquedanne
uz ir nimugut iz for tragan.
mit diu cumit ther geist uuares
lerit u uuih al uuar.
ni sprihit her fon imo selbemo
oh so uuelihu so her gihort sprihit
In th thiudar zuouuertu sint
thiu saget her iu
her mih giberet tot
uuanta fon minemo In th fieng
In th saget iu.
allu so uuelihu habet ther fater
thiu sint min bithiu quad ih
thaz her fon minemo int fahit
In th saget iu
luzila stunta nigisehet ir mih
abur luzila stunta gisehet ir mih.
uuanta ih faru z minemo fater
tho quadun sume fon sinen iungiron

ad inuicem
 quid est hoc quod dicet nobis
 modicum & non uidebitis me
 & iterum modicum & uidebitis me
 & quia uado ad patrem.
 dicebant ergo quid est hoc
 quod dicit modicum
 nescimus quid loquitur.
 cognouit autem ih̄s
 quia uolebant eum interrogare
 & dixit eis. de hoc queritis
 inter uos quia dixi
 modicum & non uidebitis me
 & iterum modicum & uidebitis me.
 amen amen dico uobis
 quia plorabitis & flebitis uos
 mundus autem gaudebit
 uos autem contristabimini
 sed tristitia ur̄a
 uertetur in gaudium.
 mulier cum parit tristitia habet
 quia uenit ora eius
 cum autem pepererit puerum
 iam non meminit p̄sure propter
 gaudium quia natus est homo
 in mundum. & uos igitur
 nunc quidem tristitia habebitis
 iterum autem uidebo uos
 & gaudebit cor ur̄m
 & gaudium ur̄m nemo tollat a uobis.
 & in illo die me n̄ rogabitis quicquid

untar in zuuifgen
 uuaz ist thaz herquidit uns
 luzila stunta nigisehet ir mih
 abur luzila stunta gisehet ir mih
 lnti ih̄s faru zi themo fater.
 tho quadun sie uuaz ist thaz
 thaz herquidit luzila stunta
 uuir ni uuzun uuazer quidit.
 tho for stount ther heilant
 thaz sie uuoltun ianan fragen
 lnti quad in. fon thiu suo het ir nu
 untar iu uuantih quad
 luzila stunta nigisehet ir mih
 lnti abur luzila stunta gisehet ir mih.
 uuaz uuaz quidih iu
 uuanta ir uuofet lnti riozet.
 thisu uueralt gisihit
 ir birut abur giteruobte
 oh uuuer giteruobnessi
 uuirdit giuuentit in gisehon.
 thaz uuib thannez birut giteruobnessi habet
 uuanta quam ira zit
 thanne siu gibirt then kneht
 in nigihugit thera arbetei thuruh
 gisehon uuanta giboran ist man
 in mit al gart lnti ir uuarliho
 nu habet ir giteruobnessi.
 abur gisihit iuuuuh
 lnti gisihit iuuuer herza
 lnti uuueran gisehon nioman ni nimit fon iu.
 lnti in themo tage mih io uuih tet

lo exlvij Amen amen dico uobis
111
exi siquid p̄ieritis patrem
L exviii In nomine meo dabit uobis.
usque modo non p̄eritis quicquam
In nomine meo
p̄ite & accipietis
ut gaudium ur̄m plenum sit.

lo exl Haec in uerbis locutus sum uobis lo
X uente hora cum iam
non in prouerbis loquar uobis.
sed palam de patre
adnuntiabo uobis illo die
In nomine meo p̄eritis
& non dico uobis
quia ego rogabo patrem de uobis
ipse enim pater amat uos
quia uos me amastis
& credidistis quia ego ad̄o exiui.
exiui a patre & ueni in mundum
iterum relinquo mundum
& uado ad patrem.
dicunt ei discipuli eius
ecce nunc palam loqueris
& prouerbum nullum dicis.
nunc scimus quia scis omnia
& non opus est tibi
ut quis te interroget
In hoc credimus

lo cl
111
exvi Respondit eis ih̄s
exxv a modo creditis

lo m uuar uuar quidi ih̄ iū
L obir uuaz bittet then fater
In minemo namen gibetiz iū.
unzan nu nibatur ir niouuhter
In minemo namen
bittet lnti int fahet
thaz iuuuer giseho si fol.
thiū inuort bilidu sprahih iū
cumt zit mte diuuh iū
Inuort bilidin misprihu iū
oh ofano fon themo fater
sagen iū Inthemo tage
In minemo namen bittet ir
lnti ih̄ ni quidu iū
thaz ih̄ bittet then fater fun iū
ther selbo fater minnot iū uuih
uuantir mih minnotut
lnti giloubtut thaz ih̄ fon gote uz gieng.
uz gieng fon fater quam inuueralt
abur for lazu uueralt
lnti faru zithemo fater.
tho quadun imo sine uingiron
senu nu ofano sprihis
lnti biuurti nohhein ni quidist.
nuuuzumes thaz thu allu uueist
lnti nist dir thurst
thaz thih iōman frage
lnti u giloubemes
thaz thu fon gote uz giengi
tho ant lingta in ther heilant
fon nu giloubet ir

ecce uenit hora & iam uenit
ut dispergimini
unusquisque in propria
& me solum relinquitis
& non sum solus
quia pater mecum est.

loc. 1
X

Haec locutus sum uobis
ut in me pacem habeatis
in mundo presuram habebitis
sed confidite
ego uici mundum
haec locutus est ih̄s
& subleuatis oculis in caelum
ad patrem dixit
uenit hora clarifica filiū tuum
ut filius tuus clarificet te
sicut dedisti ei potestatem
omnis carnis
ut omne quod dedisti ei
d& eis uitam aeternam
haec est autem uita aeterna
ut cognoscant te solum dñi uerum
& quem misisti ih̄m xpm
ego clarificaui super terram
opus consummaui
quod dedisti mihi ut faciam
& nunc clarifica me tu pater
apud te & ipsum
claritate quam habui
priusquam mundus esset & apud te
manifestaui nomen tuum

10

seni cumit zic nuu cumit
thaz ir uuerdet zisprette
eimero giuuelih lneiganu
lnti miheimon forlazzet
lnti ih nibin eino
uuanta ther fater mit mir ist.
thisu sprahih iu
thaz in mir habet sibba
lnti heru uueralt habetir thruenessi
oh gitruuuet
ih ubar uuan thesa uueralt
thisu sprah ther heilant
lnti uf er habanen ougon lnhimil
zithemo fater quad
quam zic giberehto thinan sun
thaz thin sun thih giberehto
soso thu imo gabi giuualt
io giuuelihes fleisger
thaz allen thendu imo gabi
gibe in euuin lib
thiz ist euuin lib
thaz sie thih for stanteneinan got uuaran
lnti thendu santos heilant crist
ih thih giberehtota obar erdu
uere gientota
thaz du mir gabi thaz ihiz tati
lnti nu giberehtot mih fater
mit dir selbemo
lnti heru fagarneissi thih habet ta
er thanne uueralt uuari mit thir
ih giougozorhtota thinan namon

hominibus quos dedisti mihi
de mundo. tui erant
& mihi eos dedisti
& sermonem tuum seruauerunt,
nunc cognouerunt quia omnia
quae dedisti mihi ab te sunt.
quia uerba quae dedisti mihi
dedi eis & ipsi acceperunt
& cognouerunt uere
quia attē exiui,
& crediderunt quia tu me misisti.
& ego pro eis rogo
non pro mundo rogo
sed pro his quos dedisti mihi
quia tui sunt.
& mea omnia tua sunt.
& tua mea sunt.
& clarificatus sum in eis.
& iam non sum in mundo
& hi in mundo **ñ 3**
& ego ad te uenio; pater scē
serua eos in nomine tuo
quos dedisti mihi
ut sint unum sicut & nos.
cum essem cum eis ego seruabam eos
In nomine tuo quos dedisti mihi
custodiui. & nemo ex his
peribit nisi filius perditionis
ut scriptura impleatur.
nunc autem ad te uenio
& haec loquor in mundo

292
289
mannon thiedu mir gabi
fon uueralt. thine uuarun
Inti mir sie gabi
Inti thin uuort bihietaun
nu for ftuontun uuanta allu
thiudu mir gabi fon thir sint.
uuanta uuort thiudu mir gabi
gabih in. Inti sie Inti siengun
Inti for ftuontun zu uuare
thaz ih fon thir uz gieng
Inti giloubtun thaz du mih santos
intih furi sie bittu
nalles furi uueralt bittu
nibi furi thie thiedu mir gabi
uuanta sie thine sint
Inti minu allu thinu sint
Inti thinu minu sint
Inti bin giberehtot Inti hen.
Inti u nibin in mittelgarde
Inti these sint in mittelgarde
Inti ih zithir cumu. fater heilago
halt sie in thinemmo namen
thiedu mir gabi
thaz sie sin ein sosouir birumes.
mit diu ih uuas mit in ih hielt sie
Inti thinemmo namen thiedu mir gabi
thie ghielt ih. Inti nioman fon in
ni for uuirdit. nisi sun for lores
thaz dar giscrib uuerde gifullit.
nu quimih zithir
Inti thisu sprichu ih in mittelgarde

ut habeant gaudium meū implēum
 In semet & ipsis ego dedi eis
 sermonem tuum & mundus eos
 odio habuit quia non sunt
 de mundo
 sicut & ego non sum de mundo
 non rogo ut tollas eos
 de mundo sed ut serues eos
 ex malo. de mundo non sunt
 sicut & ego non sum de mundo.
 sc̃ifica eos In ueritate
 sermo tuus ueritas est
 sicut me misisti in mundum
 & ego misi eos in mundum
 & pro eis ego sc̃ifico me ipsum
 ut sint & ipsi sc̃ificati
 In ueritate non pro his autē rogo
 tantum. sed peris qui credituri sunt
 per uerbum eorum In me
 ut omnes unum sint
 sicut tu pater In me & ego In te
 ut & ipsi In nobis unum sint
 ut mundus credat
 quia tu me misisti.
 & ego claritatem quā dedisti mihi
 dedi eis ut sint unum
 sicut nos unum sumus
 ego In eis & tu In me
 ut sint consummati In unum
 & cognoscat mundus
 quia tu me misisti.

thaz sie haben minan gisehon giuultan
 In in selben. ih gabin
 thin uuort In in mitalgart sie
 In hazzē habeta uuanta sie ni sint
 fon mitalgarce
 so so ih nibin fon mitalgarce
 nibittih thaz du sie nemes
 fon mitalgarce uzoh thaz du sie hater
 fon ubile. fon mitalgarce ni sint sie
 so sih nibin fon mitalgarce.
 giheilago sie In uuare
 thin uuort ist uuar
 so du mih santos in mitalgart
 In ih santa sie in mitalgart
 In fur sie giheilagon mih sebon
 thaz sie selbon sin ouh giheilagot
 In uuare. nalles fur thie bittih
 eccrodo. nibi fur thie the giloubenti sint
 thurah iro uuort in mih
 thaz sie alle ein sin
 so du fater in mir In ih in thir
 thaz thie In uns ein sin
 thaz mitalgart giloube
 thaz du mih santos
 In ih thia sagari thiadu mir gabi
 gabin thaz sie sinein
 so so uuir ein birumes
 ih in in In ihu in mir
 thaz sie sin thurah fremte In ein
 In for stante mitalgart
 thaz du mih santos.

& dilexisti eos
sicut & me dilexisti.
pater quos dedisti mihi
uolo ut ubi ego sum
& illi sint mecum
& uideant claritatem meam
quam dedisti mihi
quia dilexisti me

10 cl. iij
111
10 cl. iij
10 cl. iij
An te constitutionem mundi. 10
pater iuste & mundus
te non cognouit
ego autem te cognoui.

10 cl. v
Ethi cognouerunt
quia tu me misisti
& notum feci eis nomen tuum
& notum faciam
ut dilectio qua dilexisti me
in ipsis sit & ego in ipsis

cl. x
10 cl. x
10 cl. x
10 cl. x
Tunc uenit ihs
in uillam quae dicitur
getsemani

10
Trans torrentem cedron
ubi erat hortus in quem
introiit ipse & discipuli eius

10 cl. vii
Sciebat autem & iudas
qui tradebat eum locum
quia frequenter ihs
conuenerat illuc
cum discipulis suis.

10 cl. lxxx
11
10 cl. lxxx
10 cl. lxxx
Et cum peruenisset ad locum
dixit discipulis suis

29
Inti minnotos sie
so thu mih minnotos
fater thiedu mir gabi
ih uulla thaz dar ih bin
thaz sie sin mit mir
thaz sie gisehen mina sagarnessi
thia du mir gabi
uuanta thu mih minnotos

er mittilgartes gitati.
fater rehto Inti mittilgart
thih nifor stuont
ih for stuont thih

Inti these for stuontun
thazdu mih santos
Inti cundan teta in thinnanamon.
Inti cundan duon
thazthiu minna lntcheru du mih minnotos
in in si Inti ih ouh in in

10
10
Tho quam ther heilant
10
Int haz thorf thaz dar giquetanist
getsemani

ubar thaz uuazzar cedron
thar uuas garto lntchen
gieng her in Inti sine iungiron
ueesta iudas

ther man salta thia stat
thaz ofta ther heilant
quam thara
mit sinen iungiron.

mit diu her quam ztcheru steta.
tho quad her zi sinen iungiron.

25

sed & hic
L cc lxxx
 m cc xvi
 m clxxvii Et orate ne intretis
 Intemtionem
m cc xxi
 m clxxiii Donec uadam illuc & orem
 & ad sumto p&ro
 & duobus filiis zebedaer
 iacobo & iohanne
 coepit contristari
 & mestus esse
m cc xxi
 m clxxiii
 lo cvi Tunc ait illis
 tristis est anima mea
 usque ad mortem sustin&e hic
 & uigilate mecum
m cc xxi
 m clxxv
 L cc lxxx
 lo clxi Et ipse pro gressus est ab eis
 quantum iactus est lapidis.
m Et positis genibus
 procidit in faciem suam & orabat.
 ut si fieri poss& transire ab eo
 ora dicens pater si possibile est.
 abba pater omnia tibi possibilia sin.
 mi pater si possibile est
 transfer calicem hunc a me
m cc xxi
 m clxxv
 L cc lxxx
 lo xl ii uerum tamen
 non quod ego uolo
 sed quod tu.
m cc xxi
 m clxxv
 L cc lxxx Et cum surrexisset
 ab oratione
 uenit ad discipulos suos
 & inuenit eos dormientes
 & ait eis quid dormitis?
 non potuistis una hora

sixzet hier

L m Inti betot thazin niget
 In costunga
m Inti unzi ih tharu faru inta beton
 Inti ginomanemo p&ro
 inta zuein sunin zebedeem
 iacobum inta iohannem
 bigonda sih truoben
 Inti mornenti uuesan
m tho quad her in
lo gteruobit ist min sela
 io unzin tod betot hier
 Inti uuahhet mit mir
m Inti her tho ergienz fon in
L lo so steines uu&rf ist
 Inti midar gilegten kneuuon
 fiel in sin annuzi Inta betota
 obriz uuesan mohri er fuori fon imo
 thiu zit quedenti fater obriz odi ist.
 fater fater allu sint thir odu
 min fater obriz odi si
 er fuori thesan kelih fon mir
m thoh uuiduru
L lo naller thaz ih uuili
 nibi thaz thu.
m Inti mit diu her stuont
L fon themo gibete
 quam zisinen iungiron
 Inti fand sie slafente
 Inti quad in zuu slafet ir
 so ni mohtut ir eina zit

uigilare mecum. uigilate
& orate ut non intretis
in temptationem.

¹¹¹¹
^{of clxxxviii}
^{lo lxx}
Sp̄s quidem prumptus est
caro autem infirma

¹¹¹¹
^{of clxxxviii}
^{VI}
Iterum secundo abiit & orauit
aparuit autem angelus de celo
confortans eum
& factus est in agonia
& prolixius orabat

^{of clxxxviii}
Dicens pater mi si non potest
calix hic transire
nisi bibam illum.
fiat uoluntas tua.

¹¹¹¹
^{of clxxxviii}
^X
Et factus est sudor eius
sicut gutte sanguinis
decurrentis in terram
& cum surrexisset.

¹¹¹¹
^{of clxxxviii}
^{l cclxxxviii}
Vente iterum ad discipulos suos
& inuenit eos dormientes

¹
Pr̄xistia

^{of clxxxviii}
Erant enim oculi eorum grauati

^{of clxxxviii}
Et ignorabant
quid responderent ei

^{of clxxxviii}
Et relictis illis

iterum abiit & orauit tertio

¹¹¹¹
^{of clxxxviii}
eundem sermonem dicens

¹¹¹¹
^{of clxxxviii}
^{lo cii}
Tunc uenit ad discipulos suos
& ait illis dormite & requiescite
ad propinquam horam
& filius hominis traditur

uuahhen mit mir uuahhet
Inti betot thazir in niget
In costunga.

^{of clxxxviii}
^{lo}
ther geist giuueso funs ist
thaz fleisc ist abur ummahet

^{of clxxxviii}
abur andera stunt gieng Inti betota
tho er oucta sih engil son himile
inan strengisonti
uuard tho giuuentat inguota ernust
Inti langor betota

quedenti min fater oba nimag
these kelih fun faran
nibih in trinke
uuese thin uuillo.
uuare tho sin suerz
sama so tropfo blaotes
rinnenti in erda
Inti mit diu her stuent.

^{of clxxxviii}
¹
quam abur zisinen uingiron
Inti fand sie slafente
thurah gtruobnessi
uuaruntho iroougun gisquaretiu
Inti niuestun

uuaz sie imo ant uirritin
Inti in for lazzanen
gieng abur Inti betota thritun stunt

^{of clxxxviii}
^{of clxxxviii}
^{lo}
thaz selba uuort quedenti
tho quain her zisinen uingiron
Inti quad in slafet Inti restet
nu nahlihot thiu zit
Inti mannessun uuirdit giselit

In manus peccatorum
surgite eamus ecce adpropinquavit
qui me tradet.

clxi
mccc

clxxxii
l cclxxxii
lo clviii

Et ad huc ipso loquente
ecce iudas unus de duodecim
cum accepisset cohortem
venit & cum eo turba multa
cum lanternis & facibus
& armis & gladiis
& fustibus a principibus
sacerdotum & scribis
& senioribus populi.

cccci

clxxxii
l cclxxxvi

Qui autem tradebat eum
dederat illis signum dicens
quemcumque osculatus fuero
ipse est tenete eum
& ducite eum caute
& confestim accedens ad ihm
dixit haue rabbi
& adpropinquavit ihm
ut oscularetur eum.
ih̄s autem dixit ei
iuda osculo filiū hominis tradis
amice ad quod uenisti
& osculatus est eum

lo clviii
x

Ih̄s itaque sciens omnia
quae uentura erant super eum
processit & dicit eis
quem queritis
responderunt ei
ih̄m nazarenum

In hanc suntigero
er fect lnti gemes senun nahlihot
therde mih selit.

clxi

l ro

clxi

lnti imo nob thanne sprehentemo
senu tho iudas ein fon then zuelisin
mit diu her tho intsieng thia samanunga
quam intimit imo mihl menigi
mit liohf fazzon lnti mit faccalon
lnti mit giuufanin lnti mit suerton
lnti mit stangon fon then heroston
thero bisgofo lnti fon then buoherin
lnti fon then altofton thes folkes.

clxi

l

ther man salta
gabin thiz zeihan susquedenti
so uenan so ih cusse
ther ist iz fahet man
lnti leit & man
lnti slumo gangenti zithemo heilante
quad heil meistar
lnti nahlihot themo heilante
thaz her man custi
ther heilant quad imo
iudas mit cussu selist then mannesun
friunt zi hui quam
lnti custi man.

lo

ther heilant uuarliho uuefta allu
thiudar uuarun zuouuert ubar man
fram gieng lnti quad in
uenan suohet ir
tho ant lingtun sie imo
then heilant nazarenisgon

dict eis ih̄s ego sum
stabat autem & iudas
qui tradebat eum cū ipsis
ut ergo dixit eis ego sum
abierunt retrorsum
& ceciderunt in terram
Iterum ergo eos interrogauit
quem queritis
illi autem dixerunt
ih̄m nazarenum
respondit ih̄s
dixi uobis quia ego sum
si ergo me queritis
sinite hos abire
ut impleretur sermo
quem dixit
quia quos dedisti mihi
non perdidisti ex ipsis quicquam.

Tunc accesserunt
& manus iniecerunt in ih̄m
& tenuerunt eum.

Videntes autem hii
qui circa ipsum erant
quod futurum erat
dixerunt ei dñe

si percutimus in gladio

Simon ergo p̄rus habens
gladium eduxit eum
& percussit pontificis seruum
& amputauit auriculā eius dextrā

Erat autem nomen seruo malchus

tho quad in ther heilant ih̄ biniz
Inti ftuont iudas

ther inan salta mit in

so her in quad ih̄ biniz

giengun uuidarortet

Inti fielun tho merda

abur frageta sie

uenan suo het ir

sie quadun

then heilant nazarenisgon

tho ant lingta ther heilant

ih̄ quad iū thaz ih̄z bin

obir mih suo het

lāzzet these hina gangan

thaz uurdi gi fullit thaz uuort

thaz her quad

uuanta thiedu mir gabi

ni for losih fon then iō uuibt

tho zuo giengun

Inti legttun iro hant Inten heilant ana

Inti habetun inan

gisahun thie tho

thiedar umbi inan uuarun

thazdar zuo uuer uuas

quadun imo trohtan

oba uuir slahemes insuerter

simon p̄rus habenti

suert namiz uz

Inti sluoc thes bisgoffes scale

Inti aba hio sin ora thaz zeseuua

uuas namo thes scalkes malchus

299
& ministri iudeorum
comprehenderunt ihm
& ligauerunt eum
& adduxerunt eum ad annam
primum erat enim socer caiphe
qui erat pontifex anni illius
erat autem caiphas
qui consilium dederat iudeis
quia expedit unum hominem
mori pro populo.

clxi **A**dulscens autem quidam
of clxxxii
x sequebatur eum amictus sindone
super nudo & tenuerunt eum
ille reiecta sindone
nudus profugit ab eis.

lo clxii
iii **S**equebatur autem ihm
of cccvii
of clxxxvii simon p̄rus alonge
& alius discipulus
usque in atrium principis
sacerdotum.

lo clxv
x **D**iscipulus autem ille
erat notus pontifici
& introiit cum ihu
in atrium pontificis.

lo clxvi
i **P**̄rus autem stabat
of cccxiii
of cccxcv
L cccxi ad ostium foris.

lo clxvii
i **E**xiit ergo discipulus alius
qui erat notus pontifici
of cccxvii
of cccxcv
L cccxi & dixit ostiari
& intro duxit p̄rum
quem cū uidisset ancilla ostiaria

In ti thie ambahtha thero iudeono

fiengun then heilant

In ti buntun inan

In ti leittun inan ziannase

zi eristen her uuas suchur caiphaser

ther uuas bisgof thes iares

thaz uuas caiphas

thiedar ginta gab then iudein

uantaz bi therbi ist thaz ein man

sterbe fur thaz folc

sum iungo

folgeta imo uuas giuuaatit mit sabanu

ubar naccot In ti fiengun inan

her tho for uuorpfanemo sabane

naccot floh fon in

tho folgeta themo heilante

simon p̄rus ferrano

In ti ander iungiro

unzan anan then hof thes herosten

bisgof

ther iungiro

her uuas cund themo bisgoffe

In ti ingieng mit themo heilante

In then hof thes bisgoffes

p̄rus scuont

uze zithen duron

uz gieng ther ander iungiro

thidar uuas cund themo bisgoffe

In ti quad theru duri uuartun

In ti in leitta p̄rusan

then mit diu mangisah thiudiri uarta

& cum fuisset intuta
dixit numquid & tu ex discipulis es
istius hominis. dicit ille mulieri
non noui illum neque scio
quid dicas. stabant autem serui
& ministri ad prunas
quia frigus erat
& cale fiebant.
erat cum eis & paterus stans
& cale faciens se
ut uideret finem.

clxxiiij
lo c lxxiiij
x Pontifex ergo interrogauit ih̄m
de discipulis & doctrina eius

lo clxx Respondit ei ih̄s
cccliiij
clxxxiiij
l cc lxxxviiij ego palam locutus sum mundo
ego semper docui in synagoga
& in templo quo omnes
iudei conueniunt

lo clxxi
x & in occulto locutus sum nihil
Quid me interrogas
interroga eos qui audierunt
quid locutus sum ipsis
ecce hi sciunt quae dixerim ego

lo clxxii
1 Haec autem cum dixisset
ccclxiiij
clxxviiij
l cc lxxviiij unus assistens ministrorum
dedit alapam ih̄u dicens
sic respondes pontifici.

lo clxxiiij
x Respondit ei ih̄s
simile locutus sum
testimonium perhibe de malo
si autem bene quid me cedis.

Inti man uuas ana scouuonti
quad eno bistu fon then iungiron
thesset mannes her quad themo uube
nuuerz ih man noh ih nuuerz
uuaz thu quidis fauontun scalca
Inti the ambahra zi theru gluoti
bithiu uuanta frost uuas
Inti uuermtun sih
uuas mit in p&rus stantenti
Inti sih uuermenti
thaz her gisah thaz enti.

lo ther bisgof fragea then heilant
fon sinen iungiron Inti fon sineruleru

lo **af** cho ant lingta imo ther heilant
af **1** ih offano sprah thesemo mittelgarte
ih simblun lerta in samanungu
Inti in temple thara alle
iudei z samane coment

Inti in dougli ni sprah ih mouuhte
lo uuaz frages mih
frage thiediz gihortun
uuaz ih in sprahi

seni the uurtzun thiu ih inquad
lo **af** thisu mit diu her quad

af **1** ein az stantenti thero ambahro
gab hant slac themo heilante quedenti
so ant lingis themo bisgoffe

lo tho ant lingta imo ther heilant
obih ubilo sprah
sage thanne quita fon ubile
obih uuola sprah ziu slehis mih.

Et misit eum annas ligatum
ad caipham pontificem.
erat autem simon p&rus
foris in atrio stans
& cale faciens se
rursum uidit eum alia ancilla
& ait circum stantibus
& hic erat cum ihu
nazareno
accesserunt qui stabant
& dixerunt petro
uere & tu ex illis es
nam & loquela tua
manifestum te facit
quod sis galileus
& iterum negauit cum iuramento
quia non noui hominem
& post pusillum quasi hore unius
dicit unus ex seruis pontificis
cognatus eius cuius absceidit
p&rus auriculam
uere & hic cum illo erat
nam & galileus est
nonne ego te uidi in horto
cum illo tunc coepit deestari
& anathematizare & iurare
neque noui eum
nescio quid dicis
non noui hominem istum quem dicitis
& statim gallus cantauit
& conuersus dñs respexit p&rum.

10. **ant** santan tho annas gibuntanan
ant 1 zicaphase themobisgoffe.
 10. **ant** uuas tho simon petrus
ant 1 uzze inthemo frit houe stantenti
 lnti sih uuermenti
 abur gisah in ander thiu
 lnti quad thendar umbi stuontun
 lnti these uuas mit themo heilante
 themo nazareniszen
 zuo giengun tho thiedar stuontun
 lnti quadun p&ro
 zuuare thubist fon then
 thin spraha
 offanot thih
 thaz sis galileus
 abur tho loughnta suerento
 uuanta ih niuuerz then man
 lnti after thiu luzilu samaso emeruziti
 quad ein fon scalcon thes bisgoffes
 thes mag themode aba hio
 petrus thaz ora
 zuuare theser uuas mit imo
 uuanta her ist galileus
 eno nigisah ih thih inthemo garte
 mit imo bigonda tho leidezen
 lnti for sahhan lnti sueren
 quedenti niuuerz ih inan
 niuuerz uuaz thu sages
 niuuerz ih then man then irquedet
 lnti sluomo ther hano crata
 lnti giuuentit trohtin giscouuota petrum.

ih̄s autem nihil respondit

clxxv Et rursus summus sacerdos
¶ ait illi. adiuro te
¶ per dñm uiuum
ut dicas nobis
sit ues xps filius dī benedicti
dicit illi ih̄s

l cccxvi tu dixisti; & ait illis **L**
¶ si uobis dixero n̄ credetis mihi
si autem & interrogauero
non respondebitis mihi
neque dimittetis.

¶ **l cccx** Verum tamen dico uobis **¶**
¶ **l cccxi** amodo uidebitis filium hominis **L 10**
¶ **l cccxvii** sedentem a dextris
¶ **lo lxxiii** uirtutis dī & uenientem
in nubibus celi

¶ **l cccxi** Tunc princeps sacerdotum **¶**
¶ **l cccxi** scidit uestimenta sua dicens
blasphemauit
quid adhuc egemus testibus

¶ **l cccxi** Ecce nunc audistis **¶**
¶ **l cccxi** blasphemiam de ore eius **L**
¶ **l cccxviii** quid uobis uidetur
at illi respondentes omnes
dixerunt reus est mortis.

¶ **l cccxii** Tunc expuerunt in faciem eius **¶**
¶ **l cccxiii** & qui tenebant eum **L 10**
¶ **lo clxxii** inludabant ei
& uelauerunt faciem eius
& colasum eum ceciderunt

ther heilant niantlingta nouuht
lnti abur ther furisto bisgof
quad imo. ibi si ueru thih
bitchemo lebenten gotē
thaz du uns quedes
oba thu sis crist gotes sun gisezanoten
tho quad imo ther heilant
thu quadri; lnti quad in
obihz iū quidu nigil ubet mir
obih fragen
thanne niant uuerttetir mir
noh nifor lazzet.

uuar thoh uuidaru quidih iū
fon nu gisehet ir mannessun
sizzentan lntesaun
getes megines lnti comentan
in himiles uuolcanon
tho ther herosto thero herthafono
slerz singiuuati quedeni
bis marota
uuaz thursun uuir noh nu urcundono
senu nugihortut ir
bis marunga fon sinemo munde
uuaz thunkit iū uuih
sie tho ant uuertenti alle.
quadun sculdic ist todes.
tho spuuun sie sin annuzi
thiede inan habēun
seimstun inan
lnti thactun iro annuzi
lnti mit fustin sluogun inan.

alii autem palmas
 in faciem eius dederunt dicentes
 propheta nobis xpe
 quis est iste qui te percussit.
 & alia multa blasphemantes
 dicebant in eum.

c lxxvi

M cccxviii

11

M cxcviii

Lc ccc

lo clxxvi

M cccxviii

Et adduxerunt eum iunctum in pretorio
 & tradiderunt pontio pilato p[re]sidi. Et ipsi
 non introierunt in pretorium ut non
 contaminarentur sed manducantes pascha.
 Tunc uidens iudas qui eum
 tradidit quod damnatus esset
 poenitentia ductus
 reulit xxx argenteos
 principibus sacerdotum
 & senioribus dicens
 peccavi tradens sanguinem iustum
 ac illi dixerunt
 quid ad nos tu uideris
 & pro iectis argenteis
 in templo recessit
 abiens laqueo se suspendit
 principes autem sacerdotum
 acceptis argenteis dixerunt
 non licet mittere eos
 in corbonam
 quia pretium sanguinis est
 consilio autem inito
 emerunt ex illis agrum figuli
 in sepulturam peregrinorum
 propter hoc uocatus est

andere mit flahheru henti
 In sin annuzzi sluogun quedenti
 uurza go uns crist
 uuer ist ther ther diu slehit
 In ti anderu managu bis maronti
 quadun in man.
 In letun in angibuntanan In frithof
 In salun themoponeusen grauen pilate In tie
 nigiengun In then frithof thaz sie muuarm
 biunsubrite ohazzin ofrun
 tho gisah iudas ther man
 salta thaz her fornidirte uuas
 riuuua gilette
 uuidar brahta thie drizzug pfenningo
 then heroston thero hett hafono
 In ti then alton quedenti.
 suntota selenti reht bluot
 sie quadun tho
 uuaz ziuns thu gisehes
 In ti uor uuorpsanen silabarlingon
 In thaz tempal thana fuor
 gangenti erhieng sih mit stricu
 thie heroston thero hett hafono
 int fanganen silabarlingon quadun
 nist er loubte thaz man sie sente
 In thaz troso faz
 uuanta iz ist uuerd bluotes
 gixte giganganemo
 coustun fon then accar leimuurhten
 In graba steti elilentero
 bithiu uuas giberzan

ager ille achel demach
ager sanguinis
usque in hodiernum diem.
tunc impleretur quod dictum est
per hieremiam prophetam
dicentem. & acceperunt
xxx argenteos
pretium ad pretiati
quem ad pretiauerunt
a filiis israel
& dederunt eos in agrum figuli
sicut constituit mihi dominus

clxvii Exiit ergo pilatus ad eos foras **10**
X & dixit quam accusationem
affertis aduersus hominem hunc
responderunt & dixerunt ei
si non esset hic male factor
non tibi tradidissemus eum.
hunc inuenimus subuertentem
gentem nostram & prohibentem
tributa dari cesari
& dicentem se
christum regem esse.

10 Dixit ergo eis pilatus
accipite eum uos
& secundum legem vestram
iudicate eum.
dixerunt ergo iudei
nobis non licet interficere
quemquam. ut sermo domini
impleretur quem dixit

ther accar achel demach
accar bluoter
io unzan hutt lihhan tag.
tho uuas gifullit thaz darzi quetan uuas
thuruh hieremiam then uurzzagon
quedentan sie int fiengun tho
drizzug silabarlingo
uuerd uuerdonti
thaz sie uuerdonti
fon kindon israhelo
Intigabun sie in accar leim uurhten
so mir trohtin gisazta
gieng tho pilatus uz zu in
Intiquad uuelihhan ruog stab
bringet ir uuidar thesan man
tho antlingtun sie Intiquadun imo
oba theser niuuaru ubil uurhto
thanne nisaltin uuir inan thir.
thesan fundu mes eruuerbenti
unsera thiota Inti uueretan
then tribuz geban themo keisere
Inti quedan sih
crist cuning uuesan.
tho quad in pilatus
int fahet ir inan
Inti after iuuueru euu
duomet inan.
tho quadun thie iudei
uns nist erloubt zu slahanne
einingan. thaz trohtines uuort
gifullit uurdi thaz her quad.

significans qua esset morte
mortuus

lo clxxviii
¶ cccxx
¶ ccc
¶ cccii
Introiuit ergo iterum in p̄torium pilatus
& uocauit ihm & dixit ei
tu es rex iudeorum
& respondit ihm

10 A tem & ipso hoc dicis
an alii tibi dixerunt de me
respondit pilatus
numquid ego iudeus sum
gens tua & pontifices
tradiderunt te mihi
quid fecisti. respondit ihm
regnum meum non est
de mundo hoc
si ex hoc mundo esset
regnum meum. ministri mei
decerarent ut non traderer
iudeis. nunc autem
regnum meum non est hinc.

lo clxxx
¶ cccxxi
¶ ccc
Dixit itaque ei pilatus
ergo rex es tu
respondit ihm
tu dicis quia rex sum ego

lo clxxxii
X
Ego in hoc natus sum
& ad hoc ueni in mundum
ut testimonium phibeam ueritati
omnis qui est ex ueritate
audit meam uocem.
dixit ei pilatus quid est ueritas.
& cum hoc dixisset

gizeihanonti uuelihemo tode
uuas sterbenti

lo m
¶ ccc
Ingieng tho abur in thaz thine hus pilatus
in zigihalota then heilant in quadimo

thubis cuning iudeono
tho antlingta ther heilant.
fon thir selbemo quid is tu thaz
oda andere thirz quadum fon mir
tho antlingta pilatus
eno bin ih iudeus
thin thiota in biszoffa
saltun thih mir
uuaz tati thu tho antlingta ther heilant
min rihhi nist
fon thesemo mittilgarte
oba fon thesemo mittilgarte uuari
min rihhi. mine ambalita
uunmin thazih nuurdi giselte
iudein. nu giuuesso
nist min rihhi hinan.

lo m
¶ ccc
tho quad imo pilatus
bist tu cuning
tho antlingta ther heilant
thu quidis uuanta ih cuning bin
ih bin in thiu giboran

10
In zithiu quam ih in mittilgarte
thazih sageti giuutz scas uuare
giuuelih thiedar ist fon uuare
ther horit mina stemma.
tho quad imo pilatus uuaz ist uuar.
mit diu her thaz quad

iterum exiit ad iudeos.

^{10 clxxxii}
^{viii}
^{L cc vii} Et ait ad principes sacerdotum ¹⁰
^L & turbas nullam causam
inuenio in hoc homine.

^{Lccciii}
^X At illi inualescebant dicentes ^L
commouet populum docens
per uniuersam iudeam
& incipiens a galilea usque huc.
pilatus autem audiens galileam
interrogauit si homo galileus esset
& ut cognouit
quod de herodis potestate esset
remisit eum ad herodem

qui & ipse hierosolimis erat
illis diebus.

herodes autem uiso ihu
gausisus est ualde
erat enim cupiens
ex multo tempore uidere eum
eo quod audiret multa de illo
& sperabat signum aliquod
uidere ab eo fieri
interrogabat autem illum
multis sermonibus
at ipse nihil illi respondebat

^{Lccciv}
ⁱⁱ
^{clxxxviii} Stabant etiam principes sacerdotum ^L
^{or} & scribe constanter
accusantes eum.

^{Lccvi}
^X Spreuit autem illum herodes ^L
cum exercitu suo
& inludit indutum

aburgeng uz zichen iudeis.

Intra quad zichen heroston therobisgoffo
Intra zitherumenigi niheiniga sahha
ni fantih in thesemo manne.

sie tho gimagetun quedente
giruont folc lerenti
thurah alle iudea

Intra biginnenti fon galileu unzanhera.
pilatus gihorenti galileam
frageta oba ther man uuari galileus
Intra so her tho for stuont

thaz her uuas fon erodeses giuueti
santan uuidar ziherode
ther selbo uuas in hierusalem
Inthen tagon.

herodeses gisehanemo themo heilante
uuas thrato giuehenti
her uuas ui geronti

fon manageru ziti inan gisehan
bithiu her gihorta managiu fon imo
Intra uuaanta sih uuelih zeihan
gisehan fon imo uuesan
frageta inan

managen uuorton
her tho nouuult antlingta imo

stuontun thie heroston therobisgoffo
Intra thie buohera einrat lihho
ruogenti inan.

uozirnta inan herodes
mt sinemo herige
Intra bis marota giuuetitan

ueste alba
& remisit ad pilatum.
& facti sunt amici
herodes & pilatus in ipsa die
nam antea inimici erant adinuicē

Pilatus autem conuocatis
principibus sacerdotum
& magistratibus
& plebe
exiit ad eos foras & dixit eis
obtulistis mihi hominem
quasi auertentem populum.

Ecce adduco uobis eum foras
ut cognoscatis quia in eo
nullam causam inuenio ex his
in quibus eum accusatis
sed neque herodes.
Nam remisi uos ad illum
& ecce nihil dignum
morte actum est ei.

Emendatum ergo illum
dimittam.

Exclamauit autē uniuersa turba
dicens tolle hunc
crucifige crucifige
dixit eis pilatus
accipite eum uos & crucifigite.

Ego enim non inuenio in eo causam
Responderunt ei iudei
nos legem habemus
& secundum legem debet mori

mit uizzu giuutu
Inti uuidar santanan zipilatusē.
Inti uuarun thozuuortan friunta
herodes Inti pilatus inthemo tage
sie uuarun er untar zuuisgen fianta

1 10 pilatus gihalota
thie herofcon thero bisgoffo
Inti themo meistar duome
Inti inthemo folke
gieng zum uz intiquadin
brahtut mir thesan man
samaso uuidar uuententan folc.

10 1 ih letu inan iu uz
thazir for stantet thazih inimo
nisand niheininga sahha forthen
Inti hendir man ruoget
1 noh herodes.

ih santa iuuuuh uuidar zimmo
Inti senu nu niouuuh uuidic
code ist imo gran.

1 10 inan gibuoortan
for lazzu.

1 10 rios th'al thiu menigi
quedenti nim thesan
hah hah

tho quad in pilatus
int fahet inan iu Inti hahet inan.

10 1 ih nisindu inimo niheininga sahha
10 tho antlingitun imo thie iudei
uuir habemes euua
Inti after euu sal her sterban

quia filium dī se fecit.

10 exxiij
1111
1000xxi
cc1
Cum ergo audisset pilatus
hunc sermonem magis timuit
& ingressus prætorium iterum
& dicit ad iēm
unde estu

ihs autem responsū n̄ dedit ei

10 exxliij
X
Dicit ergo ei pilatus
mibi non loqueris
nescis quia potestatem habeo
crucifigere te
& potestatem dimittere
respondit ihs
non haberes potestatem
aduersum me ullam
nisi tibi esset datum de super.
propter ea qui tradidit me tibi
maius peccatum habet.
exinde querebat pilatus
dimittere eum.
iudei autem clamabant dicentes
si hunc dimittis
non es amicus cesaris
omnis qui se regem facit
contra dicit cesari
pilatus ergo cum audisset hos sermones
adduxit foras iēm
& sedit pro tribunali
In loco qui dicitur
lithostrotus ebraice autē gabatha
erat autem parasceue pasche
quasi hora sexta

10
m

30
uuanta her sih gotes sun teta.
mit diu tho gihorta pilatus
thirz uuort mer forhta
lnta ingieng abur inthaz thinchus
lnta quad zithemo heilantē
uuanan bistu
ther heilant nigabimo nohheinant uurt
tho quad imo pilatus
mir nisprihir
niueist thaz ih habengiuualt
thih zier bahanne
lnta giuualt zi for lazzanne
tho ant lingta ther heilant
ni habetos giuualt
uuidar mir eininga
nibiz thir gizeban uuari fon ufana.
bichiu therde mih salta thir.
mer sunta habet.
fon thanan suohta pilatus
inan zi for lazzanne.
iudei riofun tho quedeni
ob thu desan for lazzis
thanne nibistu friunt thes keisures
allero giuuelih ther sih cuning tuot
ther uuidar quidit sih themo keisure
pilatus mit diu her gihorta thisi uuort
letta uz then heilant
lnta saz in sinemo duom sedale
lnta heru steta thiudarist giuetan
lithostrotus lnebreisgon gabatha
uuastho garotag fora oftron
samafo sehta zit

320.
Et dicit iudeis

ecce rex ur̃.

10 cxcvii **I**lli autem clamauerunt
10 cxcviii **T**olle tolle crucifige eum
10 cxcvix

10 cxcvi **D**ixit eis pilatus
10 cxcvii **R**egem ur̃m crucifigam
10 cxcviii **R**esponderunt pontifices
10 cxcvix **N**on habemus regem
10 cxcvi **N**isi cesarem.

10 ccc **E**t accusabant eum
10 cccxi **S**ummi sacerdotes in multis
10 cccxii **I**hs uero nihil respondit

10 cccxiii **T**unc dicit illi pilatus
10 cccxiv **N**on audis quanta
10 cccxv **A**dversum te dicant testimonia
10 cccxvi **E**t non respondit ei
10 cccxvii **A**d ullam uerbum ita
10 cccxviii **U**t mirarentur preses uehementer.

10 cccxix **P**er diem autem festum
10 cccxx **C**onsuevit preses
10 cccxxi **D**imittere populo unum
10 cccxxii **E**x uinctis
10 cccxxiii **Q**uem cumque petissent
10 cccxxiv **H**abebat autem tunc uinctum in signum
10 cccxxv **Q**ui dicebatur barabbas
10 cccxxvi **C**ongregatis ergo illis
10 cccxxvii **D**icit pilatus.

10 cccxxviii **E**st consuetudo uobis ut unum
10 cccxxvix **D**imittam uobis in pascha

10 cccxxx **Q**uem ergo uultis dimittam uobis
10 cccxxxi **B**arabbam an ihm
10 cccxxxii **Q**ui dicit xps

Inti quad then iudein
senu iuuuer cuning.

10 **I**stie tho riosun
10 **N**im nim intihah inan

10 **T**ho quad in pilatus
10 **I**u uueran cuning habu
10 **T**ho antlingitun thie bisgoffa
10 **U**uir ni habemes cuning
10 **N**isi then keisur.

10 **I**nti ruogtun inan

10 **T**hie furiston bisgoffa in managen
10 **T**her heilant niant uurtta nouuht

10 **T**ho quad imo pilatus

10 **N**igihoris uu'o managu
10 **G**iuuiznessu sie uuidar thir queden
10 **I**nti niantlingta imo
10 **Z**inoheiningemo uuor te so
10 **T**haz uuntarota ther grauothato.

10 **T**huruh then it malon tag

10 **U**uas giuon ther grauothato
10 **Z**ifor lazzanne einan themofolke
10 **F**on then notben tigon
10 **S**ouuenan sie batin
10 **H**ab&a tho einan not haft uuit maran
10 **T**herde uuas ginennit barabbas
10 **I**n tho gisamanoten
10 **Q**uad pilatus.

10 **I**st mitiu giuona thazihueinan
10 **F**or lazze inoftron

10 **U**uenan uuollet ir thazihueinan
10 **B**arrabban oda then heilant
10 **T**hiedar ist ginennit crist

10

工

Lio

¹¹ ^{ccccxxxi} **x** Vident autem pilatus
quia nihil proficeret
sed magis tumultus fieret.

312.
accepta aqua lauit manus
coram populo dicens
Innocens ego sum a sanguine
iusti huius uos uideritis.
& respondens uniuersus populus
dixit sanguis eius sup nos
& super filios nros.

clxxviii Tunc dimisit illis barabban
ccviii ihm autem flagellis cesum
ccxiii tradidit eis ut crucifigeretur.
ccvii

clxxxviii Milites presidis
ccviii susipientes ihm in pretorio
ccxiii congregauerunt ad eum
ccvii uniuersam cohortem
& exuentes eum induunt eum
tunicam purpuream
& clamidem coccineam
circum dederunt ei
& plectentes coronam de spinis
posuerunt sup caput eius
& harundinem in dexteram eius
& genu flexo ante eum
inludabant dicentes
haue rex iudeorum.

clxxxix Et exspuentes eum acceperunt
ccviii harundinem & percutiebant
caput eius & postquam
inluserunt ei
exuerunt eum clamidem & purpuram
& induerunt eum uestimentis eius
& duxerunt eum ut crucifigerent.

lxxxvi Baulantem sibi crucem.

Int fanganemo uuazzaruose sino henta
fora themo folke queden
untaroni binih fon bluote
thesset rehten irgisehet.
tho antlingta thaz folc al
quad sin bluot ubar unsih
Inti ubar unseri kind.

clxxviii Tho for liez her in barabban
l **ccviii** then heilant tho bifitan

ccviii saltan in thaz her uuari erhangen.
ccvii thie kenphon thes grauen
l Int fiengun then heilant in themo thinchus
gisamanotun zu mo
alla thia hansa
Inti inan int uuatenti giuuattun inan
mit gotu uebbineru tunihun
inti rot lahhan

ccviii umbi bigabun inan
Inti flehtenti corona fon thornon
sattun ubar sin houbit
Inti rora in sina zesauun
ccvii Inti giboganemo kneuwe fora imo
l **ccviii** bismarotun inan susqueden
heil cuning iudeono.

clxxxix Inti inan spiuuenti int fiengun
ccviii rorun Inti sluogun
sin houbit. Inti after thiu
bismarotun inan
Inti uuattun inan lahhanes Inti gotu uebbes
ccvii Inti giuuattun inan sinen giuuattun
Inti leittun inan thaz sien hiengun
l tragentan imo cruci.

Exuentes autem
Inuenerunt hominem cireneum
uenientem de uilla nomine simon

Patrem alexandri & rufi
Hunc angariauerunt portare
crucem post ihm.

Sequebatur autem illum
multa turba populi & mulieru
que plangebant
& lamentabantur eum.
conuersus autem ad illas ih̄s dixit
filie hierusalem nolite flere
super me. sed super uos ipsas
flere. & super filios ur̄os
quō ecce uenient dies
in quibus dicent
beate steriles & uentres
qui non genuerunt
& ubera que non lactauerunt
tunc incipient dicere montibus
cadite super nos
& collibus operite nos.
quia silu uiridi ligno
haec faciunt

In arido quid fiet.
Ducebantur autem & alii duo
nequam cum eo
ut interficerentur

Et postquam uenerunt in locū
qui dicitur golgotha
quod est interpretatum
caluarie locus ibi crucifixerunt eum

Inan int uatenti
fundun man cireneum
quementan fonthorf innamen simon hiez
fater alexandres inta rufuses
then thuungun sie daz her truogi
cruci after themo heilante.
folgeta inan
mihil menigi folkes inta uuibo
thiedar ruzzun
Inta uuiofun inan.
tho uuanta sih zuin ther heilant quad
kind hierusalem nicuric uu'ofen
ubar mih. oh ubar iuuuuh selbon
uu'ofet. Inta ubar iuuuueru kind
uuanta nu coment taga.
Intendit quedet
salige sint umberente Inta uuambun
thiede nibarun
Inta brusti thiede nisougtun
thanne biginnent sie quedan bergon
fallet ubar unsih
Inta nollon bi checket unsih.
bithiu . . . oba sie ingruonemo boume
thisiu tuont
uuaz ist inthemo thurren.
uuarun gilettit andre zuene
ubile mit imo
thaz sie uuarin er slagan
Inta after thiu sie quamun instat
thudat ist giherzan golgotha
thaz ist erreckit
hamal stat

314
Et dederunt ei uinum murratum
bibere cum felle mixtum
& cum gustasset
noluit bibere.

Ihs autem dicebat pater
dimitte illis non enim sciunt
quid faciunt.

Postquam autem crucifixerunt eum
acceperunt uestimenta eius
& fecerunt iii partes
unuique militi partem
& tunicam.

10 **E**rat autem tunica inconsutilis
desuper contexta per totum.
dixerunt ergo ad inuicem
non scindamus eam

10 sed sortiamur de illa cuius sit
ut scriptura impleatur dicens
partiti sunt uestimenta mea sibi
& super uestem meam
miserunt sortem.

10 **E**t milites quidem hæc fecerunt

Et sedentes seruabant eum

10 **scripsit autem & titulum pilatus**
causæ eius & inposuit
super caput eius
hic est ihs nazarenus
rex iudeorum.

10 **Hunc ergo titulum multi**
legerunt iudeorum
quia prope ciuitatem
erat locus

gabun imo gimirrotan uum
trinkan mit gallun gimisgitan
inti mit diuheres corota
niuuolta trinkan
1 ther heilant quad fater
for lãz in iz sie niuuzun
uuaz sie duont.

after thi u sie inan er hiengun
int siengun sin giuuaati
inti tatun fior deil
einero giuuelihemo kempfen teil
inti tunicun.
uuas thi u tunicun unginat
fon obanenti gi ubar al giuueban.
tho quadun untar in zuisgen
nislizemmes sia
oh liozemes fon iru uues siu si
thaz giscrib uuerde gi fullit quedema
teitun min giuuaati in
inti ubar min giuuaati
santun lãz.

inti thie kempson tatun thisu
inti sizeni hietun inan

10 **inti scrib titul pilatus**
sineru sahhu inti sarta
obarsin houbit
thiz ist ther heilant nazarenisgo
cuning iudeono.

10 **thesan titul manage**
lasun thero iudeono
uuanta nah theru burzi
uuas thi u stat

ubi crucifixus est ih̄s
& erat scriptum
hebraice grece
& latine. dicebant ergo
pilato pontifices iudeorum
noli scribere rex iudeorum
respondit pilatus
quod scripsi scripsi.

Tunc crucifixerunt cum eo
duos latrones
unum adextris & alterū a sinistris eius.
prætereuntes autem
blasphemabant eum
mouentes capita sua
& dicentes
uā qui destruit templum
& in tri duo illud reedificat.
salua te & ipsum
si filius dī es
descende de cruce

Similiter & principes sacerdotum
in ludentes cum scribis
& senioribus dicebant alios
saluos fecit seipsum non potest
saluum facere. si rex israel est
decendat nunc de cruce
& uideamus & credamus ei.
confidē in dñm
ideo liber & nunc eum
si uult eum. dixit enim
quia dī filius sum.
dipsum unus de his

thar der heilant er hangan uuas
lnti uuas g̃ scriban
lnebrauſgon lntameriehuſgon
lnti in latinisgon quadun tho
pilatusē thie biſgoffa iudono
necuri scriban iudono cuning
tho antlingta pilatus
thaz ih̄screib thaz sereib ih̄s.

Tho uuarun erhangani mit imo
zuene thioba
ein in zeso lnti ander insina uuinistra.
thie furi uarenton
biſmarotun inan
ruortun iro houbit
lnti queden
uuah thiedar zi uuirpsit tēpal
in in thrintagon rzaburgzimbrot.
heili thih selbon
oba thu gotes sun si
ftig nidar fon themo cruce
sama thie heroston thero biſgoffo
biſmaronti mit then bioherin
lnti mit then alton quadun andre
teta her heile sih selbon nimac
heil tuon obz israhelo cuning si
erstige nidar fon themo cruce
lnti gisehemes lnti giloubemes imo.
her g̃truuet ingot
bitchiuer losit her inan nu
obher inan uuili. her quad
uuatih gotes sun bin.
thaz selba ein fon then

345-
qui pendebat latronibus
blasphemabat eum dicens. si tu es xpi
saluum fac te & ipsu & nos.

L cccxxv **X** Respondens autem alter increpabat
illu dicens neque tu times dm
quod in eadem damnatione es
& nos quidem iuste na digna
factis recepimus. hic uero
nihil mali gessit. & dicebat
ad ihm. dne memento mei
cum ueneris in regnum tuum.
& dixit illi ihs
amen dico tibi. hodie
mecum eris in paradiso.

10 ccl **X** Stabant autem iuxta cruce ihu
mater eius & soror
matris eius
maria cleope
& maria magdalene.
cum uidisset ergo ihs
matrem & discipulum
stantem quem diligebat
dicit matri suae
mulier ecce filius tuus
deinde dicit discipulo
ecce mater tua
& ex illa hora
accepit eam
discipulus in sua.

11 cccxl **X** A sexta autem hora
tenebre facte sunt
super uniuersam terram

thiedar hangetun theru thoobo
bismarota inan quetlenti ob thu siscrist
tuo diu selbon heilan lnti unsih.
tho antlingta ther ander Inrebota
inan susquetlenti noh thuni forhtis got
thaz thu in cheru selbun nidarungu bist
lnti uuir giuuesso rehto uuir uuidigen
tatin intfahemes. theser uuarliho
nouuht ubiles teta. intiquad
zi themo heilante. trohtin giuuzimin
mit diu thucumist in chin ribhe.
tho quad imo ther heilant
uuar quidub thir hiutu
bistu mit mir in paradiso.

10 ftuontun nah themo cruce thes heilant
sin muoter lnti suester
sinera muoter
maria cleopases
lnti maria magdalenisgu.
mit diu gisah ther heilant
thia muoter lnti iungiron
stantentan thende her minnota
quad sineru muoter
uuib senu thin sun
after thi u quad sinen iungiron
senu thin muoter
lnti fon theru zitt
lntfieng sia
ther iungiro in sina.

11 cccxl **X** fon theru sehstun ziti
finstarnessu uuarun
ubar alla erda

thode int fieng

736
ih̄s acc̄um

dixit

consummatum est

Jo **ccxlvi** **C**eteri uero dicebant

Jo **ccxvii**
L **ccxxviii**
10 **ccxiii**

sine uideamus.

an ueniat helias

liberans eum.

Jo **cc**
L **10**

Ih̄s autem iterum

clamans

uoce magna.

Lc

Pater in manus tuas

commendo sp̄m meum

& inclinato capite.

Jo **cc**
L **10**

Emisit sp̄m.

Jo **ccxli**

Et ecce uelum templi

Jo **ccxviii**
L **ccxxviii**

uelum templi

scissum est.

in duas partes

a summo

usque deorsum.

Jo **ccxli**
x

Et terra mota est

& p̄x̄e scissae sunt

& monumenta

aperta sunt

& multa corpora

sc̄orum qui dormierant

surrexerunt.

& exeuntes

demonumentis.

post resurrectionem eius

uenerunt in sc̄am ciuitatem

& aparuerunt multis

ther heilant then ezzih

quad

gientot ist

Jo **cc**
L **10**

thie andre quadun

lāz nu gisehemes.

oba come helias

losenti inan.

ther heilant abur

ruofenti

mihileru stemmu.

fater in thino henti

biuuluhu ih minan geist

lnta nidar giheld itemo houbite.

santa then geist.

Jo **cc**
L

senu tho

lahan thes tempales

zislrzan uuas.

ln zuei teil

fon obanentie

zunzan nidar.

Jo

lnta erda giruort uuas

lnta steina gislizane uuariun

lnta grebir

uurdun giofanotu

lnta manage lihamon

heilagero thiedar sliefun

er ftuontun.

lnta uz gangenti

fon grebiron.

after sro urresti

quamun in chia heilagun bure

lnta er ougtun sih manageu

317
Lcccxxxi
Lcccxxx
Centurio autem
& qui cum eo erant
custodientes ihm
uiso terre motu
& his quae fiebant
timuerunt ualde
glorificantes & dicentes
hic homo iustus est
uere di filius.

Lcccxxx
X
& omnis turba eorum
qui simul aderant
ad spectaculum istum
& uidebant
quae fiebant
percutientes pectora sua
reuertebantur longe
& mulieres multe
quae simul cum eo
ascenderant a galilea
hierosolimis.
inter quas erat
maria magdalene
& maria iacobi
minoris.
& ioseph mater
& salome
mater filiorum
zebedae.
& cum esset in galilea
sequebantur eum
haec uidentes.

lccc
X
Iudei ergo

Ther hunteri
Inti thie mit imo uuarun
bihaltenti then heilant
gisehenemo erd giruornessi
Inti then dar uuarun
forhtun in thratto
got diuisoni Inti queden
theser man rehtliho ist
uuarliho gotessun
Inti al iro menigi
thie dar saman uuarun
zithesemo uuabar siune
Inti gisahun
thiudar uuarun
slahenti iro brusti
uuidar uurbun fer
Inti managu uuib
thiudar mit imo saman
uf ftigun fon galileu
zi hierusalem.
untar then uuas
maria magdalenis gu
Inti maria iacobes
thes minniren.
Inti iosebes muoter
Inti salome
muoter kindo
zebedeen
mit diu her uuas in galileu
folgetun imo
thisu gisehenti.
iudei uuarliho

quō parischeue erat
ut non remanerent
In cruce
corpora sabbato.
erat enim magnus
dies ille sabbati.
rogauerunt pilatum
ut frangerentur
eorum crura
& tollerentur.
uenerunt ergo milites
& primi quidem
fregerunt crura
& alterius
qui crucifixus est cum eo
ad ihm autem cum uenissent
ut uiderunt eum
iam mortuum
non fregerunt
eius crura
sed unus
militum
lancea latus eius
aperuit.
& continuo exiit
sanguis & aqua
ut scriptura impleatur.
os non comminuetur
ex eo. Iterum
alia scriptura dicit
uidebunt
In quem transfixerunt

uuantaz frue tag uuas
thaz nibilibin
Inthemo cruce
thie Lihamon in sambaztag
uuas giuuesso nihil
ther sambaztag
batun pilatum
thaz sie brachi
iro gibeinu
Inti uurdin thana ginomane
quamun thie kempfon
Inti thes eristen giuuesso
brahun gibeinu
Inties andres
thiedar mit imo er hangan uuas
tho sie zithemo heilante quamun
söse man gisahun
iu totan
nibrachun
sinu gibeinu
oh ein
thero kemphono
mit speru sina sta
gi ofanota
Inti slumo uzgieng
bluot inti uuazzar
thaz giserib uuari gifullit
bein nibrehet ir
fon imo. abur
ander giserib quidit
gisahun
Inti edesie ana fahun

clxxi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

Cum sero autem factum esset
uent quidam homo diues
nobilis decurio
ab arimathia
ciuitate iudae
nomine ioseph
uir bonus & iustus
qui & ipse occultus
discipulus erat ihu.
propter malum iudeorum
qui expectabat & ipse
regnum di.

hic non consenserat
concilio & adibus eorum
hic accessit ad pilatum
& p[re]stitit corpus ihu
pilatus autem mirabatur
suam obissit
& accersito centurione
interrogauit eum
suam mortuus esset
& cum cognouisset
iussit reddi corpus
uent autem & nicodemus
qui uenerat ad ihm
nocte primum ferens
mixturam mirre & aloes
quasi libras centum

lo cc viii

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

Acceperunt autem corp[us] ihu
Et ligauerunt eu[m] linteis
cum aromatibus

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

lo cc vi

lccc xl viii

lccc xlii

lccc xxxii

tho iz aband uuoftan uuard
quam sum man otag
edili ambalre
fon arimathiu
burgi iudono
Innamen ioseph
guot man lnti reht
ther selbo tougli
iungoro uuas ther heilantes
thuruh forohra iudono
ther selbo bettota
goter richer.
ther selbo nigihengta
themo unrehre lnti uo tatan
ther gieng zipilate
lnti b[er]at ther heilantes lichamen
pilatus uuntrota
oba her iu entoti
lnti gi halotemo uualt ambalre
frageta man
oba her iu entoti
lnti mittiu her for ftuont
gibot zugebanne then lichamon
lnti quam tho ouh nicodemus
tberdar quam zithemo heilante
nahter erist truog
thaz gimisgimur lnti aleos
souuases zihen zug phunto
lnti fiengun sie tho ther heilantes lichamon
lnti buntun inan mit sabanon
mit biminz salbun.

322.
sicut mos iudeis est sepelire.

10 **E**rat autem in loco
ubi crucifixus est oñtus
& in hostio monumentū nouū

101 In quo nondum quisquam
positus fuerat.

101 **E**t posuit corp⁹ ioseph

101 **E**t aduoluit saxum magnū
ad ostium monumenti
& abiit.

101 **E**rat autem ibi maria
magdalene & altera maria
sedentes contra sepulchrum

101 **V**iderunt quō positus erat
corpus eius.

101 **E**t reuertentes
parauerunt aromata
& unguenta
ut uenientes unguerent eum
& sabbato quidem siluerunt
secundum mandatum.

101 **A**ltera autem die quæ est parascheue
conuenerunt principes
sacerdotum & pharisei
ad pilatum dicentes.
domine recordati sumus
quia seductor ille dixit
adhuc uiuens
post tres dies resurgam
iube ergo custodiri sepulchrū
usque in diem testium.

sofo uuisa ist iudon zibigrabanne;
uuas thar hithera ftdi

thar her arhangar uuard garto
lnti lntemo garten nuuigrab
lntemo nohnunio man
Ingisezzit uuas.

lnti legita thaz thara ioseph
lnti zuogi uualzta michilan stem
zthen tuoron thesgraber
lnti gieng thana.

101 **U**uas thar maria

magdalene. lnti ander maria
sizzenti uuidar thaz grab
gisahun uuogilegit uuas
sin lichamo

101 **l**nti uuidar uuerbenti

gara uuitun piminzun
lnti thia salbun
thaz sie quementi salbotin inan
lnti lnsambaz tag suuigetun
after bibote.

In andremo tage thiedar ist frigetaz
quamun thie heroston
thero bisgoso lnti thie fariser
zipilate quaedente
herro uuir gihugrtumes
thaz ther for leteri quad
nohthanne lebenti

101 **1** after thrin tagon arstantu
gibuit zibihaltanne thaz grab
unzan then thriton tag.

ne forte ueniant discipuli eius
& furentur eum
& dicant plebi
surrexit a mortuis.
& erit nouissimus error
peior priori.
At illis pilatus
hab&is custodiam
ite custodite sicut scitis.
illi autem abeuntes
munierunt sepulchrum
signantes lapidem
cum custodibus.

clxxiii

offccc l i j

1

offccc xxxi

lccc xxxvi

lo cccviii

Uespere autem sabbati
quae lucescit
In prima sabbati
cum adhuc tenebre essent
uenit maria magdalene
& altera maria
& salome ad monumentum
postantes quae parauerant
aromata.

off

Et orto iam sole
dicebant adinuicem
quis reuolu& nobis lapidem
ab ostio monumenti.
erat quippe magnus ualde.
& ecce terrae motus
factus est magnus.
Angelus enim dñi descendit de caelo
& accedens

min odo uuan quem sine uingoron
lnti for stelen inan
lnti quaedem themo folke
her arstuont fontode
lnti thanne ist ther uingisto irrido
uuirsero themo erren.
tho quad In pilatus
ir habet bihalterera
faret lnti bihalteret so for uuirzit
sie tho thana gangenti
festinotun thaz grab.
bilnsigilenti then stein
mit bihalterin.

off

l 10

In themo abande thessambaztaget
ther dar lnti lnti
In themo eristen sambaztage
mit tuu noh tho finistat nesi uuarun
quam maria magdalenis ga
lnti ander maria
lnti salome zc themo grabe
truogun thiusio gigarauuntun.
thia biminz salbun.
lnti uf gangentera sunnun
qua dun untar zuuifgen
uuer ar uuelzt un then stein
fonten turon thes grabes
her uuas thirato nichil.
lnti sinu tho the bibunga
uuas giuuo stan nichil
gotes engil steig font himile
lnti zuo gangenti

cum autem adhuc in galilea esset
dicens. quia oportet
filium hominis tradi
in manus hominum peccatorum
& crucifigi.

& die tertia resurgere.

¶ Et cito euntes
dicite discipulis eius
quia surrexit a mortuis
& ecce praecedit uos
in galileam ibi eum uidebitis
ecce praedixit uobis.

L Et recordatae sunt
uerborum eius.

¶ Et exierunt cito
demonumento cum timore
& magno gaudio
currentes nuntiare
discipulis eius.

1000 x **C**ucurrit ergo ^{MARIA} & uenit
ad simonem petrum
& alium discipulum
quem amabat ihesus
& dicit eis.
tulerunt dominum meum
demonumento
& nescio ubi posuerunt eum
exit ergo petrus
& ille alius discipulus
& uenerunt ad monumentum
currebant autem duo simul

325
323
mit tu her nohnu in galileu uuas.
quaedenti. uuantu gilinfit
then mannessun ziselenne
In hant suntigero manno
In ti ar hangan uuerdan
In ti thritten tages arstantan
In ti slumo gangente
quaedet sinen uingoron
uuantu her arstuont fontode
In ti senu her forafuor iu uunh
In galileam thar gisehet in man
senubifora sagata her iz iu..
In ti gi hugitum tho
sinero uuorto.

¶ In ti fuorun uz slumo
fontemo grabe mit forolteu
In ti mit nichilemo giuehen
loufente sagen
sinen uingoron.
lof In ti quam
zisimone petre
In ti z andremo uingoren.
thendar minnota ther heilant
In ti quad In
namun minan trohtan
fontemo grabe
In ti nuueiz uuarasie mantatum
uz gieng thopetrus
In ti ther ander uingoro
In ti quamun z themo grabe
lofun zuuene saman

10 ccxi

Mccc Lii
 Mcc xxx
 Lccc xxx

Lxxxvi

10 अ

11

L maria magdalenis giu
fontheruher uz uuarf
sibun diu uala
stuont zithemo grabe
uzze uuosanta
mittu siu tho uuiof .

lo xli
x

^{he}
dicit illi. mulier quid ploras
dicit illi. quia tulerunt **10**
dn̄m meum & nescio
ubi posuerunt eum.
haec cum dixisset

10 Conuersa est rē rorsum
& uidit ih̄m stantem
& non sciebat
quia ih̄s est.
dicit ei ih̄s
mulier quid ploras quē queris
illa existimans
quia hostolanus esset
dicit ei. dñe
sic susceperisti eū dicit mihi
ubi posuisti eum
ut ego eum tollam.
dicit ei ih̄s
maria conuersa illa
dicit ei. rabboni
quod dicitur magister
dicit ei ih̄s
noli me tangere
non dum enim ascendi
ad patrem meum
uade autem ad fratres meos
& dices. ascendo
ad patrem meum
& patrem uestrum
dñm meum
& dñm uestrum..

quad iru. uuib uuaz uuōsis
quadimo. uuanta sie namum
minan trohtan lnti ih̄n iuuēz
uuara sie man legitun
mit tuisu th̄siu quad
giuuanta sih uuudar
lnti gisah then heilant stantentan
lnti iuuēsta
thaz iz ther heilant uuas
tho quad iru ther heilant
uuib uuaz uuōsis uenan suōch̄
siu tho uuanenti
thaz iz garteri uuari.
quadimo trohtan
obathu man namis quid mir
uuara thū man legitis.
thaz ih̄ man neme
tho quad iru ther heilant
maria siu tho giuuanta sih
quadimo rabboni
thaz ist giquetan meistar
tho quad iru ther heilant
ni curi mih ruoran
noh nu ni arsterg ih̄
ziminemo fater
far ziminen bruodoron
lnti quid in ih̄stigu
ziminemo fater
lnti ziiuuuere mo fater
ziminemo gote
lnti ziiu uueremo gote..

328.
clxxiii
of ecelv

Ecce quidam de custodibus
uenerunt in ciuitatem
& nuntiauerunt principibus
sacerdotum omnia
quae facta fuerant
& congregati cum senioribus
consilio accepto
pecuniam copiosam
dederunt militibus dicens
dicite quia discipuli eius
nocte uenerunt & furati sunt eum
nobis dormientibus
& si hoc auditum fuerit
a praeside. nos suadebimus ei
& securos uos faciemus.
At illi accepta pecunia
fecerunt sicut erant docti.
& diuulgatum est
uerbum istud apud iudeos
usque in hodiernum diem.

lo cexli. **V**enit maria magdalene
annuntians discipulis
quia uidit dominum
& haec dixit mihi.

clxxv
of ecelv

Et ecce ih̄s
occurrit illis dicens.
hau & e.
illae autem accesserunt
& tenuerunt pedes eius.
& adorauerunt.
tunc ait illis ih̄s.

of

senutho sume fon then uuafton
quamun lntia burg
lnti sagetun then heroston
thero herthaftono alliu
thiudar gitan uurdun
lnti gisamanote mit then alton
girate lnt fanganemo
ginult saman miet sc̄az
gabun then kenfon quadedti
quadedt bidu uuantasine uingoron
quamun naltet lnti for stalun inan
un̄s slafenten
lnti oba thaz gihort uurdit
fontemo grauen uuir spanentnan
lnti ur surge tuomes iu uuih
sie tho lnt fanganemo miet sc̄azze
tatun so sie uuarun gilerte
lnti uuas tho gimart
thaz uuoft mit then iudeon
unzan hui lichan tag.
quam maria magdalene
sageta then uingoron
bidu uuantas ih̄ gisah trohtinan
lnti thisu quadher mir.
lnti senutho ther heilant
in gegin quam in quadedti.
heile uueset.
sio giengun tho zuo.
lnti habetun sine fuozi
lnti betotun.
tho quad in ther heilant

nolite timere
ite nuntiate fratrib; meis
ut eant in galileam
ibi me uidebunt.

Lccc xxxviii
11
of ccc lvi
of cc xxx
Quae cum abissent
nuntiauerunt haec omnia
illis undecim

Lot
of

of
Lugentibus & flentibus
& ceteris omnibus

of
Quicum eo fuerant
& illi audientes
quia uiueret
& uisus esset ab eis
non crediderunt eis.

Et uisus sunt ante illos
sicut deliramentum
uerba ista
& non credebant illis.

L

clxxvi
of ccc xxxviii
X
Post haec autem
ex eis duobus ambulanti-
bus ostensus est euntibus.

Hoc ipsa die
in castellum
quod erat in spacio
stadiorum .c. lx.
ab hierusalem
nomine emmaus.
& ipsi loquaebantur
ad inuicem
de his omnibus
quae acciderant.

L

329
necurret iu forah tan
faret lntisaget mmenbruöderon
thaz gangen in galileam
thar gisehent sie mi.

mit tiusio tho thanagiengun
sagetun thisiu alliu
then emliuin
uiofenten lntiozenten.

lnti anderen allen.

thie mit imo uuarun

lntisie tho gihorenta

thaz her lebete

lnti gisehan uuas fon in

nigiloubtun in.

lnti gisehan uuarun fora in

samasa to bunga

thisiu uuoft.

lnti nigiloubtun in.

after thiu tho

zuuehn forthen gangenten

arougte uuas gangenten

lnti hemoselben tage

in burgilun

thaz uuas in stuke

stadiono. zehen zug lntiseh zug

fon hierusalem

in namen emmaus

lntisie sprachun

untar zuuisgen

forthen allen

thiudar giburitun.

230.
728
& factum est
dum fabularentur
& secum quaererent
& ipse ih̄s
adpropinquans ibat cū illis.
oculi autē eorum tenebantur
ne eum agnoscerent.
& ait ad illos
quis sunt hi sermones
quos conferitis adinuicem
ambulantes
& estis tristes.
& respondens unus
cui nomen cleopas
dixit ei tū solus peregrinus es
in hierusalem & nō cognouisti
quae factae sunt.
in illa his diebus.
quibus ille dixit. quae
& dixerunt
de ih̄u nazareno
qui fuit uir prophēta
potens in opere & sermone
coram dō & omni populo
& quomodo eū tradiderunt
summi sacerdotum
& principes nr̄i
in damnationem mortis
& crucifixerunt eum
nos autem sperabamus.
quia ipse esset redempturus isrl̄.

In ti uuard tho
mit tu sie sprachun
In ti mit in suohrtun
In ti ther selbo heilant
nahlich ont gieng mit in
iro ougun uuarun bi habetū
thaz sie in an muor stuontan
In ti quadher zūn.
uuaz sint thisiu uuost
thiudir bringet untar zūnsen
gangent
In ti birut giteruobit.
In ti antalengita tho einer
themo namo uuas cleopas
quad imo. bistuemo elilenti.
In hierusalem. In ti muor stuont
thiudar gitan uuarun
In thesen tagon.
then quadher uuelichiu
In ti quadun
for themo heilante nazarenisgen
therdar uuas gomman uuizogo
mah tag In uuerke In ti uuoste
fora gotel In ti fora allemo folke
In ti uuio In an saltun
thie hohostun bisgofa
In ti unsere heroston
In nidar nessi todes
In ti arhiengun in an.
uuir uuatumes
thaz her uuari ar losenti israhel

331
329
& nunc super haec omnia
tertia dies est hodie.
quod haec facta sunt.
sed & mulieres quaedam
ex nr̃is terruerunt ños.
quae ante lucem fuerunt
ad monumentum
& non inuento corpore eius
uenerunt dicentes
se & iam uisionem angelorū
uidisse. quid dicunt eū uiuere.
& abierunt quidam ex nr̃is
ad monumentum
& ita inuenerunt
sicut mulieres dixerunt
ipsum uero non inuenerunt
& ipse dixit ad eos.
ostulta & tardi
corde ad credendum.
In omnibus quae locuti sunt
proph̃ae
nonne haec opostuit pat̃i xp̃m
& intrare in gloriam suam
& incipiens a morse
& omnibus proph̃is
interpretabatur illis.
In omnibus scripturis
quae de se ipso erant.
& adpropinqua uerunt
castello quo ibant
& ipse finxit se

Intinu ubar thisiu alliu
thit to tag ist hirtu.
thaz thisiu gtansint.
oh sumiu uuib.
fon unseren bruogitun unsih
thiodar erthemolihte uuuarun
zithemo grabe
Inti nifundanemo sinemolichamen
quamun quaedenti
sih giuueso gisih engilo
gisehan. thio quaedent inanleben
Inti giengun sume fon uns
zithemo grabe
Inti so fundun
so thiu uuib quadun.
inan giuueso nifundun.
Inti her quad zim.
uuola tumbelnlazze
Inherzen zigiloubanne
Inallen then thiudar sprachun
thie uuizogon
eno nigrilant thisiu chirst truen
Inti lngangan insinadiurida.
Inti bigonda fon morse
Inti fon allen then uuizogon
ar rekita in.
Inallen giscribon
thiudar fon imo uuuarun
Inti nahlichotun tho
thera burgilun tharaisiefuorum
Inti her lichizita sih

32.
longius ire. & coegerunt illū
dicentes. mane nobiscum
quō ad uesperasce
& declinata est iam dies
& intrauit cum illis.
& factum est
derecumberet cum illis.
accepti panem
& benedixit ac fregit
& porrigebat illis.
& aperti sunt oculi eorum
& cognouerunt eum
& ipse euauit
ex oculis eorum.
& dixerunt ad inuicem
nonne cor nostrum
ardens erat in nobis
dum loqueretur in uia
& aperiret nobis scripturas
& surgentes eadem hora
regressi sunt in hierusalem
& inuenerunt
congregatos undecim
& eos quicum ipsis erant
dicentes
quod surrexit dñs uere
& apparuit simoni.
& ipsi narrabant
que gesta erant in uia.

clxxvii & quomodo cognouerunt eū
lcccxi in fractione panis.
viii
lcccxi

rumor faran. In tibetun in an
susquedenti. uuone mit uns
uuanta iz abandet.
In tiheldit ist iu ther tag
In tilingeng mit in.
In tuiard tho
mit tui hersaz mit in
In tsieng thaz brot
In tiguuuhita In tibrach.
In tigrab in.
In tigi offanot uurdun in ougun
In tior ftuontun In an.
In tiber abfuor
fon in ougon.
In tiquadun untar zuuifgen
eno unfer herza
nuuasiz brinnenti In uns
mit tui her sprah In uuege
In tigi offanota uns thiugiscrip
In tior ftantenti In tcheruselbunzta.
uuidar giengun zihierusalem
In tifiundun
gisamanote thie ein luv
In tithie thiedar mit In uuarun
susquedenti
thaz trohten in ftuont uuarliche
In tior ougtafih simone
In tifiie sagetun
thiudar gtanuu uuarun In uuege
In tiiuosie In an for ftuontun
L 10 In breh channe ther brotes.

Nec illis crediderunt ...
dum haec autē loquuntur.

101 **C**um esset sero die illo
una sabbatorum
& fores essent clausae
ubierant discipuli
propter m&um iudaeorum

Lcccxl **V**enit ihs **L 10**
viiii
lo cxxii & stetit in medio
discipulorum suorum
& dicit eis. pax vobis.

Lc **E**gosum nolite timere
conturbati uero & exterriti
existimabant se spm uidere
& dixit eis.
quid turbati estis
& cogitationes ascendunt
In corda uestra.
uidete manus meas & pedes
quia ipse egosum
palpate & uidete
quia sps
carnem & ossa non habet
sicut me uidetis habere

L 10 **E**t cum haec dixisset
ostendit eis manus pedes & latus

Lcccxl **A**d huc illis non credentibus **L 10**
viiii
lo cxxxi & mirantibus praegaudio
dixit. habetis hic aliquid
quod manducetis.
at illi optulerunt ei.

noh in nigiloubtun
mit tuisie thisiu sprachun ..
mit tui z spato uuas thessellbentages
eines sambaz tages
hiti duri uuarun bislozzan
tharda uuarun die iungoron
thuruh iudono forohra
quam ther heilant
hiti stuont in mit amen
sinero iungorono
hiti quad in. sibba si iu
ihbin nicuret iu forohran.
gitruobte hiti arbruogite
uuantun si geist gisehan
tho quadher in.
uuaz birut in gitruobte
hiti githanka arstigent
in iu uueru herzun
gisehet mino henti hiti fuori
thaz ih selbo bin
greifot hiti gisehet
bidu uuantu geist
fleisg hiti gibem ni habet
sow mih gisehet haben
hiti mit tu her thaz quad
ar ougta in henti fuor in ista
in noh tho nigiloubenten
hiti uuntron ten furig uehen
quad. habet in hier uuaz
thaz man ezzan megi
sie tho brachtun imo.

pastem pascis assi
 & fauum mellis
 & cum manducass& coram eis.
 sumens reliquias dedit illis;

L cccxl **X** Et dixit ad eos. hæc sunt uerba **L**

quae locutus sum ad uos.
 cum adhuc essem uobiscum
 quô necesse est
 impleri omnia
 quae scriptae sunt in lege moysi
 & prophetis & psalmis de me;
 tunc aperuit illis sensum
 ut intellerent scripturas
 & dixit eis. quô sic scriptû est
 & sic oportebat xpm pati
 & resurgere a mortuis
 die tertia. & prædicari
 in nomine eius penitentiam
 & remissionem peccatorum
 in omnes gentes.
 Incipientibus ab hierosolima
 uos autem estis testes horum.
 & ego mitto promissum
 patris mei in uos.

lo cccxli **X** Causisunt ergo discipuli **lo**
 uiso dno
 dixit ergo eis iterum pax uobis.
 sicut misit me pater
 & ego mitto uos.
 hoc cum dixisset
 insufflauit & dixit eis

deil girofiter fiser
 lnti uuaba honages.
 lnti mit tu her tho az fora in
 nam tho thia aleibba lnti gabm
 lnti quad zin. thiz sint thiu uoost
 thiu ih sprah zin
 mit tu ih noh thanne uuas mit iu
 bidu uuanta not durf uuas
 zigifullanne alliu
 thiudar giscribansint. In euu moyses
 lnti uuizogon lnti in selmin fon mir.
 tho gioffonota her in sens.
 thaz sie forstuonti giscrib.
 lnti quad in. bidu isogiscriban ist
 uuanta so gilant christ troen.
 lnti ar stantan fontode
 thritten tages. lnti praedigon
 in sinemo namen riuuua.
 lnti for laznessi sunt on o
 in alla thiota
 biginnenten fon hierosolima
 ir birut urcundon therero.
 lnti ih sentiu gibeiz
 mines fater in iuuuuh.
 gruahun uuarliche thie iungoron
 gisehenemo trohtine
 ltho quad her in abur sibbas iu
 somih santa ther fater
 so santa ih iuuuuh
 thaz mit tu her quad.
 tho ana blies lnti quad in.

accipite spm scm.

10 cc xxi

vii

cc lxxxv

Quorum remisertis peccata 10 of

remittuntur eis.

& quorum rēnuertis

dēnta sunt.

clxxxviii

la ccxvi

x

Thomas autem unus
ex duodecim

10

qui dicitur didimus.

non erat cum eis

quando uenit ihs.

dixerunt ergo ei

ali discipuli.

uidimus dnm.

ille autem dixit eis.

nisi uidero in manibus eius

figuram clauorum

& mittam digitum meum

in locum clauorum.

101

& mittam manum meam

in latus eius non credam.

10 cc xxii

viii

l cc xl

Et post dies octo

101

iterum erant discipuli eius

& thomas cum eis

uenit ihs ianuis clausis.

& stetit in medio & dixit.

pax uobis.

deinde dicit thomae

infer digitum tuum huc

& uide manus meas

& affer manum tuam

& mitte in latus meum

Int fahent then heilagon geist.

then ir for lazet sunta

then uuerdent sio for lazone

Inti then ir sio bi habet

bi habeto sint.

thomas einer

fon then zu ueliu in.

ther dar ist giquetan didimus.

nuuas mit in

thanne ther heilant quam.

tho quadun imo

andere iungoron.

uuir gisahumes trohtinan

her tho quad in

nibih gisehe in sinen hanton.

thaz bilidi thero nagalo.

Inti sente minan fingar

Intat thero nagalo

Inti sente mina hant

In sina sita nigiloubu.

Inti after alho tagon

abur uuarun sine iungoron in ne.

Inti thomas mit in.

quam ther heilant bis lozzanentaron

Inti stuont in mittamen Inti quad.

sibba siu

thanan quad tho thomae

bring thinan fingar hera

Inti gisih minohenta

Inti bring thina hant

Inti senti in mina sita

& noli esse Incredulus
sed fidelis.

lo cc xviii

Respondit thomas.

& dixit ei. dñs meus
& dñs meus. dicit ei ihs.

quia uidisti me
credidisti. beati qui n̄ uiderunt
& crediderunt

multa quidem
& alia signa fecit ihs
in conspectu discipulorum suorum

quæ n̄ sunt scripta in libro hoc

haec autem scripta sunt

ut credatis

quia ihs est xps filius dī.

& ut credentes uitam habeatis.

In nomine eius.

clxxvii

lo cc xviii

viii

l xxviii

Postea manifestauit se
iterum ihs

ad mare tiberiadis

manifestauit autem sic.

erant simul simon p̄rus

& thomas quid dicit

didimus. & nathanael qui erat

ad chanaan galileae

& filii zebedei & alii

ex discipulis eius duo.

dicit eis simon p̄rus.

ua do piscari dicunt ei

uenimus & nos tecum

& exierunt

In tunc uuesan un giloubfol

oh gitriu uui.

lo

tho antiuirtata thomas.

In tunc quadimo. min trohan

In tunc min got. tho quadimother heilant.

bidu uuantu thu mih gisahn

giloubtas. saligesint thienigisahn

In tunc giloubtun.

manigiu giuuesso

In tunc anderu zeichan tetather heilant

In gisum sinero iungorono

thiu n̄ sint giscriban in thesemo buoche

thiu sint giscribanu

thaz ir giloubet

thaz ther heilant ist christ gotessun.

In tunc thaz ir giloubenti libhabet

In sinemo namen.

lo l

After thiu giougo zorhta sih
ther heilant abur.

zathemo se uue ther aberiadis hiez

giougo zorhtota sih so.

uuarun saman simon p̄rus

In tunc thomas ther dar ist giquestan

didimus. In tunc nathanael ther uuas

fon chanaan galileae.

In tunc sum zebedeises In tunc andere

fon sinem iungoron zuuene

tho quadin simon p̄rus.

ih faru fison tho quadun siemo

quememes uuir mitthur

In tunc uz giengun tho

& ascenderunt in nauem
& illa nocte
nihil prendiderunt
mane autem iam facto
stetit ih̄s in litore
non tamen cognouerunt
discipuli quia ih̄s est.
dicit ergo eis ih̄s. pueri
numquid pulmentariū habetis
responderunt ei.
non. dixit eis.
mittite in dextram nauis gurdē
& inueniatis. miserunt ergo
& iam non ualebant
illum trahere
amultitudine piscium.

10 cc xx **D**icit ergo discipulus ille
x quem diligebat ih̄s p̄ & ro
dn̄s est. simon p̄ & rus
cum audisset quia dn̄s est
tonicam succinxit se
erat enim nudus
& misit se in mare.
alii autem discipuli
nauigio uenerunt
non enim longe erant a terra
sed quasi cubitis ducentis.
trahentes rē & piscium.

10 cc xxi
viii
L cc xl **V**tergo descenderunt in terrā
uiderunt prunas postas
& piscem super positum.
& panem. dicit eis ih̄s.

Inti arstigun in skēf.
Inti in thera nahrt
niouuht nigi fiengun
morgane iutho guuio stanemo.
stuent therheilant in stediu
naller thoh uudarom forstiontan
thie iungoron thaziz therheilant uuas
tho quad in therheilant. knehta
eno habet in uuaz muoset.
sie tho antalengitun imo.
nein. tho quadher in.
sentet in zeso ther skēfes nezi
Inti in findet. santun uuarlichō.
Inti in nimohitun
thaz ziohan
fora thera menigi fisgo.
quad uuarlichō ther iungoro.
then therheilant min nota petrise
troht in istiz. simon p̄ & rus
mitti uher gihofta thaziz troht in uuas
mit dunichun bigurta sih.
uuas uuarlichō nackot
Inti santa sih in then seō.
thie andere iungoron
mit ferennu quamun.
ni uuarun sie ferro fonerdu
ohso zuuehant elinono uuas.
thi in senta thaz nezi fisgo.
sō sie tho arstigun in erda
gisahun zantron ligente.
Inti fisg oba ligentan.
Inti brot. tho quad in therheilant.

affeste depiscibus
 quos prendedistis nunc
 10 cccxxii **A**scendit simon p&rus.
 l xxx **&**traxit r&e in terram
 plenum magnis piscibus.
 centum quinquaginta trib;
 & cum tanti essent
 non est scissum r&e
 10 cccxxiii **D**icit eis ihs.
 l cccxli **u**enite prand&e
 10 cccxxiv **E**t nemo audebat discumbentiu
 l cccxli **i**nterrogare eum. tu quis es
 sciens quia dñs es?
 10 cccxxv **E**t uenit ihs
 l cccxli **&**acceptit panem & dedit eis.
 & piscem similiter.
 10 cccxxvi **H**oc iam tertio
 manifestatus est ihs
 discipulis
 cum surrexisset a mortuis.
 10 cccxxvii **C**um ergo prandissent
 l cccxxvii **d**icit simoni p&ro ihs.
 simon iohannis diligis me
 plus his?
 10 cccxxviii **D**icit ei. & iam dñe
 l cccxxviii **t**u scis quia amote.
 dicit ei pascere agnos meos.
 10 cccxxix **D**icit ei iterum.
 l cccxxix **s**imon iohannis
 diligis me. ait illi.
 & iam dñe
 tu scis quia amote.

bringet fonten fisgon
 thie ir nu gifiengut
 10 l **e**rsteig tho simon p&rus
 in zoh thaz nezzi in erda.
 fol michilero fisgo
 zehen zug in tiffin zug in tichin
 in tittiusie michile uuarun
 nist gislizzan thaz nezzi.
 10 l **t**hoquad in ther heilant
 quaemet in tizzet
 10 **i**n tinnoman nigdorsta therofizzentero
 fragen man. uerbistu.
 uuestun thaz in trohtin uuar
 in tiquam ther heilant
 in tiffieng brot in tagab in
 in tasma then fisg
 10 **i**n thuu in thritain stunt
 giou zorhtot uuar ther heilant
 then iungoron
 mitauher erstuont fon tode.
 10 **m**ittiusie tho azun
 quad simone p&re ther heilant
 simon iohannis minnostumih
 mer thesen.
 10 l **q**uad imo. zisperu trohtin
 thuuueist thaz ih thih minnon
 quadher imo fuotrimmiulembir
 10 **t**hoquadher imo abur.
 10 l **s**imon iohannis
 minnostumih. herquad imo
 zisperu throhtin
 thuuueist thaz ih thih minnon.

1000000000
1000000000

Dicit ei.

pasce agnos meos.

1000000000

Dicit ei testis

simon iohannis amas me

contristatus est pater

quia dixit ei testis

amas me. & dicit ei.

domine tu omnia scis

tus sis quia amote

dicit ei pasce oves meas

1000000000

1000000000

1000000000

Amen amen dico tibi

cum esses iunior

cingebar te & ambula bas

ubi uolebas. cum autem senueris.

extendes manus tuas

& alius te cingat

& ducat quonon uis.

hoc autem dixit

significans quamorte

clarificaturus esset dominum

& hoc cum dixisset

dicit ei. sequere me

conuersus pater

uidit illum discipulum

quem diligebat ihesus

sequentem

qui & recubuit in cena

super petrus eius. & dixit

domine quis est qui tradet te

hunc ergo cum uidisset pater

dicit ihesu. domine

hic autem quid. dicit ei ihesus

101

thoquadher imo.

fuotri minui lambir.

10

thoquadher imo thritun sunt.

simon iohannis minnoftumih.

gteruobit uuas tho pater

uuantaher imoquadthritun sunt

minnoftumih. litaquad imo

trohtan thu uueist alliu

thu uueist thazilthih minnon

101

thoquadher imo fuotri minui scas

10

uuar uuar quiduih thir

mittau thu iungiro uuari

bigurtos thih lita giengi

tharathu uuoctas. mittau thu altes

thenis thino henta

lita ander thih gurtat

lita litta thih tharathu uuiulit

thaz quadher

gizeih nonta lita uelichemotode

her giberohnta uuas got

thaz mittau her quad.

quad imo. folgemin

10

giuuentat pater

gisah then uingoron

thendier heilant minnota

folgentan

therdar lineta lita hemo abandmuose

10

obarsina brust. lita quad.

trohtan uuerist thier thih selte

then mittau inangisah pater

quadthemohelante. trohtan.

uuar sal theser. quadimotherheilant

240
sic eum uolo manere
donec ueniam. quid ad te
tunc sequere.
exiit ergo sermo iste
inter fratres
quia discipulus ille non moritur.
& non dixit ih̄s
non moritur
sed sic eum uolo manere
donec uenio. quid ad te
hic est discipulus ille
qui testimonium perhibet
de his. & qui scripsit haec
& scimus quia uerum est
testimonium eius.
sunt autem & alia multa
quaefecit ih̄s
quaefiscribantur
per singula
nec ipsum arbitror

clxxxi

¶

quiscribendis sunt libros.
Undecim discipuli abierunt
in galileam in montem
ubi constituerat illis ih̄s
& uidentes eum adorauerunt.
quidam autem dubitauerunt.

¶

Et exprobrauit
incredulitatem illorum.
& duriciam cordis.
quia his qui uiderant eum
resurrexisse non crediderant.

1 ol so uullih manz uionen
unzih quimu. uua z thih thes
ol thumir folge
uz gieng thaz uuoft
untar thie bruoder
thaz ther iungoro nisturbi
Inti niquadmo ther heilant
nibihen sturbi

oh uulla thaz her uuone.

1 ol unzih quimu. uua z thih thes.

ol thiz ist ther iungoro
therdar giuuzscaf sager
forthen. Inti ther thisiu sereib.
Inti uuiz zumes thaz uuar ist
sin giuuzscaf
sint andriu. managiu.
thiu ther heilant teta
aba thiu alliu. giscribani uurdin.
sint rimgon giuelichiu
noh thaz selba ni uuanu
thesan mit al gart bisahan magan
thio ziscribanne sint buoh.
enlis iungoron giengun
in galileam in tchenberg
thar in ther heilant gimarcota
Inti gisehenti man betotaminan
sume giuuesso zuuehotan.
Inti it uuiz zota
iro ungiloufulli.
Inti thia hertida thes herzen
uuanta then die in angisahun
erstantan ni giloubtun.

Et loquutus est eis dicens.
data est mihi omnis potestas
in caelo & in terra. euntes.
in mundum uniuersum
praedicate euangelium
omni creaturae

Do cete omnes gentes.
baptizantes eos
in nomine patris & filii
& spiritus sancti.
docentes eos seruare omnia
quaecumque mandavi uobis.
& ecce ego uobiscum sum
omnibus diebus
usque ad consummationem saeculi.

Qui crediderit
& baptizatus fuerit
saluus erit.
qui uero non crediderit
condemnabitur.

signa autem eos qui crediderint.
haec sequentur.

In nomine meo demonia eicient
linguis loquentur nouis
serpentes tollent.

& si morsum quid biberint
non eos nocebit.

super egrotos manus imponet
& bene habebunt.

Vos autem sedete in ciuitate
quoad usque induamini
iustitiae ex alto.

In tisprah in zu queden.
gigebanist al giuualt mir.
In himile In tinerdu. get.
In alla uueralt.
praedigot euangelium
allera gisicfta.
In tileret alle thiot
toufenti sie
In namen fater In tines
In tithes heilagen geister.
leret sie zibih altanne allu
souuelichu soih iu gibot
In tisen uih bin mit iu
allen tagon
unzan enti uueralt.
therde giloubt
In tigitouft uurdit
ther uurdit heil.
therdar abur nigiloubt
ther uurdit for mdirte.
zeichan then die giloubent.
thi siu folgent.
In minemo namen diuualauierfer
ni uuen zungon sprehent
natrun nement
In tiasie todliches uuaz drinkent
niterit iz in.
obarsuhtige legent sie henti.
In tisie habent uuola.
ir sizzet In thera burge
unzir sit giuualtite.
mit megine fon hohi.

34
eduxit autem eos foras.
In bethaniam
et eleuatis manibus suis
benedixit eis.
& factum est
dum benediceret illis
recessit ab eis
& ferebatur in caelum
& sedit ad dexteris dñi.

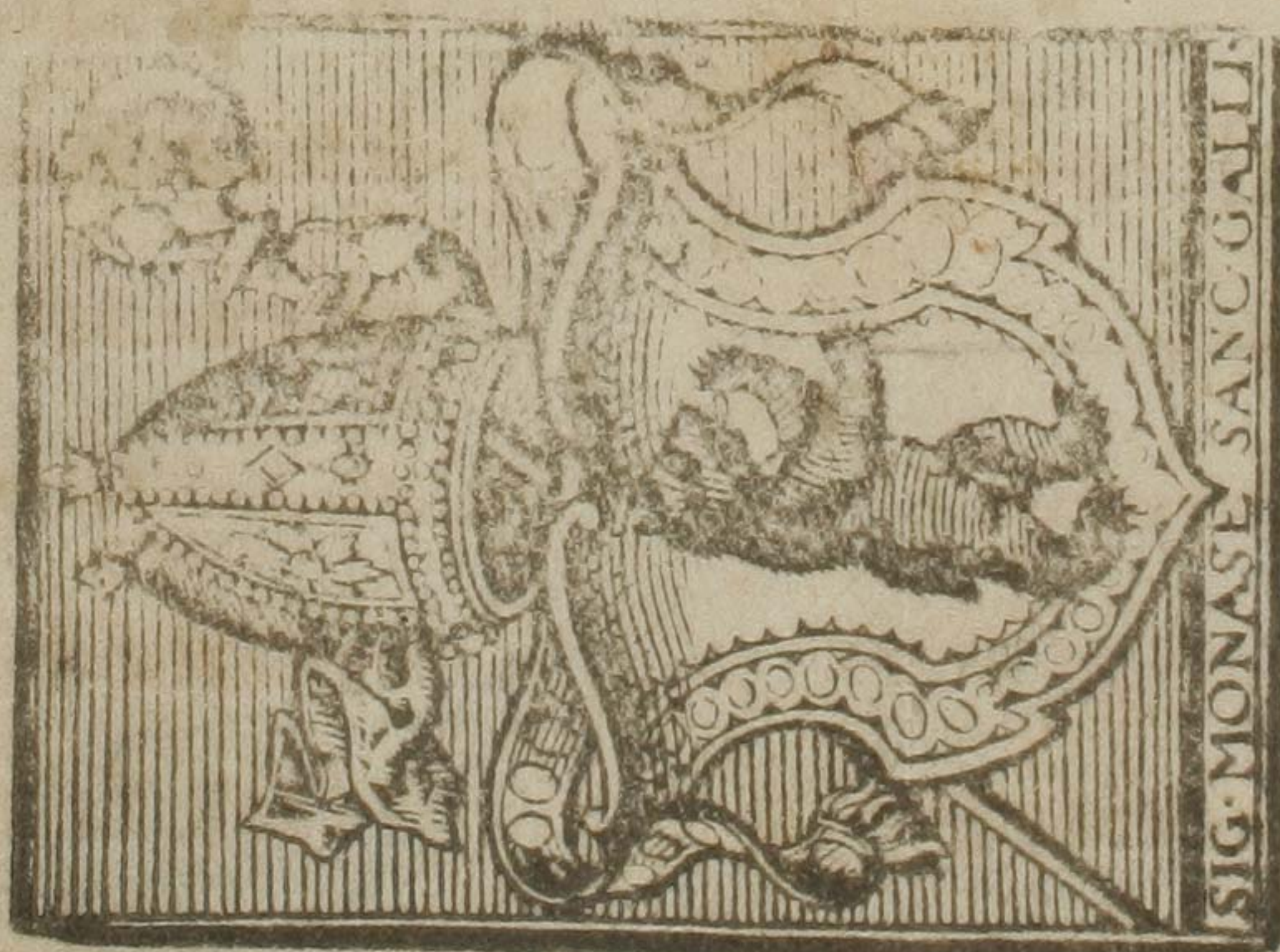
Lcccxliv Et ipsi adorantes
regressi sunt in hierusalem
cum gaudio magno
& erant semper
in templo. Laudantes
& benedicentes dñm

Lcccxxv Et profecti predicauerunt ubiq;
dño cooperante
& sermonem confirmante
sequentibus signis.

Terre pgenet dñis cū exultat aquis
q quas illi phidomena dñes q dona parauit

tholerta herie uz
In bethaniam
In tūf er habenen sinen herian
uuhita in
In tūuas tho gi uuo stan
mit au her In uuhita
er uuerz fon in
In tū uūas bracht In himil
In tūf az In ceso gotes.
In tūf sie tho betonti.
uuhlar giengun In hierusalem
mit michilemo giuehen
In tū uuarun simbolon
In themo temple. Lobonte
In tū uūhente got
In tūf arenti predigotun iō gi uuar
trohtane eban uūrkentemo
In tū uuo st festinentemo
folgenten zeichanon.
& ipsi adorantes reges s In hierusale
cū gaudio Ornatū abari nec nā parauit msta

Wam q's p'p'ia linc uicauit dola musto

DS
Ac

ego autem in mandatis tuis exercebor in
tuis iustificationibus ut non confundar.

Coio. Dilexisti iusticiam et odisti iniquita-
tem: propterea unxit te deus tuus. **Coio**
Principes persecuti sunt me gratis: et a ver-
bis tuis formidavit cor meum. letabor ego
super eloquia tua: quasi qui invenit spolia
multa. concupivit anima mea testimonia tua
domine: et dilexit ea vehementer. **In ipsa die**
dedicationis ecclesie: totum officium agi-
tur ut in anniversario dedicationis ec-
clesie: propter orationes: loco quarum dicuntur

Oratio. **Q**uoniam orationes sequentes. **Oratio.**
Invisibiliter omnia continens: et ta-
men per salutem humani generis signa tue
potentie visibiliter ostendis: templum hoc
potentie tue inhabitationis illustra: ut
non solum hunc deprecaturum conveniunt: ex qua
et inulatione ad te clamaverint:
sed et in iustis tue beneficia consequantur. **per**
Oratio. **Q**uoniam sacrorum tibi **Secreta**
rectores munera effunde: super
his domum benedictionis tue: ut
in invocationibus nomen tuum: defen-
sionem auxiliumque sentiat. **per. Postscriptum.**

Ultiplica quoniam domine per hec sancta que
sumpsimus in aia nostris ve-
ritatem tuam: ut te in templo sancto tuo iugiter
adorem: et in conspectu tuo cum sanctis
omnibus gloriamur. **per dominum. In an-**
niuersario dedicationis ecclesie Intro.

Errabilis est locus iste: hic domus
dei est et porta celi: et vocabitur
aula dei. **per. Ps.** Quam dilecta taber-
nacula tua domine virtutum: concupiscit et
defecit anima tua in atria domini. **per. Gloria.**

Quoniam qui nobis per singulos an-
nos huius sancti templi tui con-
secrationis reparas diem: et sacris semp

mysterijs representas incolumes: ex-
audi preces populi tui et presta: ut quousque
hoc templum beneficia petitur: ingreditur:
cuncta se impetrasse letetur. **per dominum.**

Acto libri apocalipsis beati iohannis apostoli.

In diebus illis. **V**idi civitatem **xxi. ca.**
tatem sanctam hierusalem novam descen-
dentem de celo: a deo paratam sicut spon-
sam ornata viro suo. **E**t audiui vocem
magnam de throno dicentem. **E**cce taber-
naculum dei cum hominibus: et habitabit cum
eis. **E**t ipsi populi eius erunt: et ipse deus
eorum deus. **E**t absterget deus
omnem lachrymam ab oculis eorum: et mors
ultra non erit: neque luctus: neque clamor:
neque dolor erit ultra que prima abie-
runt. **E**t dixit qui sedebat in throno.

Ecce nova: facio omnia. **Grad.** **L**ocus iste
a deo factus est inestimabile sacramentum
irreprehensibilis est. **per. Deus** cui assistat
angelorum chorus: exaudi preces servorum tuo-
rum. **Alleluia.** **A**dorabo ad templum sanctum
tuum: et confitebor nomini tuo. **Alleluia.** **per.**
Bene fundata est domus domini supra fir-
mam petram. **Secundum lucam.** **xxi. ca.**

In illo tempore. **E**gressus iesus
perambulabat hierico. **E**t ecce vir
nomine zacheus: et hic erat princeps
publicanorum et ipse dives. **E**t querebat
videre iesum quis esset. **E**t non pote-
rat pro turba: quia statura pusillus erat.
Et percurrens ascendit in arborem sycomo-
rum ut videret illum: quia inde erat transitu-
rus. **E**t cum venisset ad locum suspiciens
iesus vidit illum: et dixit ad eum. **Z**achee fe-
stinans descende: quia hodie in domo tua
oportet me manere. **E**t festinans descen-
dit: et excepit illum gaudens. et cum videret
omnes murmurabant dicentes: quoniam ad homines

In dedicatione ecclesie

peccatore diuertisset. Stans autem iherusalem dixit ad iherusalem Ecce dimidiū bonorū meorū dñe do pauperib⁹: et si quid ali⁹ quē defraudauī reddo quadruplum. *A.* iherusalem ad eū. Quia hodie salus huic domui facta est: eo quod et ipse filius sit abrahe. Venit enim fili⁹ hui⁹ querere et saluū facere quod perierat. *Officium.* Dñe de⁹ i

simplicitate cordis mei let⁹ obtuli vniuersa: et populū tuū quē repet⁹ est vidi cū ingēti gaudio: deus israel custodi hāc volūta

A. Amue quē tem dñe de⁹ *Secreta.*

Dñe precibus nostris: ut quicūq; intra templi hui⁹ cui⁹ anniuersariū dedicationis diē celebram⁹ ambitū cōtinemur: plena tibi atq; perfecta corporis et anime deuotiōe placeam⁹ ut dū hec vota p̄sentia reddim⁹: ad eternā premia te adiuuante peruenire mereamur. *Per dñm.* *Coio.* Domus mea domus orationis vocabitur dicit dñs: in ea omnis qui petit accipit et qui querit inuenit et pulsanti aperietur. *Postcoio.*

O. Deus qui de viuis et electis lapidibus eternū maiestatis tue p̄paras habitaculū: auxiliare populo tuo supplicanti: ut quod ecclesie tue proficit corporalib⁹ spacijs: spiritualib⁹ amplifiet augmētis. *Per dominū.*

In ipsa autē diē dedicationis altaris totū officiū agit⁹: ut supra in anniuersario dedicatōis ecclesie p̄ter orōnes. Ioro quāz dicūt orōnes sequētēs. orō.

O. Deus quē ex omni coaptatiōe sanctorū eternū tibi condis habitaculū: da edificationi tue incrementa celestia: ut quorū hec reliq;as pio amore cōplectimur: eorū semp meritis adiuiuemur. *Per dominū.* *Secreta.*

O. M̄ps sempiternē deus altare hoc nomini tuo edificatū: celestis virtutis benedictione sc̄tifica: et oib⁹ in te iheratib⁹ auxilij tui mun⁹ ostende: ut hic et sacramētorū virtus et votorū obtineatur effectus. *p.* *Postcoio.*

O. Velum⁹ op̄s deus ut in hoc loco noi tu. et dedicato: cunctis peccentibus aures tue pietatis accommodes. *p.* *Missa in honore sc̄torū quorū cor pora habentur.* *Oratio.*

P. Propiciare nobis quē dñe famulatus es: et horū sc̄torū martyrum tuorū. *A.* et *A.* atq; aliorū qui in p̄sentire quiescūt ecclesia merita gloriol: ut eorū pia intercessiōe: ab omnib⁹ semp p̄tegamur aduersis. *Per.*

S. Incipiat clemētia tua *Secreta.* Dñe quē de manib⁹ nostris munus oblatū: et per horū sc̄torū rū tuorū. *A.* et *A.* atq; aliorū: qui in requiescūt ecclesia merita gloriol ab oib⁹ nos emūdet peccat.

O. Quia libātes myste ria: quē pro horū sc̄torū tuorū. *A.* et *A.* atq; aliorū: qui in requiescūt ecclesia venerationi tue obtulimus maiestati: p̄sta quē: ut p̄ca veniā mereamur peccatōr: et celestis grē donis reficiamur. *Per dñm nostrū.*

Missa in honore trinitatis. Introit⁹.

Benedicta
cta trix: as
q; indiuisi
tas: confitebi
mur ei quā fecit
nobiscū miseris
cordiā suā. *p.*
Benedicamus

No 876
26 Co.
en

Concordia
evangelioru
latine ac teuton
c.

56

